המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ו', ערש"ק פ' יתרו י"ז שבט תשמ"ח (5 בינואר 88)
דף היומי: בבלי — סנהדרין צ; ירושלמי — ב"ב ט"ו

שנה ל"ט גל' 11012
1.50 ש"ח כ' מע"מ

תמיד רצית...
להיות בפסח במלון
ולהרגיש כמו...בבית!
השנה בירושלים
מלון סוויטות
שרי ישראל
02-380585
02-380490

2 חיילי צה"ל נהרגו בהתקלות עם מחבלים שחדרו לגליל במטרה לבצע פיגוע־מיקוח

חייל נוסף נפצע ★ 1 מהמחבלים נהרג שני נתפס ושלישי הצליח לברוח ★ החיילים נמנים על אותה יחידת צנחנים שנתקלה סמוך לאותו מקום בחוליה אחרת של מחבלים לפני שבועיים ★ נשלחו על ידי מפקדת אש"ף

מאת סופרנו הצבאי

2 חיילי צה"ל נהרגו אתמול לפנות בוקר בגליל במהלך התקלות עם חוליית מחבלים, שחתכו את גדר המערכת סמוך לקיבוץ יפתח. המחבלים היו בדרכם לפיגוע מיקוח באחד הישובים האזרחיים שבצפון הארץ ובכך נמנע אסון כבד. חייל ישראלי נוסף נפצע. מתוך 3 המחבלים שהשתתפו בפעולה נהרג אחד, שני נתפס והשלישי ברח לתוך שטח דרום לבנון ולא נתפס.

שני החיילים שנהרגו הם טוראי אליעזר שפר מהרצליה וטוראי אבשלום בשארי מכפר זיתים. הלויתו של טוראי שפר תהיה הבוקר בבית הקברות בהרצליה והלויתו של טוראי בשארי תערך בצהריים בטבריה. מבית החולים רמב"ם בחיפה, שם מאושפז הנשש של היחידה הישראלית, שנפצע בתקרית, נמסר אמש, כי הוא נמצא ביחידה לטיפול נמרץ ומצבו מוגדר כבינוני.

הידיעה הראשונה על חדירת המחבלים מתוך שטח לבנון לתוך שטחה של מדינת ישראל, בגיזרה שבין קבוץ יפתח ללביא שבגליל, נתקבלה בישובי הצפון זמן קצר לפני השעה 4 בבוקר. סיור של צנחנים הגיע למקום בתוך דקות אחדות ואנשיו פתחו באש לעבר המקום המשוער שבו היו המחבלים. הללו החלו להשליך רימונים לעבר החיילים ולירות על הסיור באש אוטומטית.

החיילים השיבו באש ולאחר דקות אחדות שמעו קריאות מפי אחד המחבלים, המבקש להניח את נשקו, המחבל, פלשתינאי בן 26, זרק את כלי נשקו והרים את ידיו. מפיו למדו החיילים שהוא בא עם 2 אחרים, שאחד מהם הצליח להכנס עמוק יותר לשטח הישראלי והשני נותר מעבר לגדר בתוך דרום לבנון.

החיילים פתחו במרדף אחרי השניים, כשיחידת הצנחנים שנ־ תקלה ראשונה במחבלים עושה את דרכה בשטחים קשים ויחידה נוספת נכנסה לתוך השטח הדרום לבנוני, שהואר בפצצות תאורה, בנסיון ללכוד את המחבל השלישי.

כ־350 מטר מנקודת החדירה, המתין המחבל האחר, הוא השליך רימוני יד לעבר החיילים, שלא ראו את מקום המסתור משם גם ידה לעברם, רימון יד שזרק מחבל זה חדר לתוך אחד מכלי הרכב שהחיילים נסעו בו והנהג סמל יונב לביא, תפס בו כשנותת על רגליו השליכו אל מחוץ לרכבו, שם התפוצץ מבלי שהחיילים יי־ פגעו ממנו. אך מהרימונים האח־ רים ומחילופי האש שהיו ברגע הראשון להתקלות, כשהמחבל הבוזין ראשונה בחיילים, נהרג חייל אחד ו־2 נפצעו (אחד מהם נפטר מאוחר יותר) החיילים הס־ תערו לעבר המחבל והרגו אותו.

המחבל השלישי, שברח לתוך שטחה של דרום לבנון, לא נלכד.

ברשותם של המחבלים נמצאו כלי נשק, מטעני חבלה, מזון, כרוזים וכן דף הוראות מפורט לאן להגיע וכיצד לפעול שם. מסתבר שהמחבלים תכננו להגיע לישוב אזרחי בגליל ולתפוס שם בני ערובה, שבתמורתם היו מצי־ גים דרישה לישראל לשחרר מחבלים ועצורים רבים ממפירי הסדר באחרונה.

הרמטכ"ל, רב אלוף דן שומ־ רון, אמר אתמול סמוך למקום ההתקלות, כי אש"ף אחראי לפי־ גוע זה. הוא שיבח את חיילי יחידת הצנחנים שפעלו במהירות ובנ־ חישות.

יצויין שלפני כשבועיים נעשה נסיון חדירה דומה כמה מאות מטרים מאותו המקום שבו נכנסו המחבלים אתמול ואותה יחידת צנחנים שפעלה אתמול היתה זו שנתקלה במחבלים. אז נהרג אחד מחיילי היחידה ואתמול 2 נוספים.

החלל אליעזר שפר הי"ד

אליעזר שפר, בן 19, מהרצ־ ליה, שנהרג אתמול בהיתקלות עם מחבלים בגבול הצפון, למד

(המשך בעמוד אחרון)

בתי החולים מפנים את רוב החולים

"רק מי שיש חשש לחייו נשאר במחלקה"

בתי החולים הממשלתיים החלו אתמול לפנות את מרבית החולים מהמחלקות, לאחר ששביתת עובדי המינהל והמשק הביאה את בתי החולים למצב בלתי נסבל.

רק מי שיש סכנה לחייו נשאר בבית החולים, אך בני המשפחות נדרשו להביא אוכל ובגדים ולנקות את החדרים.

ביומה החמישי של שביתת עובדי המינהל והמשק יצאו ראשי משרד הבריאות לשטח וביקרו בבתי החולים. כאן התגלתה תמו־ נה קשה ומחרידה. צחנה כבדה ומראות קשים במיוחד במחלקות הגריאטריות והפנימיות, שם מאושפזים חולים שאינם מסוגלים לרדת מהמיטה. רופאים ואחיות באפיסת כחות, ובכל בתי החולים מורגש מחסור חמור בתרופות ובציוד.

בינתיים פרץ אתמול ויכוח קשה בין שר האוצר ושרת הברי־ אות, שר האוצר דרש משרת הב־ ריאות שלא להפריע למו"מ עם העובדים והאשים אותה באחריות למצב.

היום תפגש הנהלת משרד הב־ ריאות עם עובדי המעבדות כדי לנסות ולשכנע אותם שלא לפתוח בשביתה ביום ראשון.

רופאי המדינה ישביתו ביום ראשון את חדרי הניתוח בבתי החולים איכילוב בתל אביב רוט־ שילד בחיפה ושערי צדק בירוש־ לים. כל מרפאות החוץ בימי רא־ שון ושני יהיו פתוחות. גם הרופאים המרדימים ימשיכו בעיצומים, ובשבוע הבא ימשיכו להשבית מדי יום שלושה בתי חולים.

מרפי יבוא למסע דילוגים בשבוע הבא

"לאור ההענות החיובית של ירדן"

השליח האמריקאי ריצ'רד מרפי יבוא למזרח התיכון בימים הקרובים כדי לנסות ולהחיש את התהליך לקראת שלום, באמצעות הצעות חדשות לשלטון־עצמי פלשתיני בשנה הבאה, אמרו פקידים ישראליים.

מרפי אמור לבקר תחילה בסעודיה ולאחר מכן בסוריה. סוריה כבר הודיעה כי ביקורו לא יתרום לשלום במזרח התיכון.

הפקיד הישראלי אמר: "מסע הדילוגים נועד בעיקר להבהיר מה הן כוונותיו של כל צד ומה דרישותיו, ולאחר מכן למצוא מכנה משותף".

דיפלומט מערבי בכיר אמר כי ירדן, הגורם החשוב ביותר באסטרטגיה האמריקאית, נענתה באורח בלתי רשמי בחיוב למהלכים האחרונים של ארה"ב.

הפקיד הישראלי אמר כי ארה"ב פועלת למען הסכם באמצעות מו"מ בלתי ישיר המקיף את ישראל, ירדן, מצרים והפלשתינים, לקראת הסדר־ביניים לשלטון עצמי־ערבי בשטחים הכבושים החל מראשי 1989.

כ"ק אדמו"ר מלעלוב שליט"א חזר לארץ

חסידי לעלוב בארץ קיבלו אמש את פני כ"ק אדמו"ר שליט"א עם שובו ארצה לאחר ביקור קצר באירופא.

רבים מחסידי ואוהדי בית לעלוב. שהו במחיצת האדמו"ר שליט"א בש"ק פר' בא בלונדון ובש"ק פר' בשלח באנטורפן.

האדמו"ר שליט"א נפגש במהלך ביקורו עם גדולי האדמורי"ם והרבנים שליט"א וכן ביקר במוסדות התורה שם.

סיעת אגודת ישראל תיפגש עם שמיר ופרס

בעקבות ההכרה בגיור הריפורמי

— מאת סופר "המודיע" —

חברי סיעת אגודת ישראל בכנסת, חה"כ הרב אברהם יוסף שפירא וחה"כ הרב מנחם פרוש יפגשו בשבוע הבא עם ראש הממשלה וממלא מקומו למחות על ההכרה בגיור הריפורמי.

הרב שפירא והרב פרוש יעלו בפני מר שמיר ומר פרס את תומכת ההחלטה לרשום מי שנתגיירו בגיור ריפורמי כיהודים ויתבעו לתקן את המעוות.

"ספינת המגורשים" לא תפליג מיוון; הבעלים ביטלו השכרתה ע"י אש"ף

הסוכנים בישראל פעלו לביטול ההפלגה לאחר סרוב ממשלת יוון

הפלגתה של ספינת המגורשים שאמורה היתה להגיע לחופי ישראל בשבוע הבא — בוטלה בהתערבות סוכני האוניה "סילבר פלומה" בישראל, חברת "מנור" בחיפה — על כך מוסר כתב עתים מאיר שוחני.

מנכ"ל סוכנות אוניות הנוסעים "מנור", משה מנו, מסר אתמול, בעקבות מברק שקיבל מבעלי הספינה ביוון, כי הפלגת ספינת המגורשים בוטלה ע"י בעליה ביוון.

בעלי האוניה ביוון הודיעו, כי אין בכוונתם לבצע את ההפלגה האמורה, בניגוד לרצונה של מדינת ישראל, מה עוד שהאניה לא היתה מגיעה לעולם למימי החופים של מדינת ישראל בניגוד לרצונה של ישראל. בעלי האניה הטעימו, כי אינם צד לסיכסוך שבין מדינות ערב ובין ישראל ואין בכוונתם לבצע את ההפלגה האמורה, שעוררה עד כה הדים נרחבים ברחבי תבל.

כתב עת"ים בחיפה מוסר, כי סוכני האניה בחיפה, חברת "מנור" פעלו בימים האחרונים נמרצות לביטול ההפלגה של האניה, הפוקדת את ישראל בקו נוסעים קבוע מפיראוס־לימסול־חיפה.

כזכור, סרבה ממשלת יוון להענות לבקשת חוגים רשמיים בישראל למנוע את הפלגתה של ה"סילבר פלומה", שאמורה היתה להפליג ביום שלישי הקרוב לישראל כשעל סיפונה כמאה מחבלים, שגורשו מישראל ואנשי תקשורת רבים.

סופרנו המדיני מוסיף: הקלה הורגשה אמש בירושלים עם קבלת הידיעה כי החברה חזרה בה מהחכרת האניה להסעת 400 המגורשים אל חופי ישראל.

עם זאת הובע צער על שממשלת יוון תיאמה עם אש"ף את מסע האניה ודחתה את פנייתה הרשמית של ממשלת ישראל למנוע את הפלגתה לחופי ישראל.

"אנו רואים בכך עבודה עוינת של ממשלת יוון" הדגיש שר החוץ, שמעון פרס

הג"ר משה זאב פרידמן זצ"ל

הגאון רבי משה זאב פרידמן, רבה של יפו בארבעים שנה, נפטר אתמול בשם טוב בשנת השבעים וחמש לחייו. והובא למנוחות בהר הזיתים בירושלים, בהלויה רבה משתתפים בתל אביב ובירושלים.

המנוח נולד בהתיאד שברומניה. לאחר שנתייתם מאביו וגודל בבית סבו הג"ר יוסף מרדכי פרידמן. כיהן כרב העיר נסאד.

בשנת תש"ח עלה לארץ ישראל, לאחר ששהה בקפריסין כפליט השואה והקים בה ישיבה, התיישב ביפו, ובמשך השנים הקים בה קהילה לתפארת. את יפו לא נטש עד יומו האחרון ובכל השנים שקד על הישוב היהודי לקרבו לתורה. התפרסם במסירותו הגדולה למען היהדות והציל ילדי ישראל רבים לתורה.

קהל רב, רבנים וגדולי תורה, ליוו אתמול את המנוח בתל אביב, ובראשם האדמו"ר מקרטשניף שליט"א. ספדו לו הרב הראשי לת"א הרה"ג רח"ד הלוי, הגאון רבי יהודה סגל, הרב חנניה דרעי, מר פנחס שיינמן יו"ר המועצה הדתית, הרב שלמה בוקעי, והרה"ג ר' י"מ פנט רב דחסידי דעש בבני ברק.

כהגיע מסע ההלויה לירושלים, השתתפו קהל רב ובהם האדמו"ר מזוהיל שליט"א, והאדמו"ר מקרטשניף כפר אתא. עם סתימת הגולל, ספדו לו נרגשות. הגאון ר' יהושע דייטש, האדמו"ר מדעש.

המנוח נטמן ליד ציון כחותנו כ"ק האדמו"ר מזוהיל זצוק"ל.

השאיר אחריו שלוש בנות וחתנים רבנים הממשיכים במסורת אבות.

ישעיהו שניידר — ישיבת קול יעקב, פתח תקוה
אסתר מחלה בריסק — קרית מטרסדורף, ירושלים
מאורשים
בס"ד, אור לי"ז בשבט תשמ"ח

מרדכי אברהם רוזנפלד — ב"ר י.ד. בני־ברק
פנינה פערל רויזה הורוביץ — בני ברק
מאורשים
בס"ד, אור לערש"ק פר' יתרו תשמ"ח

גדליה הס — בני ברק־ישיבת ויזניץ
מלכה שרה הולנדר — קרית ויזניץ בני ברק
מאורשים
בס"ד, אור לט"ו שבט, תשמ"ח

הרבנות הראשית אשדוד
המועצה הדתית
לידידנו ומכובדנו חבר המוהי"ד וחבר מועצת העיר
ר' חיים ברודז'יק
מזל טוב והרבה נחת בהגיע בנך למצוות
יהי"ר שתזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים
מאחלים
הרב אליזרע ישראל, הרב הראשי
הרב שיינין יוסף, הרב הראשי
מנחם פולק, יו"ר המועצה הדתית
סגניו
חברי המועצה ועובדיה

ישיבת "מאור עינים"
ע"ש הסבא קדישא מטשערנוביל זצ"ל
רח' דוד ילין 34, ירושלים
שישו ושמחו בשמחת התורה ותנו כבוד לתורה!
ברגשי גיל ושמחה של מצוה שמחים אנו להזמין את כל קהל הקודש לתת כבוד לתורה ולשוש אתנו משוש בשמחה של מצוה
בהכנסת ספר־תורה
ע"י ידידנו הנכבד והחשוב
הרה"ח מוהר"ר מרדכי הלוי אורזעל הי"ו
ברוקלין, נ.י.
להיכל ישיבתנו וביהמ"ד ברחוב דוד ילין 34
שתתקיים בעזה"י ביום רביעי, כ"ב שבט, אור לכ"ג
תהלוכת הספר תורה תצא מבית משפחת אורזעל הי"ו, רחוב גשר החיים 12 להיכל הישיבה וביהמ"ד בשעה 6.30 בערב
בקול רינה והמון חוגג ובתהלוכה לכבוד התורה
בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ביקרא דאורייתא הנהלת ישיבת מאור עינים
ירושלים

"שיח ישראל"
הוצאה לאור והפצת ספרי קודש
רח' בר גיורא 26 ירושלים ת.ד. 5606 טל. 380181
עדיין במבצע:
תעלומות לב די"ב
רק — 65 ש"ח
בן איש חי כיס
עם מפתחות ע"פ השו"ע
רק — 5 ש"ח

הדלקת הנרות:
	ע"ש	מוצש"ק
י-ם	4.40	5.54
ת"א	4.58	5.56
חיפה	4.49	5.54
ב"ש	4.56	5.55

מוצש"ק לשיטת ר"ת 6.32

אזהרה חמורה!
סולקה ההשגחה מהמפעל למוצרי בשר
"שבח" בע"מ
ברח' לבנדה 36 תל אביב
לאחר שבסניף המפעל "בשר ק.ר."
בחולון רח' ר' עקיבא 27
נתפסו טריפות
אין לנו כל אחריות על כשרות תוצרתם
גם לא על המוצרים שמודפס עליהם
"כשר בהשגחת הרבנות לתל־אביב יפו"
יזהר הציבור שלא יכשל בנבילות וטריפות
הרבנות הראשית
לתל־אביב יפו

מלון מרכזי צפת
★ ★ ★
המלון היחידי בצפת גלאט כשר
בהשגחת הרב ל. ביסטריצקי שליט"א
יפתח אי"ה לחג הפסח
לאחר שיפוצים יסודיים
★ כל החדרים עם אמבטיות ושרותים צמודים, הסקה, מיזוג אוויר, טלויזיה.
★ במרכז העיר עם גישה ישירה לגן המצודה ולבתי הכנסת העתיקים.
★ כל המצרכים בהשגחת הרב לנדא ובד"צ. לא שרויה, מצות יד.
חג כשר ושמח
משפחת מקובר
טל' להזמנות: 06-972666 03-798070
אין לנו יותר קשר למלון "מוטל צפת"

חדר חדש
שכונת רמות ירושלים
בהודאה לקביה על העבר ובתפילה לעתיד
הננו להודיע שהשנה אנו מקדימים
את הרישום לשנה"ל הבאה
(אלול תשמ"ח)
והחל מיום ראשון י"ט שבט תשמ"ח
מתחיל הרישום לחדר
הרישום יתקיים בבנין הת"ת
(מול רמות פולין 62)
כל יום בין השעות 8.30 — 12.30 לפנה"צ
סיום הרישום
ביום א' ג' אדר תשמ"ח
בברכה להגדיל תורה ולהאדירה
ההנהלה
נ.ב. השנה אנו פותחים בעזה"י גם גן לגילאי 2 — 2½

"עזר מציון"
מרכז עזר לחולה ולנזקק
רח' אשל אברהם (מצדה) 16 בני ברק
להנהלת אולמי "נאות ירושלים"
תודתינו והוקרתינו נתונות על תרומתכם
הנדיבה בהעמדת האולם המפואר
לרשות "עזר מציון"
ויהי נועם ה' עליכם בכל מעשה ידיכם
חנניה צ'ולק

התאחדות חסידי פיטסבורג
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ברוכים הבאים בשם ה'
ברגשי כבוד וגיל, ידיעות והוקרה, מקדמים אנו בברכה אתפני אורחינו הדגולים מיקירי אנ"ש בחו"ל חתנא דבי נשיאה בנש"ק הגאון המפורסם הנודע לשם ותהילה
הרב הגאון רבי דוד שפיגל שליט"א
האדמו"ר מאוסטרובה - ארה"ב
ה"ה הרה"ח הנגיד המפואר בנש"ק מוה"ר
דוד מנשה רובין שליט"א
בן כ"ק האדמו"ר מסאסוב־לונדון
אורח הכבוד לקראת
"שבת ההתועדות" תשמ"ח
ה"ה הרה"ח הנגיד המפואר
מוה"ר משה מרקוביץ שליט"א
מיקירי וחשובי אנ"ש בלונדון ה"ה בנש"ק
הרב זלמן שטיינווערצל שליט"א ארה"ב
נכד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ידידנו הרה"ח ר' משה לנדמן הי"ו
מיקירי אנ"ש באנטוורפן
לרגל בואם לארץ הקודש להצטופף בצל קדשו עטרת ראשנו כ"ק הוד מרן אדמו"ר שליט"א
"בשבת ההתועדות"
פרשת יתרו הנערכת ברוב עם בחצרות קדשינו באשדוד
יהי בואם לברכה
הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד

מפעלי נופש
שע"י קרית הישיבה
רמת איתרי ירושלים
צאו השנה בפסח לחופשה אמיתית, חופשה שונה
בהרי ירושלים, בין חורשות אורנים
ומדשאות מטופחות באויר ירושלמי צח
בקרית הישיבה, המטופחת, תמצאו מקום נופש
אידיאלי לכל המשפחה
• חדרים מהודרים • מדשאות וגינות נוי • מקומות משחק לילדים • תנאי הבראה מעולים • כשרות כשבה, כשר למהדרין מן המהדרין • תוכניות לשעות הפנאי
להזמנות טל. 02-714680, 02-713349 בין השעות 8.30 — 15.30

בס"ד
בית הכנסת קרית קאליב
מיסודו של כ"ק האדמו"ר מקאליב שליט"א
קרית קאליב ראשל"צ
הזמנה של מצוה
הננו מתכבדים בזה להזמין את אנ"ש וידידינו לשמחת
הכנסת ספר תורה
שנרכש ע"י תרומות הציבור
לבית המדרש הגדול בקרית קאליב ראשל"צ
בתכנית: שתערך ביום א', י"ט שבט תשמ"ח
שעה 4.00 — כתיבת האותיות בבית הגבאי הראשי ר' שמואל איצקוביץ נ"י בנין 3 כניסה ב' קרית קאליב ראשל"צ
שעה 5.00 — יציאת התהלוכה לבית המדרש בקריתנו
שעה 6.00 — הכנסת ספר התורה להיכל ותפילת ערבית
שעה 8.00 — סעודת מצוה
בברכת התורה — הגבאים

אדון ואופנה
אופנה אקסקלוסיבית לגברים ילדים ונוער
בני־ברק, רח' ר' עקיבא 104, טל: 707441
ירושלים: רח' מאה שערים 3
אדון מחלק מתנות
חליפת גבר קנית — במכנס חינם זכית
קפוטה קנית — בחולצה חינם זכית
מעיל גשם/צמר קנית — בחולצה חינם זכית
מכנס קנית — בעניבה/חגורה חינם זכית
סוף העונה על שאר המוצרים
לאדון נכנסת — אדון יצאת —
ובמתנה זכית
מכבדים כרטיסי אשראי

פסח ב —
רמת תמיר
ירושלים
המלון המיוחד עם אפשרות בחירה
של חדרים/סויטות
בכל החדרים והסויטות
☆ מזגנים ☆ טלפונים
☆ שרותים ואמבטיה צמודים
לכל חדר וסויטה מרפסת נוף להרי ירושלים
המלון היחיד בהשגחת ביד"ץ
העדה החרדית - ירושלים
(לא שרויה)
לרשות האורחים במלון ☆ בית כנסת ☆מקוה
☆ תוכניות וטיולים בחול המועד פסח
המלון ממוקם בלב השכונות החרדיות
ובמרחק הליכה מהמרכז
ליל סדר צבורי או פרטי ☆ ניתן לערוך סדר פסח בסויטות
ליד כביש רמות ירושלים ת.ד. 23081 טל. 824411-7

פירות וירקות — "כרמל"
בהשגחת הרב לנדא שליט"א
ב"ב רח' ר' טרפון 18 טל: 03-5793052
המרכז לשיווק פירות וירקות
סחורה טריה יום יום
מחירים לדוגמא
תפוחי אדמה 0.75 ש"ח לק"ג
בצל 0.50 ש"ח לק"ג
גזר 0.50 ש"ח לק"ג
בצל ירוק 0.80 ש"ח לק"ג
גזר 0.70 ש"ח לק"ג
פלפל 1.40 ש"ח לק"ג
בננות 1.0 ש"ח לק"ג
תפוחי עץ ולימון 2.40 ש"ח לק"ג
תפוחי עץ גרנד־סמית 2.20 ש"ח לק"ג
משלוח הביתה חינם

מרכז מוסדות לעלוב - בני ברק
בנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א
הודעה
השבת פר' יתרו
יתקיים שמחת שבע ברכות
והשולחנות לבן
כ"ק האדמו"ר שליט"א
בבית המדרש לעלוב רח' צפניה 23
נ.ב. האדמו"ר שליט"א יתאכסן בבית ידידנו הרב יצחק בידרמן שליט"א רח' אלקנה 8
הנהלת המוסדות

שופרסל
מבצע 3 = 1 + 1 + 1
קני 1 — רולדה טחון או נפילטעפיש
+
קני 1 — רולדה נפילטעפיש או טחון
קבלי 3 = 1 + 1 + 1 רולדה נפלטעפיש
דג־טח בע"מ טל: 03-9232536 03-791158

הדר היום

"תזכורת" מהצפון

מ/ה. פחות מיממה לאחר ששר הבטחון, מר יצחק רבין, הגדיר את ישובי יהודה ושומרון כ"נטל על מערכת הבטחון", באה תזכורת טראגית ביותר גם על הנטל בצפון, כאשר 2 חיילי צה"ל הי"ד שילמו בדמם בקרב־היתקלות עם חוליית מחבלים שניסתה לחדור לארץ ולבצע מה שמכונה "פיגוע־מיקוח".

אין ספק, שאילו ח"ו הצליחה החוליה לחדור ולא להתגלות בשלב הקריטי של מעבר־הגבול, היא בודאי היתה מגיעה לאחד הישובים בצפון, קיבוץ, מושב או ישוב עירוני, ושם מנסה לבצע מזימת־דמים. גם גדול הוא שהחוליה נתגלתה בשלב המוקדם, באופן שלא יכלה לבצע את זממה המתוכנן, אם כי במהלך הקרב למנוע ממנה זאת, שילם צה"ל, כאמור, במחיר־דמים כבד.

אירוע חמור זה בא ללמד, כי החזית אינה נעצרת דוקא על יהודה ושומרון ועזה, אלא זוהי חזית כוללת שאינה מבחינה בין צפון ודרום ובין מזרח למרכז, ולכן, גם אם ישנו ויכוח פוליטי או אידיאולוגי מסביב לשטחים שבהם מרוכזת אוכלוסיה ערבית גדולה, הרי חוד־המחץ הערבי מכוון לכל מקום ומקום. הואיל וכך, אם ההתישבות במקום אחד היא "נטל", היא כזו גם בכל מקום אחר, ומפני שלא ניתן לטעון כך, הרי שמופרכת ההנחה גם לגבי המקום שאליו התכוון מר רבין.

המקרה הטראגי של אתמול בצפון יש בו כדי ללמד, כי כאשר נטושה המערכה והיא משתרעת לכל אורך החזית, אסור בתכלית לערבב בה גימות פוליטיות ועמדות אידיאולוגיות נפרדות; מבחינת החזית אין שום הבדל בין ישובי השומרון לישובי־העימות בצפון, כי לכולם יש אויב משותף אחד המרחיק לכת בכוונותיו, הרבה מעבר לשטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים. ההבדל ביניהם, במידה והוא קיים, הוא ענין למוחות הרבה יותר רחוק ולנסיבות שונות מאלה שבהן אנו מצויים עתה, זאת כאשר יבינו הערבים ויכירו בכך שהמדינה היהודית היא עובדה שאין לערער עליה וילכו לשולחן המו"מ הישיר, בלי תנאים מוקדמים.

מקלות בגלגלים

מ/ה. שר האוצר, מר משה נסים, המקיים תמיד מתינות מופלגת בדיבורו, התיר אתמול לעצמו מעשה חריג, כאשר תקף בחריפות רבה את שרת הבריאות, הגב' ארבלי־אלמוזלינו, בהאשימו אותה כמי שסיבכה הרבה את הבעיות במערכת הרפואה בארץ וכמי שעודדה את הרופאים בבתי־החולים הממשלתיים להכריז על עיצומים, זאת בנוסף על השביתה הנמשכת של עובדי המינהל והשירותים.

שר האוצר טוען, כי עניני השכר הם נושא הנתון כולו לסמכות משרד האוצר, בעוד שמשרד הבריאות מופקד על תקינות המערכת. בפועל ניכר כל הזמן, כי שרת הבריאות אינה מסוגלת להשתחרר מהזיקה הרעיונית החזקה שלה להסתדרות ולנושא המאבק המקצועי, והודות לכך היא נרתמת באורח אינסטינקטיבי לצד העובדים, בעוד שבתפקידה היא חייבת לעמוד מן העבר השני של המיתרס, מן הצד המפעיל את המערכת או דואג לפעילותה התקינה.

מנקודת־ראות זו אין ספק שצודק שר האוצר בביקורתו נגד שרת הבריאות. ואולי יש להוסיף על כך, כי האחריות המיניסטריאלית הכוללת החלה על השר המופקד על עניני הבריאות, כמו על כל יתר שרי הממשלה, מחייבת את הגב' ארבלי לעמוד על משמר המדיניות הכלכלית, ושר האוצר, בעמדתו העקבית, אינו פועל כפי שהוא פועל, משום שצרה עינו בשכרם של עובדי המינהל או הרופאים, אלא משום שהוא חרד להתמוטטות המדיניות הכלכלית, שתנאי־השכר לעובדים הם מרכיב נכבד ויסודי בה. לדאגה זו חייבת גם שרת הבריאות להיות שותפה, הרבה יותר מכפי שהיא מפגינה למען הטבת שכרם של עובדי המערכת הרפואית.

הבעיה העומדת עתה אינה סתם יוקרת שרים או מריבה ביניהם, אלא דיני־נפשות ממש של חולים וזקנים הנאנקים במכאוביהם ואינם זוכים לטיפול אלמנטרי. סבלם הוא כה קשה, עד שלא ניתן להבין איך אפשר אחרת, שלא להתייצב באורח מיידי לצדם ושמירת חייהם, במקום לדאוג את הזאנה המקצועית של העובדים. וגם זו היא החובה היסודית, הראשונה במעלה וגם הבלעדית של מי שהופקד מטעם הכנסת לעמוד בראש משרד הבריאות. על הגב' ארבלי להבין זאת ולשנות את כיוון הטיפול שלה, ואם אינה יכולה, תפרוש ותפנה את הדרך למישהו אחר שיוכל להתמודד על התפקיד הקשה הזה.

במוצ"ש - ההתוועדות השנתית דחסידי סטריקוב

ביומא הלולא של כ"ק האדמו"ר הזקן מסטריקוב זצוק"ל

הכנה רבה מורגשת בקרב חסידי ומשתייכי בית סטריקוב לקראת במוצאי שבת יתרו אור לי"ט שבט בו יחול יומא דהילולא ההיסטורית ושתים של האדמו"ר הזקן רבי אלימלך מנחם מנדל לנדא זצוק"ל מסטריקוב.

הרבי זצ"ל היה בנו של האד־מו"ר הרה"ק רבי דב בעריש לנדא מביאלא זצוק"ל ונכד של האד־מו"ר הנודע שר התורה הרה"ק רבי אברהם מציכנוב זצוק"ל.

בימיו נחשב לאחד מגדולי וחשובי האדמורי"ם הנערצים ובעלי ההשפעה בדור שלפני השואה בפולניה ההסידית עד ליום פטירתו י"ט שבט תרצ"ו.

רבים מחסידי ואוהדי בית סטריקוב מרחבי הארץ יקדימו את באום ויעשו את השבת בבני ברק במחיצת כ"ק האדמו"ר מסטריקוב שליט"א.

כמדי שנה בשנה יתכנסו חסידים ואנשי מעשה לסעודת הילולא רבתי וההתוועדות השנתית בראשות כ"ק מרן אדמו"ר מסטריקוב שליט"א, בהיכל בית מדרשו ברח' אלשיך כ"ב.

לקראת יום ההילולא נמסר כי בשנה האחרונה פקדו את ציון קדשו בבית החיים שבלודשה אלפי יהודים שהרבו בתפילות ובתחנו־נים לישועת ישראל.

קברו וסימני האוהל שסביבו התגלו לאחר חיפושים מרובים. לפני שנה נבנה אהל גדול סביב ציונו והמוני יהודים מכל קצוות תבל החלו לפקוד את מקום מנוחתו.

השבת-התוועדות חסידי פיטסבורג באשדוד

תכונה שוררת בקרב חסידי פיטסבורג בארץ ובחו"ל לקראת אירועי שבת ההתוועדות אשר יתקיימו השבת, פר' יתרו, בקרית פיטסבורג באשדוד.

ההתוועדות השנתית נהוגה מדי שנה בבית פיטסבורג והשבת הימה מקור השראה והתעלות למשתתפיה לכל ימות השנה. ההתוועדות תכנס סביבה את חסידי פיטסבורג שיגיעו מכל תפוצות הארץ ומחו"ל, לשהות במחיצת כ"ק האדמו"ר שליט"א.

ההתוועדות . תעמוד השנה בסימן תנופת ההתפתחות העניפה של . רשת מוסדות פיטסבורג באשדוד ובראשם הישיבה למצויינים "צדקת יוסף", שהתרחבה לאחרונה בכמות ובאיכות מרשימה הזוכה לשבחים רבים מפי גדולי תורה מפורסמים שעמדו על קנקנם של תלמידיה.

לקראת שבת ההתוועדות הגיעה קבוצה גדולה של חסידי פיטסבורג מחו"ל, ובראשה כ"ק האדמו"ר מאנסטרובא שליט"א שהגיע בראש קבוצה גדולה מארה"ב. וכן הרה"ח הנגיד הר"ר מנשה רובין בן האדמו"ר מסאסוב — לונדון שהגיע ארצה בראש קבוצת חסידי פיטסבורג באירופה.

לקראת שבת ההתוועדות, הו"ל התאחדות חסידי פיטסבורג קובץ תורני מרשים "בחצרות קדשינו" וכן אמרות מכ"ק האדמו"ר שליט"א וכן פלפולי תורה שנאמרו ונכתבו ע"י תלמידי הישיבה. כן הובאו סקירות ומאמרים על פריחתם של מוסדות פיטסבורג.

במוצאי שב"ק יערך מעמד מיוחד בראשות כ"ק האדמו"ר מפיטסבורג שליט"א, אשר בו יוענקו אותות הוקרה לנדיבי עם מתומכי תורה למען ישאו ברכה ותהילה כיאה וכראוי לפעלם.

השגריר ארד נועד עם מרפי

וושינגטון — שגריר ישראל בוושינגטון, משה ארד, שוחח ביום רביעי עם ריצ'ארד מרפי, שדיווח לו על כל השיחות שניהל השליח האמריקאי המיוחד בסוף השבוע שעבר עם המלך חוסיין ברבת עמון.

השגריר אמר לאחר מכן לעי־תונאים, "אנו נמצאים בשלב שבו אנו מדברים על רעיונות, לא על תוכניות".

מקורות אמריקאים מוסמכים אמרו, כי לפי שעה אין סימנים שישראל וירדן מוכנות להסכים על נוסחה לאוטונומיה ועל בחי־רות בשטחים הכבושים.

רייגן נחל מפלה מוחצת בקונגרס שהכשיל הצעתו להעניק סיוע למורדי הקונטראס

אכזבה בבית הלבן ★ נציגי הקונטרס הודיעו שימשיכו מאבקם

וושינגטון — הקונגרס האמ־ריקני, בו יש רוב למפלגה הדמו־קרטית, דחה ביום רביעי ברוב קטן את הצעת הנשיא רייגן להע־ניק סיוע של 36 מיליון דולר ללוחמי הקונטרס בניקראגואה.

ההצעה שנדחתה ברוב של 219 נגד 211 נחשבת למפלה מוחצת לנשיא הרפובליקני שעשה בימים האחרונים מאמצים אדירים בנסיון לשכנע את הקונגרס כי יצביע בעד הצעתו, בה הוא רואה אבן פינה למדיניות החוץ שלו.

ההצעה שנדחתה כללה גם סיוע צבאי של 3.6 מיליון דולר ללוחמי הקונטראס הנאבקים נגד המשטר הסנדיניסטי בניקראגואה מזה 6 שנים בתמיכה אמריקנית.

רייגן הזהיר לפני ההצבעה כי הוא רואה בסיוע לקונטראס צעד חיוני להפעלת לחץ על ממשלת ניקראגואה, כי תנקוט בדרך דמו־קרטית יותר ותיענה בכנות לתוכ־נית השלום של מדינות מרכז אמ־ריקה.

"מדיניות הקונטראס של הנ־שיא גוועה", זו היתה תגובה רא־שונה של הציר הדמוקרטי מקלי־פורניה בקונגרס טוני קואלהו, הנימנה גם על הנהגת המפלגה הדמוקרטית. "עלינו על דרך חדשה ועתיד מרכז אמריקה יוכרע סביב שולחן דיוני השלום, לא בשדה הקרב".

הנשיא רייגן יצא בהודעה בה הביע את אכזבתו נוכח ההצבעה, ואילו בניקראגואה קידם הרדיו הרשמי את ההחלטה כבנצחון גדול ועידוד רב לתהליך השלום.

בהונדורס אמרו נציגי הקונ־טראס כי המאבק "ימשך מבלי להתחשב בהחלטת הקונגרס.

דובר הבית הלבן, מארלין פיצווטר, הגיב באומרו: "אנו מאוכזבים על שבית הנבחרים לא הצביע בעד המשך הלחץ על הסנדיניסטים תוך כדי תהליך השלום. אנו נמשיך בהתייעצויות עם צירי הקונגרס התומכים בנו ועם אחרים בכל הקשור להמשך ההתנגדות בניקראגואה ותהליך השלום שם".

שמחה בניקאראגואה

בניקראגואה הגיבו שורה של פרשנים בתרועות צהלה על החלטת הקונגרס, אך הזהירו מפני ציפיות לסיום מהיר של המלחמה המתנהלת זה 6 שנים בין צבא השלטון לבין המורדים.

"זהו נצחון אדיר לעם בניק־ראגואה", אמר שגריר ניקראגואה בוושינגטון קארלוס טונרמאן ברדיו "סאנדינו", הוא . הרדיו הרשמי של השלטון. "זהו נצחון של הצדק והתבונה", הוא הוסיף.

פרשנים אחרים תיארו את ההצבעה בקונגרס כתמריץ לתוכ־נית השלום האזורית במרכז אמ־ריקה, שכוונתה להפסיק את מלחמות הגרילה באיזור ע"י הפסקת כל סיוע מבחוץ למורדים נגד המשטר, ביחוד עם השלטת רפורמות דמוקרטיות במדינות השונות.

אולם אחד הפרשנים במנאג־גואה אמר: "המלחמה טרם הסת־יימה. אין לפתוח בחגיגות". פרשנים אחרים צפו "עתיד אפור" ללוחמי הקונטראס המונים לפי הערכה מקומית 12,000 איש.

בבירת הונדורס טגוקיפאלקה, אמר דובר הקונטראס בוסקו מא־טאמורוס במסיבת עתונאים: "אנו נמשיך במאבק עד שנחזיר את הדמוקרטיה לניקראגואה. לא הסיוע האמריקני הביא את לוחמינו לסכן את חייהם. קיומנו אינו תוצאה של החלטה כלשהי בקו־נגרס האמריקני".

זמן מה לפני ההצבעה אמר אחד ממפקדי המורדים, אנריקה ברמודז, כי יתכן וכמה לוחמים ינטשו את צבא המורדים אם ייח־סם הסיוע, אולם הרוב הגדול "ישאר וימשיך במלחמה.

"המאבק נמשך", אמר ברמודז לכתבים.

מן הקונגרס נמסר בינתיים, כי 47 צירים דמוקרטים הצביעו בעד הצעת ההחלטה של רייגן, בעוד ש־12 רפובליקנים הצביעו עם הרוב הדמוקרטי שהביס את ההצעה.

● בגדאד - שר החוץ העיראקי, טאריק עזיז, הגיע לביקור עבודה במוסקבה.

שערים

סל	1.7179
דולר ארה"ב	1.5858
מר"ג	0.9352
לי"ש	2.7894
פר"צ	0.2773
ין יפני (100)	1.2307
פל"ה	0.8327

בית החסידים דגור — רמות
רמות פולין 61/12 ירושלים

כוס תנחומין

נשגב כואת לידיד יקר ונעלה, רב פעלים מסור ונאמן להגדיל תורה ולהאדירה, מחשובי מתפללי בית החסידים
הרה"ח ר' יוסף צישינסקי הי"ו
ולכל המשפחה הכבודה תחי'
על פטירת אמו הצדקנית, רבת הפעלים לחזוק חומת הדת וגדירת גדרי הצניעות
הרבנית מרת רבקה רחל ע"ה
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד
הגבאים והמתפללים

קרן אברהם הכהן — כתר תורה — נזר הוראה — פרס
בנשיאות מרנן ורבנן גדולי התורה הגאונים:
רבי אלעזר מנחם שך שליט"א
רבי יצחק יעקב וייס שליט"א
רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א
רבי ניסים קרליץ שליט"א
הננו שמחים להודיע על פתיחת ההרשמה לפרס השנתי תשמ"ח.
א. פרס "כתר תורה"
מילגה בסכום כולל של $35.000 שלושים וחמשה אלף דולר) לאברכים מצויינים המתעתדים בס"ד לשמש כראש ישיבה או כר"מ. בתום תקופת לימוד של חמש שנים, תדרש ידיעה מקיפה ב־800 דפי גפ"ת מסדר נשים או נזיקין עם ראשונים ואחרונים
ב. פרס "נזר הוראה"
בסכום של $35.000 (שלושים וחמש אלף דולר) לאברכים מצויינים החפצים להשתלם בלימוד ההוראה ולשמש כרב ומורה הוראה בישראל.
בתום תקופת לימוד של חמש שנים, תדרש ידיעה מקיפה באו"ח הלכות שבת – פסח הפמ"ג והמשנה ברורה יו"ד־ח"א, הלכות טריפה, מליחה, בב"ח, תערובות עם הפמ"ג יפ"ת יו"ד־ח"א, הלכות נדה וריבית עם החוו"ד יפ"ת, הלכות מקוואות והלכות סת"ם
מועמדים מתאימים יפנו עד לתאריך ט"ו אדר תשמ"ח בצירוף פרטים, קורות חיים, ידיעות בלימוד (מסכתות הלכות וכדו') לת.ד. 13042 ירושלים מיקוד 91130
נא לשלוח את בקשת ההרשמה בשני עותקים רצוי לצרף המלצות
לאלו שנרשמו בשנים שעברו והרשמתם אושרה אין צורך לפנות שנית ושמותיהם יובאו לדיון חוזר לפני הוועדה

אגדה של פסח — נופש
השנה תוכל לחוג, לנפוש ולהנות בפסח במלון עם כל היתרונות שבו
לרשותך יעמדו חדרים מרווחים מול נוף מרהיב שרותים צמודים, אוכל ושירות ברמה גבוהה שעורים, הרצאות, תכניות למבוגרים ולילדים.
בסמוך למלון מגרשי ספורט סאונה בריכה נפרדת, ללא תשלום נוסף.
המוצרים רק בהשגחת בד"ץ וכד' לא שרויה והכל בהשגחת הרה"ג י. בלוי שליט"א
פרטים והרשמה: 03-735014 03-704633 04-660564

סמינר למורות ולגננות "בית יעקב"
ע"ש המייסד, הרב מאיר שצ'רנסקי ז"ל
רישום לשנת הלימודים תשמ"ט
א. למגמות התיכוניות הבאות:
1. בית ספר תיכון עיוני — מגמה לדרגות עיוניות
מתקבלות מסיימות בתי הספר היסודיים "בית יעקב".
על הנרשמות להמציא:
1. תעודת ציונים של השנה ושל השנה הקודמת
2. תעודת לידה או תעודת זהות של ההורים שבה רשומה התלמידה
כל נרשמת תוזמן לראיון אישי, לקראת אישור ועדת הקבלה.
2. בית ספר תיכון מקצועי — מגמות חשבונאות ופקידות (כולל חשבונאות ממוחשבת)
מתקבלות מסיימות בתי הספר היסודיים "בית יעקב".
תלמידות ראויות חקוקות וכאויות לקבל סטיפנדיה מ"קרן שרה שנירר".
על הנרשמות להמציא:
1. תעודת ציונים של השנה ו/או השנה הקודמת.
2. תעודת לידה או תעודת זהות של ההורים שבו רשומה התלמידה.
כל נרשמת תוזמן לראיון אישי, לקראת אישור ועדת הקבלה
ב. למסלולים הבאים בסמינר:
1. מורות לגיל הרך גננות לגן הילדים ולכיתות א־ב של ביה"ס היסודי
• לקבלת תואר "מורה מוסמכת"
2. מורות לבית ספר יסודי
• לקבלת תאר "מורה מוסמכת"
• התמחות מיוחדת במספר מקצועות כדלהלן:
• הכשרת מחנכות לתנועת "בית יעקב"
• לשון עברית • חינוך מיוחד — מורות
• אנגלית • חינוך מיוחד — גננות
• מתמטיקה • טבע
• גיאוגרפיה • ספרות וביבליוגרפיה
• ציור • מלאכה
• משחקיה • הכרת המחשב והפעלתו לצרכי הוראה
• רכזות מחשוב לבית ספר יסודי
מתקבלות מסיימות כתה י"ב של "בית יעקב".
תלמידות ראויות חקוקות תוכינה במילגות או בהלוואה ממשלתית ההופכת למענק בתנאים מסויימים.
לתלמידות הסמינר המעוניינות — השתלמות נוספת
במכון להנהלת חשבונות — בשילוב לימוד במכונת מיכון ובמחשב
ג. "בית המורה — בית יעקב"
קורסים גבוהים להשתלמות מורות בתי"ס יסודיים ובתי"ס על־יסודיים
• לקבלת תואר מורה בכירה
• לקבלת תואר גננת בכירה
• לקבלת רשיון הוראה קבע לבתי־ספר תיכוניים
• לקבלת גמול השתלמות
• למורות בשנת השתלמות
במקצועות דלהלן: • דינים והזהות • תנ"ך • לשון עברית • ספרות עברית • היסטוריה • גיאוגרפיה • כימיה • פיסיקה • מתמטיקה • אנגלית • חינוך מיוחד
• רכזות מחשוב לבתי"ס היסודי • שילוב אומנויות בהוראה
פרטים והרשמה: (החל מיום ראשון י"ט בשבט)
במשרד הראשי, תל־אביב רח' ר' יצחק אלחנן 4, טל. 659392 בימים א־ה בין השעות: 1-9 לפנה"צ וביום ו' בין השעות 9-11 לפנה"צ
ובמשרד סניפנו בבני־ברק, רח' ר' עקיבא 56 טל. 7512445 בימים ב,ד,ה, בין השעות 5-7 בערב
● תחבורה מיוחדת לסמינר ותורה מכל ערי ושובי האזור ●

פאות דיאנה
החלה מכירת ענק לקראת חג הפסח
במחירים מפתיעים של 70 עד 75 ש"ח
מ־2 עד 3 תשלומים (תשלום אחרון אחרי החג)
הגיעו דגמים חדשים של "דיאנה אקסקלוסיב"... לאביב ולקיץ
בואו לראות ולקנות

ONE-BY-ONE

הקלטת שכולה שלאגרים "בנה ביתך" עם אריה גלזר עבוד זאב וינדיש

אולם ויזניץ פנוי
בתאריך ג' באדר
לפנות 03-772221

DON'T MISS THIS!
הנך מוזמנת לאולם התצוגה חלונות ירושלים
בתכנית
אשר תתקיים אי"ה ביום ראשון י"ט בשבט 7.2.88 בשעה 7.30 בערב במלון "רמדה רנסנס" רח' וולפסון 6 ירושלים
• כיבוד • לנשים בלבד
כרטיס כניסה 10 ש"ח
אגודת נשים למען אש התורה

מרפדית האחים אברהם
עקב שינוי במספר הטלפון
המספר הוא 5794558
רח' עלי הכהן 17 בני־ברק
ללא פער תיווך מהיצרן לצרכן!
עכשיו הזמן להזמין עבודות ריפוד לפסח
בצוע מושלם של כל עבודות רפוד
כמו כן ניתן להזמין ספות חדשות בעיצוב מיוחד

צעירי אגודת חב"ד רח' רש"י 26 ב"ב — בית חב"ד ליובאוויטש ר' עקיבא 99 ב"ב
הזמנה של מצוה
ציבור תושבי עירנו בני־ברק מוזמן בזה
לחגיגת סיום והתחלת הלימוד משנה תורה להרמב"ם
ללומדים שלושה פרקים ליום — מחזור רביעי
שתתקיים בעזה"י במוצש"ק פ' יתרו בשעה 8.00 ח"י בשבט שנת תשמ"ח שנת "הקהל" באולם בית הכנסת הגדול רח' ר' עקיבא בני ברק
בהשתתפות:
אדמו"רים, רבנים, ראשי ישיבות ואישי ציבור שליט"א
סיום והדרן ע"י
הגאון מוהר"ר משה לנדא שליט"א רב ואב"ד דבני ברק
מקהלה חסידית תנעים את החגיגה

בית המדרש הגבוה המרכזי לתורה ולהוראה
בנשיאות הגאון ר' משה שטרנבוך שליט"א
מח"ס מועדים וזמנים ... הר נוף ירושלים
ברכת מזל טוב לבבית
הננו מברכים ברכת מז"ט וצאתכם לשלום לידידנו עוז הגאון הגדול המפורסם לשבח ולתהילה וכו'
הה"ח כש"ת הרב ר' נתן נטע פערל נ"י
לנשואי נכדו המו"ם בתו"יש
הב' צבי פערל נ"י
יהי רצון שיזכה לשפע נחת ברכה והצלחה מכל צאצאיו ויזכה להמשיך בעבודתו הקדושה בהרבצת תורה להגדיל תורה להאדירה ולחזק קרן התורה ומפעלי לצדקה וחסד ויזכה לאריכות ימים לראות נחמת ציון וביאת הגואל במהרה בימינו בקרוב.
ההנהלה

לכבוד ידידי היקר הרב הגאון הגדול סעי"ה וכו'
הרב ר' נתן נטע פערל שליט"א
בצאתו לארה"ב לנשואי נכדו
הב' החי' צבי פערל נ"י
מבחירי ישיבת סקרנטון־ליקווד
עב"ג הכלה המהוללה נכדת הגה"ק בעל "ערוגות הבושם" זצוק"ל
יהי רצון שיזכה לרוב נחת בשפע ברכה והצלחה ממנו ומכל צאצאיו
המצפה להרמת קרן התורה וישראל
אהרן חיים הלוי צימרמן
מח"ס "אגן הסהר", "אגרא לישרים" ועוד
בעיה"ק ירושלים י"ב שבט תשמ"ח

ברכת מזל טוב
לידידי היקר והחביב מאוד, מתלמידים של גדולי התורה, השוקד יומם ולילה על התורה ומחדש נפלא, הה"ה הרב הגאון האמתי
הרב ר' נתן נטע פערל שליט"א
לנשואי נכדו הבה"ח המצוין
כמר צבי פערל נ"י
ממצויני ישיבת ליקווד, עב"ג הכלה הי"ח תחי'
יהי רצון שהזיווג יעלה יפה לבנין עדי עד ויזכה לרב נחת מכל יו"ח כיו"ר
באהבה רבה ויקר
הרב יהודה גרשוני
מח"ס חוקת הפסח, קול צופיך ועוד...

HB חנות תכשיטים ברטי
(להחזקת "כולל נחום יואל־הלפרין")
בני־ברק, רח' ר' עקיבא 92 טל. 5791517
קיבלנו שעוני איכות
הנחה לחתן — כלה

ערכים — אגודה להפצת התודעה היהודית
שוחרי תורה מוזמנים
לערב הכרות עם ערכים
שיערך בס"ד במוצש"ק פרשת יתרו י"ח בשבט תשמ"ח באודיטוריום ויננרטן, רח' העילוי 7 קרית משה ירושלים בשעה 20.30
בתכנית:
★ הרב אשר טננבוים שליט"א — הזמן והתקופה באספקלריית התורה
★ ד"ר שלום סרברניק — "ידע מה שתשיב" בקטעי הרצאות: נבואות, רמזים, על־טבע וארכיאולוגיה
★ מבט שני על אגודת ערכים בהקרנה על מסך
★ שבוע של מהפך — ומה אח"כ? סיפור אישי
★ סיפור הסמינר — בהקרנה
דמי כניסה 5 ש"ח לכיסוי הוצאות
לגברים בלבד

התאחדות חסידי קאליב
הננו שמחים להודיע
שהתחבורה לשבת התאחדות
תצא ממשרד הופמן, רח' יונה 1 ירושלים בשעה 1.45
פרטים בטלפון 02-382120

בנין מפואר
בגבול בני־ברק
בעל 7 חדרים
מתאים לתלמוד תורה
כמו"כ אולם למודים לכולל (למסה)
פינוי מיידי
03-791761

סטקיית ירושלים גלאט
אגריפס 117 ירושלים טל' 02-244976
המשלוח על חשבוננו
(מעל 50 ש"ח)
צלצל: 244976
ואנו נגיע אליך, לבית או למשרד
תפריט עשיר - מחירים לדוגמא:
סטייק – 12 ש"ח כבד – 10 ש"ח
מעורב – 10 ש"ח קבב – 10 ש"ח
מרקים, סלטים, חמין ועוד

להתבונן ולראות

קורות הימים הללו שבהם נטשפה המדינה לתוך סערה מטלטלת שקשה לראות עתה את סופה, מעוררים הרבה תמיהות ותובעים בה בשעה הרבה התבוננות, לא רק במובן המדיני והצבאי־בטחוני, אלא גם במובן המוסר היהודי הצרוף. קורה כאן משהו שהוא מעבר להתמודדות כוחנית ומעל להסברי השטח, כי הערבים הפלשתינאים עברו לפתע את "מחסום־הפחד", שאיזה אירוע חריג כמו "ליל הגילשונים" היה אותם לפתע מן הנקודה הנמוכה של תחושת נכבשים אל־פיסגה של לוחמי חירות חופש. קשה עד מאוד גם למצוא את כל ההסבר בדינמיקה העצמית של כל התרחשות, היינו שאחרי ההתנסות המוצלחת שלהם בידוי אבנים ובניהול מלחמה שלא באמצעי־מלחמה מקובלים, הם צוברים אומץ ותוקפים את קומתם ומגבירים את השימוש בשיטה זו יותר ויותר.

הדברים הללו אינם בלתי־נכונים. הלא אלה הן העובדות שניתן לראותן, ובכל זאת אין ההגיון הפשוט מרשה לראות בכך את כל התמונה, ומשהו במוח מנקר ותובע להתעמק יותר כדי למצוא גם סיבות שמעבר לחזוי בראיה הרגילה והפשוטה. כי הרבה דברים הרבה שיטות נתפרקו עתה היד בלא היד במבחן הקשה הזה העובר עתה על המדינה. לא רק התיאוריה על האיכות הבלתי־מנוצחת של החייל הישראלי העומדה בסימן־שאלה, אלא גם כל מיני "ערובות" כמו קביעת עובדות התישבותיות בשטח, מצד אחד, והיזוצתה של חזית אנטי־התישבותית, מצד שני, איבדו כל יכולת של הוכחה על טיבן וצדקתן.

במשך שנים התנצחו ביניהן שתי אסכולות. האחת שאמרה, שרק ע"י עובדות מעשיות של הקמת ישובים חדשים בכל מקום שנראה לנכון, היא שתשכנע את הערבים שעליהם להתייאש מהאפשרות שנחזור אי־פעם לגבולות הישנים; והשניה שאמרה, כי רק בהבעת נכונות להתפשר טריטוריאלית עם הערבים נביא אותם לשלחן המשא־ומתן על שלום, ואם נרבה בהקמת ישובים רק נדחוק אותם יותר לקיר ונביא אותם לייאוש ולמעשים קיצוניים.

מבחן של שתי אסכולות אלו, נקטה מדי פעם מדיניות בטחונית שונה. היו תקופות שהצטיינו ביד הרכה כלפי תופעות של פעולות חבלה והתפרצות, והיו תקופות שבהן נקטה יד קשה ותקיפה. אבל אירועי החודשים האחרונים יש בכוחם להפריך כל אחת מן ההנחות הללו. לא הועילה מדיניות היד הרכה, מפני שהערבים למדו מכך סימן של חולשה ישראלית, אך לא מועילה גם שיטת היד הקשה, כי ככל הנראה, גם לכך מתרגלים והם עוד מקשים את עורפם יותר ויותר.

* *

אם נראה היה בשבוע שעבר שהולכת ונרגעת רגיעה, בא השבוע האחרון ולימד כאילו הכל מתחיל שוב מן ההתחלה. גם יהודה ושומרון וגם עזה רוגשות וסוערות, ידי חיילי צה"ל מלאות עבודה. בהרבה מקומות נאלצו להטיל עוצר. בית־ספר נסגר. איזורים ערביים שלימים הושבתו לפי פקודה של מארגני המהומות. כלי־רכב של יהודים נרגמים ונסקלים בכל מקום. תושבים של הרבה ישובים, שבמשך שנים ארוכות היו רגילים לנסוע לבטח בביטחה מבתיהם לערי ישראל, עושים עתה דרכם זו מתוך סיכון נפשי חמור, עד שר הבטחון, מר רבין, לא שמר השבוע על איפוק לשוני ואמר שהישובים הללו מהווים "נטל".

והדבר הזה תובע הסבר. איך הצליחו לפתע הערבים לאמץ לעצמם שיטות־לחימה מתוחכמת כזו? אחרי שנים ארוכות שבהן ראו את הפתרון היהודי "בדם ואש", לאמר שיאחזו בנשק כדי לשנות את עובדת־הכיבוש, אבל כל הזמן הם מיעטו להילחם השאירו את הכל בידי קומץ קטן־יחסית של מחבלים ושידורסטים, הם נפלו לפתע על ההמצאה הזו שהם דוקא ירבו בלחימה אבל ימעטו באמצעי־לחימה, ודי להם באבנים ולכל היותר בבקבוקי־תבערה, וכך יצרו תהפוכה שלימה בדימויים שהיו מקובלים בימים לאומה. כאשר בכל המלחמות שהיו בין המדינות הערביות לבין ישראל, הערבי תואר כ"גוליית" הגדול הבא בחרב ובחנית, והישראלי הוא "דוד" הניצב נגדו בחלוקי־אבנים, והנה כמה הכל התהפך כיום, שהערבים באים באבנים והחייל הישראלי הוא המצוייד בכל מה [illegible]?...

האם כל התהפוכה הזו באה מכוחו של "ליל גילשונים", בגלל הצלחה חד־פעמית של מחבל אחד לחדור למחנה צבאי ולבצע בו הרג של ששה חיילים? האם לא היו למחבלים בעבר הצלחות גדולות יותר מבחינתם? האם נוצר הדבר עקב צירוף ארעי של מקרים אחרים? כלום לא היו כל הזמן מקרים שונים של ידוי אבנים, זריקת בקבוקי תבערה, הפגנות, שביתות־מסחר, סגירת חנויות וכל השאר? למה בעבר לא גרמו אלה התקוממות רצופה ומתמשכת לאורך חדשים, כפי שזה קורה עתה? ולמה בכל עשרים השנים מאז מלחמת ששת הימים לא תפסו את החכמה הזו, כי ניתן להטריד ואולי גם לעייף צבא שלם דוקא באמצעי־הטרדה קלים־יחסית, כמו הפגנות ואבנים?...

האם התישבותו של השר אריאל שרון בעיר העתיקה היא שגרמה לכל, כפי שטוענים נגדו יריביו? אם אכן הרגיז בכך את הערבים, הרי שבמהלך פעילותו הצבאית כבר הספיק להרגיז את הערבים פי כמה וכמה, ובשל סיבות הרבה יותר ממשיות. בהיותו אלוף פיקוד הדרום, ניצח אישית על אחת הפעולות הגדולות להשקטת רצועת עזה, והוא לא כל כך ברך באמצעים לכך, ודוקא אז, כאשר ספגו מידיו מכות נאמנות, לא רק שלא נגררו לפעולה כה מקיפה כבימים אלה, אלא נרגעו וחזרו לחיים תקינים, ואילו היום, בגלל כניסתו לדירת־מגורים בירושלים העתיקה — הם כן מגיבים בצורה חסרת־תקדים? האם ניתן לקבל הסבר מסוג זה על כל התהפוכה הזו באורח ההתנהגות של הערבים הפלשתינאים?

* *

כיהודים מאמינים עלינו לחפש את הסיבות לכך, לא בסיבות מקריות ולא בצירופי־צירופים של ניחושים ופרשנויות. פן ידבק גם בנו שמץ מאותה חשיבה המייחסת לחכמה או לסכלות של בשר־ודם מפנים כה מכריעים וכה מהפכניים. הלא דבר הוא, כי במקום הפחד שחשנו בו אצל הערבים לאחר כל ההצלחות הנסיות במלחמות שבהן יצאו נגדנו, ובמיוחד לאחר מלחמת ששת הימים, בהם ניתן היה למשש בידים את תחילתה של ההבטחה של "וישבתם בטח", והיהודים יכלו ללכת באמצע הלילה בלב ישובים ערביים ללא פחד — התחלפו הדברים ר"ל וקורא ממש היפך! האמנם "מקרה" ח"ו?

ראש הממשלה ראה ב"גלשונים" את הסיבה, או שהוא תולה במשנהו, מר פרס, את סיבות־התקלה, משום שפרץ ההרגה ביזמה לכנס "ועידה בינ"ל", ומר פרס ראה את הסיבה ב"קפאון המדי־ני" שמר שמיר כפה על ממשלת ישראל, ואחרים מונים סיבות כאלה וכאלה, אבל יהודים מאמינים מצווים לחפש את הסיבות במקום שבו צווינו על היותנו יהודים, עם של תורה, והדברים פרושים לנגד עינינו כשלמה במקומות כה מרובים. הבה ניזכר, כי אי־שם ליד אירוע ה"גלשונים", הסתערה החילוניות ושותפתה הדתי"ל בחמת־זעם על לומדי־התורה בישיבות, ומאסו בעושי־המצוות, במיוחד בציבורי כהו עושי דברו, ובחלק גדול מהדברים לא נבדלו הימין (וראש הממשלה שמיר בראשו) מן השמאל, ושניהם מן המחנה הדתי"ל.

רש"י הק' מלמדנו באריכות־יתר מדיוק את פסוקי פרשת בחקתי, ודבריו נוקבים עד השיתין. "אם בחקתי תלכו" יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר ואת מצוותי תשמרו הרי קיום המצוות, אמור הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה. ואת מצוותי תשמרו, הוו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים" וכו'. כמה גלויים הדברים הללו בימינו אלה, לעת שיש לנו מחנה של יהודים שהם שומרי מצוות בפועל, אבל לבם כה גס בלומדי התורה, והם לא שותפים לאחרים, אלא הם המחוללים של מסע ההסתה. אם אלה הם אנשי "יהודה ועבדיה" ואם אנשי מהלכת המפד"ל, אשר אישרו החלטות מחפירות בעיריות, בכוונת פגיעה בלומדי התורה בישיבות הק'. עד כמה קולעים כלפיהם דברי רש"י "יכול זה קיום המצוות וכו' אם בחקתי תלכו — שתהיו עמלים בתורה!"

ואין רש"י מסתפק בביאור ארוך על צד החיוב, אלא הוא חוזר על כך גם בביאור צד השלילה, בפסוק "ואם לא תשמעו לי" וגו': "יכול לקיום המצוות, כשהוא אומר ולא תעשו וגו' הרי קיום המצוות, אמור הא מה אני מקיים, ואם לא תשמעו לי, להיות עמלים בתורה, ומה תלמוד לומר "לי", אין לי אלא זה המכיר את רבונו ומכוין למרוד בו, וכן בנמרוד (בראשית, י) גבור ציד לפני ה', שמכירו ומתכוין למרוד בו וכן באנשי סדום" וכו'. ולהלן מפרש רש"י כי שבע עבירות מונה הכתוב שהרא־שונה גוררת השניה וכן עד הסוף, והן "לא למד, ולא עשה, מואס באחרים העושים, שונא את החכמים, מונע את האחרים, כופר במצוות, כופר בעיקר".

* *

תה"ק מבטיחה לנו כי "אם בחקתי תלכו", יהיה לנו כל טוב הארץ, ויהיה לנו שלום בארץ, וחרב לא תעבור בארצנו, "ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו ונפלו אויביכם לפניכם לחרב". דוק וראה בדברי רש"י במקום: "שיהיו נופלין לפניכם שלא כדרך הארץ". במלחמות הנסיות שהיו לנו ראינו זאת ממש לנגד העינים. בשנת תש"ח, לא היו למגינים העבריים המעטים אלא מספר זעום של כלי־נשק מעטים ועלובים, וכנגדם עמדו שבעה צבאות ערביים עם שפעת נשק מכל הסוגים, אבל הם נפלו כמש "שלא כדרך הארץ". במלחמת ששת הימים היה כותב שורות אלה עד־ראיה לאורך כל הציר הצפוני של סיני, כיצד שיירות שלימות וארוכות של מאות טנקים ותותחים מצריים חדישים נשארו משותקים על עומדם, בעוד שאלפי חיילים מצריים.. אלה שלא נהרגו, נסים על נפשם כשהם לובשים פיג'מות במקום מדיהם הצבאיים כדי שרק יותרו בחיים. "שלא כדרך הארץ".

רוב המקומות ביהודה ושומרון נפלו בידי החי־ילים היהודיים כפרי בשל, בלא צורך במלחמה. חברון האגדית, שגידלה את הנרצחים שבפרעות, בתוכם את מחוללי הפוגרום של שנת תרפ"ט, נכבשה בפחד ובבהלה, בלי שתהיה שם ירייה אחת. רק במקומות מעטים ביותר התחוללו קרבות קשים, כשחלק מהם, במיוחד הקרב על גבעת התחמושת בירושלים התברר כטעויות מפקדים או כחלק ממאבקים פנימיים על יוקרה.

והנה, במקרה השני של "ואם לא תשמעו לי", מזהירה אותנו תוה"ק באזהרות חמורות ומבהילות, ובתוכן: "ונתתם ואין רודף אתכם", "ושברתי את גאון עוזכם", "ותם לריק כחכם". איה סופר־אמן שיתאר תהפוכה איומה ומבהילה זו, מבריחת ערבים בצפת בתש"ח מאימת הרעש של גלגל חביות במורד ההר שנדמתה להם כ"פצצת אטום"; מנוסה בהולה מחיפה באותה תקופה; מהת־מוטטות מהירה של כל הצבא המצרי האדיר בתש־כ"ז בתוך יממה אחת, ועד למצב הנוכחי שבו לוחמים הערבים במקלות ובאבנים ומטילים את מדינת ישראל בכך לאחד ממצביה הקשים והמבי־כים ביותר? חיילים נסים מפני אבנים, ובמקום נשקם הם נאלצים להילחם במקלות ובאבנים, כי כך כופות עליהם הנסיבות, והיהודים מפחדים ללכת או לנסוע, לא רק בלילות כי אם גם באור השמש של היום באיזורים מסוכנים. האין כאן "ונתתם" (ופרש"י: "מפני אויביכם"), "ואין רודף אתכם" (רש"י: "מבלי כח")?

אבל לא רק זה נראה ממש לנגד העיניים, אלא גם הסיבות שמונה התורה ורש"י מפרשן: "לא למד, ולא עשה, מואס באחרים העושים, שונא את החכמים" וכו'. על מה לא הסתערו אצלנו בשנה ובשנים האחרונות? נגד לומדי התורה, נגד שומרי [illegible] וכמה השנאו את החכמים. אבל מלחמות פרוצות ניהלו נגד ראשי ישיבות ורבנים, דיינים ותלמידי־חכמים? כמה אומר של כפירה במצוות וכפירה בעיקר מוטטר מדי יום ביומו בכל העתונים וכלי־התקשורת ובנאומיהם של ח"כים ופוליטיקאים חצופים?

* *

בל נישחד כי נוטלים אנו לעצמנו חלילה וחס יומרה לפרש מאורעות המסתבבים בסיבת עילת כל העילות, אבל גם נצטוינו להתבונן תמיד בדברים, חוייבנו ב"זכור" וב"בינו", ובודאי שחי־יבים אנו ללמוד את הדברים המפורשים והבהירים כל כך.

גם בימים קשים אלה חזר ראש הממשלה והבהיר כי אכן התכוון בדבריו לבחורי הישיבות, בקוראו להם להתגייס להבא, ועוד בימים אלה לא נרתעים מלהמשיך את המלחמה בשבת קודשנו, ועוד השבוע הלכו שוב והכריזו ברשו־גלי על הסילוף השקרי המכוון בעיני הגיור, כאשר ציוד על רישום כתב במכחן של גויים בתוך "יהודים", תברקע נמשך הידוק הברית בין המחנה החילוני [illegible] בארץ לבין [illegible] הרפורמים מאמריקה שאינם [illegible] לעם ישראל מאומה, חלת הוספת משומדים יהודיים לחיק הגויים וקליטת גויים לחיק הטמפלים שלהם, ואף נמשך המרדף נגד בעל־התשובה כדי לקיים במלואו את מאיסת שומרי המצוות.

האין במאורעות הבטחוניים הקשים, שעיקרם מתבטא ברפיון הפוקד את המערכת הצבאית, כדי לרמוז ולאותת לנו על "הדברים שבגו", על התהליך המקביל המתחולל במלחמה נגד ה' ותורתו שאינה מרפה ואינה נחלשת? היוצאת יהדות התורה יד־חובתה, ולו האלמנטרית, בשעה הקשה הזו, כשדברה אינו נשמע, ואולי משום פילוגה ופיצולה? שאילו היתה מאוחדת ומלוכדת, גם דבר ה' היה בוקע מפיה ואף נשמע ברמה, כדי שהחרשים ישמעו והעורים יביטו לראות כי מאת ה' היתה זאת.

ואילו זכינו לכך, אולי היינו כבר זוכים שיתחולל המפנה האמתי הסופי להחזיר את לב העם למקורו, כי הלא כבר סבלנו די, וגם כל האלילים והעברות זרות נשברו כליל, ולא נותר אלא שהעם ישוב לצור מחצבתו ויזכה לגאולתו. האין זו התעודה השליחות שלנו? האם לא לכך נוצרנו?

הכנסת - תמונה ישראלית

בית המחוקקים הישראלי — הכנסת — אינו מתיימר להידמות, או להישמע, כבית שיש בו זיקה לתורה ולדת. אדרבה, הוא מצהיר על חילוניותו וברוח זו הוא מחוקק את חוקי מדינת ישראל.

ביום חגה של הכנסת, במלאת 39 שנה לכינונה, אשר חל בשבוע החולף, התבטא יו"ר הכנסת בכאב ובצער על דמותה של הכנסת בעיני אזרחי מדינת ישראל ובעיני הדור הצעיר. הוא קונן קינה על היותו של בית המחוקקים ללעג, על הירידה בכבוד העצמי של אותו בית־הייצוג של המדינה, על השפה הבלתי מכובדת שבה נערכים דיוני הכנסת. חו"כ הלל לא הלל את חבריו על הנטיה שלהם להתבטאויות שאינן מוסיפות כבוד והדר לבית הזה. בצבעים קודרים צייר את דמותה של הכנסת כלא אהודה על הציבור הישראלי, לא מעט באשמתם של חברי הכנסת עצמם.

איננו באים לתבוע את עלבונה של הכנסת ואת עלבונם של חבריה. הכנסת אינה אלא בבואה טבעית וגם הגיונית של מאה ועשרים החברים היושבים בחצי הגורן מול דוכנו של היושב ראש. היא עצמה מציירת את דמותה בעיני רואיה. היא גם מקרינה (תרתי משמע) מעצמה על כל העם היושב בציון. רבים מהם צופים על אולם הכנסת מעל המסך התקשורתי, אשר מרבה להראות דווקא את הסצינות הפחות מחמיאות, את דברי ההבל ואת דברי הלעג, את הלשון המשתלחת ואת מטבעות־השפה הנבזיות אשר חדי הלשון שחורים את פניה, לבושתה של הכנסת ולצערו של בית המחוקקים.

לא קל להשיא עצות לאנשים המתמוגגים בכסאות־השן המהודרות, כיצד עליהם להתנהג מול יציע אורחים גדוש, או לעיני אורחים "עמך", קטנים וגדולים, הבאים לחזות במבצר הדמוקרטיה הישראלי בעת פעולתו. קשה יותר לסבר את אוזני של ח"כ כיצד עליו להיראות ולהישמע כאשר זיקוקי המצלמות מופנים לעברו. הנסיון התעמלותי כבד מכדי להותר על שירותיה, אף כי למען האמת — אין בה כדי להוסיף כבוד ויקר.

* *

אלה המייחסים לכנסת את משכנה של העילית שבאישי הציבור הישראלי: אלה אשר הפרלמנטריזם היא בעיניהם המרכז של בחירי העם ובכיריו; אלה הגורסים את כבודה של המדינה מזיקתה האינטלקטואלית של היושבים ראשונה בציבוריות הישראלית, ראשים בהחלט להגיד ראש נוכח אשמתם של חברי הכנסת עצמם בתחולת אשר נכובה.

בכורה של הכנסת אינה מונחת במקומה, היא סירוגית ובת־חלוף בדיוק כחברי הכנסת היוצאים ובאים בשעריה. לא הכנסת מכבדת חבריה, אף לא המעמד הפרלמנטרי יוצר את סולם הכיבוד הערכי של עטורי גלימה זו, אדרבה, ככבודם וכמעלתם של חברי הכנסת — כך רוממותה ויקרותה.

הליכות הנועם וההדר ניצוקות בין כתלי הבית הזה על ידי יושביו ונואמיו. שפת ההגות וההגיון, לשון החן והחינוך, נקלטות בחלל אוירו של הבית באמצעות דוכן הנואמים, שאינו אלא בימת יחיד של כל חבר כנסת. הנפש היפה והמשכילה מקרינה שאר־רוח לא פחות מהדמות ומהלבוש. השפה אינה פחות חשובה מההופעה וההדרמית החיצונית.

חילוקי הדעות אינן בהכרח סיבה לשיח־שורוים ולהתנצחויות מילוליות של יושבי־קרנות. כשר השיכנוע והטיעון אינו משתבח בשפת־מיסבאות. הבדלי השקפות — אף כי הם מהותיים ויסודיים — אינם נדרשים בדווקא בלשון שוקים וירידים.

אין תימה שאלה אשר כבודם הלאומי עודנו צפה בבית המחוקקים, ביטוי מובהק והאותנטי לעצמאותה של מדינת ישראל, מצפה גם לשמור על יותרת הכבוד של המדינה שתישמר, לפחות, בבית זה. נפשם כמהה לפינת־חומר אחת המתנשאת מעל גבעת רם בירושלים, שתתעלה מעל הרחוב הישראלי, שכמעט ואינו מכיר את הלשון הנקיה של שפת אבותיו. אלה מאוכזבים מתהפוכות העתים, [illegible]

במקום שהכנסת תשפיע על הרחוב — הרחוב מובא אל הכנסת בדלת הקדמית וברוטאליות.

יפה אמרו המושלים: המביט במים עכורים — רואה דיוקן עצמו. הכנסת אינו אלא ראי העם, תשקיף נאמן של הרחוב, בבואה אמיתית של הבחורים. אם חברי הכנסת אינם חוזים את מעלתם ואת מעמדם, אם אינם חשים ביחסי־הגומלין — בין לטב ובין למוטב — שבינם ובין העם, אין הבדל בין מסדרונות הכנסת לבין בתי־עזובות והמולת נודדים. הבית המפואר והכסאות המרופדים צדיין אינו מפלה לטובה בינו לבין ה"הייד פארק" הלונ־דוני המפורסם.

אומר יו"ר הכנסת ביום חגה: "תדמיתה של הכנסת בעיני הציבור לא השתפרה בשנים האחרו־נות, ואני נוקט בלשון המעטה... אמירות הליצנות בנושא זה, הנפוצות ברחוב, בבתים ובבתי ספר רבים, כבר אינן מעוררות חיוך, אלא דאגה עמוקה. גורמים או תורמים לכך — מוסיף היו"ר — ביטויים קשים ומעליבים מעל במת הכנסת, או באמצעי התקשורת. לעתים נדמה שהאמירה הבוטה ויוצאת הדופן של אתמול הופכת לנורמה של היום, ומעגל הקסמים, או ליתר דיוק — ספירלת הקסמים, מתרחבת והולכת".

יודע מתוק זה להעיד על עיסתו ועדיין הותיר פער לעדותו בלשון ההמעטה שנקט. אף כי דבריו אינם צריכים ראיה והם מהמפורסמות, יש בהם חומר מרתיע ומרשיע על הכנסת ודמותה בעיני הציבור.

* *

כל נקי־שפתיים ובר־לבב נפשו סולדת משפת תגרנות אשר ריח בורסקאות נודף ממנה. האיש הרך הענוג אזניו כבדות משמוע לשון עזותים ושפתי ערמים. האסטטיקה האנושית רווחה מפניה פגיעות לשון וחיצי שפה. אין זו דרכן של בריות, אשר שפת־חכמים שפתן, לשהות במחיצתם ולהתוודע עם אנשי לצון משולחי רסן הביטוי.

שבעתיים קשה לאנשי־תורה האמונים על טהרת הפה והשפתיים. הרבב הלשוני פוגע בהם עד עמקי נשמתם. זר לא יבין זאת. שכן שפתו נשורת משפת הרחוב. הוא וחבריו ברחוב יוצרים את השפה, אשר הפכה מזמן ל"סלנג" ישראלי. אלה אשר טוהר הלשון בא להם מעיסוקם יומם ולילה בלשון הקודש, בלימוד תורה, תפילה, בשיחות רעים ומוסר, שפתם מעודנת ומנופה בנפה־אחר נפה.

הנסיעה באוטובוס ציבורי רחוקה מלהיות "תענוג" במי שאזנו כרויה לשיח הבריות. או שאינו מבין כלל את השפה הזאת, או שמבין ומתחלחל. הפורקן המילולי, הסלנג הדוקרני וה־פוגעני, הפך לנורמה של שפת־חיים.

יתירה מזאת — הכנסת. מי שתפקידו מחייבו להיות נוכח בבנין זה, או שוהה באולם המליאה, שומע גם ביטויים מעליבים ופוגעים בתורה ובמצ־וותיה, מלבד, כאמור, מנורמת הלשון והשפה, שאינה אלא מליצי־שפה מעורמת ממכלול ביטויי הגנאי והעלבון אשר נוצרו בקרנות רחוב.

זכורה אימרתו המפורסמת של הגאון הפוניבז־אי, מחכמי דיהודאי בדור העבר, אשר רווה בשעתו את בקשת גדולי התורה, לייצג את יהדות התורה בבית הנבחרים של מדינת ישראל, באמרו: "כל הבא אל הבית הזה ושומע את דברי הבלע על ה' ועל משיחו חייב לקרוע קריעה — — אין לי רוב בגדים לקרוע עליהם..." — הפטיר בכאב.

כך אמר לפני עשרות שנים הגאון מפוניבז', עוד בטרם חדרה תולעת השפה לבית המחוקקים, שנים רבות לפני שהזירה הפרלמנטרית היתה ללעג בעיני הציבור. בשנים בהם ההוד וההדר, לפחות כלפי חוץ, סימלו את הפרלמנט של מדינת ישראל הצעירה. שפת־הכפירה והבוז על קדשי ישראל מפי חברי הכנסת דאז, היתה כבר "נקיה" לעומת צרמטיית השיטוי והביזוי העולה מעל בימת הכנסת כיום.

נוכח עדותו של יו"ר הכנסת עצמו, תמוהה היא הביקורת הקשה אשר הוטחה על אחד מחברי הכנסת, שהתבטא כפי שהתבטא על הבית הזה ועל הדברים המשמעים בו. כל בר־תורה וקל וחומר — כל היודע תורה היא חייו, שפתו ומשאת נפשו, מגיע אליו הרגע בו הבחילה עוברת על גדותיה. נפשו נלקית בכפליים — הן מדברי הבלע נגד ה' ונגד משיחו, דברים שעליהם, כאמור, צריך לקרוע קריעה, הן מזילותא דלשון הקודש, מלבד הליצנות, הלשון הרע והרכילות, הפגיעות של איש ב"רעהו", והעלבונות ההדדיים, שלא חסר בהן סממני השפיכות דמים בפרהסיה.

יפה עשה ח"כ הלל שתבע את עלבון העם מן הכנסת. חבל שלא ביקש את עלבונה־של־תורה מהבית בו הוא מכהן כראש לחברי כנסת, אשר נאצות א־ל בגרונם וחרב פיפיות בלשונם.

והא בהא תליא...

בשנת הארבעים של מדינת ישראל, אין הכנסת בית שמבשרים בו בשורות טובות לעם הזה, ולא זו בלבד אלא שהיתה לסמל ולשנינה לשדיפות הרעיון התוכן, לריקנות מחכמת ההגיון ומהגיון החוכמה.

קשה לצפות מחברי כנסת בבית המחוקקים החילוני של מדינת ישראל, שיחול בהם דברי חכמינו ז"ל: בן ארבעים לבינה.

מה נעשה ונאמר גם: "ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר"...

ישראל במבוי סתום

מגעים מדיניים קדחתניים מתנהלים בימים אלה בין בירות שונות, ארצות הברית עומדת במרכז. יש כמה וכמה ארצות אחרות שגם הן מאמינות כי הן יכולות לתרום רעיונות ויוזמות. הנשיא מובארק מדלג בין וושינגטון לרומא, פריז ולונדון. המלך חוסיין אף הוא אינו מפגר.. גם יועצו הפוליטי של ערפאת מארוך קדומי נמצא בתמונה. ברית המועצות נדחקת אף היא להיות בתמונה. מזכיר הממשלה ויועצו המדיני של ראש הממשלה, אליקים רובינשטיין היה בוואשינגטון וקפץ לפאריז, הדמיון יכול לשרטט תמונה של פעילות מדינית רבת אנפין.

ריצ'ארד מרפי עוזר שר החוץ האמריקני פותח במסע דילוגים בין ישראל למדינות ערב. פיליפ חביב שליחו המיוחד של הנשיא רייגן ביקר בירדן. רעיונות מרחפים בחלל עולמו של המזרח התיכון. ובישראל עצמה נמשך הויכוח בין מר שמעון פרס התולה את כל התקוות בפתיחה בינלאומית שתוביל למשא ומתן ישיר, לבין מר שמיר, השולל עקרונית כל התערבות בינלאומית אולם אינו פוסל את הרעיון של ועידה משולשת ישראל, ירדן, מצרים, בהשתתפותה של ארצות הברית. רעיון זה כבר עורר התנגדות תקיפה בתוך הליכוד. אם מטעמים עקרוניים, ואם מטעמים אחרים, שבהם משתרבב גם המאבק האישי הצפוי על ראשות הליכוד. דוד לוי שהוא ראש המדברים, אינו משאיר את הויכוח בתוך ארבע קירות המפלגה. אלא מוציא אותה לרשות הרבים, ואין מי שיעצור בעדו. גם הוא, כמו אחרים, סבורים כי במגעים מתבשלת פשרה שהיא נוגדת עקרונית את השקפות הליכוד בשאלת שלימות הארץ.

ראש הממשלה ניסה השבוע לפזר מעט את הערפל ולדעתו לא צפויות התפתחויות מדיניות במהלך הימים הקרובים. בהודעה זו לא חידש הרבה. כי גם יריבו שמעון פרס אינו סבור, כי פתיחה בינלאומית תפשיר מיד את הקיפאון ותוליך את שני הצדדים לשלחן דיונים. גם פתיחה כזאת אינה עשויה להביא להרגעת הרוחות הסוערות בשטחים. מי שעומד מאחורי המהומות האחרונות אינו שותף ואינו מוכן להיות שותף לכל מהלך מדיני. גם אם נניח שההתפרצות של הר הגעש אינה מתוכננת מראש. איש לא צפה זאת מראש. המהומות התגלגלו בצורה כזאת שאפשר להגדיר אותן כ"שלטון הרחוב" שעליו עלו ארגונים שמצאו כאן בקעה להתגדר בה. המצב מחמיר ועלול עוד להחריף יותר.

ישראל, בלית ברירה, ממשיכה במדיניותה. משתדלת לא ללכת בעקבותיהן של מדינות ערב. החיילים שנאלצים להצר את ההפגנות חייבים לנצור את האש ולא לגרום לאבידות של ערבים, אך לספוג פגיעות. כל זאת לא מעט, בהשפעתה של התיקשורת העולמית. כאשר גם זו הישראלית משתדלת לא לפגר אחריה. לפעמים נדמה לנו, שהתדמית הבינלאומית יותר חשובה בעיניהם, מאשר הבטחון. תושבי ההתנחלויות בשטחים נקלעו למצוקה קשה. כאשר הם מנסים בדרך פשוטה להשיב לשכנים כגמולם, מבקשת חברת כנסת, בשם אמירה סרטני, להטיל עוצר על הי־שובים היהודיים. זה מזכיר לנו את ימי העוצר שהטילו הבריטים, על חלקים גדולים של ירושלים ושל תל אביב, כדי לתפוס אותם אנשים שעמדו בראש ארגוני המחתרת ההגנה, אצ"ל ולח"י.

אף בשטחים עצמם אין שום סימן שיעיד על רגיעה באופק. להיפך יש סימנים שזו מחריפה והולכת כאשר הם רואים את מדת ההצלחה. הם מכינים גם מבצע ראווה של ספינת המגורשים. שהביכה את ישראל. ואינה יודעת כיצד לנהוג בה. התיקשורת שתלווה את ההפגנה הזאת, תוסיף מבוכה על מבוכה.

הארכנו מעט בתיאור המצב בשטח, כפי שנראה כיום, מפני שלאור ההתפתחויות מתעורר הספק בלב, כי גם אם יתחילו במהלך מדיני, זה או אחר, ספק אם אפשר בדרך זו להרפות את המתח, או להפסיק את המהומות. נדמה לנו שהשליטה כבר נשמטה מידי כל גורם שפוי, מבל אדם שיכול לגבור על פתרון מדיני. ההמון הערבי שיכור הצל־חה; והוא לא יסתפק במשהו פחות ממדינה פלש־תינאית בכל הגדה המערבית ורצועת עזה. ועדיין אין זה סוף פסוק. אם באבנים וצמיגים בוערים אפשר להניע את הגלגלים לגרש את ישראל מכל השטחים, מדוע לא ימשיכו במלאכה זו גם הערבים בנצרת, בעכו, ביפו, לוד ואיזורי הגליל, שמיושב ברובו הגדול בכפרים ערבים והיהודים הם שם רק מיעוט.

מובן מאליו, שישראל אינה יכולה ואינה מוכנה ללכת לקראת מצב זה, לנהל משא ומתן מתוך חולשה, ותחת איום של סירור פנימי. גם מי שמצדד בפתרון מדיני לא יכול לקבל תנאים כאלה, תנאים שפירושם, כניעה תוך השפלה מעליבה.

* * *

הרעיון להחזיר לתחיה את המו"מ על אוטו־נומיה מוצמצמת, לא מקובל על הערבים. ואין גם לדעת, אם מר שמיר יקבל את תמיכתה של מפלגתו. אמנם ראש ממשלה אחר של הליכוד, מנחם בגין, הטיל את מלא משקלו האישי על חבריו, בעד הסכמי קמפ דיויד, שהביאו לנסיג־תה המלאה של ישראל מסיני, למרות כל הדעות שרוחו נגדה. אבל צריך לדעת, כי יצחק שמיר איננו מנחם בגין ובעקבותיו מנשפים לא רק דוד לוי א. שרון ואחרים, ולכן לא יוכל לקבל על עצמו את האחריות לפשרה שתוביל להקמתה של מדינה פלשתינאית, שתהיה ללא ספק מדינה אשפ"יית שתשאף להרחיב את גבולותיה.

רעיון האוטונומיה במקורו כפי שהוסכם עליו בקמפ דיויד לא נתקבל על ידי הפלשתינאים. והמו"מ עם מצרים הופסק בזמנו על ידי המצרים. ספק אם יש היום מי שיקבל את הרעיון.

הפלשתינאים נכנסו לאופוריה. הם הטו תמיכה בדעת הקהל, הם גם שברו את הקונסנזוס הלאומי בישראל ובחוץ לארץ. הם לא יהיו מוכנים לקבל משהו פחות ממדינה פלשתינאית עצמאית, שגבו־לותיה יהיו נתונים למשא ומתן. הממשלה בהרכבה הנוכחי לא תוכל להגיע להסכמה כלשהי. האפשרות שהרכבה ישתנה לאחר הבחירות גם היא מוטלת בספק.

יש מי שמדרבן את התופעות הגובלות עם מרידה בשלטון, בתוך ישראל. תנועות כמו "שלום עכשיו". או החוגים הליברליים והאינטלקטואלים המדברים גבוהה על צדק, יושר ומשפט. אלה הן תנועות שיש מי שמושך בחוטים שלהם מאחורי הקלעים.

גם אם המערך יקבל רוב בכנסת שיסכים לתנאים שהערבים יציגו, ספק אם יש לו האומץ לוותר על השטחים. מפלגת העבודה כבר אינה דבקה בפשרה טריטוריאלית בנוסח הרעיון של יגאל אלון. הצד השני — הערבים — ובודאי שאינו מוכן לקבל זאת. הוא לא קיבל זאת בתנאים שבהם לא זכו לאהדה בינלאומית. על אחת כמה בשעה של גאות בלתי רגילה באהדה שזכו לה כיום.

במצב הדברים הקיים, באוירה השוררת בארץ, ספק גדול אם מפלגת העבודה בשיתוף כל אותם המפלגות שהן באות בחשבון שלה, כשותפות לאותם רעיונות — תשיג רוב בכנסת. הסיכוי הוא הפוך. ואין לדבר עוד על אפשרות של פירוק ההתישבות מעבר לשטחים.

האם במקרה זה תכנס ישראל להלחמת אחים ממש, שסופה מי ישורנה. אנו מפקפקים אם שמעון פרס וחבריו יהיו מוכנים ללכת לאותה סכנה. רק בגין יכול היה להרוס את ימית ואת כל הישובים שנבנו בדמיו של העם היהודי.

* * *

גם אם המו"מ יתחיל, ספק רב אם הפלשתי־נים יחזרו להיות סובלנים כלפי שלטון הכיבוש. ככל שיהיה ליברלי יותר יקפצו על ראשו, ואין סיכוי להפסקת המהומות. יש יותר מדי כחות בעולם הערבי, שיהיו מעונינים להמשיך בה־תפרעויות ובמהומות, לאחר שלמדו פרק בפרשה זו שאפשר במעט קרבנות להבריך את ישראל על הברכיים. מבלי שנצביע על גורם כלשהו, יש מי שמדרבן את התופעות הגובלות עם מרידה בשלטון, בתוך ישראל. תנועות כמו "שלום עכ־שיו", או החוגים הליברליים והאינטלקטואלים המדברים גבוהה על צדק, יושר ומשפט. אלה הן תנועות שיש מי שמושך בחוטים שלהם מאחורי הקלעים ואין אנו יודעים לזהות אותם. אלא להאשים שאכן יש מי שתומך בהם.

(בית לחם - חייל תופס עמדה על ג'יפ צבאי. חימושו - רובה "גליל" ורימוני גז מדמיע (צילום - סי"ץ)

לעומת התנועות לשלום בתוך ישראל לא קמה עוד שום תנועה ערבית מקבילה. להיפך. יש תנועות וארגונים שהם מושכים לסרבנות, ובאחרונה עומדות מדינות ערביות שתומכות בהם, גם בכסף, גם באמצעים אחרים. אלה לא יתנו מקום לכל סיכוי להשלים עם קיומה של מדינת ישראל. בה הם רואים נטע זר באיזור.

מובן מאליו, שישראל איננה יכולה ואיננה מוכנה לנהל משא ומתן מתוך חולשה, ותחת איום של סירור פנימי.

ויש במרכז הנגף: שאלת ירושלים. כשזו מהווה עקרון לשני הצדדים. גם מי שמוכן לדבר על פשרות אינו מוכן לדון על ירושלים. מה אם כן הסיכוי למשא ומתן ישיר? כל ההבהרות, שיצלו המדינאים, עשויים להתקל בהתנגדות קשה. המהומות לא יפסקו, כל עוד הערבים הפלשתינאים לא יבואו על סיפוקם והרצון שלהם גדול מאד. האם במצב דברים כזה יש איזה סיכוי להדברות בין הצדדים. גם אישים פלשתינאים שישראל היתה מוכנה להכיר בהם כנציגים המוסמכים והמתונים בין הפלשתינאים, היום אנו רואים בהם נציגים מזוהים עם אש"ף. ספק אם יש היום פלשתינאי אחד שיהיה מוכן לפעול נגד רצונו של אש"ף. מה שצפוי לאדם כזה לא צריך להרחיב את הדיבור, די להזכיר כמה שכות ידועים ששילמו בחייהם. לא צריך להרחיק לכת עד אמיר עבדאללה הסבא של חוסיין. או של אנואר סאדאת, ששילם בחייו בעד הסכם השלום. איזה ערך יש להסכם אם יושג, כאשר החותמים אינם מוסמכים על ידי ערפאת? או על ידי נשיא סוריה, או נשיא לוב? ומה יאמרו אחמד ג'בריל וג'ורג' חבש?

הסכנה קשה, מרה. אנו חיים זה יותר מחמישים שנה במצב ללא מוצא, היו תקופות של עליה, או של ירידה. העולם לא התהפך כאשר מועצת הבטחון נגנה, או כאשר מדינות נגנות. תמיד בעת נסיונות לכפות על ישראל תכנית — כמו תכנית רייגן — מתרחש מהלך בלתי צפוי שמהפך את מהלך הדברים. יש השגחה עליונה שהיא מכוונת את המהלכים נכונה. השגחה זו הצילה את ישראל כמה פעמים. גם כאשר נדמה היה שחרב חדה מונחת על צוארה. עתה הוכח, לעין כל, שלא העוצמה הצבאית שישראל צברה היא שתעמוד לה בעת מצוקה כמו זו. כי הלא כך נאמר לנו, כי לא מרוב חכמתכם ובינתכם, כי אם ברשעת הגויים האלה, וכאשר נדמה לנו כי אין מוצא אחר, אין לנו אלא לצפות לישועה, והי תבוא מכל מקום שתבוא ובלבד שתבוא. גם כאשר ישראל עומדת במבוי סתום, אי אפשר לדעת מתי וכיצד יתהפכו הדברים, אבל מן הנסיון העשיר למדנו כי זה צפוי.

נתן גילרנטר

"להשתיק את העולם"

בפסוק "וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו" עושים המפרשים מעין הפסק אחרי המילים הראשונות: וישמע יתרו — נקודה. יתרו שמע! זהו החידוש! היה רעש עצום בעולם: יציאת מצרים, קריעת ים־סוף, מלחמת עמלק, מתן תורה. כולם יכלו לשמוע, אבל רק יתרו שמע. כדי לבוא לחסות בצל כנפי השכינה צריך דבר ראשון להתחיל לשמוע, ואז זוכה גם כהן מדין, שהיה אדוק לע"ז, שבני בניו ישבו בלשכת הגזית. ורק אח"כ שואלים חז"ל: "מה שמועה שמע ובא?"

כל עמי העולם ידעו מה מתרחש, אבל אף אחד לא בא. הגמרא אומרת בזבחים (קט"ז ע"א): ר"א המודעי אומר מתן תורה שמע ובא. שכשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל מלכי עובדי כוכבים אחזתן רעדה בהיכליהם. נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו — מה קול ההמון אשר שמענו? שמא מבול בא לעולם? אמר להם: כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם. אמרו לו — מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא. אמר להם כבר נשבע שאינו משחית כל בשר" וכשגילה להם לבסוף, שהקב"ה נותן את התורה "מיד פתחו כולם ואמרו: ה' יברך את עמו בשלום" — והלכו לבתיהם...

מכאן אנו רואים את ההבדל. יתרו לא דיבר — הוא שמע! ולכן בא. ואילו שאר מלכי העולם, במקום להקשיב לקול ה' ההולך מסוף העולם ועד סופו, הם התחילו לדבר ולשאול שאלות: מה קול ההמון אשר שמענו? שמא מבול בא לעולם? שמא מבול של מים אינו מביא אלא מבול של אש? וגם כאשר בלעם מגלה להם שנותנים את התורה, גם אז אינם מטים אוזניהם לשמוע את דבר ה'. במקום זאת הם מפטירים שוב בדברים: ה' יברך את עמו בשלום — והלכו לבתיהם... וכמו שאומר הרה"ג רבי שלום שבדרון: שיגנו "מבטיק ברכה"... הלכו לבתיהם... לאכול פיתה פלא־פל...

אבל יתרו שמע! עזב את כל הבלי העולם הזה ובא להתגייר.

* * *

מספרים על רבי יצחק אלחנן זצ"ל, שפעם נכנס אליו יהודי פטפטן, שדיבר ודיבר בלי הרף, במשך שעה ארוכה, ולא הראה כל נכונות לסיים. כל פעם שרבי יצחק אלחנן רצה להגיד מלה, הוא פרץ מחדש במבול של דיבורים שאין להם סוף, ולא נתן לו לפצות פה. תוך כדי שיחה סיפר היהודי, שהוא ביקר פעם אצל רב ידוע ושוחח אתו על נושא מסויים. "הסברתי לו את העניין" אמר היהודי "והוא אמר לי"...

הפסיק אותו רבי יצחק אלחנן בקראו: "כמ־דומני שזה שקר! הרב לא אמר לך!" "כיצד קובע כבודו שזה שקר?" נפגע היהודי "הרי שמעתי את זה מפי הרב במו אזני!"

"זה לא מתקבל על הדעת"... חייך רבי יצחק אלחנן־"אם־אתה־דיברת עם הרב, לא ייתכן שהיתה לו אפשרות לפצות את פיו ולהגיד מילה"...

* * *

אנו חיים עתה בתקופה של דברנות. מדברים כל הזמן, ואף אחד אינו שומע את דברי השני. "מרוב עצים לא ייראה היער", ומרוב דיבורים לא שומעים כלום. כלי התקשורת מטרטרים 20 שעות ביממה. שלוש רשתות ברדיו, טלביזיה בכמה ערוצים. כל דבר גדול וקטן "מכוסה" מכל הצדדים. כשצצה בעיה צבורית כלשהי, חייבים כולם להשמיע את קולם. כל אחד מוכרח להביע את דעתו. כאשר רבין מחליט לעשות סדר בשטחים ע"י מכות, הריהו חייב להודיע על כך לכל עם ישראל ולכל אומות העולם. ואז מביאים את שולמית אלוני והיא מכריזה קבל עם ועדה ש"לא כל חוק הוא חוק נכון" וכי "זכות האוכלוסיה בשטחים למרוד!" ואחריהם מביעים את דעתם הפרופסורים הסופרים המשוררים ושחקני התיאטרון ובדרני הקולנוע, הקובעים שאנחנו גרועים מהנאצים. לעומת זאת מוכיחים המתנחלים באותות ובמופתים שהשמאלנים הם אשפיסטים ובוגדים, וכי אפשר להציל את המצב רק על ידי צעדה של אלפים בט"ו בשבט לנטוע נטיעות בשטחי יהודה ושומרון...

הדברים "מתלבטים ומתבררים" בדיונים קולניים בממשלה ובנאומים ארוכים בכנסת, כשאף אחד אינו מוכן לשמוע את דברי חברו, פרט למלות הגנאי והגידופים בשפת הרחוב. ובכיכרות המרכזיים מרעימים הרמקולים של המפגינים ושל מתנגדיהם. אלפי רבבות מלים מהדהדות בחלל האויר, ואף איש אינו מקשיב להן.

* * *

ומרוב מלל לא קולטים מאומה. מרוב דיבו־רים לא חשים ולא מרגישים לאיזה מצב נקלענו. דומה שהאבנים עפים אי שם בוויטנאם, וזה צריך להדאיג את האמריקאים. מדורות הצמי־גים ובקבוקי התבערה הם תצוגות פנטזיה למען מצלמות הטלביזיה. האם הם מכוונים אלינו? האם נופצו שמשות באוטובוס מס' 1 בדרכו לכותל המערבי? האם נפצעו ילדים מאבנים שנזרקו על אוטובוס מס' 25? האם הוצתו ונשרפו אוטובוסים של אגד? האם יהודי כל ערב מסר אבנים על בתי מגורים בתלפיות וחורש הרס וחורבן? האמנם מפרפר דוב קלמנוביץ בין החיים והמוות מפגיעה מבקבוק תבערה? האם טדי קולק יודע שמיידים אבנים ביהודים הנוסעים לקבר רחל?

האם מישהו שם לב שתוך חודש ימים חזרנו לימי המאורעות שבתקופת המנדט? יהודים מפחדים ללכת לכותל, יהודים חוששים לעלות להר הזיתים. אבנים מתגלגלות לעבר כלי רכב באבו־גוש. ג'יפים צבאיים מלווים את האוטו־בוסים לנוה־יעקב. עוד מעט ניאלץ להוציא את המשוריינים מהמפלין כדי לנסוע להר הצופים...

אך כלי התקשורת מבשרים לעם היושב בציון שכוחות המשטרה עצרו חרדי החשוד בזריקת אבן ברמות, ובג"צ הורה לרשום לא יהודי כיהודי, ובדימלה חונכו בית קברות מפואר לכלבים... ומר צפיירית כדבש יופיע במקום ה־72 ברשימה החדשה לכנסת... וההצגות האנטישמיות של התיאטרון הישראלי יימשכו כסדרן לכבוד 40 שנות המדינה...

וביניים מתרוצצים השרים והשתדלנים בוושינגטון בדיוק כמו לפני הכרזת המדינה. שליחיו של שמיר מושכים בשרווליו של שולץ מהצד האחד ושליחיו של פרס מושכים בשרווליו מהצד השני. רובינשטיין נוסע לפריס לשדל את חוסיין ווייצמן נוסע לקהיר לפייס את מובארק. פרס מסביר לתלמידי בית ספר שערביי השטחים מתוסכלים וכי הוא מתפלא שהם התחילו בד־ריקת האבנים רק עכשיו, לאחר 20 שנות כיבוש... ושמיר מכריז בפני תלמידי תיכון שוו־עידה בינלאומית היא אסון לאומי... ילדי בית הספר יכריעו את הכף... הם יקבעו את גורלנו...

* * *

לא לחינם הודגש השבוע במאמר ראשי ב"המודיע", שלכל אלה יש להזכיר כי דם ישראל אינו הפקר. כי ההרגשה היא שמרוב רעש ומגודל המהומה ומרוב דיבורים, פשוט לא שומעים מה מתרחש: לא תופסים מה קורה לנו!

וכדי לא לטמון את הראש בחול יש להזכיר גם לציבור שלנו, שהגיע הזמן להפסיק את הדיבורים היתרים ואת הליהושושים, והרינונים וההאשמות ההדדיות והזכרת צחנות ראשונים והטלת דופי אחד בשני. מכל זה לא יצא מאומה. בעמדנו נוכח הסכנה האיומה של ההסתערות החילונית נגד דת ישראל ותורת ישראל ועם ישראל, עלינו להשתיק את קולות הריב והמדון ולהתחיל להקשיב ולשמוע איש לדברי רעהו, כדי להגיע לשלום ולאחדות דעים, שרק הם הערובה להצלחה.

מובא במדרש (שמות רבה): "בשעה שנתן הקב"ה את התורה, צפור לא צווח, עוף לא פרח, שור לא געה, אופנים לא עפו, שרפים לא אמרו קדוש, הים לא נזדעזע, הבריות לא דיברו, אלא כל העולם שותק ומחריש ויצא הקול: אנכי ה' אלקיך וכו'. השתיק כל העולם כדי שידעו הבריות שאין חוץ ממנו.

ואומר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר): אימתי ניתן לשמוע את קול ה' רק כשעה שמנערים את כל האפר הדבוק מסביב. כל זמן שמצוי איזה פירור של מאבק הטבעים, אין דבר ה' נשמע. כדי שישמעו הבריות קול "אנכי ה' אלקיך", מן ההכרח לסלק כל קולות הטבע. ואם יישאר עוף פורח או שור גועה, לא היה נקלט בלבו של אדם כי אין עוד מלבדו וכו' ולכן השתיק הקב"ה כל העולם כולו, כאילו אין בריה בעולם ורק אז האיר כבוד ה' בעולם.

על פסוק "ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה" אומר בעל "אור החיים": "והנה הראנו בני ישראל עוצם אחדותם והשוואת אחדותם באלקינו, כי ששים רבוא אמרו בהש־וואת דיבור אחד כאמור: יחדיו ולא נתאחר אחד מהם ולא קדם אחד לחברו ולא שינה אחד מהם בנוסח אחר. תשובה מכולם כהוגן. אשרי עולם שאומה זו בתוכו".

כשכולם מוכנים לשמוע, וכולם עונים בקול אחד כאיש אחד בלב אחד — אז זוכים לקבלת התורה.

דברי תורה במבואות המטונפות

דבריו של ח"כ הרב יעקב יוסף בנושא המחזות בכנסת עוררו סערה בצלוחית של מים, ולא נכניס את עצמנו לשאלה הדראויה לעיון של פוסקי הלכה, אם במקום שמדברים דברי כפירה, מינות ומשמיעים דברים אסורים, ראוי שיהיה בו מזוזה.

אך, בהזדמנות "חגיגית" זו נתעוררה אצל רבים השאלה: האם מותר להכניס דברי תורה, אם זה על פרשת השבוע או כדומה בעתון חילוני, כאשר באותו עמוד עצמו מופיעים לא רק דברי כפירה וניבול פה אלא גם, תמונות תועבה שתצניות מקשטות אותו עמוד או בסמוך לו.

האם אין כאן שאלה של טובל ושרץ בידו, נתעוררנו לג־גע בנושא כאוב, שנכשלים בו טובים וישרים בעקבות שיחה שהתנהלה בין שתי נשים שהמ־תינו לתורם בקופת חולים.

האחת החזיקה בידה את "המודיע" ואילו השניה שהציגה את עצמה כדתית החזיקה בידה עתון ערב. כאשר האשה הדתית הביעה את תמיהתה על שנטולת לידה עתון שהוא מלא וגדוש תמונות תועבה מן הגרועות ביותר, שמעוררות סלידה וגועל נפש אצל כל נפש היפה.

על זה השיבה לה אותה גברת, כי היא קנתה עתון זה כדי לקרוא בה את דברי התורה שהם מענגים אותה... אבל, היא לא יכלה להשיב לה כי אין מכניסים דברי תורה למבואות המטונפות, ואין לך מבואות מטונפות יותר מאותם עתונים.

ד. ירושלמי

האמריקאים מול הישראלים:

סקר בארה"ב: מועמדים ללא דת - אינם רצויים

הידיעה שלהלן, שמקורה בכתב רויטר, לא תשא חן כנראה בעיניהם של שמאלני־ישראל - אבל הנה היא לפניכם כלשונה:

השינגטון, האמריקאים מוכנים לגלות סובלנות לגבי הדת של נשיאם הבא, בתנאי שתהיה לו דת — מתברר מסקר שפורסם ביום רביעי.

לפי סקר זה שנערך בדצמבר טלפונית בקרב מידגם של 1900 מבוגרים, לרוב האנשים שנשאלו אין כל בעיה להצביע בעד מועמד לנשיאות קאתולי, יהודי או יווני־אורתודוכסי, אולם 61 אחוז יסרבו לבחור במועמד אתאיסטי. (סופר).

רק 8 אחוז מהנשאלים יסרבו להצביע בעד מועמד קאתולי ו־13 אחוז בעד יווני־אורתודוכסי. שניים מבין 13 המועמדים הנוכחיים לבית הלבן הם קאתולים, ברוס באביט (דמוקראט) והאלכסנדר הייג (רפובליקאי), והדמוקראט מייקל דוקאקיס הוא יווני־אורתודוכסי.

"ציונות 88" - המהפך:

הטפה נלהבת לישראלים לדאוג שיהיה ברשותם גם דרכון זר...

אם כל הקשר שבין יהודי לארץ ישראל הינו רק כ"מצר־ות בציונות", אזי באמת שאין כל פלא שהמדריך העוסק בענין: "כל הדרכים לרכישת דרכון נוסף" מאת בר־ציון ציטרין זוכה למחמאות.

כל בעלי תבות הדואר בבית הדואר בכל־בו שלום, קיבלו בשבוע שעבר פרוספקט קצר המדבר בשבחו של המדריך, אותו הם מגדירים: "חוקי, חיוני משתלם".

מדוע כדאי לציוני — להצטייד גם בדרכון זר? — הנה הנימוקים:

א. הדרכון הישראלי גורם לסיכון המחזיק בו. הדרכון הזר משרה בטחון בעת טיסה בחברות תעופה זרות".

ב. בעלי דרכון ישראלי אינם מורשים להכנס ברבות ממדינות תבל. דרכון זר יפתח את הדלת. הוא לא יזהה כשייך למדינה "האיומה" הזו...

ג. הוא כדאי לבעלי עסקים — (עם ישראלים מפחדים לעשות עסק, כנראה). הוא טוב לכל אותן מדינות שאינן מאו־דות פנים לישראלי.

והנה הנימוק האחרון — וככל הנראה גם המשכנע:

"הדרכון הזר הוא תעודת בטוח ליום סגריר". הוא היינו, חד וחלק: כאשר תגיע למצב או למסקנא שצריך לרדת מן הארץ, יש לך דרכון מוכן כדי להקלט במדינה אחרת.

הציונים, אלו שבאים להטיף ליהדות החדשה "אהבת הארץ", מוכרים את הלהיט החדש בהתלהבות ובמרץ. עוד מסלול, חדש ויעיל, בדרך להתאבדות העצמית של הציו־נים בע"מ, שאיבדו כל פרו־פורציה, לא רק בתחום "דתיים חילונים" אלא הרבה מעבר לכך.

אגב, כשהרצאתי השבוע את הפרוספקט מתבת הדואר שלי, אמר לי שכני בעל התיבה הס־מוכה, יהודי חילוני: "אותה מתפלא מדוע אנחנו שונאים אותכם, הרי עוד זמן־מה אתם תשארו כאן היחידים היחידים של המדינה"...

י. מורג

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

המהלכים לשלום במזה"ת צוברים תאוצה: שמיר, פרס, שולץ, מובארק, חוסיין ואחרים, מציגים כל אחד את תכניות השלום שלהם. בשלב שני יחל כל אחד בהוכחות לפסילת תכנית הזולת.

לאחר מספר גלגולים, כאשר סוף כל סוף תושג הסכמה ישראלית לשבת לשלחן הדיונים — יתברר כי יש לשבת ולדון, לפחות עם עשר סיעות פלשתינאיות, שאינן מסתדרות בינן לבין עצמן.

★

כאשר נציגי הסיעות הדתיות מצביעים אי אימון בממשלה — הם מצביעים למעשה אי אימון... בעצמם.

★

שאלה: מדוע האחיות לא שובתות גם הן?

תשובה: הן ממתינות לתורנות שלהן, שתחל מספר ימים לאחר שישובו בתי החולים לתפקד כרגיל.

★

עובדי המינהל והמשק בבתי החולים מונעים מקרובי משפחה ומתנדבים לסייע לחולים, כדי שסכנת הנפשות בה נתונים החולים תהיה מוחשית וממשית.

★

אש"ף מתכנן החזרת המגורשים הפלשתינאים באמצעות אניה, דוגמת המעפילים היהודים בתקופת המנדט.

למדינת ישראל תהיה בעיה קשה יותר להתמודד עם העפלה זו מאשר לבריטים, שכן אין לה אפשרות ליצור מחנות הסגר בקפריסין.

★

על הפיסות הסיגריות המיובאות שהוזלו יודפס: "אזהרה: העישון מזיק לבריאות... עובדי דובק".

★

כשהם יורדים, יורדים עד לתהום

קשה לשמוע את הדברים, קשה מאד להאמין שהם התר־חשו. קשה לכתוב אותם, קשה לפרסם — ובדרך כלל נמנעים אנו מכגון דא לא מתוך רצון לטשטש מציאות עגומה, אלא מתוך רצון שלא לרדת לפרטי המציאות העגומה, להתרחק מן הדומה לכיעור ובוודאי שמן הכיעור עצמו. הספור שלפנינו — חורג, מדכא מאד והוא הגיע לתודעה הציבורית אשר חשבה בתחי־לה שהמדובר בפעילות עויינת על רקע חבלני. אוי לאוזניים שכך שומעות— כן, חבלנים יהודים, מזרע ישראל...

המדובר באותו רצח כפול ואכזרי בסופרמרקט שבבנין "המשביר לצרכן". זה היה לפני כשלושה חודשים, והוא עורר זעזוע הן מבחינת עוצמת האכז־ריות והן מפאת הסברה שאכן הגיעו חבלנים למרכזה של ירושלים, לתוך בנין סואן, ובשעת ערב מוקדמת ביצעו כזה רצח אכזרי.

היום, מחזיקה המשטרה בשני חשודים — שאחד מהם כבר הודה ושיחזר במלואו את אותו רצח אכזרי שביצעו הוא וחברו. השני, מודה גם הוא כי נטל חלק באירוע, אך רוצה לד־קוף את האכזריות לכתובתו של חברו.

שני ישראלים. הם הכירו זה את זה, (שני הרוצחים), בע־בודתם המשותפת כ...סוהרים. לאחר שפרשו מן השרות, הפך האחד להיות איש־בטחון והבין היותר עבד גם באותו סופרמרקט. הוא פוטר כעבור זמן, ע"י מנהל הסופר.

הלה שיתף את חברו ברעיון לשדוד את הסופרמרקט לאחר שעות העבודה. השניים באו לבצע זממם ואז נתקלו שלא כמתוכנן במנהל הסופר, רפי ריצמן ובאיש־הבטחון זכריה מיימוני. ריצמן זיהה את השודד שבעבר היה איש־בטחון ופוטר.

התפתחה מריבה, שבסופה הצליחו שני השודדים לכבול את המנהל ואת איש־הבטחון. לאחר קשירתם, הפכו שני השודדים לשני רוצחים...

אימה ופחד. תמונת מצב. מציאות קודרת.

י. חורב

גם נשיא "הקונגרס היהודי" מגנה את ישראל

לא רק מנהיג הכת הרי־פורמית הצטרף השבוע למ־קהלת ההשמצות נגד ישראל, גם תיאודור מן הנושא את התואר נשיא "הקונגרס הי־הודי" שאיש לא בחר אותו, צירף את קולו לאותה מקהלה.

תיאודור מן שערך סיור ביר־דן, מצרים וישראל אמר עם שובו שהוא מזועזע, ומי שחושב שיו"ר ועידת הנשיאים מבטא את תמיכת יהודי ארה"ב במדי־ניות התגובה הישראלית כפי היא מתבטאת בשטח אינו אלא טועה.

אברהם לצומתו אמר כי השימוש בכח לשם פיזור הפג־נות אלימות "הגנה עצמית" היא מעשה לגיטימי.

השופטים אשר בימים ההם...

בעקבות פרשת השחיתות שנתגלתה במערכת בתי המשפט, פרשה הנמצאת בשלבי חקירה, ממנה מסתבר, שהיו, "סמבערסי" שקישרו בין שופטים לנידונים, יש מקום לחזור על הספור הידוע על אותה שיחה שהתנהלה באחת מארצות הגולה במזרח אירופה בין שופט לאחד העדים שהו־פיעו לפניו במהלך המשפט. הגוי שואל את העד היהודי: במה הוא עוסק לפרנסתו, והוא משיב: מסתובבים, שמשמ־עותה באידיש: "מען דרייט זיך".

השופט לא ירד לסוף דעתו של היהודי, קם מכסאו התחיל להסתובב. ושאל את העד, כיצד יוצאת פרנסה מזה?

השיב לו היהודי בלשונו, הן לי להסתובב סביבך ותראה איך שאני ואתה גם יחד בצא נשכרים ופרנסתנו תהיה ברווח...

עולם של שקר —
אין אימון...

סיפור אחר על אותו נושא שמענו מפיו של אחד מזקני ירושלים, ממנו מסתבר שה־תופעה של שוחד לשופטים קדומה ואינה חדשה באיזור.

השופטים בימי שלטון הער־תומני בירושלים, היו גורבים גרביים שלש רבעי ומכנסיים קצרים, לבוש זה נתן הזדמנות נאה לכל מי שביקש לשחד את השופט במטבע הגונה, כאשר השופט הרגיש ברגליו שהמטבע כבר נתחבה לו בגרביו, היה מקל בדינו של עבריין.

אלא, שהשופטים התורכים לא ידעו, שאצל רמאים, ומוש־חתים הכל אפשר, כאשר השופט הרגיש שהמטבע נתחבה לו ברגל, פסק את דינו של הנאשם לקולא.

רק לאחר מכן, כאשר שב לביתו, הוציא את הגרביים גילה, כי במקום מטבע הכניסו לו חתיכת עופרת דמוית מטבע. השופט הנבוך אמר לרעייתו: איזה עולם של שקר... אין כבר אימון...

מ. ירושלמי

"עיתונאית לענייני הלכה...

ראיונם פעם כיצד עיוור־צבעים מתענג על תערוכת ציור? — בדיוק כך נראית עי־תונאית אנאלפבתית בענייני הלכה.

ל"שבועון הכלכלי של ישר־אל" בא לו לכתוב סקירה רחבה ומעמיקה על "בתי המטבחיים בישראל". לא מצא שבועון זה אלא עתונאית אחת, אשר נברה באחד העסקים הפחות יפים של מדינת ישראל. אבל זה לא מעניין אותנו. למרות שכמובן, אין לה מסקנה אחרת מכל עסקי השופכין האלה מלבד ש"המא־בק בין הרבנים והזרמים החרדי־ים, והאינטרסים המקומיים והפ־וליטיים, — מקשים על פעילות יעילה בבתי המטבחיים הרשמיים".

לא איכפת לה שאותם גורמים המופקדים על שמירת בריאות הציבור אינם יכולים להשתלט על כמויות ענק של בשר פיגר־לים, המגיע בעיקר מהשחיטה השחורה בכפרים ערביים — גם על זה אשמים הרבנים...

אבל, מסקנותיה נכונות לא פחות מהבנתה בנושאים הלכ־תיים. בלי כל בושה היא כותבת: "כשר שנקבע עליו הכינוי "חלק" — הוא בשר פרה שאין בה מתום. כאשר יש פצע, בדרך כלל על הריאה, השוחט מצליח להוריד אותו בלא שיוותר חור בריאה — הבשר כשר. כל דבר אחר — טרף. השוחט מנפח את הריאות באוויר, ואז מתגלה אם היא בריאה או יש פציעה כלשהי". ועוד, "איכותו של המומחה, "בודק סירה" (כך במקור!) נקבעת לא פעם על פי כשרונותיו ברפואה הפלסטית"...

ממש "תלמיד חכם" מופ־לג!...

והיא עוד רוצה שנאמין למה שהיא כותבת. למה? — הרי בור ועם הארץ כבר יודע יותר...

יוד. מם.

קול הזמיר... לא הגיע

השבוע חגגה הכנסת את יום הולדתה ה־ל"ט. בהזדמ־נות זו נערך טקס, שהיה אמור להיות מכובד ובעל מובן ראש רציני, בו חולקו פרסי הכנסת לאיכות החיים.

אחד המכובדים היה לא אחר מאשר היועץ המשפטי לשעבר יצחק זמיר. הוא, כידוע למער־רים בפוליטיקה הישראלית, היה אחד האישים אשר במתק לשונם וביפהפיותם, הבטיחו רק לפנים הרבה דברים למען היהדות, אבל מאחורי הקלעים הפעילו את כל השפעתם — שלא היתה קטנה כלל ועיקר — נגד כל דבר שנשא אופי יהודי.

זמיר הוא גם חביב השמאל. ויפה אמר מי שאמר במסדרונות הכנסת, ולאו דווקא מהדתיים, שבאותה מידה אשר זמיר מחבב את השמאל — כך הוא שונא את היהודים המאמינים...

אבל הזמיר הזה חסך מידה הגונה של בושת פנים, כאשר לא אחר אלא אחד מחברי הכנסת של הליכוד, הגיש לו "תעודת חבר" של אש"ף ברגע בו היה אמור לקבל את תעודת "איכות החיים".

לומר שזה היה יפה? — לא! אבל לומר שלזמיר זה לא הגיע — גם לא!

ללמדך, מה פנים יש לכנסת ומה פנים יש לבכיר משפטניה בעבר.

להזכירכם, באותה ישיבה חגיגית של הכנסת, בחגיגת "יום ההולדת", לא נכחו יותר מאשר שליש של חברי הכנסת. גם זה סימן ומופת לפרלמנטריזם ישראלי...

יוד. מם.

שמעו מה שאמרתם: חלול שבת - מעשה מחפיר

ספורה של "עבירה גוררת עבירה"...

חברת "גת", המספקת שרותי אוטובוסים, היתה גם זו אשר העמידה לפני שבועיים מיניבוס לשרותם של אותם שמאלנים המבקשים לרמוס קדושת השבת בירושלים. חברת "גת", כמו גם חברה ממזרח ירושלים שקדמה לה, טוענת בכל התוקף כי היא הו־מתה ע"י אותם שמאלנים פוחזים ולא ידעה לשם מה מוזמן המיניבוס שלה.

נדרשנו שוב אל אירוע חמור זה, נוכח חלופי מכתבים שבין הרב הראשי לירושלים הגאון רבי יצחק קוליץ שליט"א לבין מנהלי החברה. הרב קוליץ, מיד לאחר שנודע כי "גת" סיפקה מיניבוס לאותם פוחזים שיגר מכתב מחאה חריף. אנשי החב־רה משיבים ולהלן תשובתם כמעט במילואה:

"צר לי על מילות הפתיחה של מכתבך ממנו ניתן להבין במשתמע שאנו העמדנו אוטו־בוס מיוחד למטרת הריסת קדושת השבת בירושלים.

לא כך פני הדברים ואין אלה העובדות האמתיות. במשרדנו שבירושלים הוזמן אוטובוס למטרת הסעתם של קבוצת מט־יילים מחו"ל במסלול נסיעות מקובל. הזמנות כאלה הן ענין שגרתי של יום ביומו.

רק לאחר מעשה נודע לנו דבר המעשה המחפיר תמצאנו למדים שהוטענו במזיד ע"י מזמין האוטובוס שעשה בו שמוש לרעה. בנגוד למטרה לה הושכר, שלא בידיעתנו ובנגוד גמור לרצוננו.

העברנו את ספור המעשה ליועצינו המשפטיים השוקלים עתה באילו צעדים ניתן לנקוט נגד מזמין האוטובוס על מנת שלא יצא נשכר ממעשיו הנלו־זים. [illegible]

אין לנו אלא להביע פעם נוספת צערנו הרב על האירוע החריג ויוצא הדופן ולקוות ששנית לא יקרה כדבר הזה בחברתנו. כבר הודינו למקבלי ההזמנות שבמשרד, להיות ערים ודרוכים לקראת האפשרות שיעשה נסיון נוסף כזה בעתיד מצד חסרי האחריות והכופרים "להכעיס".

יהא לבך סמוך ובטוח שאנו מצדנו נעשה כמיטב יכולתנו למניעת מעשים דומים בעתיד והנני להבטיחך שירושלים וק־דושתה קרובים ללבנו".

ובכן אנשי "גת": חלול שבת אינו רק עם נוסעים עם פריצי כוה או שמאלן פוחז אחר. אם אכן מבינים אתם שחלול שבת הוא "מעשה מחפיר" — אנא, לכל אורך הדרך, שמרו על השבת.

תאמינו לי שצר [illegible]

י. הביר

קול שפוי במחנה החילוני

— "את מי מעדיפים החילונים?" — שואל יהודה הצבי במכתב למערכת בעתון ל"אנשים חושבים". איננו נתפסים לאופטימיות, אבל הקול השפוי אומר משהו. וכך הוא כותב:

"לא מכבר הפגינו אלפי חרדים בירושלים נגד פתיחת אולמות בירושלים בערבי שבת וצעקו: "ירושלים עיר הקודש".

עתה מתפרעים ומפגינים ערבים בירושלים וצועקים: "ירושלים אל־קודס!"

יתכן, שאנו ה"חפשיים" נצטרך להחליט את מי בכל זאת אנו מעדיפים".

דברים המדברים בעד עצמם.

אחד המגביניקים, אשר קונן בשעתו על השבת אשר הוא מבלה בשכונות החרדיות, שח בבנות ובכאב, השבוע לאחד ממלמדינו: ..."בכיתי על השבת— היום אני בוכה על ימי החול [illegible] אם מה שאנו תופסים היום מידי הערבים לא הגיע לנו מפני מה שעשינו לכם בכמה וכמה שבתו־תות".

עוד קול שפוי.

אבל האוזניים הערלות מרוב... כל מה שנגד התורה ואורח החיים היהודי, לא יכו־לות לשמוע זאת וגם להסיק מסקנות.

לא חבל!???

יוד. מם.

"ספריה הגוררת לא "לחיים טובים"

רבה של בני ברק, הגאון רבי משה יהודה לייב לנדא, יצא במכתב למנהלי הת"תים ובתי הספר לבנות, אודות ספריה חדשה שנפתחה ובה ספרות קלוקלת.

המדובר בספריה שהתמקמה במרכז העיר ומשאילה ספרים לנוער ומבוגרים. מרא דאתרא קובע כי "יש שם ספרים פסולים ממש ולא "לחיים טובים" יביאו ח"ו, ההוא קרא להזהיר התלמידים להזהיר רגליהם ממקום זה.

סופרנו מציין כי הסרקן של ספריות השאלה על טהרת הקודש בולט בערי הארץ ואף בבני־ברק לא נעשה די בתחום זה.

על גניבות מזוזות בשכ' רמת אלחנן בב"ב

מאת סופר "המודיע"

תלונות הגיעו למערכת, על גל עקירת מזוזות מפתחי הבתים בשכונה המתפתחת רמת אלחנן שבדרום מזרח בני ברק. הגנבים האלמונים מצאו במזוזות, שתושבי האיזור מהדרים לרכוש את היקרות והמהודרות, כיעד לר־ווחים קלים ומפוקפקים.

גורמים הקשורים בנושאי סת"ם ביקשו להזהיר את הסוחרים הציבור, לבדוק מקורן של מזוזות משומשות, שקרוב לודאי יוצעו להם למכירה. כידוע, מזוזה שנמצאה מ"ביתה", שוב איננה ישרה, אלא מגולגלת והדבר מצ־ביע על העובדה שהיתה קבועה כבר בדלת כלשהי.

לא מכבר נמסר על גל גניבה דומה בשכונות בירושלים.

יזמה ברוכה במקומה

מרבים אצלנו לדבר על הצורך לפתור את בעיות הדיור של זוגות צעירים. אבל בינתיים אין באופק פתרון למצוקה זו שיורדת לחייהן של משפחות רבות.

לעומת זאת ממעטים לדבר על ההוצאה הגדולה של טכסי נשואין, שכרוכים עם הוצאות מרובות, ואלה גדלים והולכים עם חידושי הטכניקה ותפריטי הנשואין.

המפעל "יד עזרה" המתנהל על ידי חבר עסקנים ברוכים, המתרחקים מזרקורי הפרסומת, שיש לו הישגים מרובים בכל תחומי הסיוע למשפחות ברוכות בילדים, נטל יזמה גם בנושא זה, יזמה אשר בודאי תביא בסופו של דבר לשינוי לטובה גם בנושא זה.

בבני ברק הקימו אולם גדול מרווח ומפואר ברחוב שלמה המלך, והם משכירים אותו במ־חירים הזולים בהרבה ממקומות אחרים. העסק־נים הצנועים המתרחקים מכל פרסומת אינם רוצים בכך. הם כבר מתקשים לענות לכל הד־רישות, והאולם כבר מושכר לאנשים עד לחודש סיון הבא עלינו לטובה.

אף על פי שאינם רוצים בכך, רואים כל הצעה כזאת אנו חייבים לפרסם עושי מצווה. בענין זה, כמו בכל הענינים שבהם עוסקים מזה שנים הם רואים ברכה והצלחה, כי אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין.

לא היינו ממרים את רצונם זה, אילמלא ראינו שהדברים כבר ידועים ברבים. האולם הוא חלק מבנין גדול המאכלס כמה מן המפעלים של "יד עזרה" שכשמו כן הוא.

אנחנו כמו רבים אחרים שהשתתפו באחת השמחות הופתענו ונהנינו מן הרוח הטובה השוררת על האנשים המנהלים את המקום.

האולם נקרא בשם "אור יהושע" על שמו ולזכרו של אחד העסקנים הפעילים שלו רבי יהושע מרגלית זצ"ל שנהרג בתאונת דרכים, ובודאי זה לרצונו ולעילוי נשמתו של איש החסד.

מ. ירושלמי

מפעלי השתלמות ורווחה של נשי אגודת ישראל
מרכז קהילות יעקב
בית הספר בית יעקב ע"ש הרב כהנמן בני־ברק
אם יקרה!
הנך מוזמנת לערב
שיתקיים בס"ד ביום רביעי כ"ב בשבט בשעה 7.30 בערב
בבית הספר בית יעקב ע"ש הרב כהנמן רח' עזיאל 66
בתכנית:
הרצאה על שמירת הלשון ע"י מורה מהסמינר
הרצאה ע"י הגב' רוגה גרטנר על תזונה נבונה
הרישום לחוג תזונה והדרכה יפתח במקום
להתראות המרכזת

מפעלי השתלמות ורווחה של נשי אגודת ישראל
מרכז קהילתי בית מרים בשיתוף עם רפע"ה ירושלים
נשים יקרות!
אנו שמחות להודיע על
חידוש פעילותינו בימי ראשון
★ ביום ראשון י"ט בשבט בשעה 7.30 בערב ירצו:
הרב דוד ויס הי"ו בנושא הבית היהודי
פרופ' בראון ס' מנהל מחלקה פנימית הדסה עין כרם בנושא: לחץ דם
★ ביום ראשון כ"ו בשבט בשעה 7.30 בערב ירצו:
הדיאטנית צפורה פרידמן תדבר בעניני דיאטה
פרופ' א' רחמלביץ מנהל מחלקת המטולוגיה הדסה עין כרם על הנושא: בעיות בדם, אנמיה וכדו'
★ ביום ראשון ג' באדר בשעה 7.30 בערב תכנית אומנותית
דמי כניסה סמליים, להתראות המרכזת

מפעלי השתלמות ורווחה של נשי אגודת ישראל
ספרית פאר ישראל — ערד
ערב רפואי בשיתוף עם רפע"ה
נשים יקרות!
הנכן מוזמנות לערב רפואי מענין שיתקיים בס"ד ביום ראשון י"ט בשבט בשעה 7.30 בערב באולם קונסרבטוריון רח' חן 51 ערד
בתכנית: דברי פתיחה:
★ חבר המועצה א.מ. קמינר
★ ברכות רבני העיר
★ דבר הארגון
★ הרצאה מרתקת בלווי שקופיות בנושא רפואת השיניים ע"י הפרופ' אולך מנהל המחלקה האורתודונטית הדסה עין כרם
שאלות ותשובות בנושא
דמי כניסה סמליים
להתראות

מעונות ילדים בישראל
קרית הילד ירושלים
המשרד: רח' פרס 2 טל. 227252/3

הדעה להורים בדבר מועדי רישום
ילדי חובה, גילאי 5 וקדם חובה, גילאי 4-3, לגני ילדים שבהנהלתנו
לשנה"ל תשמ"ט

גיל 5 — גילאי הרישום — גיל 3 ו־4
חייבי הרישום לגני חובה הם הילדים שנולדו בין התאריכים א' בטבת תשמ"ב (17.12.82) עד ל' בכסלו תשמ"ד (16.12.83)
וזכאים לרישום לגני קדם חובה הילדים שנולדו בין התאריכים א' בטבת תשמ"ד (7.12.83) עד כ"ט בכסלו תשמ"ו (12.12.85)

הרישום יחל ביום ראשון ג' באדר ויסתיים ביום שישי כ"ב באדר 21.2.88-11.3.88

לגני חובה הרישום יערך אך ורק בתחנות הרישום של העיריה כפי שנרשם בהודעה שקבלתם מהעיריה.
לגני קדם חובה הרישום יערך אך ורק במשרדנו רח' פרס 2

בעת הרישום לגני קדם חובה (גילאי 4-3) יש להביא את המסמכים הבאים:
1. תעודת זהות של שני ההורים
2. שכיר: 3 תלושי משכורת לחודשים: אוקטובר, נובמבר ודצמבר 87 עם חתימה וחותמת המעביד.
3. עצמאי: שומה אחרונה ממס הכנסה.
4. אישורים מתאימים על הכנסות נוספות.
5. בן ישיבה. אישור מהישיבה בציון גובה התמיכה ושעות הלימוד לחודשים אוקטובר, נובמבר ודצמבר 87, הורים לשלשה ילדים ויותר — ימציאו אישור על גובה הבטחת הכנסה.

האישורים הנ"ל נדרשים לצורך קביעת ההנחות במסגרת שכר הלימוד המודרג בגני הילדים
לגני חובה (גיל 5): יש להביא תעודת זהות של שני ההורים עם כתובת מעודכנת.

רשימת הגנים
קרית הילד הרב סורוצקין 40 לגילאי 4-3 (4 כתות)
אנסדורף רח' הרב סורוצקין 37 חובה וקדם חובה (2 כתות)
סנהדריה שדרות אשכול 1 חובה (מיכל 10).
רח' אחימעץ 6 רח' הראם 4 — קדם חובה
חיים ושלום רח' גבעת שאול 20 — קדם חובה
גבעת שאול רח' גבעת שאול 17/ב — חובה וקדם חובה
הרישום לגן ג. שאול 17 היא בתחנת הרישום של העיריה בלבד
סיש רח' ישעיהו — קדם חובה
גולדברג רח' עזה 47 — קדם חובה
גרסנברג רח' הל"ה 21 פ. משמר העם — חובה וקדם חובה (3 כתות)
פוקס רח' שערי חסד 29 — גילאי 3
רחביה רח' הרי"ן 4 — חובה וקדם חובה.
ג. מרדכי גן הריס רח' סדנא 10 — חובה וקדם חובה
הלר 3 — קדם חובה
הנרשמים לגן חובה יבקשו מהרושם בתחנות הרישום העירונית כי ירשמו את שם וכתובת הגן וכמו כן למגמה "מוכר שאינו רשמי" שם בעלות — "מעונות ילדים — קרית הילד"

קבלת קהל: במשרדנו רח' פרס 2 בימים א־ה בין השעות 10.00-12.30 יום ו' בין השעות 10.00-11.30
אחה"צ בימים א' וד' בין השעות 15.00-17.00

מבצע ענק!
מכירה גדולה!
Eve & Adam
אצל
במחלקת נשים בלבד
כל פריט ב־ 150.— ש"ח
חולצות ב־ 60.— ש"ח
חצאיות ב־ 80.— ש"ח
בגדי קיץ ב־ 99.— ש"ח
פתוח גם במוצש"ק
רבי עקיבא 40 בני ברק טל. 03-789997

לא להפסיק להתפעל
מפאת האיכות
"אוה"

הזדמנות מיוחדת
שתבל להחמיץ
הקדמנו את הערב חג
הנחה 20%-30%
על כובעים יפהפיים
ביום ב' וג' בערב 7-8:30
חפץ חיים 11 י־ם

מרכז חינוכי יד בנימין
ירחי כלה — פסח תשמ"ח
אנו שמחים להביא לידיעת הציבור החרדי שגם השנה נקיים אי"ה תוכנית נופש (ירחי כלה) פסח תשמ"ח במרכז החינוכי יד בנימין
(י"ג — כ"ג ניסן תשמ"ח)
לרשות האורחים:
★ חדרים מרווחים
★ אוירה כפרית עם מרחבי דשא ונוי
★ ציוד לתינוקות
★ שמרטף אחה"צ
★ חדרי תה וקפה בכל שעות היממה
★ תוכניות לילדים
★ שעורי תורה למבוגרים
★ טלפונים ציבוריים ליד המגורים
אוכל וכשרות מהדרין שבמהדרין
בד"ץ, הרב לנדאו, חוג חתם סופר (מוצרי חלב)
פרטים נוספים בטלפון:
בשעות העבודה, 591138, 591439, 08-593153
בשעות הערב: 02-538516

ישיבת
מבינה לבקיאות
אבן האזל 11 — 02-814216
נפתחת
ישיבה קטנה
לשעות אחה"צ
טיפול אישי ומסור
פרטים בטל' הנ"ל

משרד/חדר + טלפון
במרכז תל־אביב
להשכרה
03-9232027

עשרה דיסקטים
16 ש"ח
סוסי דיו ועזרי מחשב צילום מסמכים במגע העתקות אור (שמש)
משרדיות, כל בו למשרד ולמחשב
רח' מלאכי 23 ירושלים
טל. 02-272716, 02-285332

חדש
קסטה חדשה
חיים טובים
מיטב המנגינות
להשיג בכל החנויות

פאת איכות
זו
"אוה"

בית הצעצועים
ר' עקיבא 103 פינת סוקולוב ב"ב
לגננת למורה ולמשפחה
לקראת פורים מגוון תחפושות ואביזרי פורים
מכשירי כתיבה, מתנות, צעצועים, משחקי "פישר פרייס", הרכבות "מגר", הרכבות "לגו", הרכבות "ליידי" ועוד ועוד
תנאים ומחירים נוחים
להתראות

שקט ובטחון רצית - אל גמינדר ביטוחים פנית
רח' בן יהודה 29 קומה ב' ירושלים
טל' 246202, 246201

הרב אברהם יוסף שפירא

יש להוסיף תקציב לישיבות ולא לקצץ מהמקוואות

בפרשת השבוע, בשלח, קראנו בתורה על ירידת המן. שתי סגולות היו למן: הראשונה — תמיד ירד כמה שצריך. השניה — אפשר היה להרגיש במן כל טעם שרצו.

תקציב המדינה הוא לא המן. תחילה משום שהוא לא מספק את משרד החינוך ואת משרד הבריאות. הם לא מרגישים את טעם המן. שנית, משום שאי אפשר להרגיש בו את כל הטעמים.

אני רוצה קודם לברך על כך. שזה התקציב הראשון שאין בו גרעון. הוא נגמר באיזון. אולי לא הרבה אנשים יודעים להעריך זאת, שר האוצר. אתה לא בא מבית כלכלי, אתה בא יותר מתחום המשפטים, ואין לי ספק שהיה לך סייעתא דשמיא. והיות שאני בטוח שאתה מאמין בזה ותמשיך להאמין, זה בוודאי ילווה אותך כל הזמן.

אין ספק שנעזור לך לא להנהיג כלכלת בחירות. אבל אני רוצה להגיד לך, שר האוצר, שהיעד העיקרי והמטרה זה לא התקציב, אלא המדיניות הכלכלית של הממשלה. התקציב משרת את היעד של המדיניות הכלכלית של הממשלה.

כדבר ראשון צריך להפסיק את שיטת ההצמדות. אני אומר את זה בריש גלי. הסכם תוספת יוקר צריך להיעשות אחת לשנה. כשירדו מ־20% ל־16% אינפלציה, ומקווים לרדת ל־11%־12%, זה יהיה לטובת העובד, כי כאשר משנים כל כמה חודשים זה מייקר לעובד. צריך להנהיג שיטה שתוספת היוקר היא אחת לשנה.

בבנק ישראל הכריזו על מבצע החלות על הדולר. הם רוצים לעשות חיסול כמו שמישהו מוכר מלאי. שער הדולר היום הוא כמו שהיה ביולי 1985. שער הדולר שהיה בינואר 1987 1.65 שקל חזר ל־1.55 שקל. אני רוצה שנדע ששכר העבודה במשק מיולי 1985 עלה ב־90%. ב־1987 בלבד השכר עלה ב־9%. ב־1987 עלה השכר בשירות הציבורי ב־2% מעל השכר ששילמו המעסיקים הפרטיים, כיוון שהיתה חריגה בשכר בשירות הציבורי. השכר הולך, השער עומד והריבית הריאלית במשק היום היא 2.5% לחודש. כאשר אנשים סומכים על ערך השקל, השער בשוק השחור כל הזמן נמוך. אתה רואה שהתיירים קונים בשוק השחור כי הדולר יותר זול מאשר בבנקים.

הריבית בשוק האפור מגיעה ל־4.5% לחודש. זה הסימן הגרוע ביותר וזה לא יעלה על הדעת. אם היום חברה מסתבכת בקצת הלוואות, היא לא יוצאת מזה. כי הבנקים לוקחים 3.5% לחודש. בנק ישראל כשעשה את המכרזים מוכר לבנקים ב־2.5% לחודש. זה דבר שלא יכול להיות. זאת בוודאי שאין הציבור יכול לעמוד בה. תראה שחברות יתחסלו.

מה עושה בנק ישראל? הוא חשב שעל ידי עצירת השער תהיה פגיעה ביצוא ושפטון ביבוא. זה יביא לקצת מיתון, לקצת אבטלה ויעצור בעיקר את השכר. אבל ההיפך הוא הנכון. השכר עולה. מה שעומד הוא השער. אין תעשיה בעולם שמרוויחה מעל 8%־9%. אם השכר עלה בערך ב־9% רק השנה, ואם אנחנו לוקחים מיולי 1985 עד היום 90%, לדעתי לאלה שמוכרים לגוש הדולר יש בעיה רצינית. אלה שמוכרים לאירופה, באמת טוב. אבל אנחנו צריכים להיות ערים למצב הזה.

בענין הקיצוץ, אני מכריז על כך בכל מקום, שהקיצוץ הוא קיצוץ אפסי. אם היית מקצץ עוד מיליארד היתה לך, שר האוצר אפשרות להוריד את עלות השכר דרך הביטוח הלאומי.

אני רוצה לגעת בגידול במספר המועסקים בשירות הציבורי. מ־1973 עד היום עלה מספר המועסקים בין 75 ל־80 אלף איש. אילו היינו לוקחים את ה־80 אלף איש, לא לאבטלה — אני נגד אבטלה — ליצור, במקום להביא פועלים מפורטוגל או במקום מה שקורה היום, שחצי התעשיה מושבתת בגלל הפועלים הערבים מהשטחים, היו לנו אותם 80 אלף איש, הם היו מייצרים 30 אלף דולר לשנה לאיש, זה 2.5 מיליארד דולר. חצי ליצוא, והיית יכול להוריד מהמשק הציבורי הוצאות של מעל מיליארד.

אני שומע על כל המריבות במשרדים הממשלתיים ועל קיצוץ של 15־20 מיליון שקל. המצב בבריאות קשה המצב בחינוך קשה. אבל אפשר לפתור את זה. תוציא כמה אלפי עובדים שיעבדו לשירות היצרני ותיקח את הכסף הזה לחינוך ולבריאות.

אומר עכשיו כמה מלים בנושא אחר וחשוב ביותר. קראתי ושמעתי ביקורת וקיטורגים על הגידול, כביכול, בתקציב משרד הדתות, ובעיקר בסעיף הישיבות. אני רוצה להרגיע את כל המודאגים. אין גידול בתקציב הישיבות. מה יש? יש תיקון עוול משווע של שחיקה שהצטברה במשך שנים בגובה של 30%.

בתחילת השנה התקציבית באתי לשר נסים ותבעתי פיצוי שחיקה לישיבות. אני חייב לומר ששר נסים לא הסכים לתביעתי. הוא אמר לי כך: פוליטית אני לא אתערב. אם אנשי המקצוע יוכיחו שאכן יש שחיקה, על בסיס מקצועי ולא פוליטי, מגיע לכם ואני אחזיר פיצוי על מה שנשחק.

ואכן, לאחר בדיקה קפדנית וממושכת, כאשר לא היתה כבר אפשרות להכניס זאת לתקציב 1987, הוכח שמגיע היום אנחנו מכניסים את מה שאושר לנו באפריל 1987.

כדי לאזן את הדברים, אני חייב, לצערי, להצביע על כך, שתקציב למבנים עבור ישיבות העומד השנה על 64 אלף שקל בלבד. לא תאמינו. כל התקציב למבנים של ישיבות הוא של 64 אלף שקל לכל הישיבות. למעשה, אפשר לומר, שאין בכלל תקציב למבנים לישיבות.

אדוני השר, אני רוצה לומר לך: מי שראה את פסקי הדין של בג"צ בענין גיורי הרפורמים, לפיהם מתירים גויים והופכים אותם ליהודים — מה שקורה עכשיו בשטחים כשכולם חושבים איך אפשר לעצור את זה, זה אפסי לעומת האסון שקורה בפסקי הדין האלה. השופטים האלה פגעו קשות בעם היהודי. הם עושים את ההתבוללות, הם פוגעים בעם היהודי. בשטחים, בגלל אבנים ומקלות מרגישים את זה כבר עכשיו. את זה לא ירגישו עכשיו אלא בעוד עשר שנים, כאשר המצב הוא שהעם היהודי פוחת הולך.

לכן, כל עוד אתה שר האוצר, תמשיך לתמוך בישיבות, תתמוך בתלמודי תורה, תתמוך בחינוך יהודי. מהחינוך שנותנים היום במדינה יוצאים פסקי דין כאלה.

אני שמעתי את הדלצ'ין שאמר שמ־1970 עד היום יש פחות 1.5 מליון יהודים, הוא בעצמו אמר שזה בגלל נשואי תערובת ובאן בכנסת בגלל ההתנגדות הרבה לא הצלחנו להעביר את חוק מיהו יהודי.

אני רוצה לדבר על נושא המקוואות. מקוואות עומדים אצלנו לפני כל דבר. אין עם יהודי ללא מקוואות.

בתקציב השנה הנוכחית הוקצבו למעלה מ־4 מיליון ש"ח עבור בתי עלמין ומקוואות. בתקציב החדש לקחו והורידו 2 מיליון ש"ח. אני לא יכול להבין איך אפשר שתהיה מדינה של יהודים בלי מקוואות.

לגבי מס יסף והרפורמה במסים. כשהבאת לפני שנה את הרפורמה במסים היו כאלה שניבאו שחורות. אני כיושב ראש ועדת הכספים יכול להגיד. שהכנסות המדינה גדלו ריאלית ב־1987 בכמעט 1.9 מיליארד ש"ח. הגרעון צריך היה להיות 1.2 מיליארד והוא רק 800 מיליון. כלומר, ההכנסות שיובאו בימים הקרובים כהגדלה בתקציב, זה חלק קטן ממה שקיבלת בהכנסות.

אין אנשים שמסתגלים לעבוד ב־50% מס. מס יסף מתאים למדינה קומוניסטית. אין בעולם מישהו שיאמין בזה. מי ישלם מס יסף? גם אלה עובדים. מכל שהוא מוכשר ועובד, תטיל עליו מס יסף?

(דברים בכנסת)

הרב מנחם פרוש

אגו"י אינה יכולה לתת אימון בממשלת "גיורים ריפורמים"

דבר חמור מאוד, חמור עד מאוד, נפל השבוע בישראל על־ידי ממשלת ישראל באמצעות היועץ המשפטי לממשלה.

בהוראת בית המשפט — לרשום כיהודים שלושה גיורים פיקטיביים רפורמיים ועל משרד הפנים יהא כעת לרשום אותם כיהודים, וזה גיורם של בני הזוג מודילד וגבליה ודאלה, מקיבוץ משמר הנגב, וגייל מוסקוביץ מקיבוץ גנתן. ובלשונו של איוב: עוד זה מדבר וזה בא. לאחר הוראה זו ניתנה הוראה לרשום ביהודיה את סוזן מילר שנתגיירה על־ידי רבי רפורמי בקולורדו, שנהג למלא שרותיו כרבי עם כמרים נוצריים, ולמרות שבעיית סוזן מילר הסעירה את המדינה והביאה להתפטרות של הרב יצחק פרץ, ראש סיעת ש"ס מהממשלה, והרב פרץ חזר לממשלה רק לאחר שהובטח לו שיימצא תוך זמן קצר ומוגדר תיקון לחוק השבות, ולמרות שההבטחה לרב פרץ לא נתמלאה, ולמרות שסוזן מילר איננה כבר בכלל בארץ, כאילו להכעיס נתנה הממשלה הוראה, על־ידי היועץ המשפטי של הממשלה, ששלושת הגיורים הפיקטיביים הרפורמיים יירשמו כיהודים, ואחר־כך גזר הדבר הוראה על־ידי בית המשפט לרשום גם את סוזן מילר כיהודיה.

ומתי ניתנה ההוראה החמורה הזאת של הממשלה — לרשום גיורים פיקטיביים רפורמיים כיהודים? כאשר בימים אלה התנהלה מערכה משפטית מתוחה מאד על התנגדות הנהלת בית־הספר היהודי בהולנד לקבל את התלמיד אהרון ברוקר, בגלל שלדעתם אינו יהודי. הנהלת בית־הספר לא רצתה להכיר בגיורו הפיקטיבי הרפורמי של אותו אהרון ברוקר.

הקשיבו רבותי, בית־המשפט הלא יהודי במדינה לא יהודית הוציא פסק דין בהצדיקו את העמדה של הנהלת בית־הספר שאינה רוצה להכיר בגיור הפיקטיבי הרפורמי. מדינת ישראל וממשלות ישראל טולטלו כמעט שלושים שנה מן הסערות על חומרת הגיורים הפיקטיביים הרפורמיים, וכעת בעזר הסיעות הדתיות יושבות לבטח, ביחוד כאשר מר יצחק שמיר הוא ראש הממשלה וגם שר הפנים, שבימיו ובימינו, שחתמנו עימו הסכם קואליציוני — תינתן הוראה חמורה זו מאחורי גבינו, הוראה האומרת: יתווכחו המתווכחים בבעיה זו של רישום גיורים פיקטיביים ורפורמיים. אבל למעשה אין מתחשבים בשותפות הקואליציונית, אין מתחשבים בהבטחה ובתנאי של שובו של הרב פרץ לממשלה, שיימצא תיקון. מה שלא נעשה מאז קום המדינה על־ידי כל הממשלות הקודמות, כולל ממשלות תנועת העבודה, כאשר בכל הקונסטלציות לא הרהיבו עוז לתת הוראה מעשית לרשום כיהודים מי שלמעשה עבר רק גיור פיקטיבי ורפורמי ואשר ברור שאינם יהודים — נעשה עתה.

המעשה שנעשה על־ידי הממשלה כואב לנו עד עומק נפשנו. גדולה אכזבתנו, גדולה פליאתנו על ראש הממשלה.

בית־המשפט קיבל את ההוראה של היועץ המשפטי. היועץ המשפטי לא היה נותן את ההוראה הזאת אם ראש הממשלה היה אומר לו תיזהר מדבר כזה, זה עוד בוויכוח, עוד לא הוסרו הספיקות ותיזהר.

אני רוצה להוסיף: בכל השיחות בנושא זה ראש הממשלה נוסף בנו בטחון, שהוא לא יפגע בנושא זה, כי הוא יודע שהדבר בציפור נפשנו. ברור שסיעתנו תצביע היום בעד אי־אמון בממשלה, כדי לבטא בכך את המחאה במלוא חריפותה על ההוראה החמורה של הממשלה.

קשה לנו מאוד לקבל את דברי השר חיים קורפו, שהשיב היום בנושא זה לדבריו המרגשים והקולעים של חברי הרב אברהם ורדיגר, שהציע את הצעת אי־האמון. דברי השר קורפו תמהים ביסודם. הוא משלה אותנו שבהוראה של היועץ המשפטי של הממשלה לא הוכרע הוויכוח בבעית ההכרה בגיור הפיקטיבי הרפורמי. מר קורפו מכובדי: ללא הכרעה, ולמרות שידוע לכם עד כמה חמור לרשום לא יהודי כיהודי — ניתנה הוראה מעשית לרשום אותם כיהודים. ורק מזה לקח בית־המשפט את הכוח לתת את ההוראה הזאת. וגם זה נעשה בימים שממש גדול הוא חילול השם, כאשר אנו משווים בשעה זו את ההוראה עם הכרעת בית־המשפט הלא־יהודי בהולנד הלא־יהודית, שלא הכיר בגיורים רפורמיים אלה.

אני פונה לממשלה, ואני פונה לראש הממשלה ובאופן מיוחד אני פונה ליועץ המשפטי לממשלה, מר יוסף חריש, אשר בגירסא דינקותא שלו למד וידע ויודע עד היום משמעות גיור, ויודע מהי הפיקטיביות של גיור רפורמי, ויודע המשמעות החמורה של רישום לא־יהודים אלה כיהודים. בשום פנים ואופן לא ניתן לקבל ההסברים שהושמעו כי זוהי בעיה פרוצדורלית פורמלית. אני רוצה לשאול: בפרוצדורליות ובפורמליות יבשה לא היה יכול היועץ המשפטי להימנע מלתת הוראה זו לרשום לא־יהודים כיהודים ולהתעלם ממה שהוא בעצמו קובע בדבריו, כפי שאמרתי קודם? הרי לא הוסרו כל הספקות הנוגעים לגיורם של השלושה. והשאלה הנשאלת: הרי גם לפי דבריו לא הוסרו הספקות, אם כן מה המריץ אותו לתת את ההוראה הזאת?

זאת ועוד. וכי הנושא הנדון של רישום גוי כיהודי או גיור פיקטיבי כיהודי, הוא נושא שאפשר להביט עליו בעין יבשה של פורמליות ופרוצדורליות, כי היועץ המשפטי נלחץ לענות ולכן ניתנה ההוראה, כי הוא לא יכול היה להתעלם מהפורמליות ומהפרוצדורליות?

אנא, הגידו לי: האם זכותנו על ארצנו עומדת בפני הפרוצדורליות והפורמליות, אם לא הזכות שהתורה הקדושה הבטיחה לנו, הבטחת השם ברוך־הוא — "לך ולזרעך אתננה את הארץ הזאת", ולאור זה גירשנו שבעה עמים מארץ־ישראל בגלל הבטחת התורה הקדושה. ובגלל זה אנחנו נלחמים עד היום בעת, בגאון וגבורה על זכותנו בארצנו, ומתעלמים התעלמות מוחלטת מפרוצדורליות ופורמליות שהיו כשאבותינו כבשו את ארץ־ישראל, וכיום כאשר על סמך זה אנו מדקדקים בגבולות ארץ־ישראל, באשר היא הארץ שהובטחה לנו על־ידי תורתנו.

איך וכיצד יכולה הממשלה היהודית כאן בארץ־ישראל מצד אחד לתבוע זכותנו על ארצנו. זכות הנובעת מתורתנו, ומצד שני להתעלם מעקרון ומיסוד היסודות של תורתנו, וזהו יחודנו ביהדותנו, אשר הרפורמים מתכחשים לעקרונות יסודות היהדות? בעצם הרפורמים ביסודם עקרו מתודעתם זיקה כלשהי של עם ישראל לארץ־ישראל, ואף מחקו את ציון וירושלים מתפילותיהם. האם שכחו את הדבר הזה, שהם היו הראשונים בעם היהודי אשר התכחשו לקיומנו וזכותנו על ארץ־ישראל ומחקו את שאיפתנו לשוב לארץ־ישראל? ובד בבד עם ההתכחשות לזיקתנו לארצנו עקרו עקרונות היסוד של תורתנו. וזה, לצערנו, הוביל לכך — הם היו הגשר להעביר אלפים אלפים מהעם היהודי לנצרות.

בלב כבד, כבד עד מאוד, חייב אני לומר כי אם ימשיכו במהלך מסוכן זה — מצד אחד לא לפתור בעיית הגיור באופן התחיקתי המתבקש כל הזמן ומצד שני לתת הוראות לרשום גיורים פיקטיביים רפורמים כיהודים, אם ימשיכו בכיוון זה, לא תהא לנו ברירה אלא להביא בפני גדולי התורה, שהם יקבעו, ולפני גדולי התורה נביא את הבעיה. ואני רוצה שתדע הכנסת: לא יהא מנוס ממה שלא רצינו, ואיננו רוצים עד עכשיו, להכריז על הנהגת ספר יוחסין, והמשמעות של הנהגת ספר יוחסין היא ללא ספק משמעות חמורה, שיהפך חלילה כאן בארץ־ישראל, בארץ־הקודש, לשני עמים. תקבלו במלוא החומרה ההשלכות של מהלך זה.

פונה אני לראש הממשלה, אל יאכזב אותנו בדבר גדול וקדוש זה. וליועץ המשפטי, שידוע שגירסא דינקותא לא משתכחת. אני בטוח ששניהם לא שקלו חומרת המעשה שנעשה. אני פונה אליהם: תשקלו תתפשו דרך לתקן את המעוות. אני מבקש מכם לתקן מעוות זה כי זה בנפש קיום עמנו. ובידכם עוד לתקן. קבלו דברינו היוצאים מעומק הלב לתקן בהקדם.

ברור שסיעתנו תצביע אי־אמון בממשלה כדי לתת ביטוי במלוא החריפות למחאתנו.

אני מצטער מאוד שבנושא השני, אי־האמון שהוצע על־ידי סיעת התחיה בשל מהלכים המדיניים והבטחוניים החמורים האחרונים, איני יכול בגלל קוצר הזמן, להגיד מה שיש לי להגיד. [illegible] לומר, שלמרות שאין לבנו שלם כלל וכלל עם מהלכיה של הממשלה, שהיא לכאורה ממשלת אחדות, אבל מעשית היא ממשלה משוסעת ומפולגת ויש לזה השלכות שהביאו להתפתחויות החמורות של הפרעות המשתוללות באוכלוסיה הערבית, למרות כל זאת לא נצביע אי־אמון לממשלה בנושא זה. אנחנו נימנע. אבל אנחנו פונים לראש הממשלה ולממלא־מקומו לתאם מהלכיהם. ואנו מעודדים מדרכו של שר הבטחון וממאמציו לבלום את התפרעויות של הערבים.

לא נחדל לשנן לכולנו, כי זהו התנאי לבטחוננו, התנאי לקיומנו בארצנו — מה שתורתנו הקדושה קובעת: אם בחוקותי תלכו וישבתם לבטח בארצכם.

בסיכום, רבותי, סיעת אגודת ישראל שקלה הרבה מאוד את עמדתה בשני הנושאים של הצעות אי־האמון. היא תצביע אי־אמון בממשלה בשל חומרת ההוראה לרשום לא־יהודים ביהודים ותימנע בהצבעה על המהלכים המדיניים.

(דברים בכנסת)

"אוה" זו פאת איכות

ר. יואלזון

על ערכים ודולרים

היה זה לפני שנים מספר, כשתודות להתערבותו האישית של ראש ממשלת ישראל דאז, מר מנחם בגין התקבלה ההחלטה כי על חברת התעופה הלאומית תחול חובת השביתה בשבתות ומועדי ישראל.

משך שבועות וחודשים פלטו מחשביהם של אבירי ה"קידמה" בישראל, נתונים אין־ספור בדבר גודל הסכנה הצפויה לעם בישראל כתוצאה מהחלטה "אומללה" זו. עד כמה עלולות השלכותיה [illegible] בפרט.

כל ההסברים בדבר ערכיותה הנצחית של שבת קודשנו, בדבר היותה הבריח התיכון שהגן על קיומו של העם היהודי משך אלפי שנה, נפלו על אזנים ערלות.

כל אמצעי השכנוע כי ערך כה נעלה אינו ניתן למדידה בשפת הדולרים, נתקלו בקיר אטום של רשעות ואנטישמיות יהודית, לאו דוקא מקורית... (מי שזוכר את הקריקטורות, שליוו את מאבקם של עובדי "אל־על" ביהודים בעלי חזות חרדית!) הגדיל לעשות "מיודענו" גד יעקבי (זה הממהר לחפור לעצמו, בימים אלו, את חליפת שר האוצר הבא של מדינת ישראל...) כשבמשך תקופה ארוכה למדי הקפיד לתלות כל קושי כלכלי שנתעורר, ב"כניעה לסחטנות הדתית" בפרשת "אל־על". למותר לציין, כי כל התחזיות השחורות התבדו. ואדרבא — כתוצאה מאי תשלום "משכורות שבת" "מפולפלות", החל תקציב החברה לעלות על דרך המלך.

לפני מספר חודשים חזרה התופעה על עצמה, והפעם: בדמות פרשת חיטת השמיטה. כאשר במיטב הכשרון ובמיטב השנאה העצמית החולה התקשורת הישראלית לפרוט על מיתריו החולשים של המשק הישראלי, כשמסייעים לה ה"מושקס" הנצחיים שהודיעו להתריע מפני הסכנה העתידה להתרחש עלינו בדמות ההפסד הצפוי לאוצר המדינה, כתוצאה מכניעת הממשלה לחוגים המסורבים להכיר ב"סמכותה הממלכתית של הרבנות הראשית לישראל".

גם כאן לא הועילו כל ההסברים כי המדובר הוא בפת לחמם של רבבות יהודים. לא עזרו כל הטענות כי מלבד מכוניות פאר ומכשירי וידיאו מותר ליהודים גם ליבא פת־לחם... הכל נדחה כלא־היה כאשר על צדה השני של כף המאזנים מונחת היתה "טובתו ורווחתו של המשק הישראלי". כל הערך הטמון בקיום מצות השמיטה, זו אשר עליה הובטחנו "כי סמוכה היא ופוסקת קיום עמנו על אדמתנו", הכל נגוז משום שמהצד השני עמד ה"חשש מפני דלדול אוצרות המטבע־הזר של קופת המדינה"...

בשבועות האחרונים, עם הנסיון להעלות מחדש את בעית גידול החזיר בארה"ק, שוב חוזרו הצלילים המוכרים: כאשר אחד הנמוקים "הרציניים" ביותר העומדים כנגד קבלת החוק, נעוץ בחשש מפגיעה במקור הכנסתם של העוסקים בענף יצור זה, המכניס דולרים רבים למשקים מגדלי החזיר... (דומני, כי על פי אותו הקריטריון, מן הראוי היה למסד גם את ענף הפשע, שכן מסלולו עלול לפגוע במספר רב של "אנשי מקצוע", הגדול לאין ערוך מספרם של מגדלי החזיר...)

וכך שאם התרגלנו זה מכבר לחזות אותה הדביקו לנו אויבינו כ"סחטנים". הרי נסיון השנים האחרונות מלמדנו שהופכים הם אותנו אט אט גם למהרסי המשק הכלכלי...

והאמינו לי, קוראי היקרים: כי עם כל הערכתי לכספו של ה"דוד סם". (במיוחד לאחר מכירת הדוסול של כל "התודה" הציונית, תמורת אי אלו דולרים רפורמיים...) הרי עדיין מתקשה אנכי להבין, כיצד יסבירו לי אותם צבועים את פשר דאגתם ה"כנה" וה"עמוקה" לכלכלתה הרעועה של המדינה, דאגה המוצאת את ביטויה אך ורק כשהמדובר בערכי תורתנו הקדושה. בעוד, שלהבדיל אא"ה, כשהמדובר הוא בערך שמקורו ביון העתיקה — עבודת האלילים. כאן, נעלמות כל הטענות כלא היו?!

תוהה אני לעצמי: האמנם אין כל סיג לכזית השקר והצביעות?! והרי אותם אלו הרומסים בראש כל חוצות וברגל גאוה את תורת עמם, הבוחנים כל דבר שבקדושה מתחת לזכוכית המגדלת הדולרית. הלא הם הנם הראשונים לעליה על בריקדות, כאשר מדובר בהגנה על "ערכיה המקודשים של הדמוקרטיה"?! כל הצופה בעין בלתי משוחדת על הנעשה כיום ברחובי יהודה ושומרון וחבל עזה. הרי יקבל עד מהרה לדעת כי פסגיהם הנאורה החבלנית, של אותם חוגים, לכל אשר "דמוקרטיה" יכונה, ממיטים הם אסון לא רק על שלומם ובטחונם של חיילי צה"ל, הנאלצים לברוח כעכברים מפני אבניהם של ילדים בני תשע — עשר, כי אם על כל יהודי באשר הוא. שכן, ברקידתם המגוחכת לקול צליליה של הדמוקרטיה, באפשרם לכל שונאי ישראל להוציא דיבת הארץ רעה. מביאים הם על העם היהודי בכל רחבי תבל את אותו גל אנטישמי הגואה כ"כ לאחרונה, ואשר תוצאותיו מי ישורם.

ואם על כל האמור כאן, חושב מאן דהו כי ניתן להבליג ולסלוח, הרי זאת כבר נשגבה מבינתי: להיכן נעלמו לפתע כל דאגיה הקבועים של כלכלת המדינה. וכי הללו אינם מודעים לאותם מליוני דולרים העולים מידי יום ביומו על מוקד מזבחה של הדמוקרטיה — אם בהוצאות אחזקת אלפי חיילים לשמירת הסדר בשטח, ואם בבזבוז משאבי המשק הלאומי כתוצאה מגיוס יתר במערך המילואים. [illegible] התוצאות בשטח, ניתן להשיג בעשירית מאותם סכומים, אם רק יאפשרו למצביאים, לסטות מעט מכליה המקודשים של הדמוקרטיה... להיכן נעלמה לפתע הדאגה לעתיד המשק הלאומי, ל"קופתו הריקה של אוצר המדינה"?! האמנם כאן, לפתע, הערכים חשובים יותר מהדולרים?!

ולא תהא כהנת כפונדקית?!!!

זה היה השבוע שהיה. לא רגוע יותר

אש"ף מנסה לפעול בכל החזיתות בגבול הצפון כמו ברחבי יש"ע

סועה מי שחושב שראשי הפלשתינאים מסתפקים במה שקורה עתה בשטחים. התקרית שהיתה אור ליום אתמול בגבול לבנון שבה נהרג חייל צה"ל היא עדות לפעילות המחודשת של המחבלים בכל הגזרות

מאת א. פאר
סופרנו הצבאי

חייל צה"ל נהרג אתמול בבוקר בתקרית אש עם מחבלים בגבול עם לבנון כשחוליה של מחבלים ניסתה לחדור לצורך פיגוע. לכאורה ידיעה מהכרוניקה הנדחקת כבר לשוליים בימים בהם יהודה שומרון ועזה עולים בלהבות. אך במציאות מדובר בצד נוסף של אותו מטבע. מי שחושב שהנהגת אש"ף ומשתפי הפעולה עמה מקרב ארגון החיזבולה המירו את הפרות הסדר וההמהומות בשטחים בכוונותיהם המוקדמות יותר לפעול לאורך הגבולות — טועה.

במידה רבה, ההצלחה הישראלית בגבולות שנחסמו בצורה כמעט הרמטית הביאה את אש"ף לחיפוש דרכים אחרות לפעולה ואלו הופנו למהומות עממיות בתוך השטחים. בחלוף הזמן כשתמצא התשובה הישראלית האופטימלית לנעשה שם יאלצו לשוב ולחפש דרכים אחרות.

60 הימים שחלפו מאז החלו המהומות הביאו את המערכה הבטחונית למצב שבו היא היום הרבה יותר מוכנה, מטפלת בצורה מסודרת יותר באירועים, מגיבה בצורה שקולה יותר והתוצאות בשטח נראות כבר בעין. אין זה אומר שמחר תושג רגיעה, שלא יהיו עוד הרוגים, שהמסכנה תהיה כזאת שתקלט.

אך תקופת ההפתעה חלפה.

חברון — מזג האוויר הסוער לא מנע משני חיילים לבדוק זהותו של תושב מקומי.

צה"ל שהחל את ימי המהומות בדיוק השבוע לפני חודשיים בלי מספיק פצצות גז, בלי כדורי גומי — הצטייד. במקום לנוע ביחידות קטנות ההופכות מטרה למאות צעירים מוסתים, נע היום ביחידות גדולות ומטילות אימה. שיטות השימוש באלות, עם כל השלילי שבשימוש בכלי נשק זה מעבר לצורך הוכיחו שיש בהם כדי להרתיע ויש בהם כדי לצמצם את הצורך בשימוש באש חיה שלעתים קרובות אפילו היא מכוונת לאוויר. [illegible]

העיר שבה למעלה מ־130 אלף איש נתונה בעוצר גם בסוף שבוע זה והתושבים יודעים שהם עתה באותו שלב שבו היו תושבי הרצועה שנאלצו להסתגר בבתיהם בבלי לצאת לעבודה, זמן שאפשר להם לחשוב. כל אחד לעצמו אם מבחינה כלכלית הדבר כדאי להם.

• רגיעה ברצועה

עזה היתה בשבוע החולף רגועה יחסית. העוצר בוטל במרבית המקומות, לא בכולם, החנויות נפתחו וניתן היה לחשוב על הקלת הלחץ הצבאי הישראלי. אך גם שם, כהגדרתו של קצין בכיר בפיקוד דרום, "זהו מצב מיל. תקרית קטנה יכולה להביא לשינוי המצב".

בעזה, שבה הפעיל צה"ל את ידו התקיפה התחילו השבוע להשמע קולות פנימיים הקוראים לשקול היטב איך וכיצד לפעול. מאות אלפי איש לא יצאו במשך שלושה שבועות לעבודה. עסקים לא נפתחו. מוצרים חקלאים הרקיבו, סדרי חיים קפאו. הדבר עשה משהו לתושבים ובסיכום שבוע זה ניתן לקבוע בוודאות שבעזה, בניגוד ליהודה ושומרון חל שינוי של ממש. בבוקרו של יום חמישי עברו אלפי פועלים את מחסום ארז בדרכם לעבודה צפונה, בתוך שטחה של מדינת ישראל.

האם הצליחו זרועות הבטחון לעצור בעד ההתדרדרות ברצועה? — לא. נסיונותיהם של מנהיגים מקומיים להצית אוטובוסים של מובילי פועלים לישראל היא עדות למאבק פנימי המתנהל בתוך הרצועה בין אלו היודעים שלצורך קיומם עליהם להמשיך בשגרת הצמיחה לבין המסיתים הרוצים באיומים לגרום להסיסה. [illegible] צה"ל וזרועות הבטחון מנסים איפה ברצועה את מדיניות שליפת המחט מערימת השחת. טיפול באותם גורמים שמנהיגים את התסיסה ומאלצים גם את אלו הרוצים במעט שקט, לפעול נגד ישראל, לכרות שיש להם מה להפסיד.

• הפעולה בשכם

צה"ל לא היה מצוי לפני חודשיים או חודש להטיל עוצר על העיר הגדולה ביותר בשטחים, שכם. השבוע זה נעשה בפעם הראשונה אחרי שנים רבות. אחרי שצה"ל הרגיש שהוא ערוך לכך ויש לו מספיק כוח כדי לממש את הודעת העוצר. בימים הראשונים המשיכו תושבים לא מעטים את שגרת חייהם החופשית בתוך הקסבה ובמקומות שנדמה היה להם שצה"ל לא יכנס. באה פעולת צה"ל ביום שלישי בלילה והוכיחה שגם בנושא זה יש שינויים. האיומים של ראשי ה"שאביבה" בסמטאות הקאסבה, לפיהם לכאן לא יכנס אף חייל עשו את שלהן ובמבצע מתוכנן נכנסו מאות חיילים לסמטאות הצרות. ניהלו מרדף על גגות הבתים ועצרו עשרות מסיתים וחשודים בהפרות סדר. לחיילים הצטרפו נושאי קופסאות פח עם צבע שמחקו את כל הסיסמאות שצויירו בשנים האחרונות במקום ואחרים תלשו את כל דגלי פלשתין.

נכון שבתוך 24 שעות יכולים המקומיים לשוב ולצבוע, לשוב ולתלות דגלים. אך הפעולה הוכיחה גם לתושבי המקום שאין סמטה המחוסנת בפני כניסת החיילים ואין מקום בו יכולים המסיתים להסתתר בידיעה שלשם לא יגיעו לתפוס אותם.

שכם נרגעה אחרי אותו לילה.

• הצטרפות תושבי הישובים היהודיים

השבוע החולף עמד גם בסימן השינוי שחל בהצטרפות תושבי הישובים היהודיים לקלחת המאורעות. לזכותם יאמר שהם שמרו על פרופיל נמוך במהלך 60 הימים הראשונים למהומות. הם נקלעו לקשיים לא מעטים בחיי היום יום כשנדרשו לנסוע בקבוצות, מלווים בכלי רכב צבאיים. הסתגרו בעדים אך כל עוד ותושבי השטחים לא הפנו את מתקפתם ישירות אליהם הותירו לצה"ל את הפעולה הבלעדית.

זריקת בקבוק תבערה, השבוע, על מכוניתו של דב קלמנוביץ מהישוב בית אל ופציעתו הקשה לצד התנכלויות לתחבורה הסדירה לישובים אחרים, חסימת הכביש ליד קבר רחל, זריקת אבנים בדרך מטול כרם לכיוון הישובים שבכביש הראשי לשכם, כל אלו הביאו את המתנחלים לדרוש יד תקיפה יותר של צה"ל ואת האפשרות להתלב פיסית בצורה רחבה יותר בהגנת הישובים.

לכך מתנגד צה"ל בכל תוקף. בכל המקרים בהם נטלו אנשי הישובים את הסדר לידיהם והשתמשו באש חיה היו נפגעים בקרב הערבים. הצבא רוצה איפה לטפל בעצמו בהפרות הסדר והתושבים שנפגשו השבוע עם רבין ואלוף פקד המרכז יצאו בהרגשה שהם יכולים להשאיר לו את הטיפול למרות שהצהרתו כי הם מהווים נטל על המערכה הבטחונית לא הרגיעה את ליבם. אך גם הם יודעים שזו היתה הצהרה פוליטית בעוד שבשטח מפגין רבין מדיניות בטחונית אקטיבית שספק אם שרי בטחון קודמים מהליכוד כמו ויצמן וארנס היו מסתכנים במימושה.

• יציאה מהשגרה

"ידרשו עוד הרבה זמנים להרגעת הרוחות", אמר השבוע השר רבין. מי שעוקב מקרוב אחר הלכי הרוח בצמרת צה"ל אינו יכול להשתחרר מתחושה המועקה האמיתית השוררת אצל קצינים רבים החשים שיש פער משווע בין אמונתם הם בצדקת השיטות המופעלות בשטח לבין הביקורת המושמעת בין האזרחים על מעשיהם. "התושבים המקומיים", אמר לנו השבוע קצין בכיר במימשל האזרחי, "צוברים כוח מכך שהם יכולים להציג מולנו התנגדות רחבה הצוברת הישגים פוליטיים בעולם כחלק מרצונם לקדם את מטרותיהם הלאומיות".

"אם אנחנו לא נפגין אורך רוח ונאמין בצדקת הדרך, הם ינצחו אותנו רק באבנים". דברים אלו הפכו גם לסיסמת השבוע בקרב הקצונה הבכירה. "אורך רוח" — זהו צמד המילים ששומעים בכל פינה. התחושה היא שיש עליה על דרך מסויימת שתתיש את תושבי השטחים ותחזיר אותם לפרופורציות הנכונות. "יתכן שזה יקח עוד זמן לא מעט. עם עליות וירידות ועם "זבנגים" כדברי רבין, אך בצבא מקבלים זאת כעובדת חיים חדשה ומחפשים דרכים לחיות עם המצב החדש. "בסופו של דבר אנחנו זרוע ביצועית של הממשלה", אמר השבוע הרמטכ"ל. "אנחנו צריכים להציע תוכניות פעולה לקבל אשור ולבצע אותן בצורה הטובה ביותר". אלא שהפעילות הזאת, הבלתי מתוכננת מוציאה את צה"ל משגרת פעילותו היומיומית והמטה הכללי עוסק בימים אלו בבדיקת ההשלכות של העברת אלפי חיילים ממשימה למשימה.

• המבט והחשש של מעבר לגבול

צה"ל הפסיק אימוני יחידות שונות, ביטל תוכניות, דחה תרגילים והעביר אלפי חיילים לשטחים. אין בכך סוד. השאלה עד כמה יזיק לצעדים אלו השפעות על כוננותו של צה"ל למלחמה הבאה היא שאלה העולה על הפרק לא רק במטה הכללי הישראלי אלא גם במוקדים המתאימים בארצות ערב. בעיקר במדינות מסויימות העוקבות מקרוב אחר כל מה שקורה בארץ ואלו מנסים לתרגם התפתחויות לסמני חולשה.

האפשרות שסוריה תפתח לתרגם את המצב החדש למצב של בקע־בטחוני ולאובדן כוחה הרתעתי של המכונה הצבאית הישראלית בהלים שקיים. הלכי רוח שכאלו והחשבות מכר יבה שבשל השחיקה הגדולה צה"ל לא יוכל להגיב כבימים ימימה עלולה להביא את סוריה ואולי לא רק אותה למחשבה שזהו המועד המתאים לחיכוך הגבול ואולי יותר מכך. החיבור שיקולים לעשות בדמשק בין לי"ל הגלשונים, האירועים בשטחים, הפסקת האימונים, העורף התברסתני בכרזהר ועוד יכול להביא ויק של מחשבה רגעית שאין כמועד מתאים יותר מזה לנכות ולפעול, כה עוד שישראל אולי תצטרך להפנות אלפים מלוחמיה לשטחים כשאחרים ילחמו בגבולות.

צה"ל העסוק בשטחים חייב להפנות גם מחשבתו לאפיקים נוספים.

בס"ד
SHIRAT HAYAM שירת הים
מסעדת דגים וגבינות למחפשים את הרגלי האוכל לשנות.
כשרה למהדרין KOSHER LE MEHADRIN
לראשונה בארץ
ללא חשש שביעית
ולדוגמא התפריט:
המסעדה מפוארת ומותאמת לאירוח ברמה גבוהה.
מנות ראשונות 19 סוגים שונים.
מנות עיקריות
כל סוגי הדגים ניתן לקבל בגריל או מטוגן ו/או ברטבים שונים לפי בקשתכם.
מבחר עשיר של מנות אחרונות
משגיח כשרות צמוד במקום מטעם הרבנות הראשית תל־אביב.
המשגיח: ר' דניאל ישראל שמש נ"י
מתלמידיהם של הרבנים הרה"ג יצחק פרץ שליט"א, רבה של רעננה.
והרב חיים בן סניור שליט"א מנהל ת"ת "שתילי זיתים".
ובפיקוח הרב זבולון משה שליט"א ראש ישיבת "אור מאיר" ומיסדה, והרב השכונתי של יפו והסביבה.
התבלינים שבמסעדה בהכשר הרה"ג לנדא שליט"א. מבחר מעדני החלב בהכשר חוג חתם סופר.
השימורים והמשקאות על סוגיהם השונים בהכשר הבד"צ וחוג חתם סופר.
אם ברצונך למצוא את המסעדה בקלות. חפש את אולמי "קשתות המאאם" זה ממול.
רח' הצורפים 36, יפו (ליד מוזיאון יפו העתיקה) טל. 813271־2־6
פתוח בימים: א־ה בין השעות 12:00 עד חצות. במוצ"ש: שעה וחצי לאחר צאת השבת.
אם נקלעת ליפו העתיקה אל תפסח על המסעדה

בצלאל לנדוי

מילי דשבתא

עם הופעת ספרו של הגה"צ רבי מאיר סגל זצ"ל חמש שנים להסתלקותו, ט"ז שבט תשמ"ג-תשמ"ח

עשרות בשנים ישב הגאון הצדיק רבי מאיר סגל באהלה של תורה והרביץ תורה לעדרים, הן בגולה, כאשר שימש ראש ישיבה בישיבת "בית יוסף" באוסטרוב־בזוביעצק, והן בחמשים השנים האחרונות לחייו עלי אדמות, לאחר שהשתקע בחיפה וגם כאן שימש כרבו של בית הכנסת הגדול.

כדי יום ביומו ישבו מאות אנשים והקשיבו לשיעוריו בהלכה ובאגדה. זכה אותו צדיק, שגם לאחר שעבר לישיבה של מעלה, עם סיום תקופת חיים ברוכה שפתותיו דובבות באהלי תורה הודות לחידושיו שהובאו לדפוס.

חמישים שנה התגורר בעיר חיפה, וכשנותיו הראשונים לא היה חלקם של לומדי תורה מרובה ובולט בעיר, והיו שקראו לה "חיפה האדומה". זכה הגר"מ סגל להיכנות בין נעצי הקנה, שעליו התפתחו חיים תורניים למופת בעיר זו, וכך זכה לגדל בה דורות ישרים העוסקים בתורה ובמצוות וכל צאצאיו למודי ה'. בתנאי הימים ההם בעיר חיפה, לאו מילתא זוטרתא היא, אין זאת אלא בזכות אומץ רוחו וגבורת נפשו, שכיוונו את דרכו בתפקידו כרבנות וכהוראה, והם שעמדו לו גם בזינוק ביתו לתפארת.

המעיין בחידושיו ימצא בו כר נרחב להתעמק ולפלפל בענינים הנידונים לרווחא ושמעתתא, שכן בספרו הוא מראה דוגמא לבירור הסוגיות, מהכנת הסוגיה בהרחבה והיקף עד ההכרעה למעשה, והוא משתמש בסיגנונו והסברתו כשיעוריו, שהשמיע במשך עשרות בשנים להסברת הענינים הקשים ביותר, גם בכתב, בצורה הנוחה ביותר.

מסכת עירובין מקובלת כאחת המסכתות הקשות ביותר, ובהמשך לדברי רב יוסף (שם י"א ע"א): "מדברי רבינו נלמד חצר שרובה פתחים וחלונות איזה ניתרת בצורת הפתח". הוא דן בדינה של צורת הפתח, "אם דינה כסתום ממש, למה לא מהני בפירצה יותר מעשר, ואם אין דינו כסתום, למה מהני בפרוץ מרובה על העומד", וכך הוא מסביר "בצורת הפתח מהני כאילו הוא סתום, רק היכא שיש דין פתח בלעדיה, והיינו בפירצה פחות מעשר, אבל בפירצה יותר מעשר, שאין לה דין פתח, אין בכח צורת הפתח לעשות שני דברים: לעשותו פתח וגם שיחשב כסתום".

המחבר מפרש את הסוגיא גם לשיטתם השונה של רש"י והרמב"ם, שגם י"ב מיל הוא מדרבנן. בהמשך הוא מיישב את קושיית רבי עקיבא איגר, כמו קושיותיו של בעל "מנחת חינוך", אם כי לשיטת ה"לבוש" קשה להסביר את הגמרא והמחבר משאיר את הדברים ב"צריך עיון" והרי זה דוגמא לבירור יסודי ומקיף.

במס' עירובין צ"ב ע"א לגבי זריעה בין הגפנים, הוא מביא את הערתו של בעל "משנה ברורה" ב"ביאור הלכה" (סי' עט סג) את פליאתו שמרן בעל "בית יוסף" לא זכר את ההסבר המובא שם ע"י רש"י, והדבר מפורש בריטב"א. גם בעלי התוספות. שבראשונה רצו לדחות אותה הסבר כפירוש רש"י, והמחבר מתרץ את הדברים העמוקים בטוב טעם, ואף מצא סמך לדבריו בפירושו של רבינו חננאל.

הבאנו דוגמאות מספר לדרך החידוש של הגר"מ כך, שהוא מתרץ קושיות האחרונים, ויש שהוא מסתפק בציון הדברים הטעונים עיון, ומטיל את המשך העיון על הלומד והמעיין.

ספריו של הגה"צ ר"מ סגל עשירים לשמש דוגמא לעיון בסוגיות. חוץ ממקרים בודדים אינו מביא במרחק לחמו והוב הבירורים הם במקום עצמו, אם כי פה ושם הוא מגלה את בקיאותו בספר ראשונים ואחרונים. לסוגיא בראשית מסכת שבת "פשט בעל הבית את ידו לחוץ" מביא המגיד משנה את הירושלמי שאין חיוב בבעל הבית אלא כשידו של עני תוך עשרה לרשות הרבים. בעל "מגן אברהם" מוסיף שאם יד חבירו למעלה מעשרה פטור, מפני ש"מקום פטור" הוא, ולכך הסכים גם הרשב"א. לדברי מרן בשו"ע "יש חולקים" מסביר המחבר את עמדת "יש חולקים", על יסוד התוספות ודברי המהרש"א "כשהיד פשוטה למקום פטור היא בטלה לרשות הרבים, אבל אם היא פשוטה לרשות היחיד, רשות חשובה בפני עצמה, אין לומר שהיא בטלה לרשות הרבים, שכן רשות הרבים ורשות היחיד רשויות חשובות הן, ואין היד בטלה לרשות אחת יותר מחברתה, הסבר זה מחייב עיון בשיטת הירושלמי ורפ"ק שבת "מאי שנא יד מפיו", אולם גם כאן הוא מוכיח דיד חשובה יותר מפיו ואכמ"ל.

כנכדו ותלמידו של הגה"צ רבי יוזיל מנובהרדוק אין כל פלא שהוא משלב בתוך הדברים גם ביאורים מוסריים, ולדברי רש"י בגמרא (שבת ל ע"ב) "ולא יפה אמר שלמה כי לכלב החי הוא טוב מן האריה המת" בקשר לפטירת דוד המלך, הוא מסיק "למדים מזה ענין מוסרי נפלא, אעפ"י שבאותו היום מת דוד המלך, ועניין פטירתו עורר ללא ספק רעש גדול, ובכל זאת הקדימו הסנהדרין תשובת הכלב לתשובת האריה, שכן בתשובת הכלב יש ענין של צער בעלי חיים, וזהו גופא מכבודו של דוד המלך. שביום פטירתו יזהרו להימנע מצער בעלי חיים", ולפנינו גם תירוץ בעל "מגלה עמוקות" ע"פ הקבלה.

לדברי רבא בר רב הונא (שבת ל"ב ע"א), "שלושה דברים צריך אדם לומר וכו' בניחותא, מוסיף רב אשי שקיים אותם בעצמו מסברא. מהו החידוש שבדבר" תמה המחבר ומסביר שענין שבת וטבל הסעיד ללא ספק את רבא בר רב הונא ואת רבי אשי, כאילו נפלה שריפה בתוך ביתם, ובכל זאת שלטו בעצמם ואמרו את הדברים בניחותא, מפני שהניחותא היא מדרכי ההצלה. אמנם ענין שבת וטבל בער בהם כלהבת אש, רק בליבם פנימה ולא כלפי חוץ, ובכך ניתן להסביר כיצד יכול היה הגר"מ סגל לחיות בחיפה כיובל שנים, להרביץ בה תורה ולהקים בית מפואר בזכות להבת שמים שבערה בו פנימה.

בכמה מקומות הוא מדגיש את הצורך בביצור האמונה וכן בכבודם של חז"ל. בגמרא (שבת ל ע"ב) מובאים דברי רבן גמליאל "עתידה אשה שתלד בכל יום שנאמר הרה ויולדת יחדיו". כאשר אותו תלמיד לגלג עליו בטענה "אין כל חדש תחת השמש" הצביע לו רבי גמליאל על תרנגולת בוא וראה לך דוגמתם בעולם הזה.

לעומת זאת מצינו בגמרא (בבא בתרא ע"ה ע"א) כאשר אדם אחד ביקש הוכחות לדברי חז"ל המפלאים על אבנים טובות ומרגליות שיוצבו בשערי ירושלים, אמר לו, "ריקא אלמלא לא ראית לא האמנת? מלגלג על דברי חכמים אתה" ואותו תלמיד נעשה גל של עצמות. רבי יוחנן נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות. המחבר מתרץ שרבי יוחנן הבחין כאותו תלמיד שכל אמונתו רק מפני שראה בעיניו, וכיון שלא האמין קודם לכן הוא בכלל "מלגלג על דברי חכמים" ולאחר ציון סמך לדבריו מדברי רש"י (סנהדרין צ ע"א) על אלה שכל אמונתם ממה שראו בעיניהם, ולא כן לגבי התלמיד שהקשה בפירוש הפסוק, טרח רבן גמליאל להסביר לו את הקושיה שלו.

האדם צריך להאמין שהמציאות היא רק מה שכתוב בתורה ולא מה שראה בעיניו, טוען המחבר ומסתמך על דברי זקנו ורבו רבי יוזל מנובהרדוק בספרו "מדרגת האדם" וממשיך לבאר מחלוקת רש"י ותוספות (חולין כ"ז ע"ב) בקשר להכשר בהמה שנבראה מן היבשה, ומשלב את ההסבר של רבי יאשע בער סולובייציק (ל"בית הלוי") שענין התמימות הוא לעשות את רצון הבורא, ואעפ"י שאדם ראוי לחקור אחר טעמי המצוות, לא יחקור למה נצטוה כן, מפני שכן הוא רצונו של הקב"ה.

נושא אחר בגבול בין שאלה מוסרית עיונית ובין שאלה הלכתית נידון בעקבות המחלוקת בין רבי עקיבא ובן פטורא. השאלה היא לגבי איש ואשתו, שביד אחד מהם קיתון של מים, אם אחד בלבד שותה הימנו השני מת מצמא, ואם שניהם שותים שניהם מתים. השאלה היא אם ההלכה כרבי עקיבא ד"חייך קודמים" הוא גם במקרה זה, או שזוהי גזירת הכתוב, דווקא לגבי אחיך, אולם לגבי אשתו, אע"פ שהיא כגופו, מודה גם רבי עקיבא לבן פטורא ששניהם שוים, והוא משאיר את הדבר ב"צריך עיון".

בחייו הביא לדפוס את ספרו "אמרי שפר" על ענינים שונים, שנתחבב על כל מעיין ואזל מן השוק מיד עם הופעתו, וכן ספרו "אמרי דעת" על התורה. לאחר פטירתו הביאו בניו לדפוס את ספרו "נדרי איסור" על מסכת נדרים, ועתה לפנינו ספרו "מילי דשבתא" על מסכתות שבת ועירובין. כן הושיבו בניו שיחיו ישיבה על קברו, בית מדרש "בית ראובן", ע"ש חותנו־זקנם הגה"צ רבי ראובן סילבר, חתנו של הסבא מנובהרדוק, שבו לומדים בהתמדה רבה מבחירי האברכים ואין לך כיבוד אב מרובה יותר מזאת.

המנוח הביע רצונו להנחיל את תורתו גם לדורות הבאים. ובהקדמתו לספר "נדרי איסור" נמסר שהמחבר עוד הספיק לסדר את ספרו אך לא זכה לסיימו בחייו, ובזכות בניו זכינו לחידושיו וכדברי הגמרא "אין עושים נפשות לצדיקים דבריהם הם זכרונם".

[illegible] מפירוט הענינים שנידונו בספרו, אולם נאמנה עלינו עדותו של רבי חיים שמר אלבין ראש ישיבת מיר כאשר עבר על הספר וכדבריו "חיבורו מלא וגדוש הערות והארות חיכרים וחידושים אמיתיים ישרים ונבונים, והוא מציין אינו צריך להסכמתי כי כבר אתמחי גברא בשיעוריו וחבוריו שכבר יצאו לאור".

דודו הגאון רבי אברהם יפה־ין ראש ישיבת נובהרדוק, העניק לו את הסכמתו, בלילה האחרון לחייו עלי אדמות, בליל ערב הפסח תש"ל, לאחר בדיקת חמץ, והב הוא משבח את ספרו הגדול בארכות ובכמות "מילי דשבתא" ומפליג בשבחו שנתן לבו לא רק "להוראות תוקפו וגבורתו, גדול חריפותו ובקיאותו בשני התלמודים, לערוך מערכות ארוכות וחידושים עמוקים הראויים להעלות על שלחן מלכים גדולים", ומוסיף "באמת כבר הראה את כוחו בחיבוריו העיקריים, שחיבר בימי חרפו, וכללם בספרו המיוחד לאלה שרוצים "למצוא דבר ה' זו הלכה ברורה ומשנה ברורה"".

הרב שמעון נתנזון

ספרי המנהגים דק"ק וורמישא

"מכון ירושלים" מפתיע אותנו מחדש. בתוך היקף היצירה התורנית השופעת חידושים על הש"ס, הלכה האגדה, מוסר וחסידות, עדיין מוצא לו "מכון ירושלים" שכיות חמדה נשכחות ועלומות. הפעם הוא מפנה את זרקורי ההתענינות הציבורית אל מנהגי קהילת וורמיישא, על ידי ההדרה בו־זמנית של שני ספרים שנכתבו לפני כארבע מאות שנים, האחד בידי רבי יוזפא שמש והשני בידי ליווא קירכום. כבר שמותיהם של המחברים, "יוזפא" ו"ליווא", מעוררים בנו ניחוח של ארכאיות וקדמות, ועיון בספריהם יצדיק תחושה זו.

חד־פעמי הוא ספר המנהגים של ר"י שמש, גם מחברו איננו דמות שגרתית, ואף קהילתו חסרת מתחרים היא בייחוסה העתיק.

לא מעט ספרי מנהגים נתחברו במשך הדורות, מהם יש המתארים או מכתיבים את מנהגי התפילה בבית הכנסת (כגון ספר המנהגים לר"א טירנא), יש הכוללים מנהגים עם פסקים ודברי מוסר (כגון "יוסף אומץ" לר"י האן). ויש המתמקדים בהליכותיו של גדול הדור (כגון מנהגי מהרי"ל). אולם יחיד במינו הוא ספר המנהגים של ר"י שמש, המעביר לנגד עינינו כל פינה וזוית באורחותיה ומנהגיה של קהילה שלמה, ואנו עומדים משתאים לנוכח קטעי הויה הנחשפים פה בבהירות רבה. מה ידענו למשל על מנהגיהן של היולדות לפני מאות בשנים? כיצד נערכו ישיבות הפרנסים והיאך נבחרו? מי נתקל אי פעם ב"שבת בחורים", מין יום־טוב־שני־של־פורים בשבת שלאחריו? סכך לסוכות, מה הם דרכי חלוקתו? אולי היו בידינו שברי מידע על נושאים אלה ואחרים, אך איה הספר שיקדיש להם דיונים רצופים, ויציגם במימדיהם האמיתיים? בספר המנהגים של ר"י שמש עוברים לפנינו בסך חיי יום יום של קהילה המודרכת על פי דרכי התורה ומסורת של גדולי עם ישראל.

אכן ספר חד־פעמי.

מחבר הספר גם הוא מהוה דמות בלתי שגרתית בעולם המחברים. לא רב אב"ד היה, אף לא ראש ישיבה, לא מגיד גם לא אדמו"ר. שמש היה. ואל יטעה אותנו תפקידו. שמש בקהילות אשכנז של הימים ההם לא היה שרת נקיון עלוב, כי אם פקיד בכיר ונשוא פנים שנדרשה ממנו דרגה סבירה בתורה ויראת שמים. "באשכנז... משמשי הכנסיות... בדקו אחריהם להיות חכמים ואנשי מעשה מאד מאד, ושלא נשמע עליהם שום דופי כלל, ולפעמים יבקשו אחרי רבנים מופלגים וצורבי מרבנן", העיד רבי משה קפשאלי, ותיאורו הולם בהחלט גם את ר' יוזפא שמש, תלמידם של הג"ר פנחס הורוויץ אב"ד פולדא, והג"ר אליהו לואנץ בעל שם אב"ד וורמיישא. תולדותיו של המחבר זכו לסיקור נרחב במבוא לספר שנכתב ע"י פרופ' יצחק זימר, בו יעמוד הקורא על רב גוניותו של ר' יוזפא שמש: סופר ונאמן, מוהל מומחה, מחברם של כמה ספרים ותפילות אשר שימשו את בני הדורות שאחריו.

אכן מחבר לא שגרתי.

הקהילה שמנהגיה מתוארים בספר, ק"ק וורמיישא, היא היחידה מכל קהילות אשכנז שהתקיימה ברצף אחד במשך אלף (יש אומרים אלפיים ויותר) שנים, ונכתה שאת דורות הרוחניות ניטעו גדולי הראשונים והאחרונים, ומהם ובפניהם התפתחו וקיימו המנהגים הקדושים שלה. וורמיישא היא האמצעית, גם מבחינה גיאוגראפית, מבין ג' קהילות הקודש שבמדינת ריינוס, אותו חוט משולש הידוע בשם "קהילות שו"ם" (ראשי תיבות שפיירא, ורמיישא, מגנצא). "הלא ידעת", כתב רבנו יצחק אור זרוע, "כמה גאוני גאונים וקדושי עליון שבמגנצא ושבוורמיישא ושבשפירא, הלא משם יוצאת תורה לכל ישראל!" תורתה של וורמישא ראויה איפוא לתשומת לב מיוחדת. מנהג ישראל בכל אתר ואתר — תורה, מנהג ישראל בוורמיישא, על אחת כמה וכמה! מרכזיותה של וורמיישא בהתפתחותם של מנהגי האשכנזים בכלל, מתוארת במסה, של עורך הספר הרב בנימין המבורגר, על יסודות מנהגי אשכנז.

צדק הרב יוסף בוקסבוים שליט"א מנהל "מכון ירושלים", כהכריזו בחגיגת הקדשת הספר לרב יהודה אגסבכר שליט"א (בנר שלישי של חנוכה תשמ"ח), כי

קהילות ישראל בדורות עברו היו בוחנות את מנהגיהן לאור מנהגי וורמיישא. בספר המנהגים ביידיש של רבי שמעון גינצבורג (עומד גם הוא להופיע בעה"ת ע"י מכון ירושלים), שנכתב באיטליה עבור יהודי אשכנז ופולין כאחד, זוכה רק קהילה אחת להתייחסות פרטית שוטפת — היא ק"ק וורמיישא. ללמדנו מי נחשבה לאם קהילות ישראל!

אכן קהילה מיוחדת במינה.

ייחודו של ספר זה עוד לא מסתכם בכך. רבה הגדול של ק"ק וורמיישא, רבנו יאיר חיים בכרך בעל "חות יאיר" ו"מקור חיים", שהגה בספר [illegible] ושיקם בכתביו את מנהגי הקהילה לאחר חורבנה, הוסיף לו הערות מעניינות, הגהות והשלמות.

הספר נערך תוך השוואה של חמשה כתבי יד שונים וקריאתם המדוקדקת, עורך הספר הרב בנימין המבורגר הוסיף לו מקורות וביאורים התושפים טפת מבקר־אותו הרבה במנהגי אשכנז ותולדות יהדותה.

חלקו הראשון יצא לאור, ואילו חלקו השני נמצא עתה בשלבי הדפסה מתקדמים ועתיד לצאת לאור בעה"ת בחודשים הקרובים.

* * *

טובים השניים מן האחד. כך מן הסתם סברה הנהלת "מכון ירושלים", בהחליטה על ההדרת ספר מנהגים נוסף מבארה העשיר של ק"ק וורמיישא: מנהגות וורמייזא לר' יודא ליווא קירכום. ספר זה שנכתב על ידי בר אוריין מחשובי הקהילה, כעשרים שנה לפני הספר הקודם, אינו נהנה מהופעה כה מרשימה ודראמאטית, אך יתרונו הגדול הוא בהתייחסותו העקבית למנהגי התפילות עצמן לפרטי פרטיהם. כל ניגון וכל אנחה כמעט, "הפולקלור" בספר הזה. רי"ל קירכום לא הסתפק בתיאור מנהגי כל תפילה ותפילה בדקדוק עצום, אלא השתמש בספרי הלכה ואגדה רבים כדי לנמק את המנהגים השונים וליצוק בהם טעם.

כתב ידו המקורי של רי"ל קירכום אינו קיים עוד ברשותנו, ומהדורתנו נאלץ להשתמש בהעתקה שנעשתה מאה שנים אחר כתיבת הספר ע"י רבי סיני לאונן, גם הוא ת"ח מבני וורמיישא. בסמנו החליט ר' סיני לשלב בתוך לשונו של רי"ל קירכום גם את המובאות השונות מספרים אחרים שנלקטו ע"י המחבר, ואת כדי להקל על רגף קריאתו של הקורא. כמו כן הוסיף ר' סיני הגהות משלו המבהירות את מצב המנהגים בוורמיישא בימיו הוא. מלאכה קשה היתה זו, לשחזר את מרכיבי הספר השונים לפי צורתם המקורית. מנהגים לחוד ומובאות אגביות לחוד (וזיהוי מקורן של מובאות אלה), ורק אברך רב כשרון כמהדיר הספר, הוא הרב ישראל מרדכי פלס שליט"א, מסוגל היה להתמודד בהצלחה. במבואו המאלף מתאר הרב פלס את מקומו של ספר זה בספרות המנהגים הכללית, וסוקר את מקורותיו הראשיים.

למה זה נרבה דיבורים על ספרי המנהגים של ר"י שמש ורי"ל קירכום, מוטב שניתן לספרים לדבר בעד עצמם. פתיחה אקראית בספר המנהגים לר' יוזפא שמש, עשויה להביא לעינינו את "מנהג מוצאי שבת" (סי' ס"א). מה כבר אפשר לכתוב על ערבית מוצאי שבת? והבן, פותח ר' יוזפא, "במוצאי שבת סמוך לחשיכה, השמש מביא עמו לבי"ה הגביע והיין להבדלה, ושאר כלי הבדלה כבר הם בבי"ה... ואינו קורא תוך הרחוב לבא לבי"ה, רק השמש עומד בחצר הפנימי שלפני בי"ה עד חשיכה, וקורא בפתח החצר לצד חוץ בזה הלשון: שולן, שולן. והופך פניו, והולך דרך החצר לבי"ה, וכשבא באמצע החצר חוזר וקורא: שולן, שולן, כבראשונה. תוקע בדלת הכנסת לצד מזרח ב' או ג' פעמים, ואז החזן מתעטף ומתחיל והוא רחום בניגון מוצאי שבת. ואי"א לא לדוד ברוך ולא למנצח בנגינות, וגומר ומבדיל כמנהג כל הקהילות. ואומרים קי"ו.

החות יאיר מעיד שם בהגהתו: "אין מנהגין לדוד ברוך בציבור", רמז לאמירתו בלחש. כך אכן הוא כתב בספרו הגדול "מקור חיים", סי' רצ"ב: "א"א פה למנצח בנגינות לדוד ברוך בקול כלל, רק מתי מספר יחידי סגולה בלחש". למה באמת אמרוהו רק בלחש? בסדור "ילקוטי יוסף" של ר"י שמש נמצא פישרה של עובדה משונה זו (מובא בספר המנהגים בין ההגהות על אתר): "גירדש... היה בשנת שע"ה בוורמיישא, ובעת ההיא חרבו הערילים בית הכנסת בעו"ה והיה עומדת כך חרבה עד שנת שי"ף, ובני ביני לא היו באו באי־סוף להתפלל כולם יחד רק התקבצו חבורות חבורות ומתפללין במניין בקצת הבתים, ובימים ההם לא אמרו לדוד ברוך ולמנצח הנ"ל בניגון, ומזה נמשך אח"כ שלא אמרו ג"כ בבי"ה, וכן עדיין לא אומרים אותו בוורמיישא בלא שום טעם. ורבים אשר זוכרים שהיו אומרים אותו קודם הגירוש ניחא להם לאומרו, ואין בידם להחזיר המנהג הטוב ההוא על ישנה, כי כבר נשתרש יותר מחמישים שנה שלא אומרו אותו, ושבשתא כיון דעל על".

רי"ל קירכום מתאר גם הוא את מנהגי מוצאי שבת, אבל מתמקד בפרטים אחרים (מנהגות וורמייזא, עמ' סו): "החזן אומר והוא רחום עד כל חמתו בניגון, והק"א ג"כ הוא רחום עד וביום קראנו, החזן אומר ברכו כמו בחול, מלבד ממשיך אותו בניגון, ואומרים מעריב ערבים וכו', ואומרים ק"ש, אמת ואמונה, ברוך ה' לעולם אמן ואמן, יראו עינינו. ח"ק, ש"ע, ואומרים אתה חוננתנו בברכה אתה חונן, אחר מאתך דיעה ובינה השכל, ואח"כ מתחיל אתה חוננתנו, ח"ק, וחזן מתחיל בקו"ר ויהי נועם פסוק ראשון, והקהל אומרים ע"כ, ומתחיל החזן בקו"ר ואתה קדוש, ואומר קדיש שלם, ואומרים ויתן לך במ"ש ומבדילין על היין בלא עטיפת טלית בבי"ה, ומתחיל בברכה בורא פרי הגפן וכו', ומאחר שמבדיל נותנין לשתות להתינוקות כדי לחבבן במצות, ואומרים שיר המעלות, ק"י, עלינו".

בעוד רי"ל קירכום, כפי שראינו, אינו מתעצל לכתוב כל פרט ופרט גם אם הוא ידוע לכל קטלא קניא באגמא ומקובל בכל קהילות ישראל, הרי ר"י שמש בספרו חס על הקורא המצוי ומקצר בתיאורי מנהגים שהם זהים לחלוטין למנהגי קהילות אחרות, ויש שהוא משמיט אותם לחלוטין. "מנהג שאיבת המים למצה ומצוה ומנהג בדיקת החמץ וביעורו, ומנהג ערב פסח בשבת — כמנהג כל הקהילות, ומנהגם ידוע" (סי' ע"ט). [illegible] לכתבם. לעומת זאת החינגא של שמחת תורה יש בה מן המיוחד. בוורמיישא לא ערכו הקפות בבית הכנסת, כי אם מחולות עליזים בשעות הצהרים. "החתני' והבאים עמם יושבין סביב השלחן, ובפרט הרב והרבני' באים כולם לכבוד התורה, ורוב הבי"ב, כמעט כולם, ויושבין, וקצתם עומדין סביב לשלחן, ומי שיש לו חביתי יין במרתפו מביא עמו קנקן מלא יין, והחתנים מביאין יין לרוב, אל יחסר המזג. ואוכלין מהפירות ושותין ושמחין. ועושין מדורה של אש גדולה בחצר שלפני הבי"ה הרי"ת, וכשהאש דולק יפה יפה כמו חצי שעה אחר שהדליקו, אז גם הרב עם הרבני' והחתני' וכולם יוצאין וראין בשמחה ההיא, והי"ב מרקדין סביב האש ומתנגין ועושין כל מיני שמחות. לפעמים גם הרב מתחבר עמם בחינגא סביב האש לכבוד התורה, ושוהין שם עד מנחה" (סי' קצ"ב).

בתקופה מסויימת לא היה רב בוורמיישא, והגיע אליה אז כאורח גאון הדור בעל "פני יהושע". ביקור זה השאיר את חותמו על המדורה. אחד מבני וורמיישא ביקש להנציח את פעילותו של הפנ"י בקשר למדורה, ולרשום אותה עבור בני הדורות הבאים. היכן לרשום? כמובן בשולי ספרו המונומנטאלי של ר"י שמש. כך זכינו להגהה זו: "מפני מחלוקת שהיה בק"ק פפ"ד, ה' חשון נסע הרב הגאון בעל המחבר פני יהושע לקהילתינו להשתקע איזה ימים, ורצה לעשות תבשיל אצל האש, וכה עשינו, דהיינו גריסן של פול, ונקרא קאפע בלע"ז. וגם הוא עצמו עשה שמחה גדולה לכבוד התורה ושתה עמנו". (על הרקע ההיסטורי תימוקיו ההלכתיים של הפנ"י, ראה בהערות המהדיר שם).

לא רק מנהגי היחוד מצוה או מנהגים קלים זוכים אצלו לפירוט, גם מנהגים בעניינים חמורים לדאורייתא מוצאים את מקומם, אם יש צורך להודיע היאך נהגים לגביהם בקהילת וורמיישא המעטירה. אין ר"י שמש יודע מתן שכרן של מצות, והוא זהיר במנהג קל כבחמור; ובכללם יחד. בדיון על פרטי הלבוש שיש ללבוש בחול המועד, נידון גם ענין הנחת תפילין בימים אלה. "שחרית חול המועד, לובשין אנשים ונשים סרבל של שבת, גם טלית של שבת. אבל בערבית לובשין אנשים ונשים סרביל של חול. שחרית, מנהג בבית הכנסת כמו בחול, רק שמניחין תפילין ומברכין עליו בלחש, לא בקו"ר, אף אותן המיוחדין לברך בקו"ר שאר ימות השנה עתה בחו"ה מברכין בלחש" (סי' ס').

* * *

דברי מנהג, כמו שאר דברי תורה, עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, לפיכך יש לאסוף את כולם. כך עשה מכון ירושלים בפרויקט ספרי המנהגים שלו. הוא מהדיר ספר מנהגים אחד של וורמיישא, וכן עושה גם עם הספר השני, כי טוב אשר תאחוז בזה וגם מזה אל תנח את ידך.

הגיגים לפרשת השבוע-יתרו

ה. אבן־שהם

דרך ארץ קדמה לתורה

וישמע יתרו.

חכמינו ז"ל נחלקו בדבר (זבחים קטז.), יש מי שאומר "יתרו קודם מתן תורה בא", ויש מי שאומר: "יתרו לאחר מתן תורה בא", ויש לבקש טעם למה הקדמה פרשת יתרו — שמיעתו, ביאתו, הודיתו, ועצתו למשה על מינוי הדיינים — לפני פרשת מתן תורה. שהרי לדברי הכל, כל פרשת מינוי הדיינים מן "ויהי ממחרת" האמורה כאן ביתרו, לא אירעה אלא "ממחרת יום הכיפורים" (מכלתא כאן), וכמו שרש"י והרמב"ן ז"ל מאריכים להוכיח שלא ישב משה לשפוט ולהציע חוקים ותורות אז. ואם כן, למה הוקדמה וסמכה תורה פרשת מינוי הדיינים זו לפרשת מתן תורה?

אמרו חז"ל (ויק"ר ט, ג. ותנדבא"ר א.): "דרך ארץ קדמה לתורה". ופרשת "ואתה תחזה" זו, בה יעץ יתרו למשה ומשה נטל עצה מיתרו הותנו על סדרי בתי דין בישראל, היא פרשה המלמדתנו פרק בסדר, סדר של דרך ארץ איך לדון ולהורות תורה בישראל. ומן הטעם של דרך ארץ קדמה לתורה, הקדימה תורה פרשה "דרך ארץ" זו לפרשת מתן תורה, ללמדנו שאכן קדמה זו לתורה.

* * *

יתרו ודייני ישראל, תורה — תחילתה חסד

ועוד טעם להקדמת פרשתו של יתרו, ועצתו למשה במינוי דיינים, לפני מתן תורה, הרי יש לבקש טעם למה זכה בכלל יתרו להיות בעל העצה הזו של מינוי דיינים בישראל!

חכמינו ז"ל אמרו (סוטה יא. וסנהדרין קו.), שיתרו היה אחד משלושה יועצי פרעה, כשנועץ הרשע הזה להשתעבד בישראל ולהטיל עול סבלות עבודה, ובזכות שלא הסכים עמו בעצתו וברח ממועצת הרשעה של פרעה, זכה וישבו מבני בניו בלשכת הגזית שבירושלים כדיינים בסנהדריה גדולה. ועוד אמרו ז"ל (סנהדרין קד.), שבשכר שאירח וזן את משה בביתו זכה לכך, וישבו מבני בניו בלשכת הגזית.

הרי שכדי לזכות לתורה, לבני בנים בני תורה יושבי על מדין בלשכת הגזית, הדריך יתרו למעשי חסד נעלים ביותר, לנטוש כסא כבוד במועצת מלכות מצרים הגדולה והאדירה, בלבד שלא להסכים לעצת רשעה להרע ולשעבד מחוסרי ישע, ולארח ולזון ולהשיא בת לפליט חרב זר וגר בארצו, מפני שהכיר במידת חסדו להציל בנות חסרות ישע מידי רועים אלימים.

וזה אשר רמזה תורה בכך, ואשר זכה יתרו לכך, להיות לו יד ושם בסדרי מינוי דיינים בישראל, כי הוא אשר זכה שמבני בניו יהיו דיינים בישראל, רק בזכות מדת חסדו והטבתו עם ישראל ועם משה בעת צרתם.

ומטעם זה הקדימה תורה פרשה זו לפרשת מתן תורה, לומר לך שכדי לזכות לתורה יש להקדים חסד, שהרי תורת ה' "תורת חסד" היא (משלי לא, כו), וכמו שאמרו חז"ל (סוטה יד.): "תורה, תחילתה גמילות חסדים, וסופה גמילות חסדים" ובטרם קבלת התורה, תבוא גמילות חסדים.

* * *

הברכה המצויה בדבר הסמוי מן העין

ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב

עד שבא יתרו ויעץ למשה את עצתו על מינוי דיינים, עשה משה רבינו בעצמו, לפחות ביום הראשון, את כל המלאכה הגדולה הזאת, אשר לאחר המינויים עשאום שרי האלפים ושרי המאות ושרי החמישים ושרי העשרות.

ולכשנרצה לומר, היה מספר הדיינים האלה שמנו לתפקידם באותה שעה: שש מאות שרי אלפים, לשש מאות אלף גברים שבישראל; ששת אלפים שרי מאות; שנים עשר אלף שרי חמישים, וששים אלף שרי עשרות, וכאשר פירט רש"י ז"ל בפרשתנו, ובמספר כולל היה מספרם שבעים ושמונת אלפים ושש מאות איש!

ואת המלאכה אשר עשו למחרת קרוב לשמונים אלף אנשי חיל, עשה היום משה רבינו בעצמו!

כל זה היה בעוד לא הציץ יתרו לתוך הדבר, ולא ביקש חשבון איך יעשה הדבר בכוחות משה בעצמו, היתה הברכה מצויה במעשה ידיו של משה; ורק משבא יתרו ובקש חשבון, נתבקשו לדבר שופטים רבים, כמצטרך בטבע. ואכן, אמרו חז"ל (תענית ח:): "הברכה מצויה בדבר הסמוי מן העין", הבוטח בה' בלי לבקש חשבון. ברכת ה' תמצאנו".

* * *

אנשי חיל בדור דעה

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי א־לקים, אנשי אמת שונאי בצע, ושמת עליהם שרי אלפים, שרי מאות, ושרי חמישים ושרי עשרות.

ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל ויתן אותם ראשים על העם, שרי אלפים ושרי מאות־שרי חמישים ושרי עשרות.

הרב "אור־החיים" הקדוש מפרש פסוקים אלה, על דרך מה שאמר שלמה בחכמתו (קהלת ז, כח): "אדם אחד מאלף מצאתי", האדם השלם בכל השלימות אינו אלא אחד מאלף, ולכן אמר יתרו: "אנשי חיל", שלמים בכל, יהיו שרי אלפים; "יראי א־לקים", יהיו שרי מאות, "אנשי אמת", יהיו שרי חמישים; ושרי עשרות יהיו לפחות "שונאי בצע". וכן יובן למה אומר הכתוב שמשה בחר "אנשי חיל מכל ישראל" ונתן אותם ראשים על העם, משרי אלפים עד שרי עשרות, בלי להזכיר את שאר המדות והמעלות המחוברות בדברי יתרו, לומר לך שבדור דעה זה מצא משה בכל ישראל "אנשי חיל" אפילו לשרי עשרות, שהדור היה עשיר בבני מעלה, שכל אחד מעשרה היה "איש חיל", כאחד מאלף בדור אחר.

ובזה ינתן עוד טעם למקרא זה. שהרי רש"י ז"ל פירש לנו, ואמר: "שרי אלפים, היו שש מאות שרים, לשש מאות אלף, שרי מאות — שש אלפים היו; שרי חמישים — שנים עשר אלף; שרי עשרות — ששים אלף. וכמוסגר שבכרש"י, המיוחס למהרש"ל ז"ל, נתן טעם למה הצריך רש"י לתת את הפירוט הזה, שהכתוב היה קשה לו למה סידר הכתוב את המספרים מן הגדול אל הקטן וסידר "אלפים מאות חמישים ועשרות" ולא מן המועט למרובה "עשרות חמישים מאות אלפים", ואמר שלפי מספר השרים שהתמנו הלך הכתוב מן המועט למרובה, שכן שרי האלפים היו המועטים ביותר, ושרי העשרות המרובים ביותר.

ולפי דברי הרב "אור החיים" האמורים, יתיישב גם הכתוב למה פירט את השרים בסדר הזה, שלפי גודל מעלתם הוא מסדרם, שרי אלפים נכבדים בראש, ואחריהם שרי המאות הנכבדים משרי החמישים שאחריהם, ושרי החמישים נכבדים משרי העשרות שאחריהם. והגם שכולם אנשי חיל בדור דעה, אין כבודו של זה ככבודו של זה.

שו"ת "בנין עולם" בדיני אבן־העזר

"בנין עולם" הוא שם־כולל של ספרי תשובות הלכה אשר השיב ההורה בשעתו הגאון רבי יצחק אייזיק חבר זצ"ל, אב"ד סובאלק, מגאוני ליטא וחכמיה המפורסמים ביותר, שנחשב "פה שלישי" להגר"א מוילנא וזצ"ל פרשן מובהק לתורתו בנגלה ובנסתר. כאשר נתבקש גאון זה למתיבתא דרקיעא, לפני 135 שנה בדיוק, השאיר בעזבונו יותר מ־35 חיבורים בכל מקצועות התורה, וחלקם הארי נדפס במרוצת השנים והתפשטו באהלי־שם. גודל מיוחד היה לכתבי פסקיו ותשובותיו: הוא עצמו פירסם בחייו (וחשה תרי"א) את השו"ת בעניני "אורח חיים" ו"יורה דעה", והרבה מהוראותיו נתקבלו כפסק־הלכה לדורות, אך את השו"ת לעניני "אבן העזר" ו"חושן משפט" לא הספיק. לפני 84 שנה פירסם אחד מיוצאי חלציו רבי מאיר וורולבסקי ע"ה עשר מתשובותיו בדיני "אבן העזר" ולא יסף בגלל חוסר אמצעים, אך כדברי קהלת "לכל זמן ועת לכל חפץ" בא היום ושופתם עכשיו עין הדפוס, ביוזמתו של הרה"ג שילה רפאל, במסגרת פרסומי "המכון להוצאת ראשונים ואחרונים" שע"י מוסד הרב קוק, שהגיש לציבור שוחרי תושיה כרך רב־מדות (552 עמ' גדולים כפולי טורים) המכיל עשרות שו"ת בהיקף עצום מכל מקצועות אבה"ע, ועוד היד נטויה לפרסם כרך נוסף בדיני "חושן משפט" —הכל מעצם כתב־ידו הגאון שנשתמר בידי צאצאיו בחסד הקי־ל שמסר עולמו לשומרים.

הגרי"א חבר זצ"ל, גדול בערקים, נשתברו הרבה קרנים משמש חכמתו ואישיותו להאיר לעולם, ומגוגה־גרם זכינו לספריו בלומדות ובמוסר, בדרוש ובקבלה. הגאון מקובנא רבי יצחק אלחנן זצ"ל (בהסכמתו לספר "בית נאמן" על סוגיא דעד אחד נאמן באיסורים) כותב שהגרי"א "היה גדול בחכמת הקבלה יותר מכל חכמי דורו". בחיבורו "מגן וצינה" יצא להגן על תורת הרדים מפני מכחישיה. אשר קיצצו בנטיעות אך נוסף לזה יצאו מאושרים מתחת־ידו עקרונות כמו זו שלעולם אין סתירה בין הנגלה והנסתר (על משקל מליצת הצדיק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא זי"ע בעל "מי השילוח" שאמר לתלמידו רבי צדוק הכהן זצ"ל מלובלין "ליכא מידי בזוהר דלא רמיזי בתלמוד". ראה "דובר צדק" דף מ"ז ע"א) ועוד הרבה נתן מיוחד בגדלותו התורנית, והיא נשקפה כמו שחר בפסקיו הלכה־למעשה, שצולל במים אדירים ומבאר בהרחבה סוגיות שלמות, לרגל המלאכה אשר לפניו לדון בכל היבט של השאלה הנידונית. בספרו שלפנינו, ערוך בטוב טעם ודעת ע"י הרב מאיר יהושע קצנלבויגן (נכד החכם הגאון הירוד שלמה רבי רפאל זכור לטוב), מוצאים אנו את הגרי"ח נשאל בהלכות חמורות מגדולי הגאונים בתקופתו, וישב על המדוכה

(המשך בעמוד י"ד)

"בינת יששכר" להגאון רבי יששכר בער בלאך זצ"ל

מאה ותשעים שנה להסתלקותו

זכתה הקהילה המעטירה מאטרסדאורף, שגדולי הדורות שימשו בה כבוד. החל מבעל "פנים מאירות" עד "החתם סופר", עובדה שרבי יששכר בער בלאך נתקבל כרב ואב"ד הקהילה, והיה זה לפני כמאתיים שנה, עשויה לשמש היכר על מעמדו הנכבד בדורו ולדורות הבאים.

מתוך תולדה מקיפה בפתח הספר, פרי עמלו של הרה"ג רבי ברוך כץ ר"מ בישיבת ויז'ניץ בני ברק, אנו מקבלים מושג על גדולתו. רבי שמעון סופר קרא לו "רבי בער חסידי". והלך בכך בעקבות אביו בעל "חתם סופר" שכינה אותו, "החסיד הגדול" והספיד אותו בדרשותיו. ואף רבי שאול בראך מציין בהסכמתו "מי לא ראה ולא שמע גדולת הגאון המחבר קדושת ספרו. כולו ממתקים".

גאון גדול היה המחבר. שני סימנים בהלכות כהנים ובהלכות פדיון הבן הובאו בספר, בסוף "דרך יחידי", וטפח נוסף מגדלותו נשקף לנו בהגהות "בינת יששכר" על המשניות.

הלכות פדיון הבן הוא פותח במלים שיש בהם איזכור שמו "יששכר בער בן החסיד מהר"ר שמשון זצללה"ה בציון השנה תקמ"ה לפ"ק. "יש שכר טוב לאב שהבטיח לכהן ליקח אותו לכהן בנו שנולד אשתו בן זכר", ובהמשך הוא מציין "החסיד הרוצה להתחסד עם קונו, יתן את כסף הפדיון לכהן במתנה גמורה בלב שלם, ואף אם הכהן ירצה להחזיר לו אל יקבל ממנו".

כותב הטורים רוצה בהזדמנות זאת לציין לשבח את האדמו"ר בעל "בית ישראל" ממאטערסדאורף זי"ע, שהנציח בספריו בית ישראל את מנהגי קהילת מאטערסדאורף, אחת הקהילות המעטירות ומתוך ההקדמה שלפנינו, המסתמכת על מקורות קדומים נמנה המחבר בין מניחי היסוד למנהגי הקהילה המעטירה מאטערסדאורף שקדושי עליון כיהנו בה כבוד, ובלט ביניהם רבי יששכר בער בלאך, מחבר ספר "בינת יששכר" אשר לפנינו.

למעלה ממאתים שנה עבר מאז הופיעה מהדורה ראשונה, ומיד עם הופעתו התקבל בחיבת הקודש הערכה הממתי בית ישראל שתו בצמא את דבריו. לפני כששים שנה חזר ונדפס במהדורה שניה, משום מה חלו בה השמטות אולם המהדורה השלישית אשר לפנינו שהופיעה לאור ע"י האדמו"ר ממאטערסדאורף, הגה"צ רבי בונם יואל טויסיג עולה על כולנה. באשר סדורה בהדפסה חדשה מאירת עינים, בתוספת ציון מראי מקומות ומפתחות.

אביו הגאון הצדיק האדמו"ר ממאטערסדאורף בעל "בית ישראל" זי"ע, המזכיר אותו בספרו הגדול "בית ישראל" (שמונה חלקים) הפליג בגודל שבחו של המחבר וספרו וקרא לו, "ספר קודש" ועובדה זו היא שהמריצה את בנו להביא את הספר לדפוס בתוספות מרובות. הספר שלפנינו "בינת יששכר" מוקדש לעניני דרוש וסגנון לשונו מרותק מאד, לאחר משנה או גמרא שעליה הוא מציין כמה קושיות חמורות, הוא ממשיך בדרוש על מקראות ומדרשים, ותוך הדברים הוא משלב תוכחות מוסר וכן דברי חיזוק לבטחון ולאמונה, ואין איפוא כל ספק שהספר שזכה בשעתו לתפוצה רבה יתקבל וגם במהדורה זאת תתקבל באהלי תורה ובני הדור יהנו מאורו הזך שימשיך להאיר באור יקרות את חשכת הדור.

ניתן להבין את הקשר המיוחד של האדמו"ר ממאטערסדאורף יבלח"ט למחבר, ששימש בשנה האחרונה לחייו כאב"ד בקהילה הקדושה והמעטירה.

המחבר נמנה על תלמידיו המובהקים של רבי יהונתן אייבשיץ, ובחידושיו הוא מזכיר חידושים ששמע מפיו כאשר נתקבל בשנת תקכ"ח כרבה של קהילת גויטין במורביה. עמד בקשרי מכתבים עם בעל "נודע ביהודה" ותשובתו המפורסמת בענין "לשם יחוד" הופנתה אליו. ניתן להסביר את הדבר אולם אין כאן מקום להאריך, אלא לציין כי בספרו הוא מזכיר חידושים בשם הרב רבי שמעלקא מניקלשבורג, ורבים מגדולי הדור ההוא.

כאשר עמד לפרסם את ספרו "בינת יששכר" וביקש את הסכמתו של בעל "הנודע ביהודה" השיב לו בכבוד גדול ומתאר אותו "אהוב נפשי הרב הגדול המופלא ומופלג בתורה ויראה", ומפליג בשבח תוכן הספר "הני מילי מעלייתא אגדתא ודברי תוכחה, בדברים טובים ונכוחים, יודע להוכיח בדברים נעימים המתקבלים". בעל "נודע ביהודה" מוסיף "שהמוכיחים אינם זקוקים להסכמות, כי הסכמה צריך לתוכחה... המוכיחים המפורסמים אשר ידעתים, בעמדם לדרוש בציבור לא נטלו רשות כמנהג הדרשנים. באמרם ככר המה מורשים מתורת משה הוכח תוכיח", ואת הסכמתו הוא מסכם "הלא הדברים משבחים עצמם", הדברים ניתנים להיאמר גם לגבי המהדורה המפוארת שלפנינו.

יחסים נלבבים היו בינו ובין בעל "חתם סופר" ששניהם כיהנו כבוד במאטערסדאורף. החתם סופר פונה אליו בתוארים נשגבים "ראשית ביכורים לאיש אלקים קדוש" ומבקש את חוות דעתו לחידושיו, ואילו המחבר כותב לבעל "חתם סופר" "מעשי ידי אמונה האירו למולי ובראותי את ידו החזקה אשר עשה משה עמדתי מרעיד, והיה כאשר ירים משה את ידו, גליה לדרעה ונפל נהורא, נהירין ליה שבילין דנהר דעה".

המנוח לא השאיר אחריו בנים, ועל כן החברא קדישא דהקהילה קיבלו עליהם לדורות לשמור את זכרו ע"י אמירת קדיש ולימוד משניות. התקנה הזאת שנרשמה בפנקס אושרה ע"י החתם סופר וכן ע"י רבי בנימין שמחה בונם איגר שכיהן בקהילה שנים רבות לאחר מכן, וזכה הרב בונם יואל טויסיג הממשיך את שרשרת הפאר של אדמו"רות מאטערסדאורף להציב לו יד ושם עם המהדורה הנוכחית של הספר "בינת יששכר".

כהוכחה להתפשטות הספר כבר מיד עם הופעתו הוא מציין שגדולי ישראל בדורו הזכירו אותו ומסתמכים בו. מזכיר כדוגמא את החיד"א גדול חכמי ספרד בדורו המזכיר בספרו "דבש לפי" וכן בספרו "רוח חיים", וכן משתעשע בדבריו רבי צבי אלימלך מדינוב בעל "בני יששכר", ומתוך התולדה המקיפה שבפתח הספר למדנו על ההגהות על ששה סדרי משנה שהופיעו לראשונה במהדורת המשניות (לעמברג תרכ"ט) עם הסכמותיהם של ה"שואל ומשיב" ורבי שמעון סופר אב"ד קראקא.

בסדרת מאמרינו על מרן הזכרנו את הדעות בדבר החובה המוטלת על מורי הוראה לעיין בספרי האחרונים, וכאן לפנינו עצתו הנאמנה של בעל "בינת יששכר" המפרש בדרך בינה את סדר הלימוד "שילמוד תחילה גמרא והרא"ש עם הבית יוסף, כדי לידע מקור הדין וטעמו ואחר כך הוא מפרש את הפוסקים נושאי הכלים של השו"ע "ופוסקין הלכה כבתראי מאביי ורבא. ואילך, ולכן ראוי לכל מי שהגיע להוראה לעיין לפעמים בתשובות באותם המפורסמים", ומזכיר במיוחד את ספר "פרי חדש" ואת ספרו של רבי יהונתן אייבעשיץ כרתי ופלתי".

חשיבות מיוחדת למפתח המסודר בסוף הספר הן על פסוקי התורה והנ"ך הן על מאמרי חז"ל לפי סדר הש"ס, ולבסוף גם חידושי הלכות ודינים, הן חקירות טעמים ומליצה ומסורת סיג לתורה, אין ספק שגם מהדורה זאת כמו המהדורות הקודמות, תתקבל בשמחה באהלי תורה.

עמדנו על תולדות המחבר ועל תולדות קהילת רבנותו מאטערסדורף, אולם איננו יכולים לסיים את מאמרנו, ללא ציון העובדה שקהילת מאטערסדורף אמנם נפגעה בשנות השואה, אולם עוד לפני המלחמה עלה כ"ק האדמו"ר ממאטערסדורף הגה"צ רבי ישראל טויסיג לארה"ק איזה למושב לו את עיר הקודש ירושלים, אף כונן בה את ישיבתו "תפארת אהרן" בראשות בנו האדמו"ר רבי בונם יואל שליט"א והגאון רבי משה שמואל שליט"א ראש הישיבה, המרביץ תורה לעדרים, ויש בכך משום הנצחת שם הקהילה המעטירה והמשך השרשרת המפוארת לשם ולתפארת.

ב. לנדוי

בצלאל לנדוי

על ספרות הפוסקים לאחר חתימת השלחן ערוך

כל שהדין מפורש בשו"ע אין אחריות ספרי התשובות על המורה — הספרות הענפה לאחר חתימת השו"ע — תביעה לעיין בספרי האחרונים לפני הכרעה — בעל "שדי חמד" על מאות ספרי הפוסקים — אוצר הפוסקים כמכשיר מסייע — על מנהג שכירת מקום החופה ע"י החתן — דינים ומנהגים המעניינים גם "בעלי בתים" — פנים חדשות בשבת ויו"ט ובסעודה שלישית

ציון מרן זי"ע בצפת

למרות היכוחים שהתנהלו בשעתם מיד עם הופעת השלחן ערוך, (רק חלקם הוזכר במאמרנו האחרון), וגדולי הפוסקים חזרו והדגישו שאין לפסוק לפי השו"ע אלא לאחר עיון במקורות, נתקבלו בבית ישראל ספרו של מרן בית יוסף וכן ה"שלחן ערוך" לאחר השלמתו ע"י הרמ"א בהגהותיו. וכדברי בעל "חוות יאיר" (סי' קסה): "כל מי שפוסק דין תורה נגד מה שסתם הרב, "בית יוסף" בשלחן ערוך או שהכריע הרמ"א בהגהותיו הרי הוא בכלל "טועה בדבר משנה" שהפסק הוא כאילו לא ניתן עדיין. הרב או מורה ההוראה רשאי ואף חייב לחזור ולדון בהוראה זו.

החיד"א מסתמך על בעל שו"ת פני יהושע (יו"ד סימן ב') כדי לציין ב"מחזיק ברכה" (יורה דעה, סימן מ"ז, אות י"ב) "ואין אחריות ספרי התשובות על המורה כל שהדין מפורש בשו"ע". — ומבין האשכנזים נביא דבריו של בעל "צמח צדק": "אחר שיצא לאור החיבור הגדול של הרב בית־יוסף והשלחן ערוך שלו ואחריו הרב בהג"ה ש"ע ונתפשטו חבוריהם בקרב כל ישראל אין לנו אלא דבריהם" (סי' ט').

זכינו אמנם לספרות תורנית ענפה. בשיטת הפסיקה, שהתפתחה מאז חתימת התלמוד אולם הגמרא ממשיכה לשמש יסוד להכרעות בהוראה. בעל הטור מביא (חו"מ בסי' כ"ה בשם הרא"ש) "דאם נראה לדיין ולבני דורו מכח ראיות מוכרחות, שאין הדין כמו שהוכר בפוסקים, יכול לחלוק עליו, מאחר שאינו מוכר בגמרא". מאידך, הוא מוסיף דעת מהר"י איסרלין בעל "תרומת הדשן": "מכל מקום אין להקל בדבר שהחמירו בו בחיבורים שנתפשטו ברוב ישראל, אם לא קיבל מרבותיו שאין נוהגין באותה חומרה". אחרונים כבר מציינים שאם אין לו ראיות נגד הדין הכתוב, אלא אולי על ידי חיפוש באחרונים ימצא שכנגדם בכזה, פשיטא שאין לו לחוש ובידו לפסוק הדין על פי השלחן ערוך ונשאי כליו", וראה להלן.

בבירור עניני הפסיקה עסק גם מהר"י קולון הקובע: "כל מקום שדברי הראשונים כתובים על ספר והם מפורסמים, והפוסקים האחרונים חולקים עליהם, כמו שלפעמים הפוסקים חולקים על הגאונים — הולכים אחר האחרונים, דהלכה כבתראי מאביי ורבא ואילך; אבל אם נמצא לפעמים תשובת גאון, ולא עלה וזכרונו על ספר, ונמצאו אחרים חולקים עליו, אין צריכים לפסוק כדברי האחרונים, שאפשר שלא ידעו דברי הגאון, ואי הוי שמיע להו, הוי הדרי בהו". וכאן אנו באים לדיון בצורך ואולי גם לחובה, לעיין בספרי האחרונים לאחר השולחן ערוך, ונושאי כליו, או בספרי ראשונים שהיו גנוזים ולא הובאו לדפוס, אלא לאחר חיבורו והופעתו של השלחן ערוך.

השאלה, אם הולכים בהכרעה מסוימת אחר רוב הפוסקים או אם להסתמך על אחד הפוסקים שנ־

ספר מגיד מישרים של מרן

תקבל בצבור — נידונה כבר בזמן חיבור השלחן ערוך. כך, למשל, טוען מרן בתשובתו (אבקת רוכל, סי' ע"ג) כי רבו, מהר"י בי רב "יהיה סומך על תשובת הריב"ש, יותר מפוסקים אחרים שבזמנו, ותופס סברתו יותר מפוסקים אחרים". וכן בתשובתו (אה"ע דיני כתובות סי' כ') "תלמידי הריב"ש אנו ומימיו אנו שותים, ומי כמוהו מורה רב וגדול בישראל, הלואי נוכל להבין דבריו ולירד לעומקן".

אף בדור שלאחריו מציין הרשד"ם בתשובתו (יו"ד סי' ר"ז) "כי שמעתי פעמים רבות ממורי הגדול (מהר"י טאיטצאק) כי כשהיה בידו פסק מהרשב"א, היה שוקל אותו כמעט כנגד שאר הפוסקים, וכאשר כתבתי זה משמו בפסקים, ועתה. כאשר ראיתי תשובת הרשב"א וגם הרא"ש מסכים לדעתו, לא חששתי לחפש אחר ספרים אחרים וכו'. גם זה קיבלתי ממורי, כי מה שירצה להלוך אחר אלו הספרים, יכלה הזמן והם לא יכלו, ואחר שיהיה ביד אדם הרי"ף והרמב"ם והרשב"א והרא"ש — פוסקים מובהקים, די בזה עם רבותינו בעלי התוספות".

על העיון הנדרש לפני הכרעה ולפני תשובה לשאלה

מורה ההוראה חדש לעיין לפני תשובה לשאלה. אין חולקים על דברי רבי יעקב ריישר, בעל "שבות יעקב", הדן בשאלה שהופנתה אליו ע"י מורה הוראה, שהטריף על יסוד השלחן ערוך. בתשובתו הוא משיב לשואל: "אף שיש לו על מה שיסמוך, מ"מ לא טוב עשה שהטריף מיד, בלתי עיון בספר, אף שהיה פשוט בעיניו, עיין פקחין, מ"מ המורה הזה על ממון ישראל, והיה מן הראוי להיות מתון בהוראה. וכבר אמרו חז"ל, אסור לתלמיד להורות במקום רבו, אא"כ רחוק ממנו ג' פרסאות, ומכ"ש שרבותינו הן הן הספרים אשר נתפשטו בקרב ישראל, ראוי לכל מי שהגיע להוראה, שלא יורה שום הוראה בלתי עיון תחילה בספר, וכן קבלתי מרבותי נוחי נפש הגאונים זצ"ל, וביחוד שמעתי כן ממוה"ז זצ"ל הגאון המפורסם אב"ד ור"מ מהר"ש זצ"ל, שהיה זקן יושב בישיבה וכסא הוראה בק"ק פראג, זה ארבעים שנה, ואעפ"כ לא הורה בלתי עיון בספר תחילה, וסמך לדבר, אז לא אבוש בהביטי וגו', וגם מן דין ראוי לעשות כן במקום שאין בני תורה, שלא יחשדו די־אמרו עמא דארעא, שמחמירין עליהם שלא כדין, מפני חסידות וכה"ג, ואין חושש להפסיד ממונם, שהרי הורה כן מבלי עיון בספר". (ח"ב סי' ס"ד).

רבי יהונתן אייבעשיץ, פותח את הדיון בספרו "אורים ותומים" לגבי דיין שטעה (סי' כ"ה) וטוען כלפי הש"ך שהאריך בעוצם פלפול עמוק כדרכו, "לקרב ולרחק בזרוע, בעיונו בין דעת הפוסקים הראשונים והאחרונים, ולהכריע ככהן שדעתו יפה ושפתי כהן ישמרו דעת, ומי כמוהו מורה" אולם יש להנהג בזהירות "ומי לנו גדול מרבנו מהר"י קארו ז"ל, אשר ממש מקום הניח לו יוסף לא קם כיוסף הזה, סידר ושקד הדינים, וזקן ויושב בישיבה, ומכל מקום אמר בהקדמתו כי אין בידו להכריע בכח הראיה בין הפוסקים, רק אחרי רבים בבנין ובמנין להטות, וכן יפה לנו, וגלל כן אף אני אשים לפי מחסום, מבלי להאריך בסימן הזה בענין דיעות הפוסקים".

בהמשך דבריו מדגיש רבי יהונתן אייבעשיץ את החובה להימלך אם יש גדול ממנו בעיר "וכן לעיין איסור והיתר נמי, דמאי שנא, ואני נוהג נ"כ בכל הדברים במקום שאין הדבר פשוט כביעתא בכותחא, לעיין בספרים ולהורות מתוך הספר, כי אותיות מחכימות, ובפרט בזמן הזה אשר בעונותינו הרבים השכחה גוברת".

החיד"א מוסיף לדבריו "והחי יתן אל לבו, שאם הגאון זלה"ה, אשר ידענו נאמנה שהיה לו זכרון גדול מאד, לא היה סומך על זכרונו. והיה מעיין בספר. וכן שמעתי מהרב החסיד המופלא מהר"ר גדליא חיון זצ"ל, שבנעורתו. הן בעודנו באתרא דקושטא שמיה, הלך להגאון רבינו מהר"י רואנים, מח"ס הנודע "משנה למלך" זלה"ה, לשאול דין איסור והיתר ממנו, ופתח השלחן ערוך ואמר לו: "ראה, בני, הש"ע אומר כך": וקרא לפניו דברי השו"ע. וכבר נודע גודלת הרב ז"ל, שהיה מפורסם בבקיאותו הכרתנו, ועם כל זה בדין הכתוב בש"ע לא רצה להורות לו הדין, עד שפתח הש"ע וקרא לו הדין. ואנן יתמי דיתמי, אשר באמת חסרון ידיעה ורוב השכחה גוברת וידע איניש בנפשיה, איך לא נבוש ולא נכלם להורות בלי ראיית שום ספר".

רבי חיים פאלאג'י מסתמך על דבריו של בעל "חקרי לב" באומרה לפסוק דין עד שיחפש בספרי האחרונים ואחר כך יפסוק הדין (חקרי לב ח"מ, ח"א, סי' ב"ין) והוא טוען: "יודיב לי על חדשים מקרוב, שאין מביאים סברות האחרונים כלל, כי לפי גודלתם דימו זקן ואינו לפי כבודו להזכיר ספר אחרון. ולא טוב עושים, כי אף מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ביוןן בסיני. וכשאני לעצמי, דרכי, חיים, להביא אפילו בדבר שאינו הלכה, כי אם אגדה, מבני ותלמידי; ואיזהו חכם הלומד מכל אדם נאמר. ומכל שכן בספרים שיצאו לאויר העולם, דאין מדרש בלא חידוש".

בעל "שדי חמד" המביא דבריו מוסיף: "אמנם אנו רואים בחוש דספרי אחרונים מוסיפים דעת ובח להבין אמרי בינה, ומאד נחוצים לנו להיות לנו לעינים, מכל מקום זה אינו אלא בדבר שלא נתבאר בדברי הראשונים, אבל כשמפורש בדבריהם — מה לנו לדעת אם האחרונים פליגי, ומאן יערב לנו אם כוונו האחרונים יותר מהראשונים. אין לנו אלא הספרים שנתפשטו בקרב כל ישראל. זה עדות נאמנה על אמיתת דבריהם הקדושים. וכמו שמזמן הרא"ש ואילך לא נשאר כח ביד החכמים לחלוק על פירוש הראשונים בדברי הגמרא. כן הכי נמי מזמן השלחן ערוך ונושאי כליו המפורסמים, כמו הס"ז והש"ך, אין כח בחכמים הבאים אחריהם לחלוק עליהם בהבנת דברי הראשונים".

עם זאת הוא מחייב "שצריך לעיין בדברי הפוסקים המפורסמים, אשר מפיהם אנו חיים וממימיהם אנו שותים כי גם בספרי אחרוני אחרונים שבכל דור ודור, כל מי שנמצא בידו איזה ספרים חדשים, צריך לעיין גם בהם, ולא יאמר לא אפגום כבודי לעיין בספרים אשר מחבריהם לא הגיעו לקרסולי, לא בבקיאות ולא בחריפות, ומה ידע מחבר זה ולא ידעתיו, הלא אבוש להזכיר בספרי שם ספר פלוני, כי זקן (זה שקנה חכמה) אנכי ולא לפי כבודי".

אין חולקים איפוא על הצורך לעיין בספרי האחרונים, לפני מתן תשובה למבקשי הוראה, אולם כדברי החיד"א ב"מחזיק ברכה": "אין אחריות ספרי התשובות על המורה, כל שהדין מפורש בשולחן ערוך" (יו"ד סי' מ"ז אות י"ב), ואחרונים מוסיפים, דאם לא כן — אין לדבר סוף, והמורה יבלה זמנו כל היום בחיפוש, והוראתו אימתי נעשית?

יותר על כן. מאז נתחבר ספר "שדי חמד", הופיעו מאות ספרי תשובות, ומי יוכל להשתלט על כל הוראות הפסקים, הדינים וההלכות המפוזרים והמפורדים באלפי ספרי השו"ת, אשר הורו ואשר הגו רבותינו הפוסקים האחרונים. מי אשר יוכל לרכוש לו את מאות הספרים שחוברו במקצוע זה, מאז חתימת השו"ע ע"י מרן והרמ"א, לדעת את דעת חכמי ההוראה בשאלה המעניינת אותו; ומי זה יוכל להיפנות ולחפש תדיר איפה מדובר על שאלה זו או אחרת, אפילו באותם הספרים אשר ברכו ה' וישנם תחת ידו.

בעקבות דברי הפוסקים, המחייבים את מורה ההוראה לעיין בספרי האחרונים לפני הוראה והכרעה בדין, בא לעזרתנו "אוצר הפוסקים" ראשיתו לפני כארבעים שנה, כאשר הגה"ר שמואל קיפניס זצ"ל, הקים את "ועד העזרה התאחדות הרבנים פליטי רוסיה ושאר ארצות" בירושלים. הוא לא הסתפק בגיוס העזרה מכל המקורות האפשריים לרבנים הפליטים, אלא נקט יוזמה לייסוד "אוצר הפוסקים". הרכב חבר רבנים גדולי תורה ותיח מרבהקים, מטובי חכמי קרתא דשופריא — הן מבין הרבנים הפליטים והן מקרב טובי בני הישיבות הירושלמיות, כנסו אלפי ספרי השו"ת הנמצאים בספריות המעולות, והחל בעבודה. המשתתפים בעבודת הקודש החלו להוציא את התמצית של ההוראה

פסק, ועד כמה שאפשר גם את תורף הטעמים והנימוקים". ופרי עמלם הרי הם לפנינו בשבע עשרה הכרכים של "אוצר הפוסקים" שהופיעו עד כה לס"ה הסימנים הראשונים בשו"ע "אבן העזר".

כיון שהמדובר בהלכה למעשה, ובכרכים שהופיעו עד כה נידונו עניני עריות החמורות, חשיבות כמובן למעמדים של העורכים ולמאספים. בפתח הכרך הראשון רשימת העורכים, אחד אחד בעלי סמכא, וכדוגמא בלבד נזכיר את רבי שמואל האזנר בעל "שבט הלוי". מאז ועד עתה חלו שינויים בהרכב הרבנים העורכים, ובפתח הכרך האחרון מופיעים שמותיהם של העורכים הרבנים הגאונים, ומהם שרכשו לעצמם נסיון של עשרות שנים: רבי משה שליטא, רבי אליעזר דוד ברגר, רבי מרדכי דוד כהנא (אדמו"ר מספינקא), רבי בנימין אדלר, רבי חיים כץ, ורבי חיים מיכל לנוי מזכיר המערכת, המעלה כושר ארגון ויכולת מופלאה וחלקו מרובה בארגון המפעל.

הקו המנחה את המערכת הוא לכלול את דעות הפוסקים לאחר השו"ע, כולל תשובות ראשוני הכלל בשולי"ה. העמל לגבי תשובות הוא מרובה ביותר, שכן לפעמים יש לעבור על תשובה של עשרה דפים או יותר כדי להגיע להבנת עמדתו של המשיב.

כפתח הדברים הם מדגישים שאין מגמת אוצר הפוסקים לפסוק או להכריע בהלכה, רק לציין דעות הפוסקים בענין הנידון. חשובה ביותר התוספת "בצירוף תמצית הטעמים והנימוקים", ובתשובה ארוכה אין הדבר קל כל עיקר. זאת ועוד, הם אינם מסתפקים בציון ההלכה לבדה ובמקרים רבים הם מציינים גם את היסודות בגמרא שעליה מסתמכים הפוסקים בהכרעותיהם, מוסיפים את הקושיות הבסיסיות ואת התירוצים המקבילים, כלומר: שתוך כדי עיון בענין מתלבנת גם הסוגיא הנידונה.

הכלל "הלכה כבתראי", אותו כלל שנתקבל לגבי המחלוקות בש"ס, להוציא מקרים מיוחדים, והוא מקובל גם לגבי הפוסקים האחרונים. (חוות יאיר סי' קס"ה, הובא בנתיבות, כללי דיני תפיסה, אות כ'), נתקבל ע"י המאספים בדורות האחרונים, שהביאו את דעותיהם השונות של הפוסקים, אך בסיכום דבריהם הביאו את הדעה לפיה יש להכריע. אין מן הצורך להוסיף שרק פוסקים בעלי מעמד יכולים לקבוע מסמרות בדין.

"אוצר הפוסקים" נתקבל בכל חוגי היהדות התורנית, ובתנאי ימינו לאו מילתא זוטרתא היא, וכפי שנמסר לכותב הטורים התבטא ה"חזון איש" באזני הר"ש יוזיק לשעבר אב"ד בתניה, כי מכל ספרי המאספים בדור האחרון, אוצר הפוסקים "הוא החשוב ביותר, אף יבלח"ט, פוסקי הדור, רבי שלמה זלמן אוירבך ורבי יוסף שלום אלישיב, מציינים בשבחו "שכבר יצאו לו מוניטין בעולם, ושמעו הולך בכל עולם התורה" וחשיבות מיוחדת לדבריהם "ממנו יתד להרבה פסקי דין והוראות בית דין של רבנים ופוסקים יושבים על מדין בכל רחבי תבל", והדברים מדברים בעד עצמם.

הקו המנחה בסידור הידעות השונות הוא כמובן כרונולוגי, לפי סדר זמניהם של הפוסקים, אמנם גם בדורות מאוחרים היו לעתים פוסקים גדולים יותר, הם מדגישים כי אין להסיק מסדר הדברים שהדעה האחרונה המובאת ב"אוצר הפוסקים" היא המכרעת, וכן הם מוסיפים "ידוע מפי סופרים וספרים שאין לסמוך על ספרי ליקוטים הלכה למעשה, עד אשר יעוין בגוף הספר", וכבר הוזכר שנימוק זה היה ביסודם של המסתייגים בשעתו מחיבורי הרמב"ם והשו"ע וכו'.

כאמור הופיעו עד כה שבעה עשר כרכים — החל מראשית השו"ע אבן העזר עד סוף הלכות קידושין סי' ס"ה, וניתן לומר שאנו מבחינים בהתקדמות ניכרת בבחינת "מוסיף והולך", וכך לפנינו בכרך הי"ז, מפתח מפורש להלכות קידושין, שהוא ספר בפני עצמו, מסודר למופת, והוא מתיחס לשמות הכרכים האחרונים של "אוצר הפוסקים".

כדוגמא לאוצר בלום של דעות ומנהגים נציין את הדין באותו מנהג שנוהגים בו כמה מאנשי ירושלים "לשכור את מקום החופה מידי בעל אולם החתונה, ויסודו בדברי הגר"א (בביאור לשו"ע אהע"ז סי' נ"ה) בשאלת קנין חופה "והחצר בית הכנסת הוא מקום הקניה, דלא גרע מחצר דידה, חופה ממש וכו', אבל אין הכיפה רשות לעצמה שתקנה אלא החצר", ומדברי הגר"א המאריך שם סי' נ"ה ס"ק ט', משתמע שהמקום שם עומדת החופה צריך להיות ברשות החתן.

בספרו, הגאון החסיד מוילנא "הוספנו שהוראה זאת נמצאת בנוסח ברור יותר, בליקוטי כללי הגר"א (בסוף מדרש תדשא, יוה"נ סבודת תורי"ח, מהעתקת הרד"ל): "חופה קונה כי הדין הוא אם נכנסה הכלה לרשות הבעל קנה אותה, ועכשיו הסדר שהחתן הולך לבית הכלה לנשואין ובמה הוא קונה אותה, לכן מעמידין החופה בחצר בית הכנסת ומעמידין שם את החתן, ובזה קנה מקומו, כי הקהל מקנין לו המקום, ואח"כ מביאין הכלה לשם לרשותו ומקומו, ובזה קנה אותה".

עוד בימי ראשונים, כאשר החופה העמדה ברחוב העיר על מגרש השייך לכל בני העיר, הוסבר כי רב בית דין מתנה על זה, תיבר מוסכם על כל בני העיר להקנות את המקום לחתן לפי שעה, וההוא קנה אותו בקנין "חזקה" ע"י העמדת כלתנאות של החופה.

בעל "מועדים וזמנים" מוסר (בספרו ח"ד רפ"ו בהערה): "וכן שמענו שהגה"ק הגרי"ל דיסקין זצ"ל, לעתים תכופות אמר לחתן שבא לפניו שלא ישכח לקנות מקום החופה, ועד היום בני תורה המדקדקין מהדרין לשכור במיוחד עבור החתן מבעל האולם לפני החופה כל הגג וכדומה, מקום שהחופה שמה, כשמקום החופה ממש אינו ידוע ותלוי בברירה, ויש מוסיפין לשכור גם מקום הייחוד בקנין כסף, ובזה יוצאין בלי פקפוק" ומוסיף "עיין ברמב"ם (פרק י' דאישות ה"ג) שצריך לברך ברכת הנשואין בבית החתן, קודם הנשואין, הרי שצריך בית החתן כמ"ש".

מנהגים המעניינים גם "בעלי בתים"

הכותרת "אוצר הפוסקים"

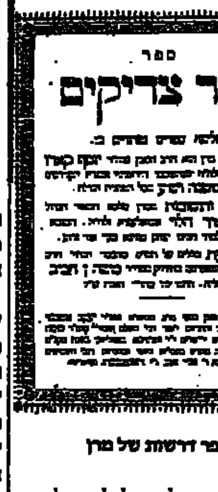
ספר
אור צדיקים

ספר דרושות של מרן

והיקף המפעל, עלולים ליצור רושם שהספרים מיועדים אך ורק למורי הוראה או לרבנים היושבים על מדין. אולם מתוך עיון מקופיא בכרך שלפנינו הכרך הי"ז, אנו למדים על ענינים שכל יהודי גם מי שאינו נושא תפקיד רבני "בעלי בתים" כפי שהיו מכותים במשך מאות בשנים מימי התלמוד עד הדור האחרון. נהקל בהם.

כדוגמא נציין את השאלה שנידונה בספרי האחרונים, אם מותר לחלק את שבע הברכות תחת החופה או בסעודות בשבעת ימי המשתה. עד כמה שעלה בידי כותב הטורים לחקור, מסתבר שמנהג זה השתרש רק ב־150 השנים האחרונות. ראי"ז מרגליות פוסק בספרו "שערי אפרים" יד ברכות שבחופה אין מחלקים רק ברכה אחרונה שפותחת בברוך בפני עצמה". לפני כמאה שנה מזכיר רש"א ורטהימר בספרו "שאלת שלמה", מנהג חלוקת הברכות שנהגו בזמנו בירושלים אם כי מעולם לא שבע כל כך, והוא מציינו כמנהג שהונהג רק בימיו. בדור האחרון, עסקו בזה פוסקים רבים החל מבעל "אגרות משה", שמצא מקום להיתר "מפני דרכי שלום", ויבלח"ט בעל "ציץ אליעזר" ו"יביע אומר". ולפנינו בעמודים 7־10 נסקרים דעות הפוסקים העוסקים בכך בדורות האחרונים, עד בעל "משנה הלכות" שכתב כמה טעמים ליישב המנהג.

ענין נוסף שבע"ב מתלבטים בו הוא "פנים חדשות" וכן למשל רבו הדעות בקשר לשבע ברכות בסעודות שבת ויו"ט. מרן הפוסק "לברך שבע ברכות בסעודת הלילה ושחרית אבל לא בסעודה שלישית" מדגיש "וכן פשט המנהג". הרמ"א כבר מוסיף, על יסוד דברי הרי"א טירנא ב"ספר המנהגים" "ועכשיו נהגו בכדינות אלו לברך שבע ברכות גם בסעודה שלישית". הב"ח אף מציר "דהאידנא עיקר המשתה הוא בסעודה שלישית, ועיקר הקהל באים לסעודה לכבוד הדרשה שדורש החתן ומרבים במתנות לחתן, הרי פנים חדשות ומברכים שבע ברכות".

וכך נפרשים לפנינו דעות הראשונים החל מדברי הטור, מהר"י חיל, המהרש"ל עד הב"ח, שאין לברך שבע ברכות בסעודה שלישית. וכך פסקו גם רבי חיים כצאנו, ורבי אברהם מטשעכנוב.

(המשך בעמוד י"ד)

שאלה
תשובה

דף מתוך שו"ע בית יוסף

הרב אלחנן סורוצקין

עיונים בפרשת יתרו

אומות העולם ו"מתן תורה"

כשניתנה התורה לישראל, היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו. וכל מלכי עכו"ם, אחזתן רעדה בהיכליהן, ואמרו שירה שנאמר "ובהיכלו כלו אומר כבוד". נתקבצו כולם, אצל בלעם הרשע, ואמרו לו, מה קול ההמון אשר שמענו. שמא מבול בא לעולם? ה' למבול ישב? אמר להם, וישב ה' מלך לעולם, כבר נשבע הקב"ה, שאינו מביא מבול לעולם... אמרו ומה קול ההמון ששמענו? אמר להם חמדה טובה. יש לו בבית גנזיו, שהיתה גנוזה אצלו. תתקע"ד דורות. קודם שנברא העולם, וביקש ליתנה לבניו, שנאמר ה' עוז לעמו יתן, מיד פתחו כולם ואמרו, ה' יברך את עמו בשלום (זבחים קט"ז). ויש להבין, על מה ולמה, חשבו אומות העולם, שזה "למבול ישב", שהוא מביא מבול לעולם, ובשחית כל בשר, וכי "השופט כל הארץ לא יעשה משפט"? הלא הוא רחום וחנון, ארך אפים ורב חסד, וטוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו. ולמה יביא מבול לעולם, וישחית את כל ברואיו ואת כל היקום? אלא, כנראה, היתה הרעדה והחשש שלהם מוצדקים, כי העולם היה ראוי למבול, ומלאה חמס, כבימי נח, כאשר השחית כל בשר, דרכו, וכל הארץ מלאה חמס — כי כאשר רחץ פרעה, בדמם של ילדי ישראל, והעביד אומה שלמה בעבודת פרך, ורק "למען ענותו בסבלותם" — עמד כל העולם מנגד, ולא נמצא מישהו, בכל העולם, שימחה נגד זה.

"ותעל שועתם אל האלקים". כלומר רק ה' שמע שועתם, וכל העולם אטם את אזניו, מלשמוע את צעקתו, של העם הנרדף, על לא עול בכפו. ולא שמע את בכי הילדים, המשלכים אל היאור, והנשקעים בבנין. וכשראו את מפלת המצרים, ואת השפטים אשר עשה ה' בהם.. את האותות והמופתים, באדמת בני חם, את קריעת ים־סוף וטביעת המצרים בו וכו' — אזי כאשר שמעו את הקולות של מתן־תורה, שהלכו מסוף העולם ועד סופו, אחזתם חיל ורעדה, אולי בא ה' באש לשפוט את כל הארץ, על עמדם מרחוק, על דמם של ישראל והוא מביא מבול של אש או מים על העולם האכזרי, המושחת "שכולם גוזלים זה את זה, הבעלים גוזלים את האריס בכוח, והאריס גוזל את הבעלים במרמה. באופן שהארץ נתנה את פרותיה לגזלנים" (ספורנו). הם באו אל בלעם הרשע (ולא אל משה רבנו ע"ה...), והוא "הרגיעם".

כי לא מבול חדש בא לעולם, אלא ה' עוז לעמו יתן — ה' נותן את התורה לעמו. ואם העם הזה יקבל אותה וישמור אותה, אז העולם כלו יגאל. וכן אמרו רז"ל (ויקרא רבה, פ' כ"ג־ג') ר' עזריה בשם יהודה ב"ר סימן. משל למלך שהיה לו פרדס נטוע וכו', מסרו לאריס והלך לו, לאחר ימים בא המלך והציץ בפרדס לידע, מה עשה ומצאו מלא חוחין ודרדרין, הביא קצצים לקוצצו, והציץ בין החוחין וראה בם שושנה אחת של ורד, נטלה והריח בה, ושבה נפשו עליה, אמר המלך, בשביל שושנה זו, ינצל כל הפרדס, כך כל העולם כלו, לא נברא אלא בשביל תורה, לאחר כ"ו דורות, הציץ הקב"ה לידע מה עשה, ומצא כלא מים במים, דור אנוש מים בכים (שהרשעים מעשיהם תוהו וגורמים לתהו ותהו — יפה תואר), דור המבול, מים במים, דור הפלגה, מים במים, והביא קצצים לקוצצו, שנאמר ה' למבול ישב, ראה בו שושנה אחת של ורד, אלו ישראל נטלה והריחה. בשעה שנתן להם את עשרת הדברות, ושבה נפשו עליו, בשעה שאמרו נעשה ונשמע, אמר הקב"ה, בשביל שושנה זו ינצל הפרדס, בזכות תורה וישראל ינצל העולם.

כן גם בימינו אלה, כאשר העולם כולו עומד בסכנת חורבן־כללי, על ידי כלי המשחית הנוראים, שפותחו בעולם (הפצצה האטומית), וכל העולם כולו השחית את דרכו, ומלאה הארץ חמס, וכולם כאחד מתייצבים על ה' ועל משיחו — אין תקוה לעולם, שלא יחרב. אלא בשביל השושנה של ורד — ישראל ותורתו (כשהם אתה), כאשר ישראל מקיים ומקבל על עצמו, לשמור ולקיים ואומר "נעשה ונשמע", אז ינצל כל העולם מחורבן ואבדון.

ועוד אפשר לאמר: ה' למבול ישב — ה' לעמו יתן, היינו כאשר אנו רואים, כי העולם כולו השחית את דרכו. והוא בשל וראוי, שיביא ה' מבול על העולם (או חורבן כללי. בצורה זו או אחרת) וישראל באים לידי סכנה, כי אין לנו להישען, אלא על אבינו שבשמים. וחסד לאומים חטאת, אזי ה' עוז לעמו יתן — כי גדולה הסרת טבעת יותר מכ"ח נביאים, וישראל מקבלים את התורה "מרצון" — הדר קבלוה בימי אחשורוש. אזי יברך ה' את עמו בשלום, ולא רק את עמו, אלא כל העולם כולו, ינצל בזכותם וזכות התורה כאחד.

חוטפים את הגלולות הריחניות

מופיעה בצורת גלולות ריחניות, מושג חדש בארץ: ריענון כביסה — ... את הבגדים נקיים. לא צריך קדם כביסה, לא צריך למדוד כמויות, מתאים ...

מאת יונה ברמל

זה ממש מתסכל לזרוק חולצה יפה או חליפה של הילד לאגף הסמרטוטים, רק בגלל כמה כתמים עקשניים. תופעה החוזרת על עצמה בתדירות גדולה מדי. חברות הדטרגנטים מנסות לפתור את בעיית הכתמים בנוסחאות חדישות, תרכובות חדשניות, לא תמיד בהצלחה יתרה.

בימים אלה התבשרנו על חידוש מהפכני, המבטיח פתרון קל ונוח לבעיה. השם שצריך לזכור, הוא: 'פונטו־רמטיק', מבית היוצר של פרסן־ספרד. זוהי, למעשה, אבקת־כביסה בעלת רמת חומר פעיל ייחודי, שמצליחה להתגבר על כתמים עקשניים בכל סוגי הבדים. נוסף לתכונה זו, חדשנותה בצורתה: האבקה משווקת בצורת גלולות ריחניות. את הגלולות מכניסים ישירות לתוף המכונה ביחד עם הכביסה והן מבצעות פעולת כביסה מושלמת, ללא צורך בפעולת קדם כביסה. יתרון: חיסכון ניכר בזמן ובאנרגיה יקרה.

"הגלולות של 'פונטו־רמטיק' נוחות ויעילות מאוד בשימוש", מסביר משה נשר, היבואן של האבקה החדשה, ומוסיף: "הן יוצרו בכמות האופטימלית של החומר הפעיל ובהתאמה מדוייקת לכביסה. אין אפשרות להזיק לכביסה או למכונת הכביסה במידת כוס לא נכונה. יש 3 אפשרויות: שתי גלולות מתאימות לתוף מלא (4 ק"ג כביסה) של כביסה רגילה. שלוש גלולות מומלצות לכביסה מאוד מלוכלכת וגלולה אחת מיועדת לריענון הכביסה".

ריענון כביסה, מושג חדש זה מחדירה פונטורמטיק לישראל, אחרי הצלחה גדולה גם באירופה. הסבר: מרבית כביסת המבוגרים כוללת בגדים שנלבשו פעם־פעמיים וכל מה שצריך זה רק לרענן אותם בשטיפה ריחנית. האופציות שהיו למטרה זו, עד כה, היו תהליך כביסה רגיל או שטיפה ביד, משימה לא אהובה בכלל. בספרות, הידועה בהתמחותה בתחום הסבון, הדטרגנטים ומוצרי הניקוי, מצאו את הפתרון בגלולת הפונטורמטיק. גלולה אחת מספקת רמת חומר פעיל, ריח נעים וחומרי עידוד כדי שהכביסה תצא מבריקה, מלאת ניחוח וסיבי הבד והצבע ייסמרו.

כאמור, פונטורמטיק מתאימה לבדי כותנה, פשתן וגם בדים סינתטיים ומותאמת לכל סוגי מכונות הכביסה ותוכניות הכביסה הקיימות. לכביסה ביד מומלץ להשתמש בגלולה ריחנית אחת לכמות מים שבין ליטר עד דלי.

ה"פונטורמטיק" משווקת, כאמור, באירופה, שם הפכה להיט. בארץ מוצאים אותה ברשתות כלבו, בחנויות למוצרי ניקוי, ובקרוב ברשתות השיווק הגדולות. פרטים נוספים אצל המשווק הבלעדי: י.מ.ג. דיל בע"מ, בטלפון 03-9249393, או בשירות אצל היבואן: טלפון אמיר: 052-441189.

פיתוח מוצרים ייחודיים

[illegible]

هكذا من الاصل

יצחק אנגל

"היהודי הטוב" מגוסטינין

מאה שנה להסתלקותו של האדמו"ר רבי יחיא־ל מאיר ליפשיץ זיע"א "בעל התהילים", (כ"א שבט תרמ"ח — כ"א שבט תשמ"ח)

"היהודי הטוב" מגוסטינין כך היה מכונה בפי העם עוד בחייו. לפני שקבל על עצמו הנהגת עדה שמש שלושה מגדולי הדור של זמנו. בראשונה את האדמו"ר מקוצק הזקן, אחריו את בעל "חידושי הרי"ם", ולאחרונה את רבי אברהם מטשכנוב. רבו הרא־שון העיד עליו שהוא אחד מל"ו הצדיקים הנסתרים שבדור. ואמנם בכל כוחו השתדל להסתתר מעיני הרבים ולהיות נחבא בין הכלים. כל היום כמעט שלא היה נראה בין אנשים, כי היה מתבודד ועוסק בתורה ועבודת ה'. את הרבנות בעיירתו הסכים לקבל עליו רק אחרי שהרבי מקוצק כפה עליו וראה שמן השמים רצו שיקבל הרמנא. גם את הנהגת העדה החסידית סרב לקבל תחלה, ורק אחרי שרבו האחרון נפטר, וחסידיו הרבים הפצירו בו רבות, נאות לשאת עליו את כתר האדמו"רות.

מי יודע להעריך אפילו קוצו של יהודי...

אהבתו לכל איש ישרא־ל היתה מופלאה. קל — היה אומר — להיות מבין באבנים טובות ומרגליות מלהעריך אפילו קוצו של יהודי" חיבה יתירה היה רוחש לכל יהודי אפילו הפשוט ביותר, ולרדיק אשר בשם ישרא־ל יכונה. כך הספרים שכאשר נזדמן לפניו פעם יהודי מגושם ובעל בשר חבקו ונשקו ואמר: "אזוי פיעל איד" (כל כך הרבה "יהודי") והיה לו קורת רוח מרובה מכך.

ברצין כרצין מקטפיה ידיע — עודנו ילד עם שאר בני גילו וכבר מרגיש הוא בלבו הרך כי טובת הזולת קודמת לטובתו הוא. את הפרוטה אשר אמו נותנת לו בכל יום לקנות לו כעך לסעוד את לבו ב"חדר" הוא מוסר בחשאי לילד עני להכין להחיות את נפשו. וכאשר עשתה לו אמו מעיל משי עם אבנט משי כדרך ילדי החסידים, נצבט לבו בקרבו מרוב כאב על אשר לחבריו אין מעיל כזה. כאשר הלבישוהו את הבגד החדש פרץ בבכי וקרא: "רבונו של עולם! כמה ילדים בגילי יודעים תורה יותר ממני ואין להם אפילו בגד פשוט, ואני במה זכיתי שאהיה לובש בגד של משי? מאותו יום ואילך קבל עליו להיות שוקד על התורה ביתר שאת וביתר חשק.

מופלאה היתה הנהגתו במדת החסד וביחוד בענין הכנסת אור־חים. לאחר חתונתו קבל עליו וכך נהג כל ימי חייו, שלעולם לא ישב לסעוד אם לא הזדמן לו אורח לסעודה, כך מסופר שפעם אחרי צום שבעה עשר בתמוז נעלם מן הבית מבלי שטעם כל שהוא אחרי יום ארוך של צום. כל בני הבית ישבו לאכול את הסעודה שלאחר הצום והאברך איננו. שעה ארוכה עברה והנה הוא הופיע נושם ומ־זיע, אבל צוהל מרוב שמחה כי הביא אורח עמו!

להתפייס על תנאי...

פעם, מספרים, נזדמן עובר אורח לגוסטינין בליל חורף קר ומושלג. לאור הנר שהאיר בשעה מאוחרת מחלונו של בית הצדיק, בא האיש ונכנס לביתו מבלי לדעת מי ומי גר כאן. קבלו האדמו"ר בסבר פנים יפות, הלך והכין לו בעצמו סעודה מכל אשר מצא, מבלי להעיר איש מאנשי הבית, האכילו והשכיבו במיטתו. למחרת כשנודע לאיש כי הוא מארחו בלילה, ביקש לפייסו. אמר לו הרב שרק בתנאי אחד יתפייס, אם יבטיח לו שיקיים את מצוותו. הבטיח האיש. אמר לו הרבי: "מצוה אני עליך שבכל פעם כשתזדמן בגוסטינין תתארח אצלי"...

כל ימי סבל ממיחושים בראשו, וזה נגרם לו מחמת מסירותו הג־דולה לענין הכנסת אורחים, שהיה ממש מפקיד עצמו על מצוה זו. תעיד על כך העובדה שספר בעצמו לאחד ממקורביו:

וכך היה המעשה, באחד מלי־לות החורף בישבו ליד הגמרא עד שעה מאוחרת דפק פתאום מישהו על הדלת, פתח לו, והנה לפניו יהודי בעל עגלה והוא כולו מכוסה שלג וידיו ורגליו קפואות מכפור.

נתן לו רבי יחיא־ל מאיר כוס תה חם וגם הציע לפניו לאכול. סרב היהודי לשבת באומרו שיש לו בחוץ סוס ועגלה וחושש הוא פן יגנבום. הבטיח לו רבי יחיא־ל מאיר שהוא ישמור עליהם עד שיסיים לאכול. "יצאתי החוצה לשמור על סוסו ועגלתו — מספר רבי יחיא־ל מאיר — כשלראשי רק ה"ירמולקה". לא חבשתי את כובע ה"ספודיק" שלי, לא רציתי שיראה שאני רב, פן ימאן להטריחני. האיש שכנראה היה עיף מאד נרדם וישן כל הלילה ואני עמדתי בחוץ לשמור על העגלה והסוס שלו בקור הגדול ומאז חש אני בראשי"...

אורח שנעלם...

ואכן בזכות מצוה רבה זו שהיה מפליג זכה לא פעם לגלוי אלי־הו הנביא שהוא בעצמו ספרה:

פעם קרה שלא היה לו אורח בסוכות ולא רצה להכנס לסוכה ללא אורח. שלח את משמשו לחפש בשווקים וברחובות שמא יזדמן לו עובר אורח ששהה בדרך. ואמנם חזר המשמש כשהוא מביא אתו אורח. שמח מאוד רבי יחיא־ל מאיר. קיימו יחד מצוות סוכה אכלו ושתו בלו בדברי תורה והלכו לישון. למחרת בבוקר כשר' יחיא־ל מאיר קם לא מצא את האורח כי נעלם חפשוהו ולא מצאוהו בכל העיר. "זכי מי זה יכול היה להיות אם לא התש־בי" — היה רגיל לסיים את ספורו.

נסיון בהכנסת אורחים

ושוב מעשה בהכנסת אורחים, שספר בעצמו, פעם בערב שבת בא אליו אורח. רבי יחיא־ל מאיר הזמינו לאכול על שולחנו, כדרכו. היה האורח רעבתן כל כך, שאכל את כל החלות וכל מה שהגישו לשולחן היה מעט עבורו, עד שנ־אלצו גם להוציא את ה"חמין" שהיה טמון בתנור למחרת, כדי להשביע את רעבונו. חרה הדבר לר' לייבוש בנו ורצה להעיר לאו־רח המוזר שאין זה מן הנמוס, אולם אביו לא נתנו. למחרת נעלם האורח חפשוהו בכל העיר ולא מצאוהו. אמר אז רבי יחיא־ל מאיר: "מיד הכרתי בו שאינו אלא אליהו הנביא ולא בא אלא לנסותני כיצד אני מכניס אורחים, אם אין עיני צרה בהם".

כך החדיר גם בקרב חסידיו, שביתם יהיה פתוח לרווחה ועניים יהיו בני ביתם. ומעשה בחסיד עשיר שהביא לו פעם דורון בקבוק יין. שאלו הרבי אם יש בביתו שרשרת על הדלת כדרך העשירים לסגור את דלת ביתם בפני הע־ניים. השיב העשיר: הן. אמר לו הרבי: "ומה תעשה כשיבוא אליהו הנביא אליך, כיצד תכניסו דרך השרשרת?" ולא קבל ממנו את הדורון.

"בעל התהילים" (דער תהילים איד)

רבי יחיא־ל מאיר היה גם מפורסם בכנוי "דער תהילים איד". גאון מופלג היה, חכם ופקח גדול. עוד בצעירותו נודע למתמיד עצום ועלוי חריף. למד אצל הגאון מקוטנא בעל "ישות רענן" שהעיד עליו שלמדנות גדול. בהיותו יתום מאב ואם דאג הגאון מקוטנא אף לשידוכו והוא אשר המליץ עליו לחותנו כבחור המובחר בישיבתו. "יש לי עבורכם בחור הגון מאוד, תלמיד חכם ירא שמים וגם בעל יחוס אבות — פנה לחותנו — יהיה עליכם לדאוג לכל צרכיו. ואמנם חותנו הגביר קיים הבטחתו, ספק לו כל צרכיו והוא ישב על התורה והעבודה.

שליח ה"אבני נזר" אל הרבי מקוצק...

בתקופה יותר מאוחרת כשנ־תקרב לאדמו"ר הזקן מקוצק, התודע הרבה עם ה"אבני נזר" וטייל אתו ארוכות בדברי תורה ופלפולא דאורייתא. ומענין הוא הספור הבא המעיד על יחוסו המ־יוחד של הרבי מקוצק אל רבי יחיא־ל מאיר:

פעם גילה ה"אבני נזר" לפניו שבכל פעם שנכנס אל חותנו האדמו"ר מקוצק לדבר דברי תורה דוחה חותנו את חידושיו מבלי שיאמר לו טעם לכך. וכיון שאינו מעיז בעצמו לשאול את חותנו ביקש מרבי יחיא־ל מאיר שמקורב הוא ביותר אל הרבי מקוצק שישאל אותו. נכנס רבי יחיא־ל מאיר אל חדרו של הרבי ואמר: "גדולי עולם מביטים בקנאה על הרבי מקוצק, שזכה לחתן גאון כזה ולמה כבוד קדושו דוחה בכל פעם את חידושיו מבלי שיאמר לו את הטעם?"

שמע הרבי מקוצק וקרא: באת להקשות עלי קושיות? אילו הייתי מסכים לכל חידושיו היה עלול לטרוף את כל העולם בחידושי תורתו...

הרבי מקוצק העריכו ביותר והחשיבו לאיש מעלה ובעל מדר־גה. שפעם בליל שמחת תורה נכנס הרבי לבית המדרש ובידו בקבוק יין־דובדבנים (וישניאק). מפאת השעה המאוחרת לא ראה את אף אחד בבית המדרש, רק רבי יחיא־ל מאיר עוד שהה שם. נגש אליו הרבי ואמר: "יחיא־ל מאיר, הלא בקי אתה בעניני "מרכבה" (דו ביסט דאך א. מרכבה יידל) אמור נא לי מה לימדה התורה אותך?..... ומזג לו כוס לשתות.

האדמו"ר מגוסטינין, בעל התהילים היה קטן קומה דל ורזה בגופו, רק עיניו היו גדולות וחכמות. חוט של חסד היה נמשך מתוכן אל כל אדם ואדם כקטן כגדול. לבו לב הרחמן והאוהב היה ער לצרותיהם של ישרא־ל מצוקת הכלל והפרט. מרבה בצומות וסי־גופים ומופשט כמעט לגמרי מה־עולם הזה, אבל מוכן ומזומן תמיד לדאוג ולהטיב לאחרים, להאכיל עניים ונצרכים, להשקותם ולהל־בישם הוא בגופו. "שכמעט לא ראינו בדורנו — מעיד עליו הרב מלוברטאנצק בהספדו — איש צדיק ומופשט מן הכוחות הטבעי־ות כמוהו ז"ל, שלא היה עליו כי אם עור וגידין ועצמות כלבד, כל־בשו רק מעליו לשמור נפשו בקרבו בלבד... ידוע תעניותיו כמה פעמים הפסקות של ג' ימים, עד שביום ג' בתפילת מנחה היה מתנועע מרוב חולשתו, וכן בענין טבילת מקוואות היה שובר את הקרח וטובל".

שלוש עשרה שנות חייו האח־רונות שמש אדמו"ר לעדת חסידיו והיה עוזרם ומושיעם של אלפי אנשים. כל ימיו חי בדחקות וב־צמצום, כי לא לקח "פדיונות" כל מה שהיה לו חלק לנצרכים והוא עצמו הסתפק במועט שב־מועט.

מענינת היא העובדה הבאה בקשר ליום פטירתו. נהוג היה לערוך את סעודת ההילולא לזכר רבו הרבי מקוצק זצ"ל לא ביומו בכ"ב בשבט כמקובל, אלא יום לאחר מכן. בנו ר' לייבוש שאלו פעם לפשר הדבר והוא השיב: "יש בידי קבלה שאצא מן העולם או יום אחד קודם ליום הזכרון של רבי, הרבי מקוצק או יום שלאחריו, על כן עושה אני את הסעודה ביום של אחרי יום הזכרון שלו, כי אז אני בטוח בחסדי השי"ת שאחי־ה עוד שנה שלמה.

ואמנם בכ"א שבט יום אחד לפני יום הזכרון של האדמו"ר מקוצק עלתה נשמתו השמימה ונלקחה לגנזי מרומים. ויהי רצון שיהיה למליץ יושר על הכלל ועל הפרט כבחיים חיותו ויותר מזה, כאשר ידוע שהצדיקים לאחר פטירתם עולים ומתעלים, זכותו תעמוד לנו להושע תשועת עול־מים בב"א.

(החומר העובדתי ע"פ הספר "היהודי הטוב מגוסטינין" להרב א. י. ברומברג)

בית המדרש בגוסטינין.

פועל ישועות על ידי תהילים

הכנוי "בעל התהילים" המיוחד דרך כלל לאנשים פשוטים שאינם תלמידי חכמים נצמד לו בגלל היותו "פועל ישועות" על ידי אמירת תהילים. כל תרופותיו, סגולותיו ועצותיו — לוו בפרקי תהילים וכך אמרו עליו אנשי דורו: "דוד המלך נעים זמירות ישראל ידע לחבר את ספר התהילים והיהודי הטוב מגוסטינין ידע לומר תהילים".

הימים ימי גזירות קשות לישראל, יהודים רבים נתפסו לצרכאות של גוים. בצר להם פנו אל ה"יהודי הטוב" שיתפלל עבורם ויבקש רחמים עליהם. הצדיק מגוסטינין לבו כואב ומיצר על צערן של ישראל ועל כן מרבה הוא בתפלה ובתחנונים לפני קונו. וכך היה נוהג, אחרי תפילת שחרית היה מוציא פנקס, שבו היו רשומים אלו הנזקקים; אומר ה"יהי רצון" שאחר תהילים עד הגיעו ל"ויתנה לב המלכות ושריו עלינו לטובה": פורש בשמות האנשים ומשפטיהם, מוסיף עוד כמה פרקי תהילים, מחלק צדקה ומדליק נרות לנשמת רבי מאיר בעל הנס. כל הפונים אליו ראו את ישועת ה' שלוותה אותם כאשר נצלו מרשת מלכות הרשעה שנפרשה לרגלם.

מאות יהודים צבאו על דלתותיו מדי יום ביומו, מכל קצוי פולין נהרו אל ה"יהודי הטוב". מי אשר בא לבקש על חולה מסוכן, מי על עסקי פרנסה, עניני שידוכין, זרע של קיימא, אברך שהיה צריך לעמוד לצבא ובקש להנצל, לכל אחד נתן את דעתו והקשיב רב קשב, הצטער בצערו ופתח לו את לבו לב הרחמן. ולכל אחד "תרופה", לזה צוה לומר חמשה פרקי תהילים בכל יום, לזה עשרה פרקים ולאחר כל ספר תהילים. וכך היה נותן רפואה ומזור לכל מדוה, מחזק ומעודד והכל על ידי מזמורי דוד המלך ע"ה.

מרגלא בפומיה לומר, שמן השמים נתנו לו מתנה, שכל מי שמצוה עליו לומר תהילים — נושע. ומעשה באיש שבא עם בנו החולה לבקש עליו רפואה, צוה הרבי שהחולה בעצמו יאמר חמש פעמים תהילים. טען האב: רבי, כלום יכול בני שהוא חולה מסוכן, לומר חמש פעמים תהילים? השיב לו: שמע ואספר לך, לפני כמה שבועות בא אלי אחד עם בנו שיצא ל"ע מדעתו וצויתי גם עליו שיאמר תהילים, לכאורה מה ערך יש לאמירת תהילים של אדם שאינו שפוי בדעתו? אלא שפעלתי בשמים, כי כל מי שאצוה עליו לומר תהילים והוא ישמע לי — יושע על ידי כך.

דוד המלך יושב במשפטם של אומרי תהילים...

אחד שבא אליו כדי לבקשו שיתפלל עליו שיצא זכאי במשפטו לפני הערכאות, יעץ לו כדרכו שיאמר תהילים והוסיף: "בטוח אני, כי כל מי ששומע לי ואומר תהילים, בא דוד המלך בכבודו ובעצמו וישב במשפטו ומגן עליו.

גם בצוואתו לבניו שכתב בשנת תר"ם שמונה שנים לפני הסתלקותו, הוא מציין: "תלמדו כמה פעמים תהילים עם פירוש המלות, ושיהיה שגור בפיכם עם פרש"י בכדי שתבינו היטב, בשעה שתאמרו ל"בקשה" ותזהרו לומר בכל יום ויום חמשה פרקים לא פחות כי זה [illegible] השי"ת.

[illegible] אמירת [illegible] היא [illegible] בפני כל רעה והצלה בשעת צרה. והיה רגיל לומר בשם הרבי מקוצק, שאילו היה דוד המלך מחבר את כל ספר תהילים על פי הסדר הראוי היו יכולים להחיות מתים באמירת כל ספר תהילים, אבל גם עתה, אם אדם אומר כל הספר יכול הוא לרפאות חולה או להנצל מכל צרה שלא תבוא.

מי ימלל גבורות ה'...

וכך היה מבאר את הפסוק: מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו (תהילים ק"ו ב'). "ימלל" — מלשון חיתוך וקריעה. "גבורות" — מרמז על דינים וגזרות ר"ל. מי ימלל גבורות ה' — היינו מי שרוצה לבטל ולקרוע את הגזרות והדינים, "ישמיע כל תהלתו" — יאמר כל ספר תהילים.

ומעשה שהיה אצל ה"שפת אמת" כשחלה אחד מבניו הקטנים, שלח את אחיו ר' שלמה אל הצדיק מגוסטינין לבקש רפואה על בנו. נענה לו רבי יחיאל מאיר ואמר: "לחייב את הרבי מגור לומר כל התהילים קשה, אבל עשרה פרקים אף הוא צריך לומר...

ומוסיפים לספר, שכשחזר ר' שלמה ומסר את דברי הרבי מגוסטינין לבעל ה"שפת־אמת" תמה ואמר: עשרה פרקים? כשאני אומר פרק אחד בלבד חש אני כבר בראשי...

העולם חושב — אמר פעם לאיש שלא הרפה ממנו בענין חולה — שאני יכול לרפאות חולים, האמינה לי, אילו היה הדבר כך הייתי נוסע בעצמי אל כל חולה לרפאותו, אבל אני אומר תהילים וזה גם אתה יכול.

וכשהפציר האיש וטען שכבר גמר את כל ספר תהילים ועדיין לא נושע, שח לו רבי יחיאל מאיר, שגם הוא בעצמו היה לו פעם דבר נחוץ מאד שהוצרך לישועה והתפלל להשי"ת ט"ו שנים עד שנענה מן השמים. ועל כן — סיים — אל תתרשל, התפלל עד שיענו לך...

רבי יחיאל מאיר היה מוערך ביותר לא רק על ההמונים שהשכימו לפתחו וזכו לתרופותיו־ישועותיו, אלא גם בין צדיקי הדור היה לפלא בכח תפילתו. נוסף על כל מעלותיו הרבות העריכוהו ביותר כעמוד צלותהון דישראל. אמר עליו האדמו"ר מסוכטשוב בעל "אבני נזר": הרבי מגוסטינין פועל באמירת עשרה פרקי תהילים יותר משאני בכל תפילותי.

"אוה"
השם שאומר הכל

הצדיק אבד

במלאת שלשים לפטירתו של הצדיק החסיד הרב מנחם מנדל גפנר זצלל"ה, ח"י שבט ה' תשמ"ח. תלמידו נ. הרליג

בלב נשבר ונדכה ובעינים דומעות, לקחתי את עטי לנסות לשרטט ניצוצי אור מדמותו המוהרת של מורי ורבי רבי מנדל גפנר זצ"ל, אך משכתי את ידי ונחרדתי כולי, האיך ניתן לתאר בזיו, את האיש שכלל את כולו, השלים את עצמו בכל, ברם כאב ליבי יותר להתפטר בלא כלום, ואמרתי להתמקד על אותם עמו־דים שעליהם העולם עומד, תורה, עבודה, וגמילות חסדים, שכולם התמזגו בר' מנדל בשלימות מו־פלאה, וידעתי שלא אצא ידי חובה, וכולי האי ואולי הוי כטיפה מן הים מכל מסכת חייו המפוארת,

בתמונה: סיום הש"ס, שנת תשכ"ח, הגר"מ גפנר כשליח ציבור.

ואכן, על זה דוה לבנו, על אלה חשכו עינינו, זקנים משער שבתו, נהפך לאבל מחולנו, אוי נא לנו כי חטאנו.

על התורה

בעת צרה ליעקב, לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה — בשנות התרע"ד — כשבחלל מר־חשת ריח מלחמה, והעניות שורה בכל, ובעיירה סטאפניץ אשר בחבל בוקובינה — רומניה, בו דרו הצ־דיק ר' שמואל גפנר זצ"ל ורעיתו הצדקנית מרת דינה ע"ה, אשר בראש מאווייה דאגה על הילדים שיהיה להם במה ללמוד, קמצה הצדקנית בהוצאות הבית יום יום, פרוטה לפרוטה, עד שאספה סכום ניכר, ואז, כיתתה רגליה והלכה לבדה בעיר, לקנות ש"ס שלם, שלא יצטרכו בעלה הצדיק ר' שמואל זצ"ל ובניה הקטנים, לחזור על הפתחים ולבקש מסכתות, במו ידיה סחבה את כל הכרכים עד לביתה, והגיעה במאור פנים וב־שמחה עלאית, על שזכתה סוף סוף — אחר עמל ויגיעה של שנים — להביא את הש"ס אל תוך ביתה.

מסירות נפשה להלהיב את בנה הקטן־מנדל, התמדתו היתה עצומה, והוא מלק ללמוד בו בהתמדה רבה, וכך עלה ונתעלה בימי קטנותו, בקביעת שיעורים עם אביו זצ"ל, ובלימוד בכוחות עצמו, עד שגדל ונתעלה ללמוד בישיבתו הקדושה של ה"קרן לדוד" מסטמר זצוק"ל. הקרן לדוד בהיותו ראש הישיבה חבבו וה־ריצו מאד, עדות על כך יש ללמוד מאחד מתלמידיו הרבים שסיפר, שבכל שבוע היה נוהג לבחון את התלמידים השיעור השבועי, תמיד היה בוחן את ר' מנדל האחרון מכולם. הדבר הפליא את כולם ולא הבינו התנהגות מוזרה זו. סקרנותם גברה להבין פשר הדבר, ותגרו עוז לשאול לרבם מה זאת, לשמע השאלה התחייך הקרן לדוד וענה: "דבר טוב משאירים לסוף, כדי שיישאר טעם טוב"!

בשנת תרפ"ה עלה לא"י לבדו, מגודל חביבותו לחונן את עפרה, וזכה להיות התלמיד השמיני בישיבת שפת־אמת, ומתלמידיו המובהקים של ה"אמרי אמת" מגור זיע"א, למד בחברותא עם הרה"ק ר' יוחנן מרחמסטריווקא והרה"ק מוזיעהל זיע"א.

היה נמנה בין אחת ה"חבורות" שהיו לשם דבר, אף הוא עצמו היה מדבר תמיד מיגיעתם ומסי־רותם בעבודת ה', מתוך עוני ודחק, כשהם מתחלקים ביניהם במנת האוכל הזעומה שהגיעה לידם, מתוך אהבה חום ושמחה.

לאחר נישואיו המשיך ללמוד ביתר שאת וביתר עוז, במסירות נפש, כשאשתו תבלח"ט עמלה להביא לחם לפי הטף, למען יוכל הוא לשבת על התורה ועל העבו־דה, ועל אף דחקותם ומצבם הדל לא רצתה להפריעו, והתמסרה כליל כשהוא נשאר דבק בתורה ימים ולילות.

חידושים רבים כתב אז, דברים שליבן וביוד בסוגיות הש"ס, ובפרט במסי זבחים ומנחות שלמדם בעיון רב, אך במשך הש־נים, באחד מטלטוליו הרבים, שגלה ממקום למקום, נאבדו הגליונות, ועד סוף ימיו היה מצטער על אותם מרגליות שקנה בעמל רב ואבדו לו.

גדלותו בגלוי ובנסתר, היה לשם דבר, בקיאותו היתה עצומה, ומבין כתלי הישיבות היו שולחים לר' מנדל להודיע על מאמר חז"ל, מקומו ומקורו בש"ס ומדרשים.

אף תורתו היה משולב עם עזרה לזולת, והיה מציין בכל מה שלמד ציונים ומראי מקומות, בש"ס בבלי וירושלמי, במדרשים ותוספתא, בספר הזהר, ורמב"ם, וטור, ורבות מ"מ והערות, הכל למען הקל ללומדי התורה. לברור כל ענין בהקיפו המפוזר בין ספרי הקודש, גם כתב מקורות הקודש שבשב רש"י בפירושו עה"ת, ממדרשים רבים (— עדיין הכל בכת"י). עד ליומו האחרון לא פסיק פומיה מגירסא, ואף בימי חוליו מצאוהו תמיד יושב רכון על ספריו, כשהוא נעזר בזכוכית מגדלת, עד לשב־עות האחרונים שכוחו ראייתו, ולא היה מסוגל בכוחות עצמו ללמוד, ביקש שילמדו לפניו, והוא היה מתקן שגיאות שהיה הלומד אומר לפניו, ומבאר דברים מוק־

שיש בצלילות דעת מוהימה, עד ליומו האחרון עלי אדמות.

על העבודה

בטרם אתחיל לכתוב על "עמוד התפילה" שהגין על הדור בתפי־לותיו ודמעותיו, ובתפילות הרבים שעשה, בלהבת אש קודש, יש לנו לדעת שורש ומקור כח נשגב זה, אשר יסודתו בהררי קודש, כפי שהעיד כ"ק מרן אדמו"ר מביאלה זצוק"ל, ומעשה שהיה כך היה: אל חצר הקודש של הרה"ק ר' דוד משה מטשורטקוב זיע"א בן קודש הקדשים מרוזין זיע"א, התפרץ אברך והתייפח לפניו בבכי, שיבקש רחמים על אשתו המקשה ללדת, וחייה תלויים כחוט השערה, נער קטן — כבן תשע — היה שם והביט בעינים מלאות צער על המתרחש, לבו נצבט בקרבו בשמעו את אנחותיו של האברך הצעיר, וזכה בהדרת קודש למוצא פה קדשו של הרבי, לפתע פתח ר' דוד משה את פיו, בהביטו אל עבר הילד — שמואל גפנר — ואמר: התקרב נא לכאן,

ישיבה בעניני הלכה, הגאון רבי פנחס מנחם אלתר שליט"א מפרי בית דין צדק של אגודת ישראל, והרה"ח ר' מנדל גפנר זצ"ל

אתה הרי עוד בלא חטא, בוא ונאמר יחד מזמור תהלים לרפואת האשה.

וסיים האדמו"ר מביאלה זצ"ל: בדברים אלו "הסמיך" הטשור־טקובער זיע"א את ר' שמואל גפנר זצ"ל בכח התפילה! והוסיף: ובנו ר' מנדל ירש מאביו "סמיכה" זו מהטשורטקובער!

וככן שוב לא יפלא, מה "הוד־ליק" והלהיב את ר' מנדל, בתפי־לותיו מעמקי הלב, כשכולו בוער אש שלהבת, להודות ולבקש אל יוצרו קונו ובוראו, עד כדי כך מסופר, שכבעלותו לא"י, בהיותו כבן עשרים בלבד, כנוהו אנשי ירושלים "דער מלאך", מרוב דביקותו והתמדתו בתורה ועבודה, כאחד מבני עליה.

וכך גם התבטא כ"ק האדמו"ר מלעלוב זצוק"ל בחורף ימיו, כשהזכירוהו לפניו לרפואה שלי־מה, באמרו: הכרתיו עוד בימי עלומיו, הער איז געווען א הר־ליכער בחור, הער האט שיין פארברייגנט דע יונגע יאהרן. (— הוא היה בחור ירא שמים, הוא ניצל היטב את שנות הנעורים).

וספר אחד מזקני ירושלים, שהיה מקושר בכל נימי נפשו אל רבי מנדל עוד בימי בחרותו, ועד ליומו האחרון, ששמר אתו עובדא שהוא היה עד לה, בהיות ר' מנדל בשנת ה־23, קרה פעם, ובאמצע תפילות קבלת שבת יצא מבית־מ"ד, והסתובב בחצר החיצונה, בראותו זאת ניגש אליו, ושאלו: מנדל מה קרה, כלום איכך מרגיש טוב? והוא בתומו ענה: לא, הייו, פשוט סי דאוונט זעך נישט... הסתכלתי עליו בעינים תמהות, ולא הבנתי את התנהגותו המוזרה, ברם, לא ארכה תמיהתי זמן רב, לפתע נגער רבי מנדל זצ"ל ויזטס בבכיה, והתעלומה נפתרה... — דבר מוקצה היה ברשותו, — והשבת שמרה עליו לבל ייכשל ח"ו... — כזיק של שמחה, נכנס שוב לביהמ"ד והמשיך בתפילתו בהתלהבות עצומה אשר לעולם לא אשכחנה, תפילה נשגבה שהיתה בכוונת "כל עצמותי תאמרנה".

★

עוד זאת יש לציין, תקופה שהיה מעיד בעצמו, שהיתה זאת התקופה הזוהרת ביותר בחייו, עת היותו דר בביתו של המקובל ר' שלום שרעבי המכונה הרש"ש זיע"א, בעיר העתיקה דירושלים, דירתו היתה חלוקה, ושימשה לבית המדרש "שער השמים", שבו התפללו חכמי המקובלים יום יום, ולמקוה טהרה, והשאר לבית מגורים, שבו זכה ר' מנדל להקים את ביתו בשנים הראשונות, בבית זה נשפכו נחלי נחלי דמעות מש־תפכים לפני ה', בתפילה ותחנונים, כמה וכמה דורות, ושם, השכיל ללמוד מפרישותם וחסידותם של חכמי ירושלים, שקבעו משכנם לתורה ותפילה בבית קודש זה, ותמיד היה מזכיר בגעגועים מתי־קותם של אותם מתפללים, חמי־מותם ודביקותם בעבודת ה', שהיה ואינו...

בעיר העתיקה זכה לדור גם בסמיכות מקום לבית הרה"ק ר' שמעון מלעלוב זי"ע, ומשם זכה לידידותו העמוקה של האדמו"ר ר' משה מרדכי מלעלוב זצ"ל, שהעריכו עד סוף ימיו, ומפורסם הדבר שהיה גם שולח קוויטלעך קשות אל ר' מנדל, וגם אמר בעת חליו (בשנת תשמ"ג): אל תדאגו, הכותל המערבי צריך אותו...!

★

אין המפורסמים צריכים ראיה, מסירות נפשו של ר' מנדל בזמנים הקשים ביותר, בימי עברה וזעם שנתכו על עם ישראל, בכל מקו־מות פזוריהם, בארץ ישראל ובת־פוצות הגולה, תמיד מצאו את ר' מנדל עומד וזועק, בוכה ומתחנן, מבקש ומתפלל, מקבץ יהודים לבתי כנסיות, ומעתיר רחמים בעד שוכן מרומים, מוסיף "משמרות תהלים" על משמרותיו הקבועים יום יום, וכך, בשעה שרבים רפים ידיהם ומאבדים עשתונותיהם, סובב לו ר' מנדל ומחזק יהודים באמונה ובטחון, עידוד ותקוה, ציפיה ודריכות לגאולה הקרובה, מעודד לבב אחיו לתשובה ותפי־לה, באמירת סליחות ומזמורי תהלים, ואותם קפיטלעך תהלים של ר' מנדל, הם אשר הדפו את האויב, וכעדותו של הגאון ר' וו־עלוולי בריסקער זצ"ל, שהתבטא כשבאו לספר לפניו בחרדה תכב־יותיהם של כמה שונאי ישראל, להעמיד כליה ח"ו על שונאי ישראל, באמרו: אם ר' מנדל אומר כבר תהלים אין מה לדאוג, ועוד אמר לאחר מפלתו של סטאלין ימ"ש (בשנת תשי"א): "סטאלין, האט ר' מנדל אועק געלייגט" (— ר' מנדל הפיל את סטאלין), והוסיף: עוד תיזכהו לדעת בביאת הגואל, מה הועיל ר' מנדל עם התהלים שלו!

★

תפילתו היתה תמיד בהשתפ־כות הנפש, כבן המתחטא אל אביו, היה מתפלל תמיד בקול רם, מהחל ועד כלה, ואף בעת חליו שהיה קשה לו לדבר, כשהגיע לתפילה, התגבר, וכאברך צעיר התפלל תפילותו בבכי ותחנונים, כשאגת ארי, וכך גם בזמירות שבת, מעולם לא הויתר על שום זמר, כשקולו מתנשא במתיקות הדביקות עלאית, גם בשבת האחרונה לימי חייו, כשהיה רתוק למיטתו בבית החו־לים, ושכב על ערש דוי, עשה קידוש בקול שאגה בהתרוממות מרהימה, וזימר כל הזמירות, על אף יסוריו ותשישותו.

על הקידוש בליל שבת קודש, יודעים לספר שופרייא דקרייתא דירושלים ת"ו, שהתפללו קבלת שבת ע"י הכותל המערבי, שהיה מנהגם בדרכם חזרה לביתם, לע־צור ע"י חלון ביתו, לשמוע את הקידוש של ר' מנדל גפנר.

אף מורו ורבו כקש"ת האמרי חיים מוידניץ זיע"א חבב את תפילותיו, מסופר אשר בהיות ר' מנדל מסתופף בצילא דמלכותא בשבתות וימים טובים, כבדו האמרי חיים זצ"ל בתפילת מוסף לפני התיבה, פעם אמר אחד החסידים לאמרי חיים, הרי ר' מנדל אינו מתפלל כנוסח וידניץ... נתלהב האמרי חיים ואמר: האבער וואס זאל איך טוהן, איך וויל הערן ווי א איד דאווענט, (— אבל מה אעשה, רצוני לשמוע איך שיהודי מתפ־לל)!

★

מנהגו היה לסיים מדי יום ביומו כל ספר תהלים, ומאז שח־רור הכותל המערבי, התפלל יום יום ע"י הכותל בתחנונים רבים, ולא הסתפק בתפילות עצמו — בתקופה הראשונה היה מארגן הסעה בחנם כל שעות היום, לכו־תל המערבי הלוך וחזור, ועם כל מי שנפגש, הלהיבו ועוררו ללכת להתפלל ע"י הכותל, להעתיר רחמים על עם ישראל, מלבד כל אותם "ימי תפילות" שארגן בר־בים, בכל עתות מצוקה.

ר' מנדל נפרד מן העולם מתוך תפילה — "איך וויל משיח זאל קומען", אלה היו מילותיו האח־רונים, בקשה ודריכות לביאת הגואל.

לבקשתו, אף בהלויתו אמרו כמה פרקי תהלים, וקבלת עול מלכות שמים, ע"י ביהכ"נ ישועות יעקב, שם היה מארגן משמרות התהלים, וכך, בעת סתימת הגולל, וכך, מתוך תפילה והתעוררות עלה ר' מנדל לקבל פני שבת המלכה בעולם שכולו טוב. — — —

★ ★ ★

על גמילות חסדים

כמדומני, שלכתב "ר' מנדל גפנר" בלבד, הרי זה ספר שלם על מדת החסד, ואין צורך בשום פי־רוט, ואדרבה, לכתוב "מדת החסד" של ר' מנדל, אין זאת מסוגל לזה, אין מספר ואין קץ לגמילות החסדים של ר' מנדל, כל כלו היה גוש חסד, בכל פרט ופרט, בכל עת ובכל שעה, סיבב את עצמו עם חסדים, עזרה לזולה, והכל מתוך חסד של חסד, חסד מושלם.

ויפה התבטא אחד מגדולי הדור: ר' מנדל היה "למדן" במדת החסד, הוא השכיל לעשות חסד אמיתי עם כל נצרך, עם כל יהודי, עם כולם.

הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל
ירושלים
תעודת הוקרה
הרה"ח ר' מנחם מנדיל גפנר שליט"א
תעודת הוקרה של אגודת ישראל העולמית להגר"מ גפנר שזכה להשתתף ולסיים הש"ס בראשית תקופת הדף היומי.

ר' מנדל גפנר היה מוסד של חסד, אין שיעור לסיפורים הרבים הידועים על גמילות חסדיו של ר' מנדל, ראשון המיזמים ומארגנים לבוא לעזרת משפחות ברוכות ילדים, הוגה ויוזם הקמת בתים חודיים בערי הארץ, ועוד.

הספקת תוצרת טריה באזור המרכז
של פטריות שמפניון,
פטריות יער (ירדן)
נבטים, אנגה, פפיה ואספרגוס
03-9322336

חדש
בס"ד יצאה הקלטת בידיש ובעברית
סיפורי מגילת אסתר
ע"פ מדרשי חז"ל
מאת הרב חיים שלום שוארץ
הפצה: 02-813071, 03-622071
להשיג בכל בתי מסחר לספרים וקלטות
חדש

8 ימים בני חורין
בואו לנפוש את ימי חג הפסח
בבית ההארחה של ישיבת "נחלים" – פתח־תקווה
...והיו בני חורין!
קמפוס מפואר ★ אווירה כפרית רוגעת ★ שפע צמחיה ★ כרי דשא רחבים
★ שירות ברמה של 5 כוכבים
★ 5 ארוחות ביום – תפריט מגוון ומשובח
★ חדרים מפוארים עם מקלחות ושירותים צמודים
★ משחקיה לילדים
★ תוכניות מגוונות למבוגרים ולילדים
★ ארגון ע"י צוות מיומן ומנוסה
★ כשר למהדרין מן המהדרין – "לא שרויה"
★ כל המוצרים בהשגחת הבד"צ והרב לנדאו שליט"א, בפיקוח משגיח יר"ש צמוד
ייזום וניהול: יהודה שטראוס – אולמי הדר קייטרינג: אולמי הדר
פרטים והרשמה: 03-798828, 03-706117; בערב – 03-784204

מכון צליוק
לשיקום הדיבור והשמיעה (נוסד 1957)
טיפול בגמגום בשיטות חדשניות
תל אביב, רח' מלצ'ט 35, טל. 202130, 03-284539
טיפול בגמגום בשיטה ייחודית
לשינוי הרגלי הדיבור
השיטה שפותחה בארצות הברית. מביאה תוך זמן קצר
להצלחה ב־90% מהמקרים

עירית בני ברק
המחלקה לשירותים חברתיים
מט"ב
עמותה לשירותים סמך מקצועיים
עזר מציון
מרכז עזר לחולה ולנזקק
אגודת ישראל
סניף בני ברק
לאחר ההצלחה של הקורס הראשון
ולאור הצרכים המרובים הוחלט לקיום
קורס נוסף
מקצוע חדש
★ לנשים ניתנת הזדמנות לרכוש מקצוע עם סיפוק רב בצידו
★ טיפול בחולים קשישים ומשפחות במצוקה ארגון משק הבית
★ טיפול במשפחה לאחר לידה
★ לעבודה חלקית או מלאה בשעות גמישות
★ מותאמת גם לנשים בעלות משפחה
★ העסקה מלווה בהבטחת תנאים סוציאליים מלאים
למועמדות מתאימות תנתן הכשרה בקורס
מקצועי באווירה חרדית
הקורס יימשך חודשים
דרושה עובדת סוציאלית או אחות בחצי משרה
לרכז את הקורס
לפנות ל: 1. גב' שרה סופר "בית בנגר" בני־ברק רח' גוטליב 6 יום ראשון ורביעי לפנה"צ טל: 705662
2. סניף מט"ב ימים א'-ה' לפנה"צ 13.00-18.30
יום ב' אחה"צ 4-6 טל: 733986

נתן קוטלר

מותר מח האדם מן המחשב

"מחלה חדשה" פרצה לחלל עולמנו: "וירוס המחשב" — אך גם בה אין עדיין כדי להפוך את המכשיר לממלא מקומו של האדם, ככל שנדמית לנו אטיות מחשבתו של האדם, הרי היא מקדימה את פעולתו של המחשב, שכל עיקרו היא צירופים מתימטיים בלבד. עולמנו עסוק כיום בבעיות המחשבים שטח מלא ענין וחידושים. נתן קוטלר, הלך בעקבות המכשפים אל... המחשבים. לא במקרה. הוא גילה עולם מופלא ומחר כאחד, עולם חדש מעורר בעיות חדשות: יש גם "עבריינות מחשב" גניבות מחשב, זכויות יוצרים וכדו', כל זאת בסידרת כתבות חדשה, שהראשונה בהן מתפרסמת לפניו.

כשסיימנו את הכתבות של המ־כשפים פנינו אל המחשבים.. מכשפים בני המאה העשרים המגלים גם הם כקודמיהם כו־חות על אנושיים, אך בהבדל קטן: בעוד שהמכשף בזמנו בא לענות על משאלות־לב, בא המחשב לענות על משאלות־מח... ולא לחנם נקרא שמו מוח־שב, כי אמור יאמר לו למוח: מח, שב!...

עצמת חישוב אדירה למחשב; למחשבי שנות ה־80 מהירות חישוב בסדר גודל של מליונית השניה; בזכרון הפנימי של המחשב מליוני זוגים. ואילו הזכרון החיצוני יכיל עד אלף מליון סימנים. למחשב מהירות קריאה וכתיבה מעל סרט מגנטי של כאלף מילים בשניה- ואילו יכולת הדפסתו במדפסת לייזר, כ־45,000 שורות בדקה.

איך יכולה מכונה "לחשוב" ו"לזכור"? כיצד זה הצליחו בני אדם ליצור כלי מתכת "חכם" מהם עצמם? האמנם המחשב הוא בעל אינטליגנציה עצ־מית?...

זאת ועוד בכתבה ראשונה מתוך 3 על המחשב מהיבטיו השונים ובעיקר, על "עבריינות מחשב" מן ההיבט ההלכתי, בכתבה האחרונה בסידרה אי"ה.

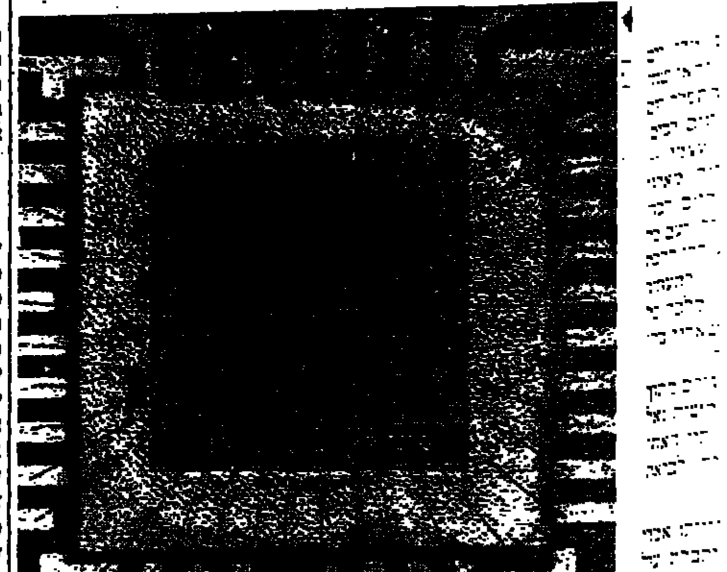

שבבים ברחוב גמרוד

מחשב מהו

מחשב היינו בסך הכל אוסף של חוטים או כל צורה אחרת של מעגלים חשמליים שכל אחד מהם מייצג קשר חשבוני (אריתמי) כמו: 1 ועוד שתיים — מעגל א' מתחבר עם מעגל ב', או הקשר לוגי, כגון "כן־לא" מועתק ל"הפעל" הפסק בחשמל, וכן הלאה — שרשרת של פעולות אלקטרוניות המסודרות למפרע, שכאשר מעגל זה יתחבר עם מעגל זה יופעל מעגל פלוני שיפעיל את מעגל אלמוני שיקרין את התוצאה על המסך.

גם מכונת החישוב הישנה נושנה שהופעלה ידנית פעלה לפי אותו עקרון; מיתקנים מיכניים כמו קפיצים, מנופים וגלגלים הצטרפו לשרשרת פעולות שייצגו מספרים הקשורים מתמטיים. אך בעוד שעיקר חשיבותן של מכונות אלה התבטאה בהקלת עבודת החישוב מן האדם, הרי המחשב האלקטרוני בא לחסוך זמן עצום בשל מהירות פעילותו.

שיחזור מכונת החישוב של פסקל

מרכיבי המחשב האלקטרוני מחוברים זה לזה תוך יצירת רשת שלימה, כשהפעילות החשמלית הנפלטת מאחד המרכיבים נקלטת על ידי האחרים הקשורים בו ומפעילים אותם. המחשב הקלאסי בנוי רשתות רשתות שכל אחת מהן פועלת כיחידה בפני עצמה בתיאום עם היחידות הרשתות האחרות: יחידה אריתמטית (חי־שובית) יחידת בקרה; זכרון ראשי; יחידות כניסה ויציאה (של הוראות ותוצאות — קלט ופלט); וזכרון עזר. היחידה החשובית מבצעת פעולות חיבור, חיסור, כפל וחי־לוק, כשחיבור כולל, הווה, בודיוה, השוואה ותהליכי אינפורמציה שו־נים. הזכרון הראשי מורכב מקבו־צה של תאים שבהם מאוחסן מידע בצורת נתונים מספריים, אלפבי־תיים ואחרים. וכאשר מפעילים אותם לשם קבלת מידע הם משלחים אותות חשמליים ההופ־כים למילים על המסך.

לב המחשב הוא יחידת הבק־רה, היחידה המכוונת את סדר הפעולות במכונה. פיענוח ההו־ראות שניתנות למחשב לפעילות המתבקשת בחלקי המכונה השו־נים, מציאת פרטים המתבקשים מן הזכרון, שליחות שינויים לזכרון וכדומה.

שפת מחשבים

בכדי להפעיל מכונה. כה מסובכת לא די להכניס תקע ול־הדליק מתג, שאם המערבל במטבח פועל תמיד לפי אותה מתכונת של סיבוב אינסוף, הרי המחשב מעצם ברייתו עשוי לפ־עול כל פעם לפתרון בעיה אחרת, כי על כן זקוק הוא לתיכנות והזנה בנתונים שעל פיהם יפעל, אך לך דַבֵּר למכונה... לפיכך סודר לכל מחשב מפתח צופן (=קוד) של ספרות שבהקלדתן יחלו החלקים הרצויים לפעול.

לכל מחשב צופן פקודות משלה; ישנן פקודות פשוטות למדי וישנן הכוללות תפקידים מורכבים ביותר. לכל פקודה — קוד מתאים המוצפן במספר או צירוף מספרים "מנותנים" אלה נדרש המחשב לספק מידע, דהיינו ידע שלא היה ידוע למקבלו מקודם. המידע הוא הידיעה המשתמעת מתוך הנתונים. פעולת המחשב הכוללת סידור מחדש וטיפול בנתונים באופן אשר יאפשר יצירת מידע מתוחכם נקראת בשם "עיבוד נתונים" (יסודות תורת המחשבים — י. בעל שם).

אך כדי להתאים את השפה למכונה תוך יעול מירבי והסכן בבלבול ראש עצום של הקלדת ספרות אינסוף על כל הוראה ספציפית. דאגו מתכנתים לכתוב "שפות" מיוחדות הלא הן התוכ־נות ההופכות את המילים אותן אנו מקישים על הקלידים לשפה שאותה "מבינה" המכונה.

קיימות שפות שונות המקלות מאד על נתינת ההוראות, שפת העל הסטנדרטית הינה שפה לכל דבר, עם כללי תחביר ודקדוק משלה, בעזרתה ניתן לתת הוראות מתוחכמות ומורכבות הרבה יותר מההוראות המכונה הבסיסיות.

חברת המחשבים הירושלמית ג'ון ברייס פיתחה לאחרונה כיוון חדש. בכתיבת תוכנות שמתבסס על לא פחות ולא יותר מאשר על כתב החרטומים המצרי העתיק... הדבר התברר במהלך קונגרס של "ציונים" בירושלים, כאשר כל הדברים שנאמרו שם תועדו כא־מצעות תוכנת "גליף" (על שם ההירוגליפים=כתב החרטומים) העקרון העומד מאחורי תוכנה זאת מבוסס על עקרון העברת המסר באמצעות שילוב ציורים וכתב בטקסט אחד. "אינדקס" הירו־שלמי המוסר על כך בגליון י־טבת מוסיף, כי כתבו החרטומים במצרים העתיקה היו בודאי מתה־פכים במעמקי הפירמידות לו ידעו מה רבה תרומתם לציונות...

שימושי המחשב רבים ומגוו־נים, החל בניהול פעולות בנק וכלה בפיקוח על לויינים וכורים אטו־מיים. נמל תעופה בסדר גודל כזה שבשיקאגו או "קנדי" שבניו יורק בשום פנים לא היו מסוגלים להת־נהל בקצב הקודחתני המתוכנן כל כך של הנחתות והמראות אין סוף, מבלי למנוע אסונות; בלעדי המחשב המפקח ומורה בו זמנית למטוסים במעופם על מועדי הנ־חיתה וההמראה המדוייקים לא יכלו נמלי תעופה כאלה האחרים לתפקד.

"בתקופת קיומם הקצרה כבר איפשרו המחשבים האלקטרוניים לאנושות להגיע להישגים מדעיים ותעשייתיים מפתיעים אשר הבולטים ביניהם הם בתחום כי־בוש החלל. עוד לפני השילוח נבדקות כל מערכותיו המסובכות של הלווין בקפדנות ע"י מחשב. קביעת מסלולה של החללית נע־שית גם היא באמצעות מחשב השומר אחר כך בדייקנות על מקום הלווין בחלל בכל רגע ואף מוסר לטייסי החלל בחלל הור־אות ניווט מפורטות, גם בריאותם של הטייסים הסובבים בחלל נת־נה לפיקוח מתמיד של מחשב המתריע בפני הממונים על המבצע במקרה הצורך". (שם).

ברם, "אם כי כיבוש החלל לא היה מתאפשר כלל מבלי שימוש במחשבים, הרי עיקר השפעתו מורגשת דוקא על פני כדור הארץ... החל מניהול חשבונות וכלה בפיקוח על פיצוצים גרעיני־ים תת־קרקעיים; מחשבים מבק־רים את זרימת החשמל, מנתבים שיחות טלפון, מסייעים בפיענוח המגילות הגנוזות ומכתיבים את תהליך היצור של נקניק, הם מב־חנים אניות ומטוסים, מכינים בצק לעוגות ותערובות למלט, בודקים תשלומי מסים, מכינים תחזיות מזג אויר... מהירות פעולתם כה גדולה, שבזמן הדרוש לקריאת עמוד זה מסוגל מחשב לבצע עשרות מיל־יוני פעולות מתמטיות". (שם).

ה"אניאק" המחשב האלקטרוני הסטורי הראשון שנועד לחשב מסלולי פגזים אך הוא עצמו "מפלצה" ענקית...

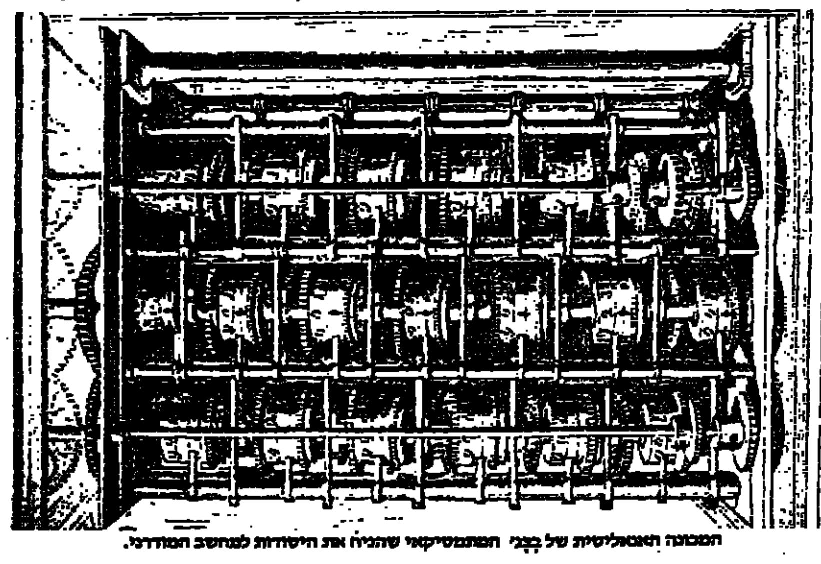

המכונה האנליטית של בבג' המתמטיקאי שהגיה את היסודות למחשב המודרני.

בצד שימושים אלה מתפתח תהליך השימוש במחשב במה שקרוי "אינטליגנציה מלאכותית". שי־מושים אלה בתחומי המינהל, התעשייה והרפואה התאפשרו משהוכנסו לשימוש "מערכות תומכות החלטה" אלו הן מערכות ה"משוחחות" עם מקבל ההחלטה ומספקות לו מידע מעובד לפי בקשתו. לדוגמה: תחנת תיכנון וייצור בצורת מחשבים לתכנון מעגלים אלקטרוניים מודפסים ולייצורם, המתכנן מזין את המחשב בנתוני המעגל, הרכיבים, החיבורים, הממדים וכיו"ב ומוסיף אילוצים, כגון דרישה לאורך מי־זערי של חיבורים. המחשב מציג על מסך המסוף שרטוט ראשוני של המעגל, המתכנן בודק את נכונות התכנון הלוגי ומשנה אותו בהתאם לצרכים. ניתן למשל "לשאול" את המחשב היכן המ־קום הטוב ביותר להוסיף רכיב מסוים למעגל...

בתעשייה פותחו תוכנות לפיקוח על תהליכי יצור והפעלת רובוטים; פותחו "טייסים או־טומטיים", מנגנוני ניווט לטילים חלליות בכל התחומים האלה פותחו תוכנות הדמות תהליכי מחשבה של אדם...

קו יצור של מכוניות על טהרת הרובוטיקה

מותר האדם מן המכונה...

עם היות המחשב מערכת משוכללת כל כך אין הוא מסוגל לבצע פעולה כלשהי מעבר לנתו־נים שהכניסו המפעיל והמתכנת: המחשב "אינו יודע חכמות" הוא עובד על פי הנתונים שהזינוהו בהם ועל פיהם בלבד. מחשב שהזינוהו בנתונים מספיקים כדי להגיב על שאלות בנוגע למחש־בות שלו עצמו... נשאל אם הוא חושב שניתן לחשוב שהוא עשוי לחשוב... ענה: לכה אתה חושב שאני חושב שאתה חושב שאני חושב שאתה חושב שאני עשוי לחשוב?...

לא ככבר ביקש כאן דהוא לדעת מהשו"ת הממוחשב על כל הנכתב על פפד"ם (=פרנקפורט דמיין) בציטוט מלא של החומר הרלוונטי. מה הופתע כשגילה כי המחשב מצטט עבורו את כל שו"ת חת"ם סופר... שכן בסיום כל תשובה חתום "משה"ק סופר מפפד"ם"...

מה מגוחכים ההרהורים בקול שהשמיעו קוברניטים (=מדעני בקרה ותקשורת) מסויימים על "מותר האדם מן המכונה"... כגון המתמטיקאי טיורינג שסבר שכאשר הגיע המחשב לשלב התפתחות מתקדם יהיה מקום להתייחסות אליו כאל אדם...

מהותו של המחשב המצטיירת כעולם מלא של תאי מתכת גדו־שים אלפי רכיבים ועידים, הרי למתעניין במבנה שלה יוכן על אתר כי מכונה סבוכה זו אינה מסוגלת להבחין אלא בין שתי ספ־רות: 0 ו־1 בלבד... עיקר יכולתה בביצוע מהיר של פעולות מתמ־טיות בשתי ספרות אלה ובאיחסון מידע תוך מספר מיליוניות השניה. אבל המשוכלל שבמחשבים לא יוכל לפעול אלא אם יוזן בנתונים לתוכנית מפורטת, צעד אחר צעד, כיצד עליו לפעול. הכנת התכנית היה ותהיה תמיד בתחום שליטתו של האדם בלבד.

ואם כי המחשב מחקה בהבנה פורמאלית את מבנה מערכת העצבים, את הנאורונים (=יחידות עצב) וקצב פעולתם במוח האדם, הרי דמיון זה עלוב לנוכח 10 ביליארדי הנאורונים שבמוח שכל אחד מהם מסוגל לקיים קשר עם הנאורונים האחרים באמצעות מאות אפיקי קשר, כך שלמעשה זה נאורון הינו מחשב בפני עצמו.

עוד טענו מדענים שאף אם בדמיון הפרוע ביותר ניתן יהיה לחקות במדוייק את התהליכי החי־שיבה של המוח במסגרת אלקט־רונית הרי טעות היא לחשוב אף על המוח עצמו כי "המוח חושב" אלא "בעל המוח" הוא החושב ברוחו ורק משתמש בכלי החשיבה הפיסיולוגיים של המוח; המוח האלקטרוני כמוהו כמוח הביולוגי נתון תחת מרותו של "בעל המוח" האדם שתיכננו ואף מפעילו בכל עת ברצונו. אין למחשב כל הרגשה עצמית ושום צל נפש.

כל נשכח שכל המצאה בזמנה — החל בצינור מים ועד לטלוויזיה — חיקתה את תהליכי גוף החי ועם גילויים דומה היה כי הנה הצליחו ליצור מעין דוגמה של בעל חיים, אך לא מיניה ולא מי־קצתיה — "אם מתכנסין כל באי העולם לבראות אפילו יתוש אחד אינן יכולין לזרוק בו נשמה" (ירושלמי סנהד־רין ז, יג ועוד). המחשב יכול רק לשמש דוגמה גלויה למסתורין הרב שבמוח ולהר־ות מודל של השוואות מן החכמה האלוקית באדם ובכח החשמל גם יחד.

בשבוע הבא אי"ה — על המחשב בעבר בהוה ובעתיד.

המחשב כגולם ותרומתו לאנושות

עתה בחורשות. סיפור־מהלך־אימים על בעלי המחשבים האישיים; וירוס תוקף מחשבים, מדביק אחרים, מגיפה — — — כל מי שהרכיב אי־פעם על המחשב שלו תקליטון נגוע בנגיף הזה, סובל כבר עתה צרות־צרורות. המחשב מאיט את פעילותו ועושה קונצים דוקא מדי יום שישי...

אומרים שיום שחור צפוי למחשבים ב־13 למאי הקרוב, שיחול ביום השישי לשבוע, שכן וירוס זה מתוכנן לצירוף תאריכים 13 — שישי, אז ימחקו כל מאגרי המידע מהדיסקים הקשיחים של המחשבים. פירושו של דבר: עמל של חודשים ושנים יורד לטמיון.

מה טיבו של ה"וירוס"? זוהי נוסחה מתימ־טית, קובץ פקודות המוכנס בקטע של דיסקט וגורם להרס תוכניות המחשב המשתמש בו. בבואו במגע עם המחשב משתכפל הוירוס בזכרון הפנימי ומעתה כל דיסקט אחר שיורכב על כונן המחשב יהיה נגוע באותה תכונה להח־דיר לזכרון המחשבים שישתמשו בו את הוירוס. בשלב ראשון הוא רק מאט את מהירות העיבוד של היישומים, עד שבסופו של דבר מוחק כל מידע.

ד"ר אלון צוקר העומד בראש צוות מפתחי תוכנה ברשף מחשבים רואה נקמה בגנבים מעתיקי תוכנות: "רק כך ילמדו המשתמשים להעריך את שוויה של תוכנה מקורית תקינה שהושקע כסף רב בפיתוחה ויימנעו מלגנוב תוכנות מכל הבא לידי". שכן, רק מי שמעתיק דיסקטים בלתי מקוריים (ולא קונייה) עלול להעתיק בלא יודעין וירוס.

לא יודעים מי עשה זאת. אולי מתכנת מתוסכל שרצה לנקום במעבידו החדיר הוראה כזאת בתוכנות: להשמיד, להרוג ולאבד; יתכן וזה הגיע מארה"ב, שם מכונים כ"פריקי מחשב" כבר כמעט עשר שנים: אלה משוגעים לדבר. להזיק למחשבים. אומרים כי במחשבי המכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס התעורר מדי פעם וירוס שתול המציג על המסך בקשה לתת לו עוגיה ורק לאחר שמקלידים את המילה עוגיה הוא נעלם עד להופעתו הבאה...

במערכות הכשרות

אמיתי שולמן

סמלי ההכשר של בד"צ אגודת ישראל - מיליוני "שגרירי נייר" ברחבי הארץ ובעולם

כך פועלת לשכת הרבנים הגאונים חברי בד"צ אגודת ישראל ★ עשרות רבות של מפעלי מזון חוסים בצל השגחת הבד"צ ★ יחודיות הענקת ההכשרים כשירות לציבור החרדי ★ קשר עם רבני קהילות ומעניקי כשרות בחו"ל ★ השגחה ופיקוח למהדרין

חברי בית דין צדק של אגודת ישראל (מימין לשמאל) הגר"א ברנשטיין, הגר"י פלקסר והגרי"א פראג שליט"א

פעילות מועצת הכשרות שליד בד"צ אגודת ישראל בי־רושלים — חובקת זרועות עולם — אוכרים יבואני מזון ובעלי מפעלים, המודעים להשפעה של הרבנים הגאונים חברי הבד"צ, על גורמי כשרות, רבני קהילות ומשגיחי כשרות בארץ ובעולם.

קריאות טלפוניות רבות מגיעות מדי שבוע ללשכת הרבנים הגאו־נים חברי הבד"צ שליט"א, בנוש־אים הקשורים לפעילות מועצת הכשרות. אחד מראשי קהילה בצרפת, מבקש לברר משהו על חומר גלם מסויים. ממפעל בצפון הארץ מעלים בעיה בקשר להכשרה. לפני הרבנים מונחים דוחו"ת של משגיחים ובאחד מהם אף דרישה לפסילת מוצר מסויים. מניו־יורק מעלה רב בעיה הלכתית הנוגעת לקווי ייצור מסובכים. בפתח הלשכה ניצבים כבר מספר נציגי מפעלים, המבקשים לקבל את חסות הכשר בד"צ אגודת ישראל.

בלשכה הצנועה שבמשרד מועצת הכשרות של אגודת ישר־אל, בקומה השלישית, של בנין מרכז אגודת ישראל ברחוב פרס בירושלים, דנים הרבנים בשאלות שהונחו לפניהם. בראש בית הדין הגאון רבי יצחק פלקסר, בעמח"ס "שערי יצחק" י"ב חלקים על הש"ס, ועמו הגאון רבי אהרן ברנשטיין, מראשי ישיבת "יקירי עולם" ונשיא כולל "בית מדרש גבוה", והגאון רבי יצחק אייזיק פראג, ראש ישיבה בישיבת "מרכז התורה" ובעמח"ס "שיח השדה".

חברי הבד"צ עוסקים גם בבי־עיות הלכתיות הנוגעות לדיני תורה המובאים בפניהם, דיני ממונות, בוררים הלכתיים, בוררות בין מוסדות ומפעלים, סכסוכי שכנים וכמובן — עניני הכשרות שתחת פיקוחם הישיר והתמידי. הרבנים הגאונים שליט"א זוכים להוקרה ולהערכה על הדרך בה הם מחזי־קים בשרביט ניהול הבד"צ, חקירת הצדדים, בירור כל נושא לעומקו וכד'.

אם בנושאים שונים מתקיימים דיני התורה והבירורים לפי הזמנה מראש, הרי בנושאי הכשרות אין שעה ואין זמן מסויים. ההוראות ניתנות בכל עת, בהתאם לצורך ובהתאם לפיקוח על ידי המשגיחים בכל מפעל ומפעל. שאלות המשגיחות זוכות לבירור ולעיון מיידיים ולענות בבהירות האפשרית.

מדי שבוע מתקיימים בירורים קבועים, כדי לעקוב אחר הנעשה, להדריך את המשגיחים, לבדוק דוחו"ת ולענות לשאלות שונות. הוראות הרבנים הגאונים חברי הבד"ץ שליט"א מיושמות במהי־רות ומבוצעות בדייקנות, בכוונת "ככל אשר יוחלט".

• שיתוף פעולה לביצור חומות הכשרות

הקשר עם רבני קהילות בחו"ל, מעניקי כשרות ומפעלים גדולים, מביא לשיתוף פעולה פורה למען ביצור חומות הכשרות. לא פעם אירע, שפתרון בעיה לגבי חומר גלם מסוים במדינה אחת — הביא לחידוש או להפסקת ייצור של מוצרי מזון במדינה אחרת, תמיד בהתאם לענין ולפסק דינם של חברי הבד"ץ שליט"א.

אם הזכרנו קודם את העובדה, שלשכת הבד"ץ ממוקמת במרומי בנין מרכז אגודת ישראל בירוש־לים, הרי בכך עמדנו כבר על משהו מהייחודיות של בד"ץ אגודת ישראל. מבחינה זו מועצת הכש־רות היא מעין שירות נוסף עבור הציבור החרדי, בדיוק כמו שעומדים לשרותו גופים ומוסדות אחרים שהוקמו על ידי התנועה.

אין ספק, שאגודת ישראל, כגורם מרכזי ורוחני של היהדות החרדית בארץ ובעולם, ראתה לעצמה ייעוד נשגב בייסוד החינוך העצמאי על רבבות תלמידיו, מוסדות חינוך תורניים, רשת בתי הספר הסמינרים בית יעקב, תלמודי התורה — כל גורם עם אלפי ורבבות התלמידים שבה, לצד הדאגה המתמדת לתקציבי הישי־בות ומוסדות התורה לסוגיהם. מועצת הכשרות היא, איפוא, אחד השירותים החשובים עבור הציבור החרדי שהוקמו על ידי אגודת ישראל.

הדבר הוא, בעצם, פועל יוצא של כל אלו. שהרי אם יש רבבות תלמידי ישיבות וכוללים, תלמודי תורה ובתי ספר, אם סביב כל אלו יש קהילות גדולות של בני הציבור החרדי — דרוש גורם מרכזי, אשר יספק בצורה הנאותה את שירותי הכשרות. עקרות הבית צריכות לדעת, ורבבות משפחות צריכות לדעת, שמוצרי מזון עם חותמת הבד"ץ של אגודת ישראל, נמצאות לא רק בחנויות בירושלים ובבני־ברק, אלא גם בנתיבות ואופקים, באר שבע ואשקלון, כפר סבא ורעננה, חיפה צפת וטבריה ובכל מקום אחר.

זהו כוחו ומשקלו הסגולי המי־יחוד של בד"ץ אגודת ישראל ומכאן ה"גב" הרחב שהוא מעניק למועצת הכשרות של אגודת ישראל בפעולתה. בכל סופרמרקט ובכל רשת מזון אפשר למצוא את מוצרי המזון שבפיקוח הרבנים הגאונים חברי הבד"ץ שליט"א ובכך ממלאת מועצת הכשרות את מטרתה החשובה עבור הציבור החרדי.

יש לזכור, שבכל אותם מקומות יש נציגים של אגודת ישראל. מי שלא זוכר, כדאי שידע, כי בבחי־רות האחרונות לרשויות המקומיות נבחרו 52 נציגים של תנועת אגודת ישראל ברחבי הארץ. נקל לשער איזה חיזוק, עידוד ותמיכה יש לאותם עשרות נציגים, כאשר ברשת המזון המקומית אפשר למצוא מוצרים בשפע בהשגחת בד"ץ אגודת ישראל.

• יחודיות מועצת הכשרות

הנה כי כן, סמל הבד"ץ הידוע, מעין גפנים עטורים בעלי זית, מהווה "שגריר של נייר". מיליוני "שגרירים" כאלו מצויים היום בכל חנות וסופרמרקט שכתנוי ואזור, כמו שאפשר למצוא אותם גם ברחבי העולם, במקומות אשר לשם מגיעים מוצרי מזון בהכשר מיוחד מישראל.

דרך עבודת חברי הבד"ץ שליט"א בנושא הכשרות — אופיינית לייחודיות של מועצת הכשרות. מעולם לא ניתן הכשר בצורה יזומה. תמיד היו אלה בעלי המפעלים שפנו למועצת הכשרות, הופנו בצורה מסודרת לרבנים הגאונים חברי הבד"ץ שליט"א וניצבו כדי לענות על כל השאלות והסידורים שהתבקשו. הבדיקות הרבות שעברו מפעליהם רק הר־כיחו, כי מתן ההכשר אינו דבר של מה בכך, וחותמת הבד"ץ אכן ראויה לשמה.

עובדה ניצחת היא, שעשרות רבות של מפעלי מזון, החוסים בצל השגחת הרבנים הגאונים חברי הבד"ץ שליט"א, עומדים ומוכנים לציית לכל הוראה של הרבנים. זהו, למעשה, תנאי רא־שוני לקבלת סמל הכשרות: נכונות לציית להוראות ללא ערעור. רק כך אפשר להשיג רמה גבוהה של השגחה ופיקוח על כשרות המזון.

בנקודה זו יש לציין, כי היו מספר מקרים של מפעלים ערבים מעבר ל"קו הירוק", שביקשו לקבל את השגחת ופיקוח מועצת הכשרות, אך נענו בשלילה. המ־אורעות של השבועות האחרונים בשטחים מלמדים, כי אכן אין לקבל אחריות לכשרות ולפיקוח באזורים אלו.

סיכום מעודכן מלמד, כי הני־הול המוצלח של מועצת הכשרות, הביא את־אותם מיליוני "שגרירים של נייר" אל שולחנות מוסדות תורה וישיבות, בתי ספר ופנימיות, בתי מלון מהודרין, שירותי קייט־רינג וכמובן אל רבבות עקרות הבית בכל רחבי הארץ. "שגרירים" שאינם רק סמל חיצוני, אלא בעלי תוכן, יעוד ומטרה מיוחדים.

היחודיות של הענקת ההכשרים על ידי בד"ץ אגודת ישראל באה לידי ביטוי גם בהודעה שפורסמה מטעם מועצת הכשרות, לפיה התנאים היחידים לפתח הפיקוח וההשגחה לבעלי עסקים, חנויות מזון, פלאפל ומתוקים היא: אי מכירת עיתונים חילוניים, שירות ציבור הלקוחות בלא לפגוע ברגשותיהם, לא להציב מקומות ישיבה אלא למסרת אכילה בלבד והתחייבות שכל דבר שיימכר בתפזורת ובמשקל יהיה בהשגחה המלאה של בד"ץ אגודת ישראל.

לעומת זאת, אין כל מניעה מצד מועצת הכשרות, שבעלי החנויות ימשיכו למכור כל סוגי מזון, ממתקים, שימורים, ייטות ומשקאות קלים ועוד של כל יצרני המזון בארץ, באריזותיהם האור־גינאליות, כאשר על אריזות אלו מצויינים שמות נותני ההכשרים. אין למועצת הכשרות כל ענין להתערב באופן ושיטת ניהול עסקי החנויות, באשר המסורה והיעוד הם, כאמור, לשרת את רבבות בני הציבור החרדי בכל אתר ואתר במתן שירותי כשרות בלבד, מבלי להיות צד כלכלי במסחר.

• השגחה ופיקוח למהדרין

ההשגחה והפיקוח הם למהד־רין. כך למשל, צרכנים ועקרות בית רבות מבקשות דוקא עופות מהשחיטה המהודרת של הבד"ץ אגודת ישראל, שחיטה המפורסמת בשיא ההידור והכשרות, אשר שמה יצא למרחוק ולא תמיד ניתן לספק את כל הביקוש בתעצב זה.

קו ייצור למהדרין בהשגחת בד"ץ אגודת ישראל קיים במחל־בה "טרה", שם מיוצרים מוצרי החלב בהשגחה זו ברמת כשרות גבוהה במיוחד. גם קו ייצור זה ידוע בהידור ובכשרות המיוחדת שלו ואף כאן רב הביקוש על ההיצע. הן במשך כל ימות השנה ובמיוחד בפסח.

אחרי שבת וחג אין קליטת חלב בקו ייצור למהדרין. החלב נקלט בקו זה רק כחליבה של יום ראשון ואילך. או היום הראשון שאחרי המועד. חלב זה נבע כ־36 שעות לאחר צאת השבת ועד אז לא מופעל כלל קו הייצור.

בערב ראש חודש אלול השנ"ז יצאו מטעם מועצת הכשרות הוראה ברורה של הרבנים חברי הבד"ץ שליט"א. לגבי כל המוע־דים בחודש תשרי. כולל על 3 הימים: ראש השנה והשבת של־אחריהם. לפי הוראה אלו נסגרה המחלבה "טרה" בתל־אביב כולה — מלפני כניסת החג, ביום ד' ועד למוצאי שבת שובה. קווי הי־צור למהדרין, כאמור, הופעלו. רק אחרי שהגיע החלב מחליבת יום א' — כלומר ביום שני.

ההשגחה בבנין זה קפדנית ביותר. בעלי המחלבה מודעים לאפשרות שזמן קצר לפני כניסת השבת עשוי להגיע משגיח מיוחד כדי לוודא שאכן המחלבה נסגרה. גם במשך השבת והחג מגיעים משגיחים כדי לבדוק, האם אכן נשמרת המחלבה כנדרש לגמרי. בנקודה זו כדאי להזכיר, כי אכן בחודש תשרי השתא ניכר ההפסד במוצרי החלב למהדרין, שהרי ימים רבים לא היתה כלל אפשרות להפעיל את קו הייצור למהדרין — אחרי שבתות וחגים.

הפיקוח וההשגחה המלאים על מחלבת "טרה", הם דוגמה לפי־קוח ההדוק הנעשה על ידי מועצת הכשרות של אגודת ישראל בכל יתר המפעלים והחנויות העומדים תחת השגחתה. הם עוד חיזוק לכבוד המיוחד שקיבלו אותם "שגרירים של נייר" על מוצרי המזון שלנו בכל מקום.

כשרות אינה מעופפת...

באחד מימי שישי התקבלה במשרדי מועצת הכשרות של בד"ץ אגודת ישראל הודעה, כי חברה מסויימת, העומדת תחת השגחת הבד"ץ, מתכננת מבצע פרסום מיוחד למוצריה. על ידי כרזת־ענק, אותה ישא מטוס קטן, אשר יחוג בשמי הארץ.

במבצע עצמו לא היה כל רע, אלמלא היה נערך דוקא ב... שבת!

כאשר נודע הדבר, הורו הרבנים הגאונים חברי הבד"ץ שליט"א להודיע למנהלי החברה, כי אם אכן תקיים את מסע הפרסום בשבת — יוסר לאלתר ההכשר ממוצרי החברה.

לא עזרו תחנוני אנשי הפרסום, כי המטוס נשכר כבר וכי אי אפשר לבטל את הפרסום. עד השעות המאוחרות של יום שישי נמשכה ההתדיינות ובסופה הודיעו מנהלי החברה, כי למרות שההוראה נמסרה להם רק ביום שישי בצהרים — הם מצייתים ומבטלים את מסע הפרסום.

כך אפשר לקיים פיקוח והשגחה ברמה גבוהה על מערכת הכשרות.

רענילאז - רענעט נפסל כבר ע"י הבד"ץ אגו"י לפני שנתיים

החומר ידוע בשם רענילאז, או רענעט, מוכנס לגבינות הלבן כגורם מקריש. החומר מוכנס ביחס של 1 ל־150 אלף. כלומר, 1 ק"ג על 150 טון.

כאשר הובא דבר החומר הזה בפני הרבנים הגאונים חברי הבד"ץ אגודת ישראל, בפרוס הפסח לפני שנתיים וחצי, פסלו אותו לחלוטין.

בירור שנערך העלה, כי "קרקע המוצא" של החומר מדגנים ולכן הוא נפסל בלא היסוס.

זאת למרות שהיבואן הציג בפני הרבנים הכשר "מהודר" על החומר, אך הבירור הנוסף שהתקיים, אישר, כי מדובר בחומר שמקורו בדגנים ולכן הוא נפסל כבר לפני שנתיים וחצי.

הסערה־שקמה לאחרונה, כאשר דבר זה "התגלה" לאחר ששווקו גבינות רבות בפסח שעבר, אשר הכילו את ה"רענילאז", לא נגעה לכל אלו שהקפידו על הגבינות שתחת השגחת מועצת הכשרות של בד"ץ אגודת ישראל.

صكنا من الاصل

צניעות

א' דיזהב

בני, בן־השבע, שב מן ה"חדר" בפנים עצובות. רישומי הבכי היו עדיין ניכרים על פניו, והרגשתי שבכל רגע הוא עלול לפרוץ בבכי מחודש. הוא לא היה מסוגל לענות לשאלותי, רק הצביע על פאותיו... או אז מיד הבנתי במה מדובר.

ביום קודם לכן שלחתי אותו אל הספר. הספר טעה וקיצר את פאותיו יתר על המידה. הן היו, אמנם, כשרות למהדרין, אבל קצרות יותר מאלו של חבריו לכיתה. כבר בבוקר היסס בני, אם ללכת מפחד החברים: הם ילעגו לו, אני ביטלתי את חששותיו ועודדתיו ללכת ל"חדר" ולא לבטל לימוד תורה. אבל כאשר יגעד בני — כן היה. החברים צחקו ממנו וביישוהו. הוא עבר חויה קשה.

אני נוהדתי לשמע סיפורו ושאלתי את עצמי כמה שאלות בסיסיות: מה מקום פה לצחוק? זה לא קרה באשמתו, מה גם שהפאות נשארו כשרות. האם להכאיב לזולת אינה עבירה חמורה? "ואהבת לרעך כמוך" אינו כתוב בתורה??

בתורה יש מצוות חיצוניות יותר כמו: תפילין וציצית וכו' ויש פנימיות יותר כמו תפילה, שהיא עבודה שבלב. גם במצוות תפילין יש עולם מלא רגשות פנימיות שהתבטאות בה, וגם בתפילה יש צד חיצוני והוא לומר את המלים שבסידור. היחס בין הצד הפנימי לצד החיצוני הוא עדין מאד, שחז"ל העמיקו בו רבות.

נחלק את הנושא לחמש דרגות:

א. יש אדם שמשוחח עם רעהו ובהתלהבותו מנופף ידיו בחזקה. תנועות ידיו נובעות באופן טבעי מתוכן דבריו. הן כל־כך משתלבות ברגשותיו שהוא אינו מודע להן, הוא אינו יודע על קיומן. הפנים והחוץ מאוחדים בצורה מושלמת.

כבוא בגמרא במסכת עבודה זרה דף י"ח. על ביתו של רבי חנינא בן תרדיון "שהיתה מהלכת לפני גדולי רומי, אמרו: 'כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו'. מיד דקדקה בפסיעותיה". הגמרא מביאה על זה את הפסוק: "עון עקבי יסבני" — עוונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו ליום הדין". כל עוד הלכה הריבה באופן טבעי, היא ביטאה בצעדיה את צדעותה ואת אצילותה כבלי לשים לב. הערכים הפנימיים והפעולות החיצוניות היו אחדותיים וטהורים. באותו רגע שגדולי רומי שיבחוה עלתה אצילות הליכתה למודעותה והפכה לפעולה חיצונית, ראוותנית. חלה הפרדה בין הפנים לבין החוץ.

ב. יש אדם שקיבל מחברו מתנה גדולה ושמח איתה מאד, הוא חשב דחף פנימי להודות, לומר תודה רבה, כאן הוא משתרק לפעולה חיצונית במודע. היא נובעת מעומק רגשותיו, גם כאן יש הרמוניה שלמה בין הפנים ובין החוץ. אצל צדיקים גדולים כל עבודת ה' החיצונית נובעת מרגשות עמוקים כלפי הקב"ה, ספרי־מוסר מכנים מעשה חיצוני שאינו נובע מן העולם הפנימי — "מעשה קוף", רק חוץ בלי פנים.

ג. אדם אחר מרגיש שעולמו הפנימי דל. הוא אינו מרגיש קרבה להקב"ה, אינו מתלהב לעזור לזולת, ואינו נדלק מדברי־תורה. מה לעשות? — ישעה! היא יעשה בשקע פעולות חיצוניות חיוביות, מצוות וחסד כדי ליצור הרגשה פנימית. כפי שהראשונים אומרים: "החיצוניות מעוררת את הפנימיות". או לפי אומרים: "אדם נפעל לפי פעולותיו". מעשיו הם, אמנם, חוץ בלי פנים, אבל הכוונה היא לפתוח את העולם הפנימי.

ד. ועוד אדם לנו שחש שאין לו כח עמידה מול העולם הזה. יש תנועות, יש סחף חברתי שלילי, והוא פוחד להיגרר אחרי הרע. אדם זה מכניס את עצמו למסגרת חיצונית של שמירת מצוות והפעילות החיצונית שומרת עליו מלהרדרד. החוץ יש לו ערך עצמי בהיותו שומר על הפנים.

הגמרא במסכת נדרים דף ט: מספרת: "אמר רבי שמעון הצדיק מימי לא אכלתי (קרבן) אשם נזיר טמא אלא אחד. פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו: 'בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה?' (חובת הנזיר להסיר את כל שערו). אמר לי: 'רועה הייתי לאבא בעירי. הלכתי למלאות מים מן המעין, ונסתכלתי בבבואה שלי ופחז עלי יצרי וביקש לטורדני מן העולם', אמרתי לו: 'רשע, למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רימה ותולעה העבודה (לשון שבועה) שאגלחך לשמים'. מיד עמדתי ונישקתיו על ראשו. אמרתי לו: 'בני, כמוך ירבו נוזרי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר: 'איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה''".

הרועה קיבל על עצמו מעשה חיצוני שנבע מצורך לשמור על הפנים, על צלם האלוקים האמיתי.

המניע של הרועה הלהיב את רבי שמעון הצדיק, מפני שהיתה נפוצה נזירות מסוג אחר שמניעיה היו חיצוניים בלבד, והפכה להצטדקות חיצונית. וכאן אנו מגיעים לדרגה ה', שיש חוץ שמנותק לחלוטין מן הפנים. אדם עושה מצוות, כדי שאנשים יראו אותו ויכבדוהו, או כדי להשתלב בחברה מסוימת ולקבל את אישורה, או שזקוק לאורח חיים דתי עבור פרנסתו. ועל זה מזהירה המשנה בפרקי אבות, בפרק רביעי משנה ה': "אל תעשה עטרה להתגדל בה ולא קרדום לחפור בו".

בתורה הקדושה יש מצוות מוגדרות ובלתי מוגדרות. מצוות ציצית, למשל, מוגדרת: אורך ורוחב של הבגד, אורך של ציציות מספר מסוים של קשרים וסיבובים, מצוות פאות מוגדרת: אורך מסוים ליד האוזן ואורך מסוים של שערות. יש מצוות בלתי מוגדרות כמו: "ואהבת לרעך כמוך". מה צריך בדיוק כדי לקיימה? מתי? ואיך? אין תשובה חד־משמעית. תלוי בנסיבות. צריך להרגיש את הזולת ואז באופן טבעי יודעים מה הם צרכיו. המצווה בנויה על עולמו הפנימי של האדם, את המצוות המוגדרות קל יותר לקיים, אבל טמון בהן קושי מכיוון אחר, כאשר המצווה קשורה בפעולה חיצונית ברורה, היא עלולה להיות רק חיצונית. כחות הרע משתלטים בקלות על דברים חיצוניים ומנסים לנתק אותם מדיקתם לפנים.

מפני זה יש ביהדות ענין של צניעות, צניעות במעשים טובים. אנשי מעלה השתדלו תמיד להצניע ולהקטין את הצד החיצוני של מעשיהם הטובים, מפני שאז תפחת הסכנה לחיצוניות ולהנתק מהפנימיות. הגמרא במסכת סוכה דף מט: ממשילה דברי תורה לירך "לומר לך: מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר" והגמרא מביאה את הפסוק של הנביא מיכה "הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך". מהו 'והצנע לכת עם אלוקיך': זו הוצאת המת והכנסת כלה לחופה". במיוחד דברים של פרסום — הצניעות יפה להם.

כששומעים היום את המלה צניעות חושבים מיד על התורה המוטלת על נשים ללבוש בגדים צנועים. זה כמובן תחילתה של הצניעות אבל אין זה סופה. המושג "צניעות" רחב הרבה יותר וכולל את כל עבודת ה' של האדם.

צניעות זו מידה נפלאה הנובעת מהעדינות ומהאצילות היהודית.

הסיפור הנ"ל, שהתלוצצו על בני מפני פאותיו הקצרות, הוא הזדמנות חד פעמית למחנך להראות איך יצר הרע נצמד למצוה נעלה וגורר את האדם לכיוון הרע. למחנך יש הזדמנות נפלאה לקשר מצוה עם ביטוי חיצוני כמו פאות למצות "ואהבת לרעך כמוך" לבל יהיה נתק בין עבודת ה' החיצונית לבין הרגשות ערכיות פנימיות. הם שני הצדדים של אותו מטבע ויוצרים יחד את שלימות האדם.

דור לדור יביע אומר

מאורע ססגוני ומרהיב ב"סעודת חומש" בתלמוד תורה של חסידי באבוב בירושלים

— מאת: מ. בן מאיר —

הכל התנהג לפי המסורת החסידית של "סעודת חומש" הנהוגה מאז ומתמיד אצל קהל חסידים. כאשר הבן מגיע למקרא על פי הכלל "בן חמש למקרא". בית המדרש המפואר של חסידי בובוב ברחוב חגי בירושלים, היה מלא מפה לפה. הורים באו לרוות עונג ונחת מן הילדים שלהם, שהגיעו עד כה על ידיהם האמונות של המלמדים העוסקים במלאכת הקודש ההציאו מוניטין טובים לתלמוד תורה שהוא מן המוסדות הצעירים בירושלים. מבט אחד על מגזן ההורים שהסבו ליד השולחנות, הציג גלריה של רבנים, ראשי ישיבות, אדמו"רים ואישי ציבור. לכל אחד מהם היתה סיבה אישית להשתתף במעמד זה שנערך בשעות הצהרים, זה בא לרוות נחת מבנו וזה בא לאותה מגמה כסבא של אחד מן הילדים שהפכו לחתן של יום אחד.

במרכז במת האורחים החשובים, בלטה דמותו המעמידה והמאצילה של זקן האדמו"רים, שהטריח את עצמו מרחוק כדי להיות שותף לשמחת הנכד, שהיה בין אותם עשרות התלמידים שניצבו על הבמה המוגבהת ופניהם אל פני המזרח. דור לדור יביע אומר, והמוחש כאן במלוא משמעותו של מושג זה. הילדים עמדו וקיימו את הצווי, והיו עיניך רואות את מוריך.

החגיגה — בראשות כ"ק האדמו"ר מבוהוש שליט"א.

את האוירה החגיגית הוסיפו אותם עשרות תלמידים מכיתה ב' שפצחו ברינה בפסוקים מעינינו של יום, כאשר שרו, יוסף ה' עליכם. היתה לשירה משמעות אקטואלית, וברוח היום הוסיפו להשמיע קולם ברגש, "יותן בנו אהבת תורה ויראת שמים".

בני החמש הגיעו למקרא, עונים בקול לשאלות שמציג לפניהם המלמד על סדרי החומשים בתורה, סדר פרשיותיהם על שמותם, הם נשמעים מתורגלים היטב לקראת המבחן, והם מסיימים בשירה הבוקעת מגרונותיהם בקול נעים. כאשר הם פוצחים את פיהם ושרים בנעימה קדושה, "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו". האמהות המצטופפות על גבי עזרת הנשים המוגבהת מעל לאולם, רואות בעונג שיש ברכה בעמלם אלה הבנים, ולא אחת מהם מורידה דמעות גיל ושמחה על שזכתה להיות במעמד זה.

תינוקות של בית רבן הנראים ברגע זה מאושרים מן הכבוד שנפל בחלקם קוראים את הפסוקים הראשונים בספר ויקרא, ויודעים להשיב על שום מה הם מתחילים בפרשה זו המדברת על הקרבנות, הקדושים הטהורים כמותם תינוקות שלא טעמו טעם חטא, וספר ויקרא אשר בידיהם, מורם אל על, כאשר הם קוראים בהתלהבות, "נגיל ונשמח בזאת התורה", והם עטורים כל אחד בכתרים ומקושטים יפה, והשירה קולחת ומבטאת את התחושה, "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף".

כל הבמה מרותקת אל מול התינוקות החמודים שפיאות מסולסלות מקיפים את ראשם ומוסיפים להם תוית חן מקורית, וראשון המברכים, זקן האדמו"רים כקש"ת האדמו"ר מבוהוש שליט"א שבא ליטול חלק בשמחות נכדו, מדבר בלאט האזניים קשובות לדברים היוצאים מפי קדשו, אחריו מתבקש לברך הגאון הרב משה חיים שמולר מציריך שניצל את הזדמנות ביקורו הקצר בארץ להיות בשמחת נכדו ואחרון המברכים היה הרב פרלוב בנו של כקש"ת האדמו"ר מנובומינסק המתגורר בירושלים.

המאורע החגיגי המרשים מסתיים כאשר התלמידים עוברים כבני מרון לפני כקש"ת האדמו"ר שליט"א מבוהוש שליט"א המעניק לכל אחד מהם את חמישה חומשי תורה בברכה אחד.

את הבמה פיארו עוד, האדמו"ר מרעש, האדמו"ר מסטרופקוב. האדמו"ר מחוסט, הגאון הרב משה הלברשטאם הרה"ג רבי משה סלנט, הרב משה ליפצר. הרה"ג רבי יוסף סלנט והרב אשר שאוך. זוהי במה שלא מוסדות רבים יכולים להתפאר בה, כיון שלכל אחד מהם כמעט, היתה שייכות אישית למאורע החגיגי אם על ידי בנו או על ידי נכדו.

כל הנוכחים יצאו מן המאורע בהרגשה, שתלמוד תורה זה של חסידי בובוב בירושלים, שהוקם רק לפני שנים מספר זוכה להערכה רבה מצד הורים אשר יודעים כי התינוקות מסורים בידיים אמונות, שהולכים מעלה מעלה כדרכה של חסידות זו שחידשה את נעוריה ומחזירה עטרת תפארת בובוב ליושנה, גם בירושלים, עיר מלאה חכמים וסופרים.

ילדי החדר — פנים יהודיות עם החן המסורתי.

משמעת - יסוד החינוך

שמשון לרנר

"חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו". דומה כי אין מלים יותר הולמות, בבואינו לשוחח על מצב היהדות החרדית כיום, לאחר שעם ישראל עבר שואה כה איומה, שואה, שלפי עדותו של בעל חובת־התלמידים — לא היתה עדיין כמותה בעם ישראל. שואה שהשמידה יותר משליש מעם ישראל, למעלה משישה מיליון יהודים הועלו על המוקד, ובתוכם גאונים וצדיקים — סלתה ושמנה של היהדות החרדית.

והנשארים, שבורים ורצוצים. אחד מעיר ושנים ממשפחה, נאלצו לעזוב את מקום מגוריהם, את הארצות רוויות־הדם, ולולי עזרת הבורא קשה להבין כיצד הוקמה מחדש היהדות החרדית. בחסדי שמים הוקמו מרכזי תורה גדולים ועצומים, הן בארצנו הקדושה והן בתפוצות, ודומה, כי המתבונן בזה, יראה מיד כי זהו אחד הנסים הגדולים שנעשו לעם ישראל מאז היותו לעם.

אם נעשה חישוב כללי, יתברר שיש כיום עשרות אלפי בחורי ישיבה, היושבים ועוסקים באורייתא בהתמדה, וכן אלפי אברכי כולל, תופעה שכמעט ואין לה אח ורע בכל שנות קיומו של עם ישראל. וזאת בנוסף לעשרות אלפי ילדי ישראל, תנוקות של בית רבן, שעל הבל פיהם העולם עומד, ואין לך כיום מקום אחד בעולם, אשר בו יש ריכוז של יהודים, גם הקטנים שבהם — שאין בו "חיידער" לילדי ישראל. כמעט שאפשר היה לומר כי השואה כמעט ולא הותירה כל רושם על עם ישראל. ואעפ"כ יש נקודה אחת, שאצל מעט מילדינו אפשר לראות בה את ההבדל בין ילדי היהדות הקודמים לבין ילדינו. ולא שברצוננו לקטרג ח"ו על יהודים, אלא פשוט לעורר על נקודה זו, והיא: המשמעת החזקה שאליה היו מורגלים ילדינו בדורות הקודמים.

למעשה, כבר הקדימו חכמינו ז"ל וגילו לנו כי בעקבתא דמשיחא יהיה מצב של חוצפא יסגא. לא "ניצוצות" של חוצפה, אלא חוצפא יסגא, וחז"ל הבהירו את נבואתם המרה בתארם את המצב באמרם: ..."נערים פני זקנים ילבינו, בן מנוול אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה, הבן אינו, מתבייש מאביו, אין לנו על מה להשען אלא על אבינו שבשמים (סוטה מ"ט) ומי שחפץ לראות זאת אינו צריך לנסוע למדינת הים, עליו לצאת לרחובה של עיר, להציץ מבט חטוף על "נוער ההבל" של החילונים, הנוער אשר חונך ע"פ האסכולה החילונית הדוגלת בהענקת עצמאות מופרזת לילדים מקטנותם, והכל כאילו מתוך דרישה מובהקת של... הילדים, שהילדים יהיו "מפותחים" ולא יסבלו מ"דיכוי". ילדים הללו אין מי שיעצור בעדם, שלא יגררו אחר כל אותן התאוות שיצרם הרע מחדיר בהם, ומהי התוצאה, חושך שבטו שונא בנו, — כשילדים הללו גדלים, בועטים הם בהוריהם ומוריהם, המתירנות הולכת וגודלה, תופעות שהמוסר האנושי שולל אותן — נשחקות מדי יום ביומו...

יהודים יקרים!

ברוך השם שילדינו אינם הולכים בדרך זו, אך עלינו מוטל חוב עצום, למנוע מילדינו התדרדרות, אפי' כל שהיא, מפני שחז"ל העידו: כך דרכו של היצה"ר, היום אומר לו עשה כך ולמחר עשה כך וכו'.

* * *

למעשה נתונים ההורים כל הזמן במלחמה פנימית חזקה. מחד גיסא ישנו רגש של הורים האוהבים את ילדיהם ללא גבול, ורגש־אהבה זה דוחף את ההורים להעניק לילדיהם את כל מה שהם חפצים בו, וגורם להם שלא ילכו עמם ב"יד ברזל", ובפרט אותם הורים שהם פליטי השואה, או אותם שיש להם רק בן יחיד, או אותם הורים שציפו זמן רב עד ללידת ילדם הראשון... ההורים הללו, מטבע הדברים שהם משתוללים להעניק לילדיהם אהבה חום הרבה יותר מהרגיל.

כאמור, רגש זה, זהו רק צד אחד של המטבע, והצד השני — החוב שהקב"ה הטיל על ההורים, לחנכם חינוך ללא פשרות, להנהיג משמעת ברזל, להרגיל את הילדים מקטנות, שאם ההורים נותנים הוראה, חייבים לבצעה מיד, ללא כל פשרות, ולא שההורים יצטרכו לומר את הוראתם מספר פעמים, אלא די באמירה אחת, וכאשר הילד ישמע מפי ההורים ציווי, אפי' פעם אחת — יזדרזו לקיימו מיד, כרוחו וכלשונו, ללא פשרות וללא ויתורים, בין אם הציווי מובן להם ובין אם לאו. בין אם ההוראה קוסמת להם ובין אם זה לא לרוחם; את הוראת ההורים חייבים הם לקיים מיד, ללא התחכמויות וללא דחיות.

למעשה, דבר זה תלוי בהרגל, וזה תלוי הרבה בהורים, א) האם הם עומדים על כך, שהוראתם תקויים מיד, כרוחה וכלשונה? ב) אימתי מתחילים להנהיג את המשמעת הזו, באיזה גיל? ג) כיצד הם מגיבים כאשר הילד אינו מציית להם, האם עוברים הם על כך לסדר היום, או שהם מגיבים על הפרת דבריהם בחומרה?

בפרשת כי תצא, כאשר התורה באה לתאר את מצבם העגום של אותם הורים, שילדם הפך להיות בן סורר ומורה רחמ"ל, כותבת תורתינו הקדושה: כי יהיה לאיש בן סורר ומורה! (ומהיכן זה נובע?) איננו שומע בקול אביו ובקול אמו!

לא פעם שומעים מהורים כל מיני תלונות על ילדיהם. ילדי אינו לומד בשקידה, ילדי מתקוטט עם חברים, ילדי אינו שומר על חפציו, ילדי אינו מתפלל כראוי. שאל נא הורים אלו, הכיצד יכול ילדכם לעשות כן, וכי לא צויתם עליו כיצד עליו להתנהג? ההורים אלו יענו מיד: מה נעשה? אמרנו לו, הערנו לו, הוא לא שומע בקולינו! למעשה, תשובה זו מהווה תעודת־עניות להורים, וכאילו ההורים אומרים: הננו מודים ומתוודים, כאשר הילדים היו קטנטנים, לא הנהגנו משמעת־ברזל, רגש האהבה שבנו הטעה אותנו, לא רצינו להכאיב להם וללכת עמם ביד קשה, והילדים קלטו את החולשה שלנו וניצלו אותה.

ה"יערות דבש" מכנה רחמנות זו במילים בוטות: ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהם רח"ל!...

הילד, מקטנותו, בהיותו עדיין תינוק המוטל בעריסה, מבין הוא מיד וקולט מהי חולשת ההורים. די היה לו בראיה פעם אחת, שכאשר הוא בוכה, ההורים נחפזים אליו, ואח"כ, כל פעם שהוא רוצה משהו, יש לו עצה פשוטה, הוא מתחיל לבכות ומשיג את שלו.

כאשר הילדים גדלים מעט, הם מקבלים הוראה כל שהיא מההורים הם מנסים להתמרד — שלא לבצעה, ומדוע? מפני שיש להם יצר הרע, ויצרם מסיתם לכך, יודע הוא היטב שהציות בקול ההורים הוא יסוד החינוך ואם יצליח ללכוד את הילד ברשתו בנקודה זו, יש לו כל הסיכויים שבמשך הזמן הילד יהיה בן סורר ומורה רחמ"ל... שהרי כל כולו של החינוך תלוי בלימוד הילד וחינוכו לציות ומשמעת.

יש הורים המנסים להשלות את עצמם בטענה: הילד קטן עדיין... שוכחים הם שיש גם מושג של הרגל, היום הילד מתרגל, שהוא לא צריך לציית להורים תיכף ומיד, ואח"כ הוא מתרגל לעשות זאת בצורה לא מכובדת, וכך הולך ומתדרדר הוא מן הקל אל הכבד רח"ל...

ולסיכום:

— חייבים לעמוד על המשמר בחינוך הילדים, במשמעת ברזל מקטנות, וגם אם בעיני הילד זה לא מוצא חן, או שהוא מתחיל לבכות, אסור להורים להיכנע. ואם כי יש להם זכות לשקול היטב כל הוראה בטרם אמירה, הרי שלאחר שההוראה יצאה מפיהם, אסור להם להיות ותרנים, ומחובתם לעמוד על כך שהוראתם תבוצע במלואה, וכאשר הילד עושה כן, לעודדו ולהעניק לו את המלה הטובה, ואם ח"ו הילד אינו מציית, להגיב על כך בחומרה. ואין התנהגות זו סותרת את רגש הרחמנות והאהבה, אדרבא! וכאשר ננהג כן נזכה שילדינו יגדלו בדרך ישראל סבא, וכפי שזכינו בדורות הקודמים חינכו את ילדיהם, ונזכה לרוות מהם אך תענוג ונחת כל הימים!

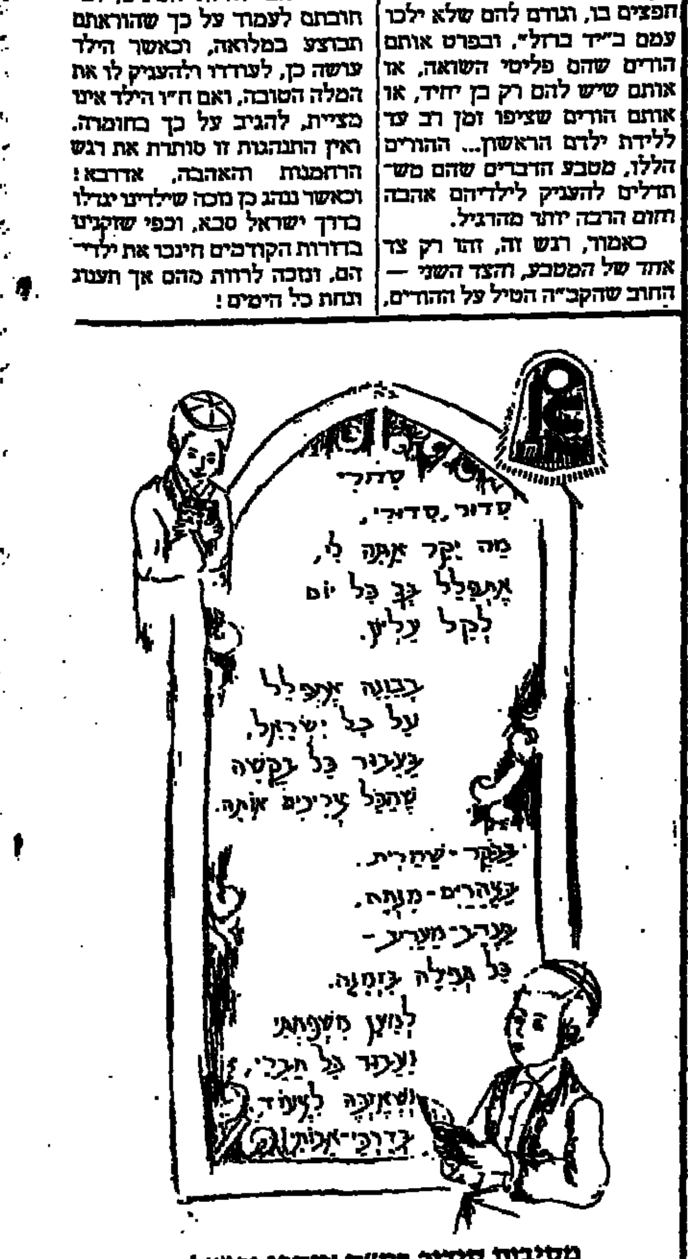

מסיבות סידור בת"ת איתרי ירושלים

מסיבות סידור נתגגו בימים אלה ברוב פאר והדר בכל כיתות התלמוד־תורה "איתרי" בירושלים (סניף המרכז, סניף רמות וסניף הר־נוף), לרגל התחלת לימוד הסידור בכיתות המכינה. התלמידים קיבלו דף מצויר, יחד עם הסידור, וכן השיר הנראה כאן.

חובתם של הורים ומורים כלפי ילדים הנכשלים ב"שליחות־יד"

ח.ש. שוורץ

בבואנו לסכם את שני מאמרינו הקודמים, מוכרחים אנו להדגיש ולומר כי זה טבעי שילד נוטה לקחת דבר שאינו שלו — פשוט מאד משום שאינו יודע שהדבר אסור וחמור כל כך ואשרי האם אשר בודקת בכל יום את ילקוטי ותיקי בנה ובנה בחזרם מהחדר, הגן, ובית הספר לראות אם אין שם קוביות, אבני פלא, עפרונות, מחודדים ומחקים בלי ריח ועם ריח (וסימנך ד"ק "יעורר ח'מדה"...) או סתם משחקי העתה כמו גולות ו"חמש אבנים" וכדו' או פשוט מאד כסף שהילד־הילדה קנו, מכרו ועשו כל מיני החלפות, הדיוט אומר ש"מותר" גם למחנך (בעיקר בכתות הנמוכות) לעשות כן ובעיני נראה שהעושה כן שכרו רב יהיה, כי אני ב"ה הצלתי כמה צמידים של אמהות כשירות וסכומים יפים של דולרים שהילד הוציא מקופתו... (כך בכל אופן טענה האם...).

אמרנו "אשרי האם" — ראשית משום שכן הבאנו הספור על אמו של רבי נחמן בר יצחק שהיא היא אשר הצילתו, וכן אמר רבן יוחנן בן זכאי עת אשר מנה שבחו של תלמידו רבי יהושע בן חנניא — אשרי יולדתו (אבות פ"ב, יא), והיא היא אשר גרמה לו להגיע לדרגתו הגבוהה, וכן אמר שלמה המע"ה (משלי א, ח) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך — ואל תעזוב ההנהגה שתנהיגך אמך בה (רלב"ג), ואולי ניתן לפרש ולומר: כנגד האב אמר בלשון מצות עשה "שמע בני", וכנגד האם אמר בלשון מצות לא תעשה, "ואל תטוש". ובהיות שמצות לא תעשה חמורה היא, נתן הקב"ה כח באם הילד למנוע את ילדיה מעשות עבירה ע"י אמריה הנעימים והפיוס שמפייסת אותם, ומה גם שהיא נמצאת עם ילדיה יותר מאשר האב, ויתכן שמצאתי לי סמך לדברי אלה בפירוש האבן עזרא ז"ל (שם) "תורת" אמך, כי האשה חכמה מורה הדרך הישרה לבנה כבת שבע שהיא יסרה למואל ומלת אל לשון פיוס", הרי אומר שהחכמה היא שהמוסר שמוסרת האם את בניה יהיה מתוך פיוס. אם האשה מינה בהשגחה פרטית חייבת לדעת שכמו שהקב"ה זיכה אותה ונתן לה ילדים, הוא גם הכין את לבה איך לחנכם, לא פחות מהיונה האמנה הלוקטת ומביאה עוד קש ועוד קש כדי לבנות את קנה — לחמם בו את אפרוחיה, והיא תגדלם ותלמדם לפרוח ולא תעוף בם עד אשר תהיה בטוחה כי הם יכולים לבד לפרוח ולהביא טרף למחיתם.

* * *

טבוע בדמי עובדא: בהיותי ילד קטן ואמי ע"ה שלחה אותי למכולת לקנות דבר מה עשיתי כאשר ציותה אותי, משבדקה את העודף, אשר תאם עם הקניה, ראתה אצלי עוד שילינג אחד (סכום נכבד בימים ההם), מנין לך הכסף, בני? — שאלה, אמור לי רק אמת, מצאתי בחנות על הרצפה — עניתי, בתוך החנות, או מחוץ לחנות? הרגמתי לפניה המקום בתוך החנות שם מצאתי את הכסף, "קח את הכסף ולך אל בעלת חנות המכולת, אמור לה היכן מצאת והחזר לה ותקיים מצוות השבת אבידה, קיימתי מצוותה, אולם כאשר גדלתי ולמדתי גמרא (ב"מ כו, ב) מצא בחנות הרי אלו שלו — משום שהבעלים מתיאשים וכלשון הרמב"ם (הלכות אבידה פט"ז ד) "ואין צריך לומר מתיבה ולחוץ הרי הן של מוצאן", וזה היה ממש מתת על הרצפה קרוב לדלת ולא. סמוך לתיבת הקופה, (יכולנו להצביע גם כיום על המקום...) חשבתי בלבי מדוע היה עלי להחזיר את הכסף? ולא היה מענה משכנע בפי, משגדלתי עוד ובניתי את ביתי התבוננתי יותר בעובדה זו ואמרתי לעצמי ראה נא ראה, אתה הבאת מציאה כשרה הביתה, מציאה אשר יכלה לספק מזון לכל אנשי הבית כמעט ליום אחד — בו בזמן שהמצב היה קשה מאד בבית, הלכה אמך וויתרה על הכל, ובעיקר לחנך את ילדיה שהיא עוקבת אחר כל מציאה שהם מוצאים ואין "ילמצוא" סתם, כי לכל היותר יכלה לעשות שאלת חכם.

רגילה היתה תדיר לספר לנו על אודות אותו גנב שגנב וסיים גניבתו ברצח והוא נידון לתליה, לפני שהועלה לגרדום שאלו המלך מהו מבוקשו האחרון, אמר: קראו לאמי, ברצוני להפרד הימנה וללחוש לה דברי פרידה, משהובאה לפניו הוא חבל בה קשות, לשאלת המלך מדוע נהגת באכזריות כזאת כלפיה? — ענה ואמר שהיא היא אשר גרמה לי לעלות עכשיו לגרדום! כי בתחלה הוא "מצא" אגורה אחת והיא לא שאלה ולא חקרה מנין היכן "מצא", אח"כ הביא שקל וגם לא שאלה, חמדת הממון משכה אותו ד"ילקח" עשרה, מאה, אלף וכו' עד אשר עכשיו מובילים אותו לעמוד התליה.

ואל יאמר האב שמצוות חנוך להנהגה ישרה שייכת רק לאם והוא משוחרר כי היא כבר תדאג מאחר והוא טרוד בעסקיו אפילו השמימיים, כבר הבאנו במדור זה ששלמה המע"ה משבח את אביו ע"ה באמרו: ויורני ויאמר לי (משלי ד. ד) הוא לימדני והלימוד היה באמירה נעימה, משום כך הוא גם פונה לאב ואומר לו חנוך לנער — למד (אבן עזרא) ולא באמר "חנוכי". האב חייב גם בדרכי נועם לעקוב אחר כל מעשה ילדיו. ולבוא לעזרת האם אשר פעמים רבות היא אובדת עצות נוכח מעשים כאלה, ובשיתוף פעולה שקטה יוכלו בע"ה להצליח למנוע מהילדים מעשות מעשים לא טובים.

* * *

יחד עם זאת אשר אמרנו שזה "כמעט טבעי" שילד נוטה לקחת דבר שאינו שלו, הרי אינני זוכר בשום פנים ואופן שבימי ילדותנו שמענו על כל כך הרבה ילדים וכ"ש נערים שנכשלו בעבירה זו ואפילו יחסית לא, בתקופה של כמה שנים יכולנו לשמוע על ילדים בודדים שנכשלו, והסיבה היתה גם שם חוסר אהבה ותשומת לב לילד, או שזה היה ילד מבית אשר הזניחו את חינוך הילדים, או ש"שלום הבית" היה שם מעורער וכדו'. בואו אם כן ונתמקד יחד מהי הסיבה הגורמת לכך, שהיום שומעים על מקרים רבים של ילדים נערים הנכשלים בעבירה זו.

תשובתי הקצרה היא: היתה אז אוירה של הסתפקות במה שיש. — דבר שלצערנו חסר כיום, הד־

חול שאדם מישראל יחל לעצמו היה שהקב"ה יזכנו בבנים אשר יגדלו בתורה"ש ויהיה לו עבורם לחם לאכול ובגד ללבוש. והיותר לא עניין את אף אחד. וכאשר אין חמדה אין גניבה! כדברי רבינו האבן עזרא ז"ל (שמות כ, יג) "כל משכיל צריך שידע כי וכו' ממון לא ימצא אדם בעבור חכמתו ודעתו רק כאשר חלק לו השם וכו', ואמרו חכמים בני חיי ומזוני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא, ובעבור זה המשכיל לא יתאוה ולא יחמוד", עכ"ל. והרמב"ן ז"ל (שם) כתב, "ומי שלא יחמוד לא יזיק לעולם לחברו", וכן גם הספורנו ז"ל כתב (שם) "לא תחמוד — יהיה הדבר אצלך לנמנע גמור, כי הנמנע לא יחמדהו הטבע כלל וכו' כי החמדה תגרום את הגזל כעניין עכן ואחאב ואקחם". וה"עקידה" כתב (שער מ"ה) והנה היה הדבר הזה (לא תחמוד) חמשי בזה הלוח, בעבור שהוא חמשי במדרגה ל"לא תרצח" כמו שהוא דבר כבד את אביך במדרגה חמשי לדבור אנכי ולא יהיה לך — ובא כנגדו, כי באמת החמדה תביא לאדם להכחיש א' ממעל ולגזול אביו ואמו מתחת וכו' וכבאי הוא לאו דלא תחמוד לחייב בו אלו הדברות כי בלי ספק החוטא בו חוטא בכולם וזה הרבה בו לאוין ולא כללם בלאו אחד וכו' כי צריך לשרש אחר החמדה וחלקיה כמו שצריך לשרש אחר מעשה הע"א. עכ"ל.

ועתה קוראים נכבדים, לב מי שלא יתרגש לקרא את דבריהם של ראשונים כמלאכים ז"ע, הבה ונודה בפה מלא ונאמר: אבל אשמים אנחנו! אנחנו בעצמנו הבאנו לנו ומביאים לנו בכל יום חמדה נוספת במוצר חדש קטן וגדול שהגויים ביפן, בקוריאה ובארה"ב מיצרים ומציפים את העולם כולו עבור ילדים קטנים וגדולים, ובעלי החנויות, הצרכניות והעסקים עוד מוסיפים גירוי על גירוי בזה שמעמידים את כל המצרכים "הפקר" לקהל הקונים בלי שום פיקוח או פיקוח חלש וכושל... דבר המכשיל את הרבים כקטון כגדול רח"ל.

עמדתי בחנות של שעונים, החנות היתה מלאה עם נערים ונערות, ילדים וילדות (באמצע היום?) נכנסה ילדה בת 10 בערך עם שטר של חמישים ש"ח לקנות שעון אלקטרוני ואתה עמה עוד כמה חברות "לעזור לה לבחור", ובעל החנות מסר להן חבילה של שלושים שעונים בערך שתבחרנה לבדן והוא פנה לענות לקונים אחרים.

לבי התפלץ בקרבי משלשה דברים. ראשית מנין לילדה בת עשר חמישים שקלים? שנית, האם אמה יודעת מזה והיא שלחה אותה לבד להחליט איך ומה לקנות? שלישית, איך מוסר אדם לילדות קטנות חבילה כה גדולה של שעונים? אבל חשבתי בלבי גם אם אזעק ואשוע מי יאזין לי ומי יבין אותי, ומאידך חשבתי מי ראה או שמע אי־פעם שיכנס אדם לחנות או עסק ויקח לו לבד מצרך כלשהו וכל שכן ממתק או צעצוע, האם פחד פעם בעל החנות מאותו קונה ירא ושלם או מאותה אשה צנועה וילדיה שמא ישלחו ידם בדבר שאינו שלהם? האם הדור הזה אשר היה מלפנינו היה ח"ו פחות באמון מאשר אנחנו בני הדור הזה? אם כן מדוע המוכר אז הקונה עד אשר המוכר נתן לו את מבוקשו וכיום אנחנו משרתים את עצמנו לבד?

שוב תשובתי בפני: דור הקודם הסתפק במה שהיה לו, ולא חמד לכל מה שהעינים ראו, וכאשר העינים שבעות אין חמדה, וכאשר אין חמדה לא ממהרים להשיג כל דבר, וכאשר האדם מתון, הוא אינו פוגע בשום אדם וברכושו, דורנו אנו חי במתירנות וזלזול בערכים, וזוהי כעין שרשרת אשר חוליא אחת קשורה בחברתה.

סיפר לי אברך, שבאים אל הקיוסק שלו ילדים בני 3־5 עם שטרות של 10 ש"ח לקנות ממתקים הילד אינו שוכח לשאול אם זה מעושר או שמבקש ממנו שיעשר לו... הרי משמע שהילד בא מבית טוב ומדוע שלא ישגיחו ההורים יקרים אלה שילדים לא יקחו שטרות של עשרה שקלים מהבית, מדוע שאמא לא תחנך את ילדיה אם רצונך בבקלי, אני אתן לך ותאכל בבית ליד השלחן כמו יהודי ולא להיות דומה... ואם הוא נער הרי הוא גם פסול לעדות (קדושין מ, ב וראה שם בתוספת ד"ה ויש אומרים וכו' והר"י אליהו מפרש כגון שהלך אצל המוכרים וטועם וכו' ומכאן הערה לאלה העומדים ומטעמים אצל הפיצוחים ובינתיים הם אוכלים... והם שוכחים ששם מתחנכים אם לא ילדיהם שלהם אזי ילדים אחרים עומדים ומתבוננים כאילו הותר הדבר!).

מכיר אנכי בעל מכולת שמשך הרבה קונים בשל ישרותו, נקיון החנות והמצרכים הטריים שמוכר, הוא היה מתאונן שלא ראה דבר כזה מימיו שאנשים מכובדים "לוקחים" שוקולד, נס קפה ומשקאות חריפים וזאת על אף שלשה עובדים נמצאים בחנות, עד שהחליט לסגור את החנות ליומיים "לערוך שיפוצים" — שהם היו אך ורק העברת המצרכים היקרים ליד הקופה שם הוא עומד וסגר את המעבר אליהם, מכל טוב תקבלו מיד העובד העומד שם ואין לקחת לבד והתשלום מידי.

* * *

אחרי שפירטנו באריכות את כל הגורמים ל"שליחות יד", נבוא כעת לסכם ולהביא את דרכי המניעה, בראש וראשונה יש להרגיל את הילד מינקותו לדבר רק אמת. חז"ל השל"ה (שער האותיות קנ, ב) כלל גדול יהיה לאב המיסר את בנו ושיהיה בטוח שהבן הולך בדרך הישר אף בסתר שלא בפני האב יראה בכל כחו להדריכו במדת האמת וכו', ויטיל מורא גדול עליו באם יצא מפיו דבור אחד של שקר וכו' ותנה פה בירושלים ע"ה תובב"א היה רגיל אצלי חסיד גדול מחסידי עליון מהספרדיים, ואם היו נותנים לו כל הוללי בעלמא לא היה ח"ו מוציא מפיו דבר שאינו אמת בבירור, וסיפר לו מנוער אביו בעודו היה נער הוא ואחיו ובא קובלנא שנעשה איזה ענין שלא כהוגן אמר מי שיודה על חטאו ויאמר אמת אמחול לו רק יזהר מהיום והלאה שלא ישנה באולתו ואיזה שיכפור ואני אחקור ואדרוש שאחד בשקר וכפר אזי אעשה לו ענשים בכפלי כפלים, וכן עשה מי שהודה מחל לו ונתן לו מתנה עוד איזה מטבעות בעבור שהודה באמת ולהאחר ששקר ענשו בענשים גדולים כך היה מגדל בניו במדת אמת והיה קונה האמת במטבעות לקיים אמת קנה ונעשה בבנו החסיד הנ"ל טבע האמת עולמית עכ"ל.

ב. אם ילד נחשד בגניבה יש להבטיחו שאם יודה על האמת לא יאונה לו כל רע, ולהיפך, יקבל ממתק או פרס כלשהו, וכמו כן יש להקפיד מאד לקיים הבטחה זו, ואחרי הודאתו יש לשבחו שעשה מצוה גדולה ויכופר לו. כדאי גם לספר מעשה עכן שהודה (יהושע ז).

ג. אופן החקירה צריכה להיות קודם בחדר המנהל"ת או בחדר המלמדים־המורים לבדו (ובבית שלא בפני האחים והאחיות) באופן

(המשך בעמוד י"ד)

ספר חדש

"הספריה הקטנה" של הגב' בקרמן

הספריה הקטנה של בקרמן — ספריה ממש עם מגוון של ספרים וספורים. הספרים הם אמנם קטנים, אך כנראה יתפסו מקום גדול בספרות הילדים החרדית. ניכר בהם המאמץ ששוקע בהם, מבחינה חיצונית הם יפהפיים, מושכים את העין, תמונות יפות במיוחד ניר מאד משובח. ודפוס שממש מזמין את הילד לקרוא בו. הילד נמשך (גם המבוגר) ירצה לקרוא את הספר לדעת מה שכתוב בו.

והתוכן של הספרים כל כך אקטואלי, לקוח ישר מהבית של כל אחד ואחד. מי שקורא את הספרים בכללותם מקבל את הרושם שהמחברת רוצה ליצור כאן ממש תשתית חינוכית, לגעת בבעיות המטרידות את כל הורה ומחנך. והנושאים מגוונים, לא נבחרו רק הקלים שבהם.

וכל נושא על אף הצורה הפשוטה והמושכת שבו הוא נכתב הריהו נדון בצורה מעמיקה. הילד מבלי לחוש בכך יקבל השקפות מצויינות על כל הליכות החיים תוך כדי קריאה בספר.

ישנם נושאים שהם יותר מצויים ויומיים, כמו האורחת הקטנה — המתאר את התהליך העובר על הבית עם התוסף תינוק חדש לחיק המשפחה. כל ילד יוכל כל כך טוב להזדהות עם הספר, להרגיש שזה אכן מה שקורה אצלו, איפה אמא, לאן היא נעלמה וכו'.

והספור כשרצה יונתן להיות קטן — מתאר את התופעה הידועה של ילד הרוצה להידמות לתינוק, וכאן בספר ניתנת לו האפשרות לחזור לימי התינוקות, ובסופו של התהליך הוא מגיע למסקנה שזה לא כדאי להיות תינוק, הרבה יותר משתלם להיות גדול. ומזויה אחרת דן בנושא הספר: הגדולה בבית: מדוע דוקא הגדולים צריכים לוותר, למה לא דורשים מהקטנים שיוותרו, ומה בעצם התמורה לה זוכים הגדולים המוותרים.

ונושא אחר שנדון באחד הספרים — לשמואל קשה ללמוד — מתואר ילד שהלימודים באים לו בקושי רב, ולא פעם מתעורר הספק בלבנו האם כדאי כל המאמץ? האם יצא ממנו ממש? האם לגדולות נוצר? הספר שמבוסס על ספור אמיתי מראה לנו לאן ילד כזה יכול להגיע!! זה עידוד להורים לא פחות מאשר לילד. אהבת תורה ויראת שמים ניכרת מכל מילה שבספר.

ומה יקרה לילד שלא ידייק בדיבורו. יגזים, ישקר וישנה? ספור שלקוח ממש מתוך המציאות שלנו — עונשו של מנחם הבדאי — ימחיש לילד בדיוק עד כמה זה לא כדאי ואותו ילד "בריון", החושב את עצמו לגבור גדול, מכיון שהוא יכול להרביץ לכולם, יראה שהוא בעצם חלש מאד — בספר הגבור האמיתי — ספור מרתק על נצחון כוח הנפש על כוח הגוף ונושא רגיש מאד — יתמות — משפחה ללא אם, נדון בצורה נפלאה ממש, בספר ההפתעה הגדולה של יפה־לה, הילדים הרכים יפתחו רגישות נפלאה להבין ללב האדם. הצורה הפשוטה והמלבבת בה מתואר הספור מצליח לסחוף את הילדים עמו, לתוך עולם של הבנת הזולת. וממש מעשירים את המטען הרוחני שלהם. יישר כוח להוצאה שאינה מחפשת לדון רק בנושאים הקלים ואינה מתעצלת לעזור לנו להתייחס למכלול הבעיות הצצות ועולות על הפרק.

וכך יש לנו עוד נושאים אקטואליים, יסודיים, מי הפיל את האפרוח — הדן בבעיותו של ילד שלא היה חס על בעלי חיים, ועל ילדים חלשים ממנו, וכיצד לבסוף למד הוא מהו מידתו של בי־

אברהם אבינו — רחמנים!!

הפתעה לאמא! ספור נפלא על שני ילדים שלא העירו את האמא, על אף השעה המאוחרת שהיו צריכים להגיע לחיידר, כיצד הסתדרו בכוחות עצמם, איזה ילד לא ישאף להיות כמו אברהמי ושלומי? ולכל האמהות תהיה מנוחה.

מעלתן הגדולה של הספרים שהם כתובים בצורה פשוטה ומושכת, הילד יכול לקרוא מבלי לבקש את התרגום של האם למילים הקשות, וגם כאשר נקרא את זה לילדים בגן הם יבינו את הנקרא, וממילא יוכלו ממש לקבל את המסר, מבלי להיתקל במכשולי מילים קשות או סגנון מליצי. אנו מחכים כבר שעשרת הספרים הנוספים המופיעים על גב הספר יראו אור.

בצלאל לנדוי

חוברת מלאת אור

מקובל לאחרונה שכתות בתי ספר ומוסדות מדפיסים מידי פעם עלון המשקף את השגי החוג אותו הם מיצגים, אותו הרכב שמרגיש צורך הן מבחינה חינוכית והן מבחינה אינפורמטיבית להוציא לאור את העלון.

בדרך כלל העלונים בחוגים שלנו ברמה טובה, אך יש כאלה שהם ברמה בולטת מבחינת התוכן והעיצוב כאחד.

לסוג זה אפשר לשייך את העלון של "יקירת בנות" בירושלים בהוצאת החוג לספרות מוגברת. בעלון מגוון של נושאים: חנוכה, קידוש ה', מסירות נפש, יהדות רוסיה ועוד, דמות העלון ממש מפתיעה. המעלעל בעלון נתפס להרגשה של התפעלות מכתיבתן הבשלה של התלמידות.

הנה לדוגמא שיר של תלמידה בשם אביטל רוקח "לאסירי ציון".

לאסירי ציון
שמעבר למסך הברזל
לאחינו

לעולם לא
נשכח
את דמעת הבדידות הקפואה
מול פאתי צלמות,
דמעת דם מלוחה, צורבת
שוקעת, נספגת בתכריכי הלבן
לעולם לא
נשכח
את הפצע שלא הגליד,
את הלב שותת הלענה,
את שברון הכסופים לציון.
אך לעולם
נזכור
כי הדרור איננו אשליה
כי יש בורא לבירה,
ומבעד למסך המאוס האכזר
והאפל
עוד יפציע שחר מפיס ומנחם...

אביטל קרוח

ועוד שיר

מול הנרות —

שעת הדלקת הנרות שעת רוממות הרוח היא. שעה בה נשקע בזכרונות הוד של עמינו, שעה בה הגיבורים ומשאלות נשזרים אל מול האור הבהיר של שלהבות זכות. לא להסתפק במה שיש, אלא להעניק לאחרים...

אור וחושך

לתת ולהאיר לאחרים
לאותם יושבי חושך נדכאים
התועים ביערות אפלים
שאינם יודעים להתפלל לרבון העולמים
בכחנו להאיר לפתוח אפקים
כדי להזהיר הרבה מן החושך.

ח.ב.

קטעים, קטעים, מתוכה, מחוברת מלאת אור והמתוק בה. המאמץ תמיד משתלם.

בעקבות החטא והזהב כארץ החדשה

חגיגות עממיות וממלכתיות במדינה האוסטרלית עצמה ובמדינות העולם נפתחו בשבוע האחרון לציון מלאת 200 שנה להתיישבות באוסטרליה. הראשונים היו האנגלים. יורש העצר הבריטי הגיע להיות אורח הכבוד של החגיגות. מחר, לפני 200 שנה, י"ז שבט, בשבת פרשת יתרו, הגיעה האניה הראשונה שהביאה את המתיישבים הראשונים ליבשת האוסטרלית ה"ארץ החדשה" בלשונם של כותבי העתים. בין הבאים 12 יהודים שהובאו בתוך קבוצות האסירים שהוגלו מאנגליה כדי לעבד ולפתח את היבשת. בעקבות החוטאים, הגיעו עוד יהודים. והדרם גבר עם גילוי מרבצי הזהב ביבשת. אנשי מסחר ושירותים וכדומה, בעקבותיהם הגיעו כלי הקודש, רבנים ושוחטים. בתי כנסת הוקמו בשנים מאוחרות יותר. היהודים ליוו את ההתיישבות במקום, יחד עם המתיישבים הראשונים, אולי משום כך לא נחשבו כזרים ולא היו במשך שנים ארוכות גילויי אנטישמיות בולטים בארץ זו. בשנים מאוחרות יותר התבססה גם הקהילה היהודית ונוסדו מוסדות תורה וחינוך. הורים החלו לשלוח ביהם לישיבות מעבר לים. שמואל נוד יליד אוסטרליה, שהיה הילד היהודי הראשון שנשלח לישיבה אל מעבר לים חקר ותיעד את ההתיישבות היהודית והתבססותה של הקהילה היהודית בארץ זו. להלן פרקים נבחרים ממחקרו.

מאז חורבן הבית נדדו היהודים ברחבי תבל והקימו את בתיהם, כמעט בכל מדינה על פני כדור הארץ. אחד המקומות האחרונים שנפתחו לישוב היהודי היתה יבשת אוסטרליה. אי ענק (היבשת החמישית בעולם) הממוקם בין האוקינוס השקט לבין האוקינוס ההודי.

מספר מדינות אירופה שלחו מטעמם משלחות מחקר לסייר את אוסטרליה. רק הבריטים החליטו שכדאי לכלול אותה בין מושבות הכתר. לשם מטרה זו השתמשו בשיטה נושנה. אותה כבר ניסו במושבות אחרות. הרעיון היה לשלוח לשם אסירים שפוטים מבתי הסוהר, שתחת פקוח צבאי יביאו את התושיה לחיים.

בשנת תקמ"ח שוגר לאוסטרליה הצי הראשון במספר ספינות, על גביהן הוסעו קבוצות אסירים. האניה הראשונה הטילה עוגן ביום שבת פרשת יתרו י"ז שבט תקמ"ח. בין האסירים מוכרים לפחות 12 יהודים, בהם גברים ונשים, אשכנזים וספרדים. בין השמות הידועים לנו אסתר והנרי אברהמס, דניאל דניאלס, גרין הריס, פראנסיס הארט, דוד יעקבס, אמיליה ויוסף לוי.

המושבה הראשונה הוקמה בשטח שכיום היא העיר הגדולה סידני. מעט ידוע לנו על יהודים ראשונים אלו, אם כי מסתבר שלא היו שומרי מצוות, אבל אין אפשרות להעריך "נשמה יהודית".

הטקס היהודי הראשון שנערך, הידוע לנו, היה בשנת תקפ"ז. עשרים אסירים (או אסירים לשעבר) התאספו במטרה לארגן "חברה קדישא". הם רכשו חלקת אדמה ע"י בית הקברות הנוצרי. מנין יהודים התאספו בעת קבורת הנפטר, נאמר קדיש במנין במשך כל שבעת ימי האבלות.

עד שנת תקפ"ז-ח לא היו מנינים קבועים לשבת ויו"ט. כל החיים הרוחניים היהודים נשארו במצב זה עד שנת תק"צ, כשהגיע הרב ומו"ץ רבי אהרן לוי שנשלח בשליחות מיוחדת של הרה"ג ר' שלמה השיל ראב"ד דלונדון. לאותה תקופה ניתן לקבוע את התאריך ליסודה המאורגן של הקהילה היהודית באוסטרליה שנתבססה על בסיס איתן. בזמן שהותו של הרב לוי בסידני הוא עזר לארגן את כל האספקטים של חיים יהודיים מלאים. הוא הביא עמו ספר תורה, סדורים ותשמישי קדושה.

בשנת תקפ"ז שופץ מבנה קיים והפכוהו לבית כנסת. יותר מאוחר העניקה הממשלה שטח קרקע שעליו נבנה בית הכנסת הראשון בשנת תר"ב. אגב, נסיעתו של הרב לוי לסידני ארכה למעלה מארבע חודשים והוא התעכב שם בערך חמשה חודשים.

חוב לחלוצים הראשונים

בדרומה של אוסטרליה נמצא האי טסמניה. שנקרא אז "וואן דימנס לאנד" שגם הוא שימש מושבה לאסירים. גם שם היו יהודים בין האסירים שהובאו לבית הסוהר בפורט ארתור לא הרחק מעיר הבירה הוברט. יהודים בני חורין ארגנו שם קהילה בשנת תר"ב וחנכו את בית הכנסת בשנת תר"ב. רשות נתנה לאסירים ללכת להתפלל בשבת ובמועד, אך לא זכו לקבל "כבודים" בבית הכנסת. בית הכנסת העתיק בהוברט הינו היחידי בכל הקהילה הבריטית שעומד עד עצם היום הזה. גם היהודים בעיר לונסטון ארגנו קהילה ובנו בית כנסת.

ראוי לציין שכמעט בכל הקהלות, הפעולה הראשונה היתה ארגון "חברה קדישא", מכאן התפתח מנין לתפלה, תחלה רק לימים נוראים ואח"כ גם בכל יום ויום.

מיסדי ומתיישבי העיר מלבורן הגיעו מטסמניה. (ביניהם היו גם מספר יהודים) ובשנת תר"א נוסדה הקהילה הראשונה ע"י יהודי אנגלי בשם מייקל (מאיר בן ר' יוסף) קאשמור שגם נבחר לכהן כנשיא, הוא היה אדם חרדי וכל חייו נאבק לקיום וחיזוק היהדות המקורית.

עד המחצית הראשונה של המאה התשע עשרה נוסדו קהילות בערים הראשיות של היבשת מלבורן, סידני ואדלאייד, וקהלות קטנות יותר שהיו פזורות בפנים המדינה ולאורך החוף במחוז ניו סאוט ויילס, בעיירות מייטלנד פורבס וגולבורן, במחוז ויקטוריה, בעיירות באלרט גילונג ובנדיגו (שנקרא אז סנדהורסט), לכל הקהלות היו בתי כנסת ולרובים מהם גם מקוואות. כן היו קהלות בבריסבין וטוומבה. שני ערים במחוז קוינסלנד — הפלך הצפון מזרחי של אוסטרליה. בעיר פרימנטל על חוף המערבי הרחוק הוקמה קהלה בשנת תרמ"ז.

לכל הקהלות היו מייסדים חרדיים שהקדישו את חייהם לחיזוק ולהמשיך את מורשת אבות. יש ביניהם גבורי כוח שמסרו נפשם לתורה ולא נכתב עליהם דבר. הקהילות היום, המתגאות בחוסנם חייבות חוב לחלוצים הראשונים, שהעיזו לנסוע לשטח לא מוכר והקימו בסיס לדורות.

הגירת היהודים לאוסטרליה

מהיכן באו היהודים? כאמור, הראשונים היו אסירים מאנגליה. כשהמושבה התפתחה, הצטרפו בני חורין רבים. מעט מהם היו בעלי הון ורובם ניצלו את כשרונם לבנות חיים מוצלחים. אפילו שני בני דודיו של משה מונטיפיורי התיישבו באוסטרליה.

גם כאשר הרקע היהודי בפועל היה אנגלי, הרי רבים מהם באו מאירופה. היו גם מספר יהודים ממוצא ספרדי ובשנים האחרונות של שנת תר"ן נסו לארגן קהלה ספרדית בסידני. עוד בשנת תרט"ו ארגנו מנין לתפלה במלבורן, לימים נוראים.

הזרם העיקרי של מתיישבים יהודים הגיע עם גלוי מרבצי הזהב, באזור של בלרט ובנדיגו (סנדהורסט), שמשך אלפי אנשים למחוז ויקטוריה. היהודים לא באו לעבודה במכרות, אלא לשם מסחר והענקת שרותים. השד"ר הידוע רבי יעקב ספיר כותב שמצא בביקור בבלרט בשנת תרכ"ב, שהקהלה מנתה כשלוש מאות איש. הגיעו יהודים גם ממדינות דנמרק וגם מבומביי שבהודו, ומכל רחבי אירופה. הוא מזכיר פגישה בראשית שנת תרכ"ב עם יהודי ספרדי שמוצאו מבגדד.

רובם של המתיישבים החזקים במחוז קוינסלנד בערי בריסבין וטוומבה היו ממוצא אנגלי. אספקט מעניין בהגירה היהודית לאוסטרליה היה מארץ ישראל שבאו בזרם איטי אבל מתמיד לפחות משנת תר"י.

הרב הראשון — הרב לוי שליחו של הצ'יף רבאי מלונדון

השד"רים מירושלים

הרה"צ רבי גדליה צבי יוזפסון ז"ל, שד"ר מירושלים, יצא לאוסטרליה בשנת תר"ל אתרוגים ולולבים מארץ הקודש, יחד עם מכר בשם יוסף חיים מיזלש מחברון שהשתקע במלבורן. בתשובה שנכתבה בשנת תרנ"ג ע"י הגאון ר' שמואל סלנט הוא מזכיר "והנה על דבר זה קבלתי שאלות רבות מאנשים שונים, אנשי ירושלים, היושבים במלבורן ובסידנא ושאלו הם ממני".

הרב יהודה ליב אשורי (מהר-ליבר), בן אחר בן של המהרש"ל, בא מירושלים פעמיים בתור שד"ר, ובשלישית בשנת תרמ"ה בא יחד עם משפחתו והתגורר שם במשך אחת עשרה שנה, בכפר סוזומבה שעל יד נמל דיג בשם עדן בחוף המזרחי של אוסטרליה, לפני שחזר למאה שערים בירושלים. בתו נשאה לת"ח מסישינוב ונשארה עם בני משפחתה בסידני.

אוסטרליה גם לא קופחה בהגירה ההמונית של מאות יהודים ממזרח אירופה בשנות תר"מ תר"נ.

מנייני תפלה הראשונים

אף קהלה לא בנתה מיד בית כנסת ונאלצה להשתמש במקומות מאולתרים. בשנת תקפ"ח הקדיש מר פ. כהן את ביתו הפרטי בסידני לתפלה.

המנין הראשון שאורגן במלבורן היה בשנת תר"א לימים הנוראים. ארבע בעלי תפלה עבדו לפני התיבה בביהכ"נ הזמני, שהתארגן בחנותו של ר' שלמה בנג'מין. שליחי הציבור היו מייקל קאשמור, ש.ה. הארט, יצחק ליג-קולן ודוארד הארט. מעניין הוא הרקע הספורי של הקמת המנין הראשון בבלרט לרגל יום הכפורים של שנת תרי"ד, בתחילת "בהלת הזהב". התפלה התקיימה באולם האוכל של המלון "קלערענדון" בבלרט והיה להם אפילו חזן מקצועי בנו של החזן הגדול מלעמברג. המנין הראשון בקולגרדי במערב אוסטרליה שנוסד בשנת תרנ"ה הוקם בצורה יותר פרטית.

התאריך המוקדם שמתכד בו שקיים מנין בהוברט טסמניה, היה בשנת תקצ"א ונערך בביתו של יהודה סולומון. האיש שבשנת תר"ב הקדיש את חצר ביתו לקהלה הצעירה, לבנות עליה בית כנסת. בימים נוראים התפללו באותה שנה במלון "רוז ענד קראון".

לסיום הפרק הזה על התארגנות מניני תפלה כדאי להביא תמצית ציטוט מהעתון היהודי הלונדוני ג'ואיש כרוניקל מיום כ"ג אייר תרל"ט. במכתב למערכת מעיר בריסבין מתאריך ז' אדר תרל"ט. "הסבה לכתיבתי נובעת מפגישותי התכופות עם הרבה מבני עמנו באזור הפנימי ובחוף. לפני שבוע שבועיים הוצרכתי לנסוע מרחק של מאתיים שלש מאות מייל לתוך המדינה ולעבור שטח של יערות שיחים, שוחות ותעלות, לחצות נהרות ונחלים מוצפים ולהזהר מנחשים ולסבול מהטרדת יתושים, במשך היום, בזמן חנית לילה בפונדק בניו פאב (כשרי מקומי), בשעה שישבתי ועשנתי סיגריה הגיע רוכב סוס בעל חזות מחוספסת. השמיע הערה על החום החזק כשמד החום עמד על 100 מעלות. לא הכחשתי את דבריו. שמתי לב שהוא היה גבוה, שרירי, בעל מבנה חסון וכנראה בגיל 55, עם זקן ושפם סמיכים, בעל תוי פנים יפים, הוא חבש כובע פנמה רחב שוליים. הסימנים על סוסו לא השאירו ספק על דרכו הארוכה. ברדתו מהסוס דאג קודם כל לסוס וחשבתי שמיד יגש לבאר, לשתית משקה חריף. אולם הוא צעד ישר אלי בחן את תוי הפנים שלי ושאל אלי בלשון הקודש: "האם אינך מבני ישראל, כמובן שאישרתי הדבר והוא תפס בידי. ראיתי שכמעט עמדו דמעות בעיניו. אי אפשר לתאר את גודל אשרי לפגש באחד מבני עמי, אחרי מאות מילין של נסיעה מייגעת דרך היער. כדי להוכיח שהוא יהודי נאמן הראה לי את ה"ארבע כנפות" שלו, שהיה לבוש בהם באותו שעה. הצעתי לו לחלק אתו את חדרי ולפני לכתו לישון התפלל תפלת מעריב.

שמעתי ממנו שהוא נסע יותר ממאתיים מיל בשטח קשה כדי להגיע לעיירה טובומבה בפנים הארץ שם גרים מספר יהודים, ושם בצריף עץ יערכו את התפלות של יום הכפורים. הוא בעצמו עם עוד שני יהודים היו בעלי התפלה במקום.

כיום באוסטרליה יש קהילות יהודיות לתפארת, ישיבות וכוללים, וכל זאת בזכות אותם חלוצים שמסרו נפשם להכין את הקרקע לצמיחה רוחנית של אחינו בני ישראל בארץ רחבת ידים ורחוקה זו.

שרטוט בית הכנסת הראשון בסידני

מעשה מופלא של הצלת יהודי ביום הכיפורים בשנת תקס"ד

מקרה נדיר ומופלא קרה בשנים הראשונות לישוב היהודי באוסטרליה יהודי בשם יוסף סמואל נאסר, והואשם ברצח ונידון לתליה. מן הרגע הראשון דחה סמואל בתוקף את האשמה. אולם דינו נגזר והוא הובל לקצה העיר לבצוע התליה...

באותם ימים, היתה נהוגה שיטת התליה, בהעברת הנדון על עגלה כשחבל כרוך על צווארו, ומעשה התליה הוצא לפועל באמצעות הזזת העגלה. לפי הנוהל היה הנאשם זכאי לקבל דברי נחומים ממנהיג רוחני, ומכיון שלא היה שם רב לנחמו נטל חברו ר' יוסף מרקוס את התפקיד. יוסף סמואל הקדיש את רגעיו האחרונים לתפילה רצינית בהתלהבות עמוקה. לאחר מכן הפליט בזעם לעבר הקהל, שהיה תולה במקומו חמש מאות נוצרים. כשניתנה האות והעגלה זזה ממקומה נקרע החבל והתלוי נפל ארצה, חי וקיים. הובא חבל חדש וההתרגיל חזר על עצמו. וראה זה פלא: הקשר של החבל הותר והוא נגרר על הארץ במצב של תליה. מכיון שהתליה בוצעה בפומבי לא היססו הנוכחים להביע את דעתם שיש כאן "השגחה פרטית", אולם, על אף זאת הוחזר האיש פעם נוספת לעמוד התליה וכשהחבל נקרע פעם שלישית נתקף ההמון ברגשי רחמנות קולניים. הקצין הממונה מיהר לבקש מהמושל חנינה וכשהוכרזה חנינה התעלף הקצין מהצלחה שליחותו.

מעשה התליה החל בשעה 9.20 בבוקר יום שני 26 ספטמבר 1803 וכותב השורות בדק את התאריך והוא יום הכיפורים תקס"ד, אפשר שתפילת הנאשם היתה התפלה היהודית הראשונה שנאמרה אי פעם באוסטרליה ונתקבלה ל"חתימה טובה"...

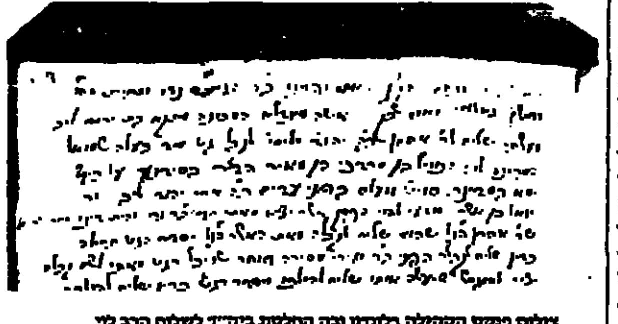
צילום פנקס הקהילה בלונדון ובה החלטת בית דין לשלוח הרב לוי

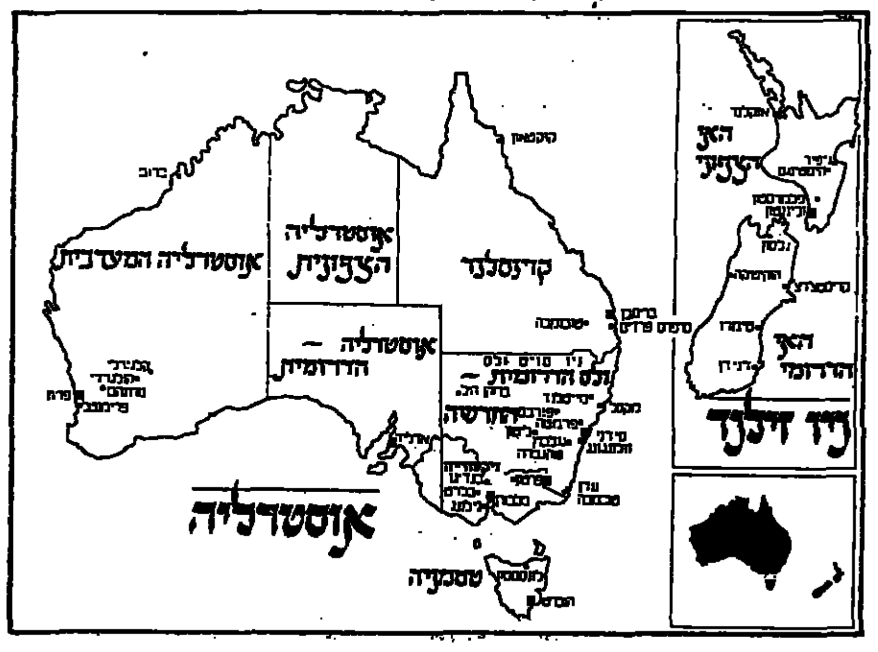

מפה בעברית בה מסומנים כל המקומות שהוקמו בהם קהילות יהודיות

ארון הקודש בבית הכנסת הראשון נמצא עד היום באחד מבתיה"כ

המודיע הצעיר

גליון 103
פרשת יתרו

בינים

בשבוע הקרוב הרבה ילדים וילדות יקבלו תעודות. אנו יודעים שאתם מתוחים, חוששים. רוצים ציונים טובים, מקוים לחזור הביתה עם השגים נאים, וקצת מפחדים להתאכזב או לאכזב את ההורים.

כמורה, יש לי "תחביב": ביום חלוקת התעודות אני מחפשת ילדות שהן בני אדם. ואני תמיד מוצאת! מוצאת ילדות שנושכות שפתים, כובשות דמעה, אך נמנעות מויכוח קולני או מחצפה, גם כשהן בטוחות שהצדק עמן. אני מוצאת ילדות שמכניסות תעודה מקסימה לילקוט, וממהרות הביתה בלי להראות ובלי להתגאות. אני מוצאת ילדות שזוכרות לומר "תודה", ואפילו "לא חשבתי שאקבל ציון כל כך טוב". אני מוצאת ילדות שמתלוננות על ציון רק אחרי שבוע, כדי להיות בטוחות שאמנם יש להן תלונה, ושהכעס לא יגרם להן לדבר לא-כשורה. אני מוצאת ילדות שמעודדות חברות, שאומרות מלה טובה לכל מי שהיא דרושה לה.

בקצרה: אני מוצאת ילדות כאלה, שבלי כל קשר לציונים שלהן בתעודה, מגיע להן "מצין" במקצוע שקוראים לו להיות בן אדם. השתדלו לדמות להן.

עד כאן בינים

מה לקרוא?
עצות ומלח

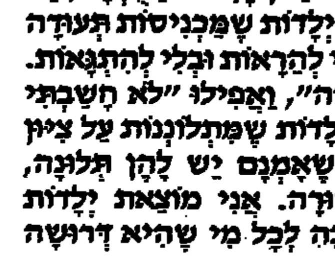

יש לי בעיה: אני אוהבת מאד לקרוא, אבל אין לי מה לקרוא. את כל הספרים המותרים כבר קראתי. נרשמתי לכל הספריות בעיר, ובכולן גמרתי תוך זמן קצר את הספרים. אל תאמרי ש"זו תהיה הבעיה הכי גדולה" מפני שאילו זה היה לך, זה היה מרגיזך גם כן.
בתודה, פיגי פלצ'ינסקי, בני ברק.

שלום לך, פיגי!

קצת העלבת אותי, פיגי. מה פתאם שאומר "שזו תהיה הבעיה הכי גדולה"? וכי כך ראית שאנחנו מתייחסים לבעיות שלכם? אנו בהחלט מבינים שדברים מציקים לכם, גם אם אינן הבעיות הגדולות ביותר, ומנסים לעזור.

קשה להאמין שקראת את "כלל" הספרים המותרים. במיוחד בתקופה האחרונה, יוצאים לאור כמעט מדי שבועיים ספר חדש המתאים לנו. בדרך כלל הספריות רוכשות את כל הספרים הללו. כך שכדאי לך לבקר שוב ושוב בספריות, ולהתענין בספרים חדשים.

ישנם גם שבועונים וירחונים המיועדים לנוער חרדי. ברדי אצל הוריך, אולי הם יסכימו לרשום אותך כמנויה על אחד מהם.

יש ספרים ישנים ומשובחים, שכבר אינם נמצאים היום בשוק למכירה, ובדרך כלל גם לא בספריות. אך תוכלי להשיגם בבתים של חובבי קריאה. אם תתחילי לבקש מאנשים ספרים, תופתעי לגלות חידושים לא מעטים שטרם ראית. אם תשלחי לנו כתובת, אשלח לך באופן אישי רשימה מומלצת של ספרים ישנים וטובים.

ולבסוף: כמובן, אי אפשר ליצור יש מאין. אפשר רק לנסות לגרד, לחטט ולנבור בתחום ה"יש".

קריאה מהנה, חני

מגש של יסורים
ספור

"שלמה ורפי", פנתה אלינו אמא בערב, "אני רוצה שתלכו לסבא ותביאו לו פרות משבעת המינים". בכל ט"ו בשבט נהג סבא לבא אלינו, ויחד אכלנו מן הפרות שנשתבחה בהם ארץ ישראל. אך בשנה האחרונה חלה סבא, וההליכה קשה לו מאד. "שבו אתו קצת ושמחו את לבו", הוסיפה אמא לומר.

היא ארזה לנו חבילה גדולה ובה תאנים ותמרים, שקדים וחרובים, קוקוס טרי ושזיפים מיבשים. אבל כשהגענו לסבא והוצאנו את הפרות — הוא לא היה מרצה. כל הזמן הסתכל בשקית שלנו, לראות אם איננו מוציאים עוד משהו. "לא הבאתם תפוח?" שאל לבסוף.

"לא", ענינו במבוכה. "ובכן, לכו להשיג תפוח," בקש בקול קצת נרגז. "אבל מה פתאום דוקא תפוח? זה בכלל לא משבעת המינים, ולא פרי נדיר שאפשר לברך עליו שהחינו. מה בין תפוח לט"ו בשבט?" שאלתי את סבא. הוא הסתכל בי במבט מוזר. "במקום לשאל שאלות תעשה מה שאומרים לך. אני רוצה תפוח".

ירדנו לשכנים, למשפחת דוד. אבל מה לעשות? גם להם היה הכל, חוץ מתפוח. "מה כל כך נחוץ לכם תפוח?" התפלאו. לא ענינו וחזרנו לסבא. "מה נעשה?" אמרנו. סבא גר בשכונה חילונית, ולכן לא יכלנו לבקש משכנים אחרים. ידענו שסבא לא ירצה לאכל פרי ממשפחות כאלו. "ובכן, לכו לשוק והביאו תפוח עץ," אמר סבא. לא נסינו יותר להתוכח. ידענו שבגיל מבגר אנשים נוטים להתרגז די בקלות. כשסגרנו את הדלת אמר פתאם סבא "אחר כך אסביר לכם למה".

עברנו במהירות את הרחובות שהפרידו בין ביתו של סבא לשוק. השעה היתה כבר אחרי שבע, וקוינו מאד שנמצא חנות פתוחה. הגענו לחנות "לוי ובניו". הוא כבר כבה את האורות. "רק רגע", אמרנו. "אנחנו רוצים תפוחים". המוכר קצת התפלא: "אולי קוקוס? יש גם אננס!" אמר. "לא ולא, דוקא תפוח," ענינו. הוא הצביע על ארגז בקצה החנות. היו שם כעשרה תפוחים, האחד רקוב יותר מן השני. "מחר תגיע סחורה טריה", התנצל. "לא כדאי לכם לקחת". לא לקחנו, התביישנו להביא לסבא תפוח כזה.

התקדמנו הלאה בשוק. השעה היתה כבר שבע וחצי, ורב החנויות היו סגורות. פתאם מצאנו חנות פתוחה ומוארת. "יש תפוחים?" שאלנו. המוכר הראה לנו ארגז מלא בתפוחים גדולים, יפים, אדמדמים. בחרנו כשמונה תפוחים. המוכר שקל, שלמנו, ויצאנו מרצים. אבל בדרך לסבא אמר לי פתאם רפי: "תשמע קנינו מחנות בלי הכשר". "אז מה? בפרות אין כבר שום בעיה של שמיטה", עניתי. "שטויות והבלים", פסק רפי. "הפרות מבשילים בקיץ, ויש לגביהם בהחלט בעיה. מה שאתה אומר נכון דוקא על ירקות, אבל גם אותם אי אפשר לקנות בכל חנות: מה עם תרומות ומעשרות? ואפילו אילו לא היתה בעיה של שמיטה, איפה חשש ערלה?" גמר רפי בטון למדני מבהק.

עכשיו לא נשארה ברירה. הלכנו מבישים לשימי, חבר שלנו שגר בסביבה, ופשוט בקשנו תפוח עץ. שימי הגיש לנו ברצון, אך כמובן שלא שכח לשאל: "מהבית שלכם עד כאן בשביל תפוח עץ?!" לא ענינו מלה, ומהרנו לסבא.

סבא ישב ליד השלחן בבגדים חגיגים. הוא שמח לראות את התפוח, "עכשיו תשמעו ספור יפה, שכר טרחה בשבילכם" — אמר לנו, וספר:

שתי משפחות מהעיירה שלנו בפולין עלו לארץ, והן אלה שהיו שולחות לנו שנה שנה קצת מפרות ארץ ישראל לכבוד ט"ו בשבט. הרב שלנו היה מקבל את הפרות ונושק להם. הם היו בשבילנו הקשר החי והחם לארץ געגועינו! היינו מתאספים בט"ו בשבט יחד בשטיבל שלנו, ומתחלקים בפרות הקדושים של הארץ הקדושה. תמיד היינו חוזרים על דברי הב"ח שקדושת הארץ נמצאת בפרותיה. וכך יכלנו לרגעים לשכח מכל תלאותינו, בגוף ובנפש, ולהרגיש כאילו אנו מהלכים על הקרקע הנכספת...

אבל שנה אחת, היתה זו השנה שלפני פרץ מלחמת העולם, לא הגיעו אלינו הפרות. המשפחות בארץ היו במצב קשה, פקד אותן אסון, והן לא שלחו מאומה, חוץ משני תפוחים בודדים. הרב אמר שגם זה יספיק, ושנמהר לנמל לקחת אותם עם בא האניה. אבל שומר המכס החליט שאין להתיר הכנסת פרות מארץ אחרת. זה יגרם מחלות אמר. לא הועילו כל תחנונינו, כל ההסברים שאנו נוהגים כך כל השנים. ואפילו לא הכסף שתחבנו לידיו. הוא לקח סכין ודקר בו את שני התפוחים. קצף בהיר יצא מהם, כפי שיוצא מכל תפוח עסיסי וטוב. "אתם רואים? התפוחים נגועים", קבע ברשעותו, והשליכם לפח האשפה שמאחוריו. חזרנו בבשת פנים ובצער. בערב, קרוב לשעת הסגירה של המכס, הגענו שוב. בדרך לא דרך מצאנו את פח האשפה המרכזי. ידענו שאנו צפויים למאסר. אך חפשנו וחפשנו בו.

ידינו מלאו רפש ולכלוך. כמעט התיאשנו. כשפתאם הרגשתי משהו עגלגל בכף ידי. כן, אחד התפוחים. מלכלך ומטנף, מסריח ועלוב.

לעולם לא אצליח לתאר לכם כמה שמחנו אתו! בשטיבל שלנו פשוט רקדו סביב התפוח. הניפו אותו. חבקו אותו. חלקו אותו לשלשים חלקים, אם לא יותר.

סבא פזם לעצמו נגון של רקוד, ואחר אמר: עכשיו אתם יודעים למה אני מקפיד לאכל דוקא תפוח?

כשחזרנו הביתה, מהרנו למטבח. לקחנו מגש כסף. שמנו עליו תפוחים, והכנסנו לחדר. נסינו לספר לאבא, לאמא ולילדים את הספור של סבא, אבל — — — הספור לא היה אותו ספור. חסרו פניו הנלהבות של סבא, ידיו המלטפות את התפוח, עיניו הנוצצות והנגון של הרקוד ההוא, ההוא...

אתה יודע מה ההבדל? — אמר לי רפי. "אצלנו נמצא התפוח במגש של כסף. אבל סבא ספר אודות תפוח שהיה על מגש של יסורים. וארץ ישראל, כידוע, נקנית לא בכסף כי אם ביסורים".

מה בפרשה?

כן, זה קורה. לצערנו זה בהחלט קורה.

קורה שילדים מרשים לעצמם לומר מלה זו או אחרת על גדול תורה, על תלמיד חכם. "הרב שלנו" לעמת "הרב שלכם". שומעים אפילו זלזול, חצפה. (תאמרו שיש גם מבגרים שנוהגים כך? זו איננה הצדקה. החטא הוא חמור!)

בפרשה שלנו נאמר "כל הנגע בהר מות יומת". מסביר החפץ-חיים: ההר אין לו שכל, הוא אינו מרגיש ואינו מבין כלום. אף על פי כן, כל כך נתקדש על ידי קבלת התורה, עד שכל ישראל הזהרו מלגע בקצהו. והנוגע — מות יומת!

קל וחמר לתלמיד חכם! הלא הוא נושא את התורה, ומתקדש על ידה. והוא איננו הר. הוא מבין ומרגיש בעלבון. קל וחמר לענשו של מי שנוגע ופוגע בכבודו, הרי הנוגע בו כנוגע בבבת עינו.

ובכן, נשמר לנו מעלות בהר ונגע בקצהו. התורה מקדשת את תלמידי-החכמים.

פצועים ועצורים בהפגנה נגד בריכת השחיה המעורבת בי"ם

ירושלים יום ב' — התנגשות עזה מלווה בהשתוללות חמורה מצד משטרת ירושלים נגד מפגינים חרדיים שמחו על בניית בריכת השחיה המעורבת, התחוללה היום אחר הצהריים ליד בנין ההסתדרות ברחוב שטראוס.

מאות מפגינים צעדו לעבר מרכז העיר, לאחר עצרת עם בה הושמעו נאומי מחאה נגד הקמת הבריכה, הם באו לידי התנגשות עם המשטרה כשסרבו להתפזר.

באסיפת מחאה, נגד הקמת הבריכה במושבה הגרמנית בירושלים, אשר נערכה באולם ישיבת "טוב לב" (ישיבת סטמאר) נאמו הרבנים א. זלזניק וש. איידן ו. שיינברגר. עם סיום העצרת לאחר שעה ארבע, יצאו מאות מהמשתתפים בתהלוכה לעבר מרכז העיר.

כשהגיעו המפגינים לקרבת בית ההסתדרות ברחוב שטראוס, נתקבלו בשרשרת של עשרות שוטרים בפקודם של מפקד נפת הבירה מר ד. וילק. סגנו מר פ. בליימן וראש הלשכה הפלילית מר א. שילוני. במקום נכח גם סגן מפקד המחוז החדש, מר ש. רחלין, אולם הוא לא נטל חלק פעיל בפיזור ההפגנה. לאחר דין ודברים קצר בין המשטרה לבין המפגינים, פרוץ לכל העברים, כשהשוטרים משתמשים באלות. אחד המפגינים בעל זקן מידות, נפגע בראשו.

כעבור שעה קלה, התארגנו חלק מהמפגינים מחדש ברחוב צפרי, רחוב חיי אדם, ושוב פרצו תגרות, בהן נעצרו כמה מפגינים. אחד המפגינים הוכה לאחר שנעצר על ידי קבוצת שוטרים.

קבוצות של המפגינים הוסיפו להתגודד בסימטאות של שכונות מאה שערים, וחוליות שוטרים הודרו עד לישיבת "קהל יראים", בכניסה לישיבה התאספה קבוצת מפגינים לאמירת פרקי "תהלים". המשטרה עברה לידם, אולם לא ארעו במקום כל התנגשויות נוספות.

המשטרה גייסה לעזרתה מכונית כיבוי של כבאים לשם התזת סילוני מים בעת הצורך, אולם המכונית לא הופעלה.

עם ערב נמסר מהמשטרה, כי נעצרו על ידה 14 מפגינים וכי שלושה שוטרים נפגעו קל. (ביום ה' הם שוחררו).

מבטיח לבטל האפליה ברישום לחינוך העצמאי

ירושלים יום ד' (מאת סופרנו בכנסת) — שר החינוך מר ז. ארן הודיע היום מעל במת הכנסת כי לקראת שנת הלימודים תשי"ט, ייעשו כל המאמצים לבטל את האפליה נגד מוסדות החינוך העצמאי בענין הרישום מבתי ספר ממלכתיים לבתי ספר של החינוך העצמאי בקהילות שאין בהן בתי ספר כאלה.

השר אמר זאת בתשובה להצעתו לסדר היום של הרב ק. כהנא (אגו"י־פא"י)

עצרת אזכרה להגר"ש יגל והגרא"ז ורנר

תל אביב יום ב' (מאת סופרנו) — מספד מר על הסתלקותם של גאוני הדור הג"ר שבתי יגל ראש ישיבת סלונים ברמת גן והגרא"ז ורנר רבה של טבריה נערך הערב בבית הכנסת הגדול בתל אביב, בהשתתפות רבנים ראשי ישיבות וקהל רב.

חוללו בתי־קברות יהודיים בגרמניה

שטוטגארט, מערב גרמניה, יום ד' (ע"ר) — כעשרים מצבות ולוחות זכרון בבית קברות יהודי בשטוטגארט הופלו, ובחלקם ניזוקו, על ידי אלמונים במשך שני הלילות האחרונים — על כך נמסר היום על ידי המשטרה כאן.

משקיע הון מתענין בקרית־צאנז

נתניה יום ה' — לפני ימים מספר הגיע ארצה העסקן ההדי"ת הר' שמואל שלמה דוידוביטש ממיסדי שארית הפליטה בארה"ב.

ר' שלמה דוידוביטש, איש עסקים ידוע בארה"ב הגיע לקרית צאנז כדי לעמוד מקרוב על התקדמות הבניה והתפתחותה הכללית של הקריה

עו"ד תמיר דורש הקמת ועדת־חקירה לפרשת השואה

תל אביב יום א' — קריאה להקמת ועדת חקירה ציבורית לחקר פרשת השואה, שתחקור את התנהגותם של המנהיגים והמוסדות היהודיים באירופה הכבושה, בישראל, בארצות הברית ובארצות הניטרליות בימי השואה — הושמעה היום על ידי עו"ד ש. תמיר ומר ש. כץ, בשם הועד הציבורי "לגלוי־האמת" על השמדת יהודי אירופה במסיבת עתונאים בתל אביב.

הדוברים הדגישו, כי הקמתה של ועדה כזו נובעת מפסק הדין של בית המשפט העליון בפרשת קסטנר, כיון שהדיון בתחומי בית המשפט הוא מוגבל. עם זאת אין הועדה צריכה להמשיך לטפל בבעיה מבחינתו האישית של קסטנר, בעיקר לאחר מותו, אלא להרחיב את חקירתה על כל פרשת השואה ובתוכה גם על פרשות שנשארו סתומות ולא זכו לדיון גם במסגרת משפט גרינולד קסטנר. הועדה צריכה לקום על פי חוק מטעם הכנסת והיא תתמנה על ידי הממשלה. בסמכויות ממלכתיות מלאות של ועדת חקירה.

עו"ד תמיר הצביע על כך שבידי הסניגוריה במשפט גרינולד־קסטנר הצטבר חומר רב שלא הובא בפני בית המשפט, משום שבחלקו נתגלה בארכיונים בחו"ל אחר הבירור המשפטי.

סיכום שנתי:

199 הרוגים ו־7774 פצועים בתאונות

תל אביב יום ה' — "199 נהרגו ו־7774 נפצעו בתאונות דרכים שאירעו ב־11 החודשים הראשונים של שנת 1957, בשנת 1956 אירעו 17400 תאונות דרכים (50 תאונות ליום בממוצע), בהן נספו 158 ונפצעו 7692 איש", אמר היום מר ת. רזילי, מי שהיה המנהל הכללי של משרד התחבורה,

אחת הסיבות החשובות לתאונות מהווה מהירות מופרזת. אמנם 80 אחוז מכלל תאונות הדרכים בישראל מתרחשות בשטח עירוני רק כ־20 אחוז בשטח הכפרי, אך בתאונות אלה שבשטח כפרי כלולים לא פחות מ־55 אחוז מן ההרוגים ו־38 אחוז מן הפצועים בתאונות הדרכים.

הרב לורנץ מתריע נגד זלזול הממשלה בכנסת ובחבריה

ירושלים יום ב' (מאת סופרנו בכנסת) — מחאה נמרצת על יחס זלזול מצד הממשלה כלפי הכנסת וחבריה הן באופן הגשת תקציבים נוספים והן בתגובות שריה להערות חברי הכנסת — הביע היום הרב ש. לורנץ במסגרת הדיון בקריאתו השניה של תקציב הפיתוח הנוסף לשנת הכספים השוטפת בסכום של 80.3 מיליון ל"י.

התקציב הנוסף אושר סופית ברוב קולות הקואליציה נגד האופוזיציה לאחר שנדחו כל ההסתייגויות.

דיונים בין סיעות הכנסת בשאלת שיטת הבחירות

ירושלים יום ב' (מאת סופרנו בכנסת) — דיונים והתייעצויות קדחתניות התנהלו היום בין סיעות הכנסת באוירה מתוחה בשאלת שיטת הבחירות לכנסת שתידון כנראה בשבוע הבא במסגרת חוק יסוד־הכנסת, לאחר שסיעת הכלליים הצטרפה לדורשי שינוי שיטת הבחירות הקיימת.

לפי הצעת הכלליים תחולק הארץ ל־30 אזורי בחירה בהם ייבחרו 90 חברי כנסת ואילו יתר ה־30 יחולקו בין הסיעות שיזכו ב־4 אזורי בחירה, לפי גודל הסיעות.

לאור התהוות מחנה מגובש של מחייבי השינוי, נערכו היום התייעצויות קדחתניות בין הסיעות המתנגדות לשינוי שיטת הבחירות, בהן השתתפו נציגי כל סיעות הכנסת פרט למפא"י והכלליים, ואשר בהן הוחלט להזעיק מיד את כל חברי הסיעות הללו הנמצאים בחו"ל והם: הרב ז. בן־יעקב הנמצא בארה"ב, מר ב. מינץ — ברומא, הרב נורוק, מאירופה, מר י. מרידור — מגינבה, וד"ר ש. יוניצמן ממכסיקו.

מפגיני השבת - לדין על "קשירת קשר לשמור על השבת"

תל אביב יום ו' — חמשה יהודים חרדים בתוכם שני חברי הרבנות הראשית למחוז תל אביב הועמדו היום לדין בפני שופט השלום בתל אביב באשמה של "קשירת קשר לשמור על קדושת השבת באמצעים בלתי כשרים".

משפטם נדחה לתאריך מאוחר יותר לבקשת סניגורם של האשמים, הוא הודיע כי פנה ליועץ המשפטי בבקשה לבטל את התביעה ותשובתו טרם נתקבלה.

ה"נאשמים" הרב סטורש, הרב שורצמן מר מ. סאוב, ש. לנדר וש. בבנוב הואשמו על ידי המשטרה גם בהתקהלות בלתי חוקית בשעה שניסו למנוע בעד אוטובוסים של דן מלנסוע ברחובות תל אביב, לפני צאת השבת.

כזכור הופעל באחת ההפגנות ההם על ידי קצין משטרה כלב נשכן שפצע כמה מן המוחים על קדושת השבת.

הרב נסים ביטל את האיסור על השימוש בנייר חדרה להדפסה של ספרי קודש

ירושלים יום ב' (מאת סופרנו), הרב הראשי יצחק נסים, ביטל היום את האיסור לייצר כתבי קודש בנייר מתוצרת מפעלי חדרה, עם הודעת מנהלי המפעל על הסכמתם להיענות לבקשתו שלא להעסיק עובדים יהודיים בשבתות.

הודעה זו נמסרה היום לרב הראשי על ידי משלחת של הנהלת המפעל בה השתתפו מר רוברט י. ציון ומר ש. שמרדס בפגישה שנתקיימה בלשכתו ושבה השתתפו מר פנחס ספיר שר המסחר והתעשיה ומר י. קורן מזכיר תנועת המושבים שסייע להשגת ההסדר.

כפי שנודע אמר שר המסחר והתעשיה מר פ. ספיר כי ההסכם והסדר נעשו בהסכמתו ובידיעתו ואף ציין זאת בכתב ידו במכתב הנהלת המפעל. ההסדר נכנס לתקפו עם חתימתו.

לאחר קבלת הודעה זו הודיע הרב נסים להנהלת אגוד המו"לים כי האיסור שהוטל בשעתו על הדפסת ספרי קודש מתוצרת בית החרושת בחדרה מבוטל.

כפי שנודע הצטברו בזמן האחרון הזמנות רבות להספקת ספרי קודש שהגיעו מחו"ל והמו"לים יחדשו כעת את עבודתם בהיקף מלא.

[פר]שת יתרו — משפטים; י"ט-כ"ד שבט תשמ"ח

יום החודש	יום השבוע	שבת	עלות השחר	עטיפת הטלית	נ' החמה	סו"ז קר"ש למג"א	סו"ז קר"ש להתניא והגר"א	סו"ז תפילה למג"א	סו"ז תפילה להתניא והגר"א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
יח	ז'	יתרו	4.56	5.34	6.26	8.24	9.06	9.32	10.00	11.52	12.22	3.05	4.13	5.21
יט	א		4.55	5.33	6.25	8.24	9.06	9.32	10.00	11.52	12.22	3.05	4.13	5.22
כ	ב		4.54	5.32	6.24	8.24	9.06	9.32	10.00	11.52	12.22	3.06	4.14	5.22
כא	ג		4.53	5.31	6.24	8.23	9.05	9.31	10.00	11.52	12.22	3.06	4.15	5.23
כב	ד		4.53	5.30	6.23	8.23	9.05	9.31	9.59	11.52	12.23	3.07	4.16	5.24
כג	ה		4.52	5.30	6.22	8.22	9.04	9.30	9.59	11.22	12.23	3.07	4.16	5.25
כד	ו		4.51	5.29	6.21	8.22	9.04	9.30	9.59	11.52	12.23	3.08	4.17	5.26

לפי אופק ירושלים — מתוך לוח דבר יום ביומו

רשות לרופא

זיהומים חוזרים בדרכי הנשימה אצל ילדים

מחלה לא מסוכנת - אין צורך בתרופות — להורדת חום לתת אקמול אפילו בלי הוראת רופא — תרופות מייבשות (נוסידקס־אפיסטון) עלולות להזיק

מאת פרופ' צ. שפריר, מנהל מחלקת ילדים בי"ח הדסה הקריה תל־אביב

זיהום בדרכי הנשימה העליונים הינו הזיהום השכיח ביותר בגיל הילדות. דרכי הנשימה העליונים כוללים אוזניים, אף, מערות הפנים, לוע, שקדים וקנה.

מעריכים שילדים עד גיל חמש חולים בזיהום בדרכי הנשימה העליונים בין 7 ל־9 פעמים בשנה בעיקר בחורף.

יש ילדים העוברים את המחלות האלה ללא חום ויש המפתחים חום גבוה. רוב הזיהומים נגרמים ע"י נגיפים (וירוסים) ואינם מגיבים לטיפול אנטיביוטי, אצל מרבית הילדים המחלה שמתבטאת בנזלת, שעול, צרידות וחוסר תיאבון, חולפת ללא טיפול ואינה מביאה לכל סיבוכים או השלכות על התפתחותו של הילד.

אין אפילו צורך לבצע בדיקות כלשהן ואף הטיפולים הרפואיים מיותרים. אין להיבהל מחום גבוה המלווה צננת ואפשר גם ללא התייעצות עם רופא לתת אקמול אשר מוריד חום ומשפר את מצבו והרגשתו של הילד. אפילו אם החום לא יורד אך הרגשתו של הילד שופרה הרי השגנו את המטרה. גם אמבטיה במים פושרים יכולה להוריד חום ולשפר הרגשתו של הילד. יש להימנע משימוש באספירין ללא הוראת רופא מכיון שאספירין עלול לפעמים להביא לתופעות לוואי רציניות.

באשר לשימוש בתרופות "מייבשות" כגון נוסידקס, אפיסטון, אקטיפד, סודפד, פרוטיאזון, פרנון וכד' הרי אם קיים שימוש מופרז בתרופות האלה. הן עלולות להזיק יותר מאשר להועיל במידה ונותנים אותן תקופות ארוכות. אין בהן סכנה כשנותנים אותן תקופות קצרות ורק לפני השינה (הן מרדימות).

כאמור, בדר"כ זיהומים בדרכי הנשימה העליונים נגרמות ע"י נגיפים ולכן אין מקום לטיפול אנטיביוטי אך במקרים רבים הזיהום הנגיפי יכול להסתבך בזיהום חיידקי ואז יש צורך בטיפול אנטיביוטי, אין כל בדיקה אשר יכולה באופן חד משמעי להוכיח זיהום נגיפי ולהבדיל מזיהום חיידקי ולכן הרופא צריך להשתמש בנסיונו שרכש עם השנים.

תינוק קטן נוטה יותר לסיבוכים מאשר ילד מעל גיל שנתיים.

ילדים עם נטייה לאלרגיה נוטים לזיהומים בדרכי הנשימה לעיתים קרובות יותר מאשר ילדים ללא נטיה כזו. הילדים האלרגיים יכולים להגיב לכל זיהום ויראלי פשוט בהתכווצות של הסימפונות אשר מביאה לקוצר נשימה ותמונה דמוית אסטמה. המצב קרוי בארץ ברונכיט ספסטית, במצב הזה הטיפול היעיל ביותר הוא ע"י תרופות המרחיבות סימפונות כגון: תיאופלין, בריקלין, אמינופלין, אליקסופלין וכד'. אנטיביוטיקה אינה יעילה בברונכיט ספסטית ולכן היא ברוב המקרים מיותרת.

במקרים קשים של ברונכיט ספסטית יש מקום לטיפול ע"י תכשירי קורטיזון ואין לחשוש מתופעות לוואי של התרופה הזו במידה ונותנים אותה תקופה קצרה.

בכל מקרה של ילד עם זיהום בדרכי הנשימה העליונים ובאופן מיוחד במקרה של ילדים עם ברונכיט ספסטית יש לדאוג לאוורור החדר, להשתדל לא להביא לחמום יתר ולהחזיר לאוויר את הלחות ע"י אדים וסדינים רטובים וכד'. הילד גם ירגיש טוב יותר באויר צח בעת טיול ובהחלט רצוי להוציאו החוצה.

עד כמה שמחלות דרכי הנשימה שכיחות וגורמות דאגות רבות להורים וסבל לילדים הרי בסה"כ זו תופעה לא רצינית, אפילו על גבול של תופעה פיזיולוגית.

"מזיהום לזיהום הילד מתחסן" בדרך הטבעית ולכן עם השנים הוא כבר לא חולה באותן המחלות ובדר"כ מעל גיל חמש הוא חולה לא יותר מאשר פעם או פעמיים בשנה.

לידי סיגל
רח' מלכי ישראל 41 ירושלים
מכירת סוף העונה
על נעלי ברמא

נעלים אלגנטיות	120	69
נעלי מדונה שטוח	69	49
מגפים	155	99
מגפים	255	169

מבחר עצום
במחלקת נעלים
המכירה עד סוף המלאי
★ דרושה עובדת מנוסה למחלקת הנעלים — פרטים במקום

381408 — מרכז

אין תחליף לעוצמת הפרסום ב"המודיע"

המודיע הצעיר

גילתה: שולמית

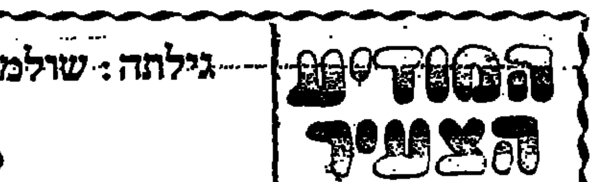

הספור שמאחורי הקליפה הקשה

תייר אנגלי ביקר בברזיל. פתאם — אויה! התייר המסכן הרגיש מכה על ראשו. הוא הסתכל מסביב, ו... מכה נוספת. הופ! הופ! חבטות מכל עבר. התכופף האנגלי המנומס לרצפה לראות מהם הדברים שנופלים על ראשו. וגילה להפתעתו שאלו פשוט זרעים. "זרעים?" שאל את עצמו, "מנין הגיעו לראשי? הלא אין איש מלבדי, והעץ הקרוב ביותר נמצא במרחק של עשרים וחמשה מטרים ממני". אחרי שחיפש בשטח, בדק והתענין, גילה דבר מענין: העץ במרחק עשרים וחמישה המטרים היה באמת עץ מענין מאד. גבוה, תמיר ויפה, בגובה של כעשרים מטר. עליו ירוקים, כהים ומבריקים. הפרחים היו צהבהבים, והעיקר: הפרות היו נתונים בתרמילים בצורת ביצה. כשהתקרב התייר לעץ ראה שהתרמילים פשוט נפתחים, מתבקעים, והזרעים שבהם עפים עד למרחק של 30 מטרים.

מה עשה התייר שלנו? אסף לא פחות משבעים אלף זרעים, והביא אותם לגן שבארצו אנגליה. מן הזרעים צמחו אלפיים ושבע מאות עצים. גם הם הצמיחו פרות וזרעים, וכך הופץ העץ הלאה. היום גדל העץ בהרבה מאד אזורים בעולם.

למה העץ מצא כל כך חן בעיני האנגלים? הכל משום שהוא זורק זרעים למרחקים? בודאי שלא. (מן הסתם התכונה הזו דווקא לא כל כך מצאה חן בעיני האנגלים המנומסים.) יש בו סוד אחר. מבחוץ, קליפתו קשה. אך מתחת לקליפה הקשה מסתתר נוזל רך ועסיסי. הנוזל הזה שמו "לַאטֶקְס" והוא נראה כמעט כמו חלב.

איך מוציאים את הלאטקס מן העץ?

בדרך כלל חורטים בעץ בצורה מסולסלת. הלטקס זורם בתוך ה"תעלה". לקצה התעלה מצמידים צינור. הנוזל זורם בצינור ומשם לכלי מיוחד. בערך אחת ליומים מתיבשת התעלה, ואז מרחיבים אותה מעט. את הכלים עם הלאטקס אוספים לתחנת איסוף מרכזית. שם מוסיפים לנוזל חומצה.

נו, ומה עתה? עכשיו מוציאים גושי בצק ספוג במים. הבצק הזה עתיד להיות הגומי, הגומי המוכר לכולנו. מיבשים אותו, ואחר כך הוא נשלח לבתי החרושת. ומה עושים מן הגומי? את זה אתם יודעים. מוצרים רבים ומגוונים. חוטי חשמל מצופים בגומי, צינורות מים, גלגלי מכוניות וכלים מכלים שונים.

כשרוצים לייצר סוליות נעלים מגומי וצמיגים, שולחים את הגומי לבית החרושת בצורת נוזל. שם מחממים אותו ולוחצים עליו, ויוצרים לו את הצורה הסופית.

ואיך מייצרים צינורות? מכניסים את הגומי למכונה בעודו נוזל. המכונה דומה קצת למטחנת הבשר שלנו. הגומי מתקשה לפי הצורה של המכונה, וכך מתקבל צינור עגול ללא "תֶּפֶר".

במשך הזמן למדו את הרכב החומרים של הגומי, והתחילו לייצר אותו בצורה מלאכותית. רוב מוצרי הגומי שאתם רואים בחנויות, נעשו באופן מלאכותי.

ובכן? יש עצים מענינים, ויש גם אנשים מענינים. כאלה שצריך לגרד מעט את הקליפה העליונה שלהם, ואז מגלים פְּנִים עסיסי ויעיל.

בשכונה שלנו

סיפרה: שולמית

טובות או רעות?

אחר הצהרים מיגע ועיף. שמש יורדת לאט לאט, וכבר מתאספים כל הנחליאלים והדרורים והזרזירים. אולי לתפילת מנחה? חדוה ואני יושבות מיואשות על המדרגות. למה מיואשות? לי יש עבודה בגאוגרפיה — על המפה, ולחדוה — עבודה ביהדות על דרך ארץ.

מה יש? אתם בוודאי שואלים. אינו מין סיבה זו ליאוש? אבל תבינו. זו הפעם הראשונה שקיבלנו במקום שיעורי בית רגילים "עבודה". ועבודה היא כזה מין דבר שמרוב שאפשר לעשות בו הכל, לא יודעים מה לעשות בו. אני מסתכלת על חדוה, וחדוה מסתכלת עלי, ושתינו מסתכלות לשמים, ולגמרי לא יודעות מה לעשות.

"בעצם, למה אנחנו לא שואלות את רוחל'ה מה לעשות?" זרקה חדוה לעברי.

"ולמה את לא שואלת את אסתי?" החזרתי בשאלה.

"כי לאסתי אין זמן אלי", ענתה חדוה בקול עצוב.

"נו, זהו בדיוק, ולרוחל'ה אין זמן אלי", המשכתי בתוגיות.

"בעצם אסתי בכלל לא רעה", אמרה פתאם חדוה. "אין לה חשק לעזור לי, אני באמת לא יודעת למה! לכל השכנות היא דוקא עוזרת בשמחה רבה".

— "כן, וזו בדיוק הבעיה גם עם רוחל'ה, היא יודעת לעזור לכולם, חוץ מאשר לי" סיכמתי את הענין.

הקור הירושלמי התחיל להציק. התכרבלתי בסוודר הכחול ושקעתי במחשבות. למה המורה לא הסבירה קצת יותר טוב איך ומה לעשות עם העבודה? כשאמרה בכיתה שהיא משאירה את זה לדמיון החופשי שלנו, זה היה נשמע נפלא. אבל עכשיו, כשצריך לעשות עבודה עם דמיון חופשי, זה מסובך מאד. הוי, במה קשים לפעמים החיים בבית ספר.

"יש לי רעיון!" קפצה פתאם חדוה. "בואי נסדר את האחיות שלנו! מה יש? מותר פעם אחת!"

— "נו?" שאלתי קצרת רוח.

"תשמעי, זה באמת רעיון! את תלכי לאסתי עם העבודה שלך, ואני אלך לרוחל'ה עם העבודה שלי, ולשתינו תהיינה עבודות".

לא יכולתי שלא לצחוק לשמע הדברים. הרעיון מצא מאד חן בעיני. במהירות הבזק רצתי הביתה להביא עט ודפים. חדוה עשתה, כמובן, כמותי. כשנפגשנו בדרך, בעוד אני צועדת לביתה והיא לביתי, איחלנו זו לזו בהצלחה...

אסתי קיבלה אותי בסבר פנים יפות: "בגאוגרפיה?" "שאלה, "זה ממש המקצוע שלי"... אסתי הוציאה ספרים ומפות ואטלס וחוברות. היא הראתה והצביעה, סיכמה והסבירה. סוגים של מפות, הבדלים ביניהן. מה לומדים מכל מפה, מה מסמנים הצבעים. אני הקשבתי וסיכמתי במרץ. אלו היו, בעצם, דברים שלמדנו, אבל רק עכשיו הבנתי מה זה נקרא לעשות מהם "עבודה". שוב תהיתי בנפשי למה את ההסבר הזה לא השמיעה המורה. בכל אופן, כשחזרתי הביתה כעבור חצי שעה, היתה בידי טיוטה של עבודה מצוינת. רצתי מאושרת, בעיה רצינית נפתרה בקלות.

ובבית... מצאתי את חדוה ורוחל'ה רכונות על ספרים. מסמנות וכותבות, משוות ומוחקות. רוחל'ה קיבלה, כנראה, את כל הענין ברצינות האופיינית לה. שמעתי אותה מסבירה יפה לחדוה, איך מלקטים מן המקורות. רושמים את העמודים. מסדרים, ממיינים. הצצתי לחדר ומבטי נפגשו בשל חדוה. חייכנו — התעלול הצליח!

כעבור חצי שעה היתה גם לחדוה עבודה מוכנה, ארוכה משלי, מסודרת ויפה!

— אז מה אתם אומרים: אחיות גדולות הן טובות או רעות?...

מענה - המודיע לילדים

לחיים רוטשילד, הירושלמי — אין כל מעלה בזה שתיירים מצלמים אותך, ורבי לא נהיים בזכות פאות ארוכות. נכון, פאות מעטרות ילד יהודי, אך הדבר אינו תלוי באורכן. כמובן שעליך לנהוג לפי דעת בני משפחתך.

לבנות הסמינר החסידי מבני ברק — מנין לכן שהדבר מתנקם בבריאותה? לפעמים שמחת ההשג מבריאה לפחות כמו שינה. נכון שמלכתחילה אין סיבה להקדיש כל כך הרבה ללימודים, אך יש לדון בכל מקרה לגופו קשה לי לְחַוּת דעה בלי לשמוע פרטים נוספים.

לחובב הבולים מרחובות — איננו מומחים בעניני בולים. אולי הקוראים יוכלו לכתוב לנו ולייעץ איך מורידים ניירות מבולים עקשניים. אם נקבל עצות, נכתוב לך אותן.

לחני מירושלים — לפעמים, מה שלא עושה השכל — עושה הזמן. אני בטוחה שהבעיה תיפתר מאליה בעוד זמן מה. כנראה שחיכית לאח הזה זמן רב, ולכן את כל כך קשורה אליו. אבל במהרה תתרגלי לעובדת קיומו, ותוכלי לעזוב אותו בקלות. אפילו אמהות משאירות ילדים, ומתפקדות בשעות העבודה. אם הבעיה תימשך, כדאי שתנסי לחשוב אם אין סיבה אחרת שמפריעה לך להקשיב, ואת רק תולה זאת באחיך.

לפלונית מבני ברק — בסיפור "מורדות במלכות" ניסינו להציע דרכים להתמודד בבעיה הזו.

לבועז — סיפורך נחמד, אך מבחינות רבות אינו מתאים לפרסום בעיתון. לא בתוכן ולא בסגנון.

למרים כלז מנתניה — לצערנו איננו יכולים לספק גליונות חסרים של המודיע הצעיר. אך יש קוראים רבים שאוספים אותם. תוכלי להשיג את הגליונות החסרים לך, ולצלם.

לרוחי שטרן מירושלים — את יודעת לבד מה שעליך לעשות, כפי שכתבת. לכי לדודתך רק אחרי שאת גומרת לעזור ולהכין שיעורים. זה ירגז אותך מאד, כי תרצי כבר ללכת. כך תוכלי להנות — במידה — משני הדברים.

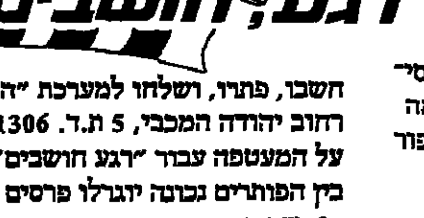

רגע, חושבים! 103

חשבו, פתרו, ושלחו למערכת "המודיע" רחוב יהודה המכבי, 5 ת.ד. 1306, לציין על המעטפה עבור "רגע חושבים" בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים

1. שם מוזר!

מה דעתכם על השם: ר' יחזקפ

בעצם, לאף אחד לא קוראים בדיוק כך. אבל למישהו בפרשה שלנו כן קוראים כך. מיהו? ומה בדיוק השם?

חכמת שלמה

הציור שלפניכם מזכיר מאד את אחד הסיפורים הידועים ביותר על חכמת שלמה המלך, מן הנביא. איזה פסוק מן הסיפור יכול להשתייך לציור זה?

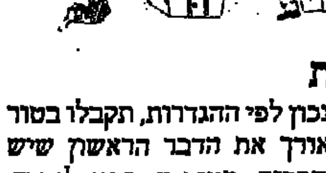

מעשרות

אם תמלאו נכון לפי ההגדרות, תקבלו בטור הראשון לאורך את הדבר הראשון שיש להפריש מהפרות. בטור האחרון לאורך, שם של אחד המעשרות.

1. מושלם, מוכן.
2. אך ורק כך.
3. שם הפרשה שבה ניגש יהודה.
4. תָּפְסוּ.
5. הרבה מאד.

				1
				2
				3
				4
				5

פתרונות לרגע חושבים 99

1. שפרה, בנות יתרו.
2. סגול, קובוץ, שוא, פתח, צרה, חולם, קמץ, שורוק.

יום הֻלֶּדֶת לָאִילָן

לְאִילָן יֵשׁ יוֹם הֻלֶּדֶת
הוּא צָמַח בְּעוֹד שָׁנָה
עָבְרָה עָלָיו שָׁנָה נֶחְמֶדֶת
שֶׁל פְּרִיחָה וּרְנָנָה.
הַצַּמֶּרֶת מְזַמֶּרֶת
כָּל עָנָף מוֹחֵא פֹּה כַּף
הֶעָלִים עוֹנְדִים שַׁרְשֶׁרֶת
שֶׁל יָרֹק־צָהֹב־זָהָב.
הָאִילָן נִרְגָּשׁ, שָׂמֵחַ
נָע מְעַט וּמִתְפַּלֵּל
שֶׁיִּהְיֶה לוֹ רַק שָׂמֵחַ
מְבַקֵּשׁ הוּא מִן הָאֵל.

"דנה - אכלי את הבננה'לע..."

— מלבטיה של אידישע מאמע —

כמעט ולא פגשתי באמא שהתנוק שלה משביע את רצונם של כל המטפלים בו. בדרך כלל את אינך מרוצה בכמות האוכל שהפעוט מוכן לקבל בימנה. פעמים קצב אכילתו אינו מהיר מדי — הוא פשוט נובר, משחק, משתעשע במזונו ומקפיץ את כולם סביבו. וכשכבר נדמה לך שהוא נראה חמוד ואוכל כפי צרכו — מוכיחה לך האחות בטיפת חלב בעקומת ההתפתחות שהוא אינו משיג את הכמות הנדרשת — משקלו מתחת לקו האדום, וכולך נבוכה. יש לך הרגשה מתסכלת שאינך עושה די למען הקטן, ורגשות אשם מבצבצים בך. את מתחייבת תגינית להרפות ממתח העקיק בבית, להפחית מהזמן שאת מקדישה לבשול, אפיה וטלפון — ולמצוא יותר פנאי ונינוחות לגוון את תפריט הילד. לשחק אתו בכל הפעלולים החדשניים שברשותך, ובלבד שהתנוק יואיל לאכול "כמו כולם" ו"להדביק את הקצב".

אודה ולא אבוש — כמותי כמוך.

אצל הגדולים נהגתי לערוך בקור קבוע בתחנה לאם ולילד שכשכתה. התייצבתי בנגע להנקה. קבלתי תדרוך על אופן הכנת מזון מרצק לתנוק שהתפתח. החודתי על כל מוצא פיה של גב׳ סמכות — אחות טפת חלב. הסבתא עמדה מהצד, חייכה ולא התקרבה.

במשך השנים — התמתנתי. כשהתבריה ישבו לאכול — הצטרף גם התנוק החדש, בבוא זמנו, לשלחן — על כסא גבוה. איני זוכרת מתי מותר לילד לגנוס בפרוסה ביד, ומתי מותר להטעים אותו בגבינה צהובה. בשבת הוא פשוט קבל קמצוץ מהחמין, והכלו סביב צחקנו בהנאה במלוא הפה.

עד כאן היה הכל טוב ויפה. ופתאום אני שוב חוזרת לימים הראשונים, אובדת עצות, והכל בגלל תנוקת מקסימה שהחודה להוולד מוקדם במשקל נמוך.

במרפאת הפגים היתה בפיהם, בכל בקורת, בקשה אחת — לדאוג לקדום ניכר ומהיר במשקל הילדה. מטרנה וקורנפלור גם אם הכמויות קטנות ותכיפותן גדולה. גם ביום וגם בלילה — כולי לרשות הנסיכה. פשוט התחלפנו בתפקידים — אני אמנם הכנתי את הבקבוק, אך הפיצפונת הורתה לי את מידת הסמיכות הרצויה, את מרווחי הזמן בין הארוחות הנוחים לה, וכמתבן הכמויות. ואני נכנעתי להוראותיה. כשהסכבתי לה בשעות הקטנות של הלילה ששמורות עיני נעצמות, היא חייכה את החייך המלבב ביותר שלה, אכלה בהנאה את כמותה הקטנה, תמה לסרוגין לא מוצץ ולא שתיה. אוכל. כבוקר, השלימה ברגיעה את מיכסת שנתה. פשוט לא התחשבה בציפיותי שלי. עד אשר החליטו שגם פגית במצב עצמאי זקוקה לתוספות מגוונות. נסיונותי עם פירות, בכל הצורות, היו מועדים. הירקות כלל לא היו לטעמה. היא הביטה בכפית, סובבה ראשה הקט, ומבט מוכיח העמיד אותי על טעותי. הקשר עם חברותי לפגיה הראה מצב דומה — כמויות קטנות, הקאות מדמנות. הואטרטים לגלגו לדאגותינו, הסתפקו במעט דייסה, ועלו במשקל ובפעילות פיזית תפשית.

המבוכה רבתה כשהסבתא בקשה תוספת חמאה וחלמון לדיסה, כמו פעם, הידידה טענה שכל ילד יהודי כשיודע לשבת — מקבל פרוסת לחם בידו. פשוט מרשם לבגרות. והשכנה הטבעונית חייכה ואמרה שאפשר "לשים פס" על הכל, אם רק תהיה תוספת של טחינה או חלב שקדים. רופא הילדים אמר שמותר לקטנה להכתיב את טעמה. לגיטימי. המטרנה עשירה, רצוי להוסיף טפות A.D. טפות ברזל וטפות פלואור. בטפת־חלב המליצו בכל פה על פלואור עוד לפני בקיעת השינים.

מרבה עצות — מרבה דילמה, מכאן ועד ליועץ תזונה הדרך מובנת.

הקטנה הגגה את שעת שיחתנו. הוא חולה, טפסה, נעמדה ובדקה את המכשירים. מכרה בכל ההברות שלמדה להשמיע כשהיא נעזרת בטונים גבוהים. מה לה ולשיחות מבוגרים?

כל משפט של יועץ התזונה גרם לי להתכווצות מה. התברר שכמעט כל מה שטרחתי למענה — מוטעה. למרות שעלי בראש וראשונה לחנך את הקטנה לשינה של ממש. אין ארוחות לילית! מותר לפתות אותה במיץ, תה צמחים, מרצץ — ארוחות אין! הוא נזף על שכלכלת תנוק מבוססת גם על לחם וחלב. לטענתו שניהם אינם רצויים עד גיל שנתיים. הסמקתי — וכי מנין לי לדעת כל זאת? את הפלואור הוא פסל בהחלטיות. ממש גורם לנזק! כשיצאתי ממנו — בעצם כבר לא ידעתי כלום.

לפתתי בידי את הקבלה של שעת שיחה, לא זול, ואת מעטפת המירשמים, מאיפה מתחילים; היכן משפרים?

מתחת לסף ההכרה אני הבנתי שהחינוך מחודש צריך לחול על שנינו — הקטנה צריכה להכנס לתלם, ואני צריכה להיות קשה יותר, החלטית. נשמע מסובך.

לא אגלה לכם את המשך הדרנו, שהיינו ניסינו להשתפר; תחילה בקול תרועה רמה, ואחר־כך משום מה עבר היישום לקול דממה דקה. העיקר שחזרנו לחייך, גם אם שנתינו נדודת. חשבתי, שכדאי לפחות להעביר לאמהות אחרות, שלהם ילדים הזקוקים לחיזפה קולינארית בריאה וטבעונית, את המסר שקבלתי מיועץ התזונה. אם לא לאמץ לגמרי — הרי בהחלט אפשר ליהנות מחלק מהדברים.

1. חלב טבעוני לילדים — להגיש בבקבוק או בכוס, רצוי להגיש טרי.

ערבלי בבלנדר: כוס מים חמים, או למהול מים במיץ תפוחים, או מיץ גזר (בהתאם לסמיכות הרצויה)
כפית טחינה
2 כפות "שקדיה" (בחנות טבעונית — אגב: טעים, בטעם מרציפן)
2 תמרים
2 כפיות אבקת איזומיל
כפת לתת אורז או כפית סוכר פירות.

2. תה צמחים: בבונג, מנטה לואיזה. לחלוט כפית בכוס מים רותחים. מעט למתן. סוכר פירות.

3. מרק ירקות — לבשל ירקות עם מעט עוף במעט מים. לקראת סוף הבשול להוסיף מעט אורז או קוקר. רצוי לערבל בבלנדר. אפשר קצת להמליח.

4. פירות — לרסק בבלנדר: תפוח, אגס, אבוקדו, צמוקים או תאנים — מדולל במים. בנפה להגיש בנפרד. או לפתן מבושל של תפוחים וצמוקים — לא להמתיק.

5. דיסה — רק פעמיים ביום, לבשל אורז מלא טחון במים. להוסיף איזומיל וחמאה.

6. ביצה — רק חלמון. רצוי מעורב בעגבניה מרוסקת. מנה ראשונה לפני ירקה או דיסה.

7. אפשר לגוון במשך היום על־ידי תוספת לבן, פריכיות אורז או חיטה מרוחות באבוקדו.

לילדים חסרי תאבון מומלץ לתת שלש פעמים ביום לפני הארוחה חצי כפית סירופ קינדרויטל KINDERVITAL — תערובת מרוכזת של צמחי בר. הכל תמצאי בחנות למזון טבעי. מומלץ ע״י אמהות בעלות נסיון בנידון.

את יכולה לסדר לך תפריט יומי מורכב מכל הנ״ל, או לחזור על מאכל אהוב מהרשימה, על חשבון מאכל לא רצוי.

"אם אין קמח — אין תורה" — אז קדימה למלאכה!

בהנאה ובתיאבון
— פייגי —

בלי כולסטרול!

חלמון דל כולסטרול ותחליפים שימושיים

לשם מה צריך את הכולסטרול הזה בכלל? הוא הרי נדבק לדפנות כלי הדם בשקט בשקט, מתישב שם היטב במשך שנים ארוכות וסותם אותם, וההמשך — תעוקת חזה, התקפי לב, נתוחי מעקף, צינתור ומה לא — הרי ידוע. מדוע לא לסלקו בפשטות מן התפריט?

משום סיבה פשוטה בתכלית — הטעם! אם "קוקה קולה" הוא, אליבא דהפרסומת — "טעם החיים" אז מה בקשר לצוּר של עוף, לשומן שבבשר הבקר (וזה שרואים וזה שלא) לחלמון שבביצה ולחמאה על הפת? ומי מוכן להסתפק בגבינה כחושה תפלה ולא לאכול במקומה את אחותה בת חמשת האחוזים האסורים?

שמעתי על תזונאית פלונית, שממליצה, ומישמת זאת בביתה, לזרוק את החלמונים, כאלו שמדובר בקליפות, רעיון אנטי מוסרי (וחסכוני) להחריד!

האמריקנים, כמו תמיד, המציאו משהו מוצלח יותר, חלמון שאחוז הכולסטרול שבו נמוך בעשרים אחוזים מהמקובל היום.

רמת הכולסטרול הגבוהה שבביצים הורידה אותם באופן משמעותי מתפריט ארוחות הבוקר הצהרים האמריקניות, מה עושים נגד חרם צרכנים לא מוצהר שכזה, כשאת המחירים אי אפשר להוריד יותר?

בפנסילבניה גילו כי תרנגולות בעלות רמת כולסטרול נמוכה בדם מטילות ביצים עם רמת כולסטרול דומה בחלמון שלהן. כיצד מורידים לתרנגולות את רמת הכולסטרול? על ידי חזרה לאורח החיים הטבעי, במקום לולים צפופים חשוכים מלאי אבק, עם תערובת מכל הבא ליד, נבנו לולים רחבים עם תאורה דומה לאור השמש. אפשרות תנועה פלוס מי שתיה טהורים ומזון משובח הבריאו את

(המשך בעמוד י״ד)

הבית שלנו

הממתקים של הדודה

בית מול בית.
משפחה מול משפחה.
את — ואני.

★ ★ ★

דפיקה בדלת.

דודתך בפתח. וילדיך שועטים ומתרפקים עליה: דודה — מה הבאת לנו? ב״ה — ידי הדודה מלאות כל טוב: סוכריות ופלים עוגיות — ואפילו... אפילו קרמבו לכל ילד.

ב״ה — אין צורך לבדוק כל מוצר ומוצר — להפכו מכל צדדיו ולחפש אחר ההכשר כי ודאי ש"דודה שכזו" לא תביא דבר שאינו כשר למהדרין.

ב״ה — אין צורך בהתחבלות ותכסיסים — מה נאמר וכיצד נגיב כאשר מכל ערימת המגדנות שהובאה על ידי הדודים — לא נשאר לילדי אלא מספר בייגלך שאותם רשאים הם לאכול.

(יש לציין כי בני המשפחה הקרובה עברו "קורס מזורז" בהכרת ההכשרים השונים, וקבלו תדרוך מדויק היכן ניתן להשיג את המצרכים הדרושים. אולם המשפחה גדולה — ב״ה מרובים — וכמובן שלא ניתן להדריך בטלפון או במכתב כל אורח המתכונן לבוא אל ביתנו, שכן חלילה — מה יחשוב? ובכלל — לאחר תדרוך שכזה — האם בכלל ירצה לבוא?)

★ ★ ★

בסימן טוב — ובמזל טוב — נולדה לך בת.

ואת — אינך צריכה להחפז.

את ילדיך את שולחת לאחותיך ולגיסותיך המטפלות בהם במסירות — ואת אל בית אמך נוסעת — לנוח כמה ימים ולאגור כוחות אל המשימה המצפה לך.

ב״ה — שאינך צריכה למהר אל ביתך — ולחשוש ממה שקורה שם בבית — ממנו נעדרת האם במשך מספר ימים.

ב״ה — שנתנה לך האפשרות לנוח ולאגור כוחות — ולא לשוב מיד אל הבית ולזכות ב"מנות נוספות" של כביסה ולכלוך שנצברו בימי העדרך אבל אם אסע אני לבית אמי — תמיד תצרצנה הבעיות: מה אוכלים, ואיך תראה השבת, וכיצד אנוח אל מול רעשם והמונם של כלי התקשורת השונים שקולם בוקע מן הבית — ומבתי השכנים... מול כל אלה — התכנית נגנזת — ואני שבה הביתה. — שם — לפחות ישנה מנוחת הנפש...!

★ ★ ★

ערב פסח.

אני משתדלת לנקות — לסדר ולארגן הכל כשבין הרגלים מתרוצצים כל ילדי וידיהם בכל. ואת — אורזת. אורזת מזוודות. כמובן — נוסעים: לאבא או לחמות.

ליל הסדר הינו לילה של ו"הגדת לבנך" — אם כך כיצד נקיימו שלא בחיק המשפחה כולה.

ואני — אף ככלה צעירה — כבר למדתי הכל לעשות: חרוסת ומרור, זרוע וכרפס, ולערוך את הכרים — שכן — לא ניתן לנסוע להורים.

אולי — אם לא יפחדו מן התבשיל הגשמי — ובעיקר מתבשילינו הרוחניים "יאזרו הם אומץ" ויגיעו אלינו. ויהא זה בחינת "והגדת להוריך"...

★ ★ ★

מזל טוב — מזל טוב!

אחותך מתחתנת וכולכם בשמחה — נוסעים לשמחה.

גם אנו נוסעים — אך בחששות כבדים: מה יהא שם בחתונת אחותך — כיצד נצליח לשמור ולו על פינה קטנה שבה תהא צניעות בלבוש וצניעות בהתנהגות?

וכיצד נבצע משימה זו — בלי שהכל יאמרו וידמו: הביטו עליהם — הפורשים מן הכלל...?

ובתוך — חבילות חבילות ארוזות — לכל ילד שקית עוגיות ובה מכל טוב הארץ — שחלילה לא יגורו ויאכל מאכל אסור.

שהרי ילדינו יראו שולחנות עמוסים — וכמה קל לשלוח יד ו... להכניס לפה. אמנם אמא הסבירה ואמרה: שמיטה, ערלה, מעשרות ותולעים ועוד ועוד. אבל... ילד הוא ילד — והתפוח — על השולחן קורץ...

אז לקחנו הרבה — ומכל הסוגים - שחלילה וחלילה לא נאלץ לרוץ על פני כל אולם החתונות — כשאנו רודפים אחר ילד שבידו תפוח לא רצוי.

אז סעו לשלום — והעיקר שנחזור בשלום אל מעוננו הקט.

★ ★ ★

כל הערב — כשמשכיבה אני אתכם ילדי לשנת הלילה — יודעת אני כי כשאנו מבקשים על ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו — לא על חזון רחוק — אלא על משהו יומיומי וקרוב: שנוכל לאכול ממטעמי הדודים, לשמוח בחתונות הקרובים ולשלחכם לחופשה אל אחים יקרים —

אמן — כן יהי רצון.

ע. בת שמעון

מה מברכים?

אחת הקוראות העירה כי יש חילוקי מנהגים בקשר לברכה על בינלאך, (כפי שהוצעו במתכון לפני שבועיים) הן מבחינת התכולה והן מצד אופן ההכנה. תבורר כל אחת האם לפי מנהגם ראוי לברך מזונות או המוציא על הכעכים הנ״ל.

אשרי שיאחז וניפץ...

...ואולי נהיה אנחנו הראשונים שננפץ את הקופסא השחורה המשמיעה את קול העבודה־זרה באזנינו?

אולי נתחיל אנחנו לחזור בתשובה ונכח התשובה שלנו נסיע לרחוקים לשוב, הרי ישראל ערבים זל״ז — מעורבים זב״ז ומשפיעים זע״ז.

נתאזר בגבורה ואומץ ונשליך מבתינו את אותו קול של שלוחי בני־אֱדום האומרים — ערו ערו עד היסוד בה.

אשרי שיחזיר לך (רשות השידור) את גמולך שגמלת לנו, אשרי שיאחז תפיץ...

י.צ.
אחת המודות

תכנית מאלפת בערב שהכנסותיו קודש לנחלי חסד לאחים

סיוע למשפחות נצרכות בבני ברק

ביום שני הקרוב כ׳ בשבט תש־כלנה נשות בני ברק וכל נשות גוש דן להאזין ולהנות מדבריהם של טובי המרצים בנושאים פופולריים, התכנית העשירה והמרותקת תתקיים בבית הכנסת הגדול ותלווה בהגרלות ובכבוד קל. הרב מנחם דיאמנט שליט״א ידבר על הנושא "כנחל יזרום לו החסד" דבריו יתן ביטוי למעשיהן של קבוצת נשים מתנדבות העומדות מאחורי הנח״ל הנ״ל ובשקט, בצניעות ובכל הלב מושיטות יד תומכת למשפחות במצב קשה מאוד שגם בזמנינו אפשר לפגשן בססמטאות צדדיות. גם אם אין הן פונות לעזרת הצבור חובתו של הצבור לטכס עיצה כיצד לעזור להן באופן מכובד.

דוקטור שירית ירקוני, רופאת שיניים תדגים בליווי שקופיות שיטות ברפואה מונעת הריתמוסיקאית ציפי איגל מירושלים תדריך את ההופעה המרשימה של "צלילי ילדות"? המחנכת הגב׳ מרים ברמן תחתום את הערב בדבריה על ספרות ילדים על הנושא "אשיר לך ילדי", גם מעניין גם מועיל וגם יעיל לעזרת הזקוקים לכך בעיר התורה.

עולם של חוויות

שי לבת - מהדורה חדשה

שי לבת? לאיזו בת?

לבנות הנעורים. לבנות הבוגרות. לבנות־אמהות ואפילו לבת שהיא כבר סבתא.

שי לבת ישראל!

אנציקלופדיה מוסרית, תמצית היהדות ודינים, מוגשת ברצינות ובהומור. נחרטת עמוק־עמוק בנשמה, יותר מאלף תוכחות מוסר ושיעורי יהדות.

זהו ספר מיוחד במינו — גם במהדורתו החדשה — מסגנוני, בצורתו ובתוכנו גם יחד. ערוך מדורים־מדורים. במדור "מכתבים לבתי" מודגשת הכרת הטוב כלפי הבת מצד האם — ומהבת כלפי אמה.

אמא! ערך כה מקודש, שכה רבים להמעיט ממנו, לצערנו, לא פעם.

במכתבים שכותבת האם לבת, היא מוסרת את כל רגשותיה ומחשבותיה לבתה, בתחומים המעסיקים את שתיהן. היא מלמדת אותה כיצד להתייחס כראוי לבחינות, להבדות ול— — — על הכל כדאי לקרוא בחלק זה של השי.

"א״ב וכל השאר" הוא המדור לאפיה ובישול. נמצא כאן את דיני ברכת המוציא, מזונות, הפרשת חלה וסעודה — הכל בדפים מהודרים ומצויירים להפליא, לצד מירשמים לבישול ולאפיה.

"כיצד" — תשובה לכל ה"כיצד"ים הרבים הצצים בחלל עולמה של הבת. כיצד מתנהגים? איך לדבר? איך לתת? — באנה תקרא ב"שי לבת" — חלק א׳.

עולם בית הספר בא לידי ביטוי ב"אצלנו בכתה". ממבטה של המורה אנו עוברים למבט התלמידה. מבט קצת שונה. איך נראים חיי הכתה, החברות, השיעורים, מבחנים, טיולים ועוד. מעניין, לא כן? נפתח, נצ״ין בכרך ב׳ ולא נפסיק בקריאה.

"ידידה שלחה בכישור" מדריך אותנו כיצד למצוא משטוליה חיובים בעולם הסבוך של הלבושת ואופנה. כה עם צניעות בלבוש? מהו שעטנז? — כיצד לשפץ בגדים וכיצד לקשטם ולעטרם? מהם הסימנים המיוחדים בבגדים, סוגי אריגים, הוראות ל"שעת חירום" — על הכל נצ״ין בכרך ב׳.

רבים המדורים בשני הספרים וקשה לפרט את כולם. נזכיר אולי את "נוי והדר למצוה מן המובחר". אם תרצו לדעת על נוי והדר במצוות, על התפילות, איזו זכות גדולה היא להתפלל, מהן מעלות התפילה. עבודת הלב — הכל נמצא ב"שי לבת". עם אוצרות של משלים ומאמרי חז״ל בצורה כל כך קולעת וחודרת ללב.

יומן מיוחד כתבה הילדה מרוסיה. זהו סיפור רחוק־רחוק מה"חממה" בה נמצאות בנותינו: תחבולות למען קיום מצוות, תום יהודי, רגשות נעלים וחכות מיוחדת להתפלל במקומות הקדושים.

אצלנו הדברים כה פשוטים. ואצלה? — אתן מוכרחות לקרוא על כך ביומנה.

עוד ב"שי לבת" — הוראות ובקשות בנושאי יום־יום. הכל בכל מכל כל נמצא בדפים המיוחדים בתוכנם וביופיים. לא רק עוד ספר. אלא יצירה מיוחדת בכינה, אולי חסרת תקדים בספרות לנוער שלנו. והמהדורה החדשה מרשימה ומהודרת.

ואל נחשוב כי "שי לבת" נועד לקריאה אחת בלבד. ככל שנקרא בו שוב ושוב נמצא רעיונות וקטעים חדשים, מרתקים ומעניינים, הקשורים בחיינו אנו. בחיי כל בת ישראל.

שי אמיתי לבת!

א. טליה

עבוד תמלילים
לומדים
במחשבת
רבי עקיבא 92 ב״ב 5793777
ירושלים צפניה 41
(פתוח 4.30-6.30 אחה״צ)

Mina Chassida
"מינה" — עיצוב אופנה
רח׳ ירושלים 9 ב״ב ק״ב
המכירה הגדולה
הנחות עד 80%
המכירה תערך במוצש״ק פר׳ יתרו בשעות 7.30-10.30
ובמשך השבוע 9-12 לפנה״צ
להתראות מינה

בס״ד, עש״ק פרשת יתרו ה׳ תשמ״ח

מכתב לאם ולכלה

בהגיע יום השבת יום המנוחה, בו אתן נופשות מעמל השבוע, הואלנה נא בטובכן להקדיש מספר דקות לקריאת שורות אלו.

בודאי שמעתן על מפעל החסד בו משקיעים אנו את מיטב כוחותינו, על מנת לעזור לכלות יתומות בעלות תשובה, משפחות ברוכות ילדים, וילדות.

הסיוע העיקרי שאנו מגישים להן, הוא: ביגוד.

המדובר הוא בכלות, חלקן יתומות ללא אב, חלקן בעלות תשובה שהוריהן אינם מעוניינים להושיט להן יד עזרה, חלקן ממשפחות ברוכות ילדים, וחלקן מבתים הרוסים. כשלא פעם גם מצבו של החתן דומה לשל הכלה. כלות אלה מוותרות על הכל (לא פעם אומרים להן בבית: אם לא היית מתחתנת עם דתי היית מקבלת הכל) ומוסרות נפשן להקים בית יהודי אמיתי בדרכי התורה והמצוות. על דירה אינן חולמות כלל, אולם גם את הביגוד (נדוניה) לרגל חתונתן אין באפשרותן להשיג, ולא פעם שואלת הכלה את עצמה מה תלבש לשבע ברכות וכו׳, וכמובן אין מי שידאג בהשגת דברים אלו.

משתדלים אנו לתת לכל כלה כמה שמלות, חצאיות, חולצות, ג׳קטים, מעילים, חלוקים, כותנות לילה, מגבות מכל הסוגים, כלי מטה, ולפעמים כלי בית, ואף ריהוט.

כשכל כלה יוצאת עם נדוניה כזו מקבלת היא למעשה סחורות בשווי של 500־700 $ ולעיתים אף יותר מזה, וב״ה עמדנו בכך עד היום פחות או יותר.

זכינו בשנה החולפת לעזור לכ־50 כלות כ״י, ולחלקן דאגנו אף לריהוט, והיו כאלה שדאגנו להן גם לחתונה, (וכל מקרה לגופו).

לפני כחודש ערכנו ערב לנשים בו הבענו את הוקרתנו לעשרות ידידות המפעל, שתומכות בנו כל השנה בבינגר, שלולא עזרתן, לא היינו יכולים להגיע למה שהגענו עד הלום, בע״ה.

בחודש האחרון בלבד, פנו אלינו כ־20 כלות בבקשה לעזרה.

כפי שהמצב עתה הוא, מצפים אנו שבשנה הנוכחית יפנו אלינו כ־200 כלות. כיום כל כלה מקבלת את רוב הביגוד, פרט לכלי מטה חלוקים כותנות לילה ומגבות וכלים שאין ביכולתנו לתת לכל אחת, כי מה שאנו מקבלים את זה אנו נותנים.

ואם כן: עדיפות ראשונה מקבלות הכלות היתומות (ר״ל). ונוצר מצב כזה: באות כלות שב״ה יש להם הורים ורואות אצלנו חלק מהפריטים, וכשמסבירים להן שזה לא מיועד עבורן, נוצר אצלן מרירות ומשקע בלב, ובצדק, מדוע יגרע חלקן?

במצב הנוכחי כשפניות של הכלות מתרבות מיום ליום, וכדי שב״ה נוכל לעזור לכל כלה ללא הפליות, פונים אנו אליכן נשי ישראל לכל אחת ואחת בנפרד בקריאה דלהלן:

עזרו לנו לעזור להן!!!

בפרשת שמות שקראנו בתורה לפני חודש, כתוב: "ותחיינה את הילדים". וכתוב במדרש רבה: "יש מהן שהיו עניות ההולכות הכילדות ומגבות מים ומזון מבתיהם של עשירות ובאות ונותנות לעניות והן מחיות את בניהן הוא שכתוב ותחיינה את הילדים". ואכן בצורה כזו בנוי מפעלנו. על ידי עזרתכן מתאפשר לנו לעזור למי שאין לה.

פונים אנו בבקשה והצעה אליכן: תעשה כל אחת מכן בדק בית, ותראה אולי יש לה בבית סט כלי מטה, חלוק, כותנת לילה, מגבת, כלי בית שקיבלה לחתונה או לרגל מאורע חגיגי כלשהו, ואף שהפריטים אינם מיותרים בבית, הנה בודאי תשמח כל אחת מכן לתרום פריט אחד ואף יותר כשבצורה זו את משתלבת במעגל עזרה לכ־200 כלות כ״י.

מתקרבים אנו לימי חודש ניסן בו נאמר: בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. ותעמוד לכן זכות זו, ואשרי חלקכן. שאתן עוזרות ומעודדות כלות בעלות לב נשבר ונדכה, שעיניהן נשואות אלינו לעזרה, ומי כמונו יודע (למיטב ידיעתנו) כיצד מעודדת, משמחת ומחזקת אותן עזרה זו, וכשכלות אלה זוכות להקים בית על אדני התורה והמצוות, הרי שותפות היתכן בהקמת בתים אלו בישראל.

יברככם השי״ת במילוי כל משאלות לבכן לטובה וכמ״ש התורה את השכר למילדות: "ויעש להן בתים", ואך טוב וחסד ירדפוכן תמיד כל הימים.

בהוקרה לעושי חסד ובכל הכבוד והברכה משפחת מלוב 02־819217

נ.ב.

א: מאחר והמדובר כאן בכלות, ולמרות שהן זקוקות לעזרה, מבקשות הן את הלבוש המקובל כיום. נודה לכן באם תתרמו ביגוד בהתאם, חדש או משומש כחדש במידות 38־40־42. כלים רק חדשים.

ב: בהזדמנות זו במידה ויתאפשר לכן לתרום פריטים נוספים של כלות, כל סוגי הבגדים כחליפות שמלות חצאיות חולצות סוודרים כליזרים ג׳קטים, (מעילים נא לא להביא) נשמח מאוד להעזר גם באת, ושוב נבקש להביא רק במיטב שמקובל היום ללבוש, חדש או משומש כחדש.

ג: לאלה שתרצנה להשתתף במבצע ולא יהיה להן את הפריטים הנ״ל, הרי כל תרומה משקל ומעלה תתקבל בתודה, וכבר אמרו חז״ל: "פרוטה לפרוטה מצטרפת".

ד: מאחר ומתקרבים ימי הפסח, נבקש מהתורמות הנכבדות להמציא את הביגוד והכלים עד ליכי הפורים הבעל״ט ולא יאוחר מזה, כדי לא להכביד על אלה שהתנדבו להיות כתובות ותחנות איסוף, ולאפשר להן להכין בביתן את חג הפסח.

להלן כתובות למסירת הביגוד כלים ותרומות:

בירושלים:
משפחת הרב מילצקי שליט״א, צפניה 21 ירושלים.
משפחת הרב קופשיץ שליט״א, אלפנדרי 11 ירושלים.
משפחת מלוב שיחיו, סורוצקין 33 ירושלים.
משפחת זונפלד שיחיו, בית וגן 45 ירושלים.
משפחת קיהן שיחיו, החשמונאים 23 ירושלים.
משפחת גולדברג שיחיו, אבני בינה 18/7 ירושלים.
משפחת מרמרוש שיחיו, עזרת תורה 25 ירושלים.
משפחת מקובצקי שיחיו, נוף רמות 75/25 (בניני ליפשיץ) ירושלים.
משפחת ברזין שיחיו, קרית שומרי החומות 33/11 ירושלים.
משפחת גרליץ שיחיו, מאור חיים 116 סנהדריה המורחבת ירושלים.
משפחת גרינברג שיחיו, "שיכוני המסורת" פנים מאירות 8 ירושלים.
משפחת וינגרד שיחיו, רח׳ גבעת שאול 26/23 ירושלים.

בבני ברק:
משפחת הרב הניג שליט״א, בעל שם טוב 5 בני ברק.
משפחת הרב שטרן שליט״א, הרב קוק 1 בני ברק.
משפחת הרב הלפרין שיחיו, עכוס 6 בני ברק.

בתל אביב:
משפחת הרב שצ׳יטנסקי שליט״א, רחוב כרכיה 3/5 תל אביב.
משפחת זיידמן שיחיו, רח׳ הצנחנים 26/42 תל אביב.

באשדוד:
משפחת מאיר שיחיו, רח׳ הורצית 10/10 אשדוד.

בשאר ערי הארץ:
אפשר לשלוח בדואר לפי הכתובת: משפחת מלוב סורוצקין 33 ירושלים.

מרכז הרזיה ושמירת משקל
טיפול אלקטרותרפי — בשילוב "שמירת משקל"
(אפשרות הדרכה בקבוצות קטנות)
עברנו לאזור המרכז-בהולה
שטראוס 20 (פינת אבן־עזרא) קומה ב׳
לרגל המעבר למעוננו החדש מבצע
מחירים מיוחדים למספר מוגבל
עיצובית
לקביעת מפגש טל: בערב 813776, 02־813865
וביום 248194(02)

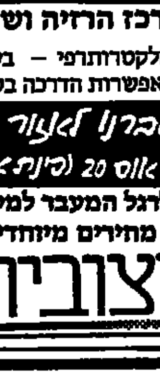

First Lady
ראשונה בעולם!
ראשונה בישראל!
בטיב, ביופי ובעיצוב
אנו עוברים בקרוב
הנחות גדולות
בכל הסלונים בארץ
זאת ההזדמנות שלך להכיר
36 דגמים חדישים יפהפיים
של פאות היוקרה
פירסט ליידי
במחירים מוזלים
80 - 90 - 100 ש״ח
כולל סידור
★ ★ ★
לשרותך צוות גדול ומקצועי שרות ללא תור וללא המתנה
פתוח רצוף כל יום 9.00־19.00 כולל יום ו׳
סלון "הפאה"
רח׳ רבי עקיבא 65, טל. 783710 - 03־790089
ניתן להשיג גם בסניפים
רמת אלחנן רח׳ זונענפלד 12 דירה 2 טל. 03־762020
ויזניץ רח׳ קהילות יעקב (הכרמל) 35 דירה 6 טל. 03־772742

הגיע מבחר גדול!
של
שמלות כלה
יפהפיות
ואלגנטיות ביותר
להשכרה
במחירים ובתנאים נוחים
תאום מראש בשעות הבוקר והערב בטל:
03־790297 03־782454

חדש חדש חדש
חדש מן המקור
יצור מכנסיים מעולים לגברים ב־35 שקל במקום 70 שקל ולילדים עד גיל 14 — 20 שקל
"LOI" — ר׳ עקיבא 7 ק״ב
אצל שרית.

אופנת נשים מעולה
אצל שרי
סוף עונה!
15%-25% הנחה
★ בגדי ערב אקסלוסיביים
★ סריגים מיוחדים + אפלקציות
בדגמים בלעדיים
בליווים במבחר גדול ומיוחד
ב־4 תשלומים
• • •
פתוח גם במוצש״ק
ובכל ערב בשעות 8-10
טל. לתאום זמן אחר 02־868799
"אצל שרי"
תפארת רמות 81/4

יצאת חן
מספרה, קוסמטיקה
והכנת כלות
מניקור — ע״י אורלה
פדיקור — רחל לנגר
מלכי ישראל 8 קומה א׳
גאולה ים 02־271118

האם אתה מפחד מ...
★ נסיעות ברכב או באוטובוס
★ יציאות מחוץ לבית
★ להישאר לבד
★ טפולים רפואיים
★ התקפי בהלה
★ ועוד
הבעיה מוכרת לנו
לקבלת מידע התקשר ל:
המרכז לטיפול בהפרעות חרדה
ת.ד. 13136 ירושלים
טל׳ בימי א׳, ד׳, ה׳ 424048 אחה״צ
814430 בערב
חבר מכון אסיא

בס״ד
מהי הרזיה נכונה ומוצלחת?
תרומת האלקטרו־תרפיה
רבים חושבים כי הרזיה מוצלחת, מתבטאת בהפחתה של x קילוגרמים מיותרים ושמירת הישג זה לאורך זמן.
רק מי שהצליח/ה במשימה נכבדת זו אם בכוחות עצמה ואם בהדרכת דיאטטיקאית או ב"שומרי משקל" יודעת כי אין זה סוף־פסוק!
א. לעיתים מתברר למרזה כי הקילוגרמים "נשרו" — אך המראה האסתטי הרע: מצב הרקמות והשרירים רפוי ומדולדל וקמטים מיותרים הופיעו.
ב. יש והירידה במשקל מתרכזת באיזור הפנים וכדו׳ ואילו במקומות אחרים, יש עדיין הצטברות מיותרת.
לרוב, מומלצת, במקביל לדיאטה, פעילות גופנית; אולם לא תמיד מצליחה זו "להדביק" את קצב הירידה במשקל ועדיין ההרזיה אינה אסתטית.
מכשירי האלקטרותרפיה ידועים בעולם ובארץ, בתרומתם היעילה בתחום הרפואה הפיזיותרפיה (בארץ: בתל השומר, בבית לוינשטיין ועוד) הם נמצאו יעילים ביותר לטיפול אף בתחום ההרזיה.
האלקטרותרפיה מספקת למרזה פיתרון אידיאלי להשגת תוצאה מאתנת ומוצלחת: ירידה במשקל תוך כדי חיזוק שרירים, הקטנת היקפים ומניעת רפיון או הצטברות עודפי שומן במקומות המטופלים.
כיצד?
הטיפול כולל הפעלה מרוכזת של השרירים באותם איזורים הזקוקים לחיזוק ולצמצום בהיקפם: כל זאת במצב של מנוחה על מיטה.
ההתמקדות כוללת גם את איזור הפנים, העיניים והסנטר: חיזוק ומתיחות השרירים העיניים והאטת תהליך ההתקמטות. האלקטרותרפיה מסייעת אף בשחרור שרירים מתוחים ובשיכוך כאבים המלווים תופעה זו.
הטיפול מומלץ: נוסף לבעלות משקל־יתר אף לנשים בעלות משקל תקין הסובלות מרפיון שרירים או הצטברות שומן ספציפית וכן לנשים לאחר לידה.
מוגש ע״י "עיצובית" — מרכז הרזיה ושמירת משקל
ראו פרסום בעמוד זה

דור ישרים מונע דמעות
הורים יקרים
בדיקת דם לילדינו עוד מוייר, עשויה למנוע מחלות גנטיות ח״ו
פנו לאגודת דור ישרים הפועל בברכתם של גדולי הדור בארה״ב ובארה״ק
הגרש״ז אויערבך שליט״א הגרי״ש אלישיב שליט״א
הגר״ש וואזנר שליטא והגר״ש קרליץ שליט״א
טל: 02־431972, 02־864274, 03־792352, 03־705436
הבדיקות נערכות ללא תשלום ובאנונימיות

נחלי חסד לאחים
סיוע למשפחות נצרכות
נשים נכבדות הנכן מוזמנות להשתתף עמנו
בערב מהנה ומרתק
בתכנית עשירה ומגוונת
שיערך אי״ה ביום שני כ׳ שבט תשמ״ח (8.2.88)
ב־7.30 בערב באולמי המרכז (ביהכ״נ הגדול) ר׳ עקיבא 53 ב״ב
בתכנית:
• דברים מפי הרב מ. דיאמנט: כנחל יזרום לו החסד
• ד״ר שירית ירקוני, רופאת שינים
בנושא: רפואת שינים מונעת, בליווי שקופיות.
• הופעה מרשימה של "צלילי ילדות ב׳"
בהדרכת הריתמוסיקאית ציפי איגל
• אשיר לך ילדי — ספרות ילדים
מפי המחנכת הותיקה הגב׳ מ. ברמן
• הגרלות • כיבוד קל
ארגון והנחיה ע״י הגב׳ ס. פנצ׳ר
דבר פעולות הסיוע ע״י הגב׳ ח. שטול
כרטיסים: בכניסה לאולם ובמקומות דלהלן:
צעצועי צאורם, ר׳ עקיבא 75 — הלבשת בזאר, ר׳ עקיבא 133
פינת הפרח והמי, חזון איש 31 — משפ׳ מלר, זונעפלד 12 רמת אלחנן
משפ׳ מסבחים, שדה 9 רמת אהרן — משפ׳ שטול, קהילות יעקב 38
מחיר הכרטיס 12 ש״ח בלבד
למטרות צדקה וחסד

מכירת סוף העונה!
לכל המשפחה בנעלי סטייל
גברים ★ גברות ★ ילדים ★ ילדות
עד 30% הנחה
בתנאים נוחים
רח׳ ר״ע 57 בני ברק, טל. 786045

ביקבי הגפן
כל היינות
מבציר השנה הששית

מבצע מדהים בכלבו דגים
מחנה יהודה רח׳ השיקמה 5 (מול רמי לוי)
02־221641
★ כל סוגי הדגים קפואים וטריים
במחירי מבצע!
★ מבחר דגים טחונים
★ כל הקונה 1 ק״ג דגים טחונים
מקבל חינם!
חבילה בצל מאודה וטחון (שמיטה)
משה כהן
נחמן פיינברג

רהיטי פד פ״ת
★ פינות אוכל המתאימות לשבת בכל הגדלים
★ מזנונים וספריות לספרי קודש
★ מערכות סלון בד ועור
★ חדרי שינה
★ הכל לפי הזמנת הלקוח
רח׳ הרצל 27-29 פתח תקוה טל׳ 913766

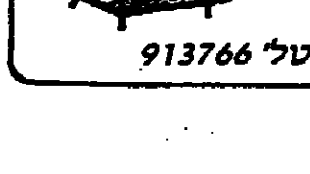

هكذا من الاهل

על ספרות

(המשך מעמוד ד')

אולם הרמ"ע מפאנו מחייב שבע ברכות גם בסעודה שלישית, ומצא לכך מסמך גם על פי קבלה, כדבריו "ועוד יש סוד בחכמי האמת "לפנים הרשות" של שבת. דשייך בסעודה שלישית כמו בשתי הסעודות שקדמו לה. "כנוסח מחזור רומא אף אומרים במנחת שבת פסוק "פני ילכו והניחותי לך" לרמוז העברת פנים של זעם — כי ינסו צללי ערב מפחד יצחק שתיקן תפילת המנחה, וכסוד פנים חדשות המתחדשות ברחמים בשבת ובזכותה "מנוחה וקדושה לעמך נתת".

נסכם ענין זה בדבריו של בעל "בית עובד" המסתמך על דעת הרמ"ע מפאנו, כי "על פי הסוד סעודה שלישית הוא העיקר", וכן מובא בכתב יד מנהג תימן, לברך גם בסעודה שלישית "ואף דיש בזה מחלוקת הפוסקים, אין לומר ספק ברכות להקל, דזה לא נאמר במקום שאין המנהג קבוע, אבל במקום דהכי מנהג כוכרע ועומד הוא ומינה לא תזוע וכו', ופשטא וכן המנהג אצלנו פשוט מהראשונים".

הזכרנו ענין הדרשה אשר לדברי הכ"ה היא המעניקה לסעודה שלישית מעמד כ"פנים חדשות". האחרונים דנים אם החתן עצמו חייב לדרוש או שאחד המסובים יכול להוציאו ידי "חובתו" לפעמים מרובים הם "המתנדבים" "למלא את מקומו מי שעושה להיפך אין מוחיחים מבריסק וכן בנו הרי"ז נהגו לא אלא גם החתן והמחותנים.

בסעודה שלישית ישנה גם שאלה לגבי טעימת המברך, או החתן והכלה, מן היין לפני הבד־לה. והנה לפנינו מכלול הדעות השונות בנידון: רבי שלמה קלוגר סבור שאסור לשתות ממנו, אם כי מי שעושה להיפך אין מוחיחים אותו", אולם הרי"ל דיסקין הרי"ח מבריסק וכן בנו הרי"ל מהגו לא לשתות מהיין רק לאחר הבדלה. ב"שובע שמחות" מובא "מנהג אשכנזים ופרושים בירושלים" לברך כרגיל על שתי כוסות, אלא שעל הגפן אין מברכים אז ואין טועמים מהכוסות עד לאחר הבדלה. בשאלה זאת דן גם בעל "מנחת יצחק" (ח"ג סי' קי"ג) המציין דהעולם נוהגים לשתות, והוא מסתמך גם על "גדול אחד שנתן הכוס לחתן שיברך עליו בורא פרי הגפן ולשתות" ראכמ"ל.

גם בענין ברכת "שהשמחה במעונו" לפנינו הדעות השונות בענין זה, והוא הדין לכל הדינים והמנהגים בסדרי הקידושין וכו'.

אינני יכולים לסיים את דברינו מבלי לציין את חלקו של הגרי"ש קיפניס זצ"ל ממיסדי "יעד העודה" שעמד בראש "אוצר הפוסקים" מיום היווסדו עד ליום האחרונים, וראה בו מפעל חייו. בנו, הרב מרדכי קיפניס, ממשיך במפעל אביו, יחד עם חברי ההנהלה והמנהל, הרב דוד טלזנר.

אין ספק שלומדי תורה נושאים את עיניהם להשלמת המפעל, מפעל אדירים, הן מבחינת כמות והן מבחינת איכות. בפתח הכרך הראשון, שהופיע לפני בארבעים שנה, ומעלה נכתב ש"כל התחלות קשות" והיו צריכים להתגבר על קשיים רבים עד להופעתו. במשך הזמן הופיעו כבר י"ז כרכים והעבודה על הכרך הח"י היא בעיצומה. מתוך ציפיה להגשמת התקוה וההבטחה "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

חובתם של הורים ומורים

(המשך מעמוד ד')

שלא יקבלו שם רע בתור גנב־ה, כי ילדים וכ"ש נערים ממש "מחכים" להזדמנות כזאת להציק לחבר־ה, גם הם מעבירים ומספרים. את הדברים להוריהם או לחבריהם מכתות אחרות, והתוצאה הילד־ה מקבל שם רע והרבה מתחילים לנדות אותו וכן ההורים אוסרים על בניהם־בתם להתחבר עמם, וזה עלול ח"ו להביא את הילד־ה גם לדכאון וגם "להתחיל" מבשיו במעשה הגניבות. וכאשר אין עצה ומוכרחים לערוך את החקירה בתוך הכתה יש להשתדל עד כמה שאפשר שהילד־ה שנכשל־ה לא יעלבו ולהקפיד מאד שלא יחזימו אותם בתואר "גנב" ומי שיכנה אותם בשם זה יש להענישו בכל חומר הדין, יחד עם זאת צריכים לזכור בעת החקירה שאין לסמוך כדאות על "עדותם" של ילדים קטנים המדמיינים הרבה דברים שלא היו ולא נבראו, אלא רק כדי להציק לחברים.

* * *

דרכים ועצות למניעת גניבה:

א. אין להשאיר סכומי כסף וחפצים יקרי־ערך במגירות פתוחות, וכן גם קופת כתה אין להשאיר בארון פתוח.

ב. הורים אפילו אמידים אסור להם להרשות לילד־ה להביא לחדר־ביה"ס סכומי כסף ומשחקים המעוררים קנאה וחמדה בלב שאר התלמידים־ות, יש להם להודות מפורשות לילד־ה רצונך לשחק במשחקך — רק בבית! כמו כן חובה על המחנך־ת להקפיד שלא יביאו לכתה משחקים כגון אלה.

ג. הורים שיש להם בן־בת יחיד־ה חובה משנה עליהם שלא להשאיר מגירות פתוחות עם סכומי כסף או חפצים יקרי ערך בעת העדרותם מהבית. כמו כן עליהם לוודא מי הם החברים־ות הבאים לביתם לשחק עם הבן־הבת.

הורים שנפרדו ח"ו יעשו טוב לעצמם אם הם לא יתחרו ביניהם במתנות מופרזות כדי לרכוש את לב הילד־ה, כי ח"ו אח"כ יכול להיות הדבר בעוכריהם, ואין זאת אומרת שלא לתת כלל לילד מתנת משחק או ממתק אלא פשוט מאד באופן סביר, ולהסביר לילד שישחק עם המשחק אך ורק במקום בו הוא נמצא ולא בכתה.

ה. אם שולחים את הילד־ה למכולת וכדי יש לבדוק את החשבון אחרי שהילד חזר מהמכולת ולברר היכן העודף שקיבל (אפילו אגורות אחדות) כמו כן אין לשלוח ילד קטן למכולת וכדו' עם סכום כסף גדול.

ו. אין לתת לילד־ה כסף עבור שיכפולים, מסיכות, וכדו' בלי פתק מהמחנך־ת, גם כאשר נותנים לילד. אסור לומר לו לך קח מארנקי, אלא הבא הארנק ואני אתן לך — זה מחנך את הילד־ה שאין לקחת שום כסף בלי רשות.

ז. ממתקים הנמצאים בבית, אסור לסוגרם כי זה מעורר את הילדים לחמדה יתירה אשר היא עלולה להתעורר אח"כ במישורים שונים. יש להרגיל את הילדים ולומר להם גמרו לאכול, ואתם תביאו לאמא והיא תחלק לכם.

ח. בעלי חנויות לממתקים, צעצועים ומשחקים, טוב יעשו לעצמם ולכולם אם ירגילו את הקונים שאין לקחת לבד שום מצרך אלא כל אחד יחכה עד שיגיע תורו ויקבל את מבוקשו.

ט. אין להורים לטשטש את הסיפור שמיחסים לבנם־בתם אודות "שליחות יד" שנכשלו בו — מתוך שמירה על כבודם וכבוד הילד, אלא להשתדל לברר עד הסוף במה העניין מדובר ולהתייחס אל דברי המחנך־ת בכובד ראש ולהתייעץ מה עליהם לעשות כדי שהדבר לא ישנה.

י. לענ"ד חייב כל מג"ש ומחנך־ת אשר במסגרת כתתם נתפס נער־ילד־ה בגניבה לעבר את השיעור ולהקדיש שעה ארוכה לדבר על הנושא, על החומרא שבדבר הגניבה ולומר בפירוש. הביטו וראו מה נגרם ע"י לקיחת אגורות שחוקות אלה, ביטול תורה, עוגמת נפש להורים, למנהל, לילד־ה, ולשמו הטוב של הישיבה־ביה"ס ולי עצמי. ואין לבטל את הדברים במחי יד כי ממש ראינו עבודות שמג"שים מחנכים הצילו נערים־ילדים מלהמשיך לגניבות רק ע"י השפעת דיבורם, וחושבני שאין בזה משום ביטול תורה אלא קיומה וחינוך התלמידים למדות טובות.

יא. טוב לומר לילד־ה שנכשל־ה שישתדל בל"נ לומר בכל יום פרק תהלים לתקן את כשלונו, וגם עלינו להרבות בתפלה לפני הקב"ה שיצילנו ויציל בנינו ובנותינו וכו' מכל חטא ועון תלך בדרך טובים.

שו"ת

(המשך מעמוד ו')

לכצוא פתחי־היתר לאשה עגונה. או לפשט ספיקות בדיני גיטין וחליצה ושאר הלכות אישות.

בכל שאלה הוא חודר אל לב־לבה של השאלה, בצורת הגדרה מוקדמת של ענינים ומושגים, והנחות־יסוד שנתגבשו אצלו היישר מתוך הסוגיא בש"ס והראשונים. קצת מתשובותיו, שנתגלגלו לידי חכמים בתקופתו ואחריה, עוד בטרם הובאו לדפוס, שימשו אבני־שתיה ליושבי על מדין ולחוברי חיבורים בהלכה כדוגמת ה"פתחי תשובה" ואחרים. התשובות בחלקן מאורות גם בהוספותיו של בן הגרי"א, הוא ה"ר יוסף זצ"ל אב"ד קנישין, אשר טרח למכביר ועשה אזנים לתורת אביו המגונות. בכך, אומר המהדיר במבואו, נתקיימה צוואת הגהמ"ת שלא ידפיסו השו"ת כי־אם לאחר שיעיין בהם "גדול מפורסם" בחששו "אולי ימצא איזה טעות ברור, לתקן הדבר או למחקם". אף הוא כעת הוסיף נופך ע"י עיטור הספר במובאות מחיבורים נוספים של חכמי הדורות האחרונים שיש בהם כדי להבהיר דברי המחבר. אין ספק שלפנינו גאולת ספר־יסוד בתחום הלומדות וההוראה, אשר יהיה עינים לכל בעלי־תריסין ופוסקי הלכות בעניני אישות החמורים, ואם "חמרא למריה" הרי "טיבותא לשקייה" כפרש"י (ב"ק צ"ב ע"ב) "היין של מלך הוא, והשותים אותו מחזיקין טובה לשר המשקים ולא למלך".

א. ספוץ

בלי כולסטרול!

(המשך מעמוד י"ג)

התרנגולות הפנסילבניות הורידו את רכת הכולסטרול בדמן, כתוצאה מכך הן החלו להטיל ביצים שזכו לאישורו של משרד הבריאות של פנסילבניה באשר לרמת הכולסטרול שבהם, הנמוכה בעשרים אחוז ב־275 המיליגרם לביצה באוה"ב.

בינתים, עד שהביצים הללו תפותחנה בארץ, יש עוד שיטות להורדת הכולסטרול במזון, במקום חמאה נשתמש באבוקדו או בגבינה רזה מתובלת בתבלינים כמו שום, עגבניה, בצל, טיפת שמן זית כתית או כל תבלין מוזהי אחר ככו כמון, פלפלת וכדו'. מן הבשרים נותר על בשר הבקר, שיש בתוכו לא פחות שומן מאשר מחוץ לו ומן העוף ובשר ההודו נוריד את העור ואת פיסות השומן הגלויות. אם העוף נראה "צרום" בלי העור אפשר לצפותו בתערובת פרורי לחם מתובלים.

כיצד מתבלים פרורים — טובלים את הבשר בחלבון ביצה טרופה מעורב במעט מים כדי שהפרורים ידבקו. את הפרורים מערבים במעט מלח, פפריקה מתוקה אבקת שום או כתחליף פלפל שחור חריף שומשום אפשר לגנן בכל אחד ממיני התבלינים שבמטבחך כתוספת למלח ופפריקה מתוקה, ואז לטגן ולהגיש.

מי שאוכלת ברצון עוף מבושל — תוכל להמנע כמעט לחלוטין מכולסטרול על ידי אכילת חזה עוף מבושל היטב. אולם גם שאר חלקי העוף טובים, מבחינה אנטי כולסטרולית, כשהם מבושלים בלי העור.

עוד רעיון אנטי כולסטרולי: חמאה או מרגרינה שבמתכון לעוגה אפשר תמיד להמר בשמן, תתפלאנה לפעמים מהתוצאות המוצלחות. יש לזכור כלל אחד. להפחית רבע עד שליש מהכמות המומלצת של החמאה או המרגרינה. לדוגמא: במקום חבילת מרגרינה שהיא בת 200 גרם (או חמאה) משתמשים בחצי עד שני שליש כוס שמן. באפיה טוב להשתמש בשמן משובח שאין לו טעם לואי כמו שמן גרעיני ענבים, שמן תירס או חמניות, אבל — גם שמן סויה — הולך!

ש"ש

רימו ב־1982, הואשמו ב־1987, הורשעו ב־1988 ונדונו לקנסות שהיו בתוקף לפני 6 שנים

סחבת בדין מקהה את עוצמת הענישה, מאבדת מערכה ומכוח ההרתעה, על כך התריע נשיא בית המשפט השלום בחיפה, השופט רם סביר, בעת שהרשיע ארבעה בקשירת קשר לזייף טופס בחינה בתיאוריה, שאיפשרה לאחד מהם לקבל רשיון נהיגה במירמה.

הפרשה שבגינה הובאו ארבעת הנאשים התרחשה בשנת 82, בית המשפט מתח ביקורת נוכח הסחבת וגזר על כל אחד מהנאשמים בפרשה זו 6 חודשי מאסר על תנאי ו־700 ש"ח קנס. השופט ציין, כי הקנס שגזר הוא הקנס שבית משפט מוסמך להטיל כפי שהיה בשנת 1982, מועד ביצוע העבירה.

בפני בית המשפט נדונה הפרשה כאשר נאשם אחד פנה אל נאשם אחר, כדי שזה יסייע לו לעבור מבחן בתיאוריה, מבלי להתייצב למבחן לצורך כך, הפקיד בידי אדם אחר 5000 שקל. זה פנה לנאשם השלישי לרביעי עד שבסופו של דבר הצליחו להסדיר באמצעות אחר (ששמו לא צויין בכתב האישום) את העניין להמציא לידי הנאשם הראשון טופס שלפיו עבר את המיבחן בתיאוריה בהצלחה.

התביעה טענה, כי ארבעת הנאשמים קשרו קשר לזייף את טופס הבחינה בתיאוריה שסייע בסופו של דבר בידי הנאשם לגשת למיבחן מעשי ולקבל רשיון נהיגה, זאת מבלי שעמד במיבחן בתיאוריה.

כתב עתיים מוסיף. כי כתב האישום בפרשה זו הוגש ע"י פרקליטות המחוז לבית משפט השלום בחיפה במחצית ספטמבר 87. (עתיים)

1,700 כפרים בטורקיה נותקו על ידי שלגים

אנקרה — אלף ושבע מאות כפרים במזרח טורקיה ובצפון מזרחה נותקו כליל על ידי שלג כבד שירד באיזור בשלושת הימים האחרונים — על כך מסרה סוכנות הידיעות הטורקית "אנאטולי".

רבים מן הכפרים גם נותקו מזרם החשמל, לאחר שעמודי חשמל רבים הופלו על ידי סופות או כרעו תחת עומס השלג.

כבישים רבים, ובהם אף כבישים ראשיים באיזור נחסמו על ידי השלגים, ונהגים רבים נותרו תקועים בכלי רכבם.

מהירות הרוחות הגיעה ל־95 קמ"ש, והשלג נערם עד לגובה של ארבעה מטרים במקומות רבים.

השלטונות הודיעו כי פינוי השלגים נמשך, למרות מזג האויר הגרוע.

שלג ירד גם באיסטנבול ובאיזורן שבטורקיה האירופית. (ע"צ)

● ביירות — העיתון "אלאנואר" מסר מפי מקורות דיפלומטים רמי דרג, כי סעודיה והבריה"ם יחליפו שגרירים במשך חודש פברואר. הסכם על כך הושג לדברי העתון בביקורו של שר החוץ הסעודי, סעוד פייסל במוסקבה. (עתיים מזרח).

בעדשה מסביב לעולם

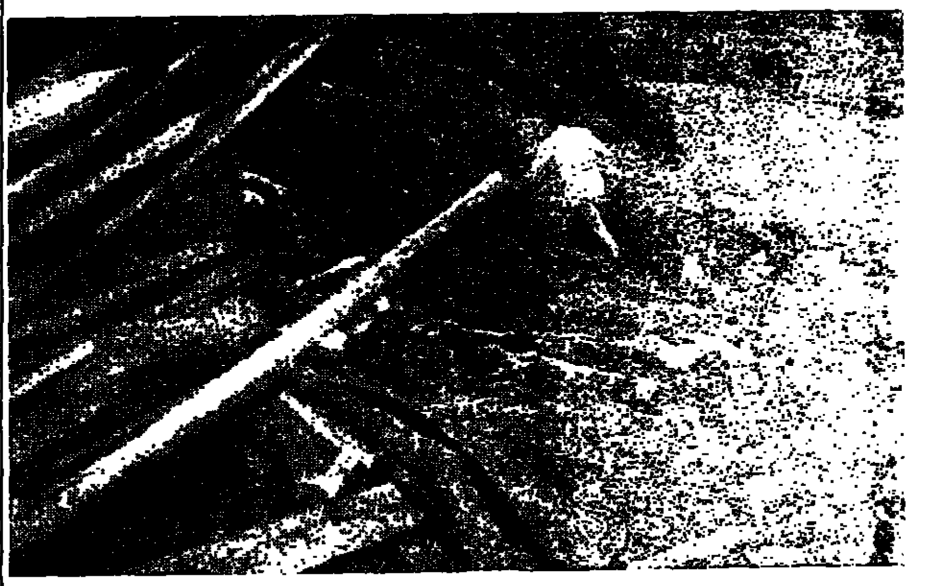

פרו — מפולת. צוותי הצלה מחפשים ניצולים ממפולת בהרי האנדים. 40 נהרגו

טורינו — שלג. קרוב לחמישים שנה לא ראתה העיר טורינו שלג, השבוע כוסתה העיר בלבן. (סי"ץ)

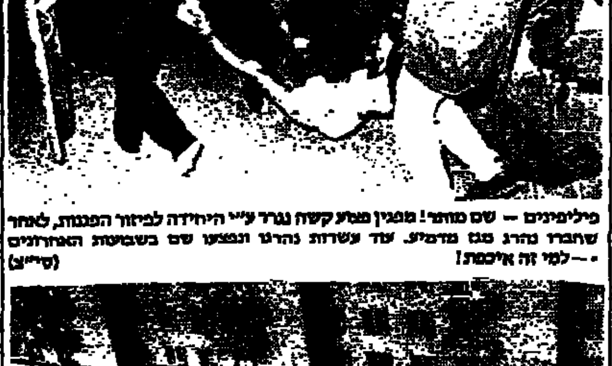

פיליפינים — שם מוזר! מגנין מגע קשה נגרר ע"י היחידה לפיזור הפגנות, לאחר שחברו נהרג מגז מדמיע. עוד עשרות נהרגו ונפצעו שם בשבועות האחרונים — למי זה איכפת! (סי"ץ)

מוסקבה — למי שיש מטבע חוץ ממהר לקנות בחנויות ה"בריוזקה" שעומדות להיסגר ע"י השלטונות, במטרה ללחום בשוק השחור.

יגלי הומיין, נשיא אירן, מתכונן במזלי"ט שיחור בארצו. (סי"ץ)

בישיבת ערב
בית דוד
רח' רבי יוחנן בן זכאי 48 בני ברק
מתחילים ללמוד
מסכת
עבודה זרה
בעלי בתים, שוחרי תורה מוזמנים להצטרף
פרטים בטלפון 5708514

דרוש
מלמד
למכירה ולכתה א'
בחדר באזור
תל אביב
טל. ביום 03־261491
בערב 03־843551

אברך
רחוב מלכי ישראל 5 גאולה, ירושלים
לאברכים ובחורי ישיבות
חליפות קצרות
ב־23% הנחה

לוח המודיע

מטפלות

★ דרושה מטפלה 5 פעמים בשבוע אחה"צ או בבית בעזרת תורה (02)814041

קורסים

★ מתחדשת ההרשמה לקורס שהייה לנשים ולנערות. הזדמנות מיוחדת לנשים שהתיאשו מלשהות. צוות עם נסיון רב. (02)421004, (02)539849

מכירות

★ במוצש"ק בגדים לנשים וילדים ועוד מציאות במחירים מפתיעים בית וגן 105/3

★ כתנות לילה יוקרתיות קנים בסוהדצקין 53/1 ירושלים ונדגים!!! (מידי ערב)

דלתות פלדה

★ מבצע! דלתות פלדה 800 שקל ב־4 תשלומים אספקה מיידית (03)5700185

תופרת

★ תופרת מנוסה מקבלת תקוני בגדים, ותפירת בגדים חדשים, פרטים: (02)868793

תזמורות

★ אגאנצע תזמורת אדער אפיקער אליין מיט פיל פריילעכקייט "חסידים" (02)867176, (02)863964

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ בבית וגן פנטהאוז 4 + 3 מרפסות + מעלית + מחסן 419233

★ ברמות ב' 3½ חדרים ק"ב חייבת להמכר!! בהזדמנות! "עם־גר" (02)816833

★ בהזדמנות נדירה בעזרת־תורה 4 ק"ב + אפשרות ל־2 חדרים $85,000, בבלוי 4 חדשה ק"ג מרווחת כחדים $102,000 "קרית" (02)382220

★ למכירה ברח' המגן ברוממה 2½ + מרפסת סגורה + גינה, 352094 בערב

★ ברובע היהודי 3 חדרים ק.ק. $70,000 מרווחת + ארונות (02)690845

בדמי מפתח

★ בצפניה 2 חדרים ברמ"פ ק.א. + חצר + ארונות + מרפסת (02)818586 בערב

בני־ברק

להשכרה

★ לדתיים!! בבית וגן 4, ק.ג. + מרפסות + נוף + טלפון מיידית בערב — (02)342581

למכירה

★ 4 חדרים מרווחת משופרת ומתוחזקת במקום מרכזי (03)5792070

בערי הארץ

תל אביב

★ למכירה דירה טובה ומאווררת ק"ב בקרית הרי"ם לוין (03)496274

פתח־תקוה

★ בפתח־תקוה בכפר גנים 4½ 140 מ"ר + גג מפותח עם אידרד פתיה ק.ד. + מעלית + חניה מקורה. חדר ארונות + מטבח מיוחד (03)9246775

עבודה

★ לדפוס המקור בע"מ דרושים/דרושות סדרים/ות על מחשבי סדר קומפאדיט ראו P.C. עם תוכנות "סדרית" לפנות למנחם טל: (02)820828 בשעות העבודה

★ דרוש/ה מוכר/ת לחנות בשר בבני־ברק 784917, (03)780630

★ לפרויקט פרסומי גדול, חדש ומעניין!! דרושים/ות מקדמי/ות מכירות בעלי/ות נסיון, תנאים טובים למתאים (02)384344, (02)382022

★ לת"ת דרושים מורים לת"ת לאחה"צ ומזכיר בירושלים (02)433430 בבקר, דרושים כנ"ל בת"א (03)394620 בבקר

★ דרוש/ה רוקח/ת מוסמך/כת + נסיון לבית מרקחת במשרה חלקית/מלאה (02)632780

★ אישה לניהול משק בית ועזרה עם ילדים 3 ימים, המלצות ברובע היהודי (02)287564

★ סיוע לאישה דתית מבוגרת משעות הערב המוקדמות עד 9.00 בבקר כולל לינה, מס' פעמים בשבוע ליד כבר המדינה ת"א (03)5791342 רות או משה

★ דרושה נערה ל־6 שעות עבודה במפעל טל: (02)285698

מכירת
סוף העונה
חיסול מלאי החורפי
מבצע מיוחד למעילי צמר
רק 299 ש', במקום 580
ז'קטים ומעילי גשם סלפסר
חליפות מצמר בליזרים,
ז'קטים צמר, חצאיות
וחולצות. הכל עד מס' 52
באחריות בלי שעטנז
שיק פריז ביח"ר
צרפתי לבגדי גברות,
מדרחוב רח' נחלת בנימין
16 תל־אביב
טלפון 655087

במוצש"ק
בגדי נשים וילדים, מיוחדים
תוצרת אירופה
חלוקים יפהפיים במחירים נוחים

בס"ד
נשי אגודת ישראל ת"א
קרן עזרה ליולדת — קרן עזר
חברה יקרה!
הנך מוזמנת
ערב מהנה שכולו חויה
שיתקיים אי"ה ביום שלישי כ"א בשבט (9.2.88) בשעה 7.30 באולם "מקסים" רח' המלך ג'ורג' 48 תל־אביב
בתכנית:
★ הרצאה ע"י הרה"ג חיים פרדס שליט"א
★ הרצאה של זמרת האופרה המפורסמת מרוסיה הגב' חנה סרפר תחי' מלווה ע"י הגב' פרידה נטורה תחי' בספור תלאותיה וחזרתה ליהדות בערבות רוסיה
★ הגרלה
★ מיני בר
להתראות המארגנות
נאה ובצידה מצוה — מחיר כרטיס 20 ש"ח

ועדת נשים למען
המרכז ללימודי יהדות לבנות
"אור הישר"
הנכן מוזמנות
לערב מהנה ומרתק
שיתקיים בעזה"ת במוצש"ק פ' תרומה, ב' אדר באולמי "שרי" שליד בית הכנסת הגדול ירושלים.
בתוכנית:
● הללוהו בתוף ומחול
● דברי ברכה — הרבנית מבעלזא תליט"א
● הג"ד נתן לנדמן שליט"א, רבה של חולון — "קימו וקבלו היהודים"...
● הגב' וקסברגר תחי' — "פורים כפורים"
● על המסלול בלבוש חור כרפס ותכלת משתה
● "הפור הוא הגורל"
● הגב' א. קבסה תחי' — תנחה את הערב
ועדת נשים

מכונות תספורת ביתיות
WAHL® ארה"ב
הצעות מיוחדות:
● מכונת תספורת ביתית, כולל מסרקי מרחק + אחריות לשנה
59 ש"ח —.
● מכונת עיצוב לזקן, על סוללות + אחריות לשנה
50 ש"ח —.
היבואן הבלעדי:
"רובין" המרכז למכונות גילוח ותספורת
תל אביב, יסוד המעלה 6 (התחנה המרכזית)
פתוח: 15 — 9, יום ד': 18 — 16. 14 — 9, יום ו' 13 — 9
● יבוא ● מכירה ● תיקונים

מבצע חיסול כל בגדי החורף
במחירים שלא היו דוגמתם
שמלות לנשים, חצאיות סוודרים, כותנות לילה
שמלות לנערות וגרביונים, חולצות גברים
במוצש"ק מ־8.30 עד 10.30 וביום ראשון מ־8.00־10.00 ברטנורא 10 ב"ב

לתינוק
לאישה — לבית
מוצרים מובחרים
בשילוב תחרות, רקמות ואפליקציות
תכנון בלעדי
וייצור עצמי
★ מצעים וילונות דקורטיביים
★ כיסויים לעגלות ולטיולונים
★ כריות לבריות ולפזיון הבן
★ מוצרים יחודיים ומפתיעים לתינוקות
★ מפיות רקומות, כריות נוי וכד'
תכנון וביצוע הזמנות לפי מידה
כלילת היופי
רח' מלכי ישראל 5 (בחצר) י־ם
חר מס' 9 למעלה 02־383619

למרטיבי לילה
מכון מדופלם
בהשגחה מקצועית
אביזרי עזר משוכללים ביותר
היגמלות מובטחת
טלפון 03־738563
03־320514

בתכנות מחשבים
ובעיבוד תמלילים
לא כדאי לוותר על הטוב ביותר
"סיון מחשבים"
03־790712

"אעלה" — אגודת עזר לזוג הצעיר
ב"ב חזו"א 49 (ליד הדואר) טל. 03־5792573
מי שטוען "לא יתכן", שיבוא ויווכח
עד יום ר' א' אדר בלבד
ארון גדול לחדר שינה
ומכונת כביסה בכל הדגמים
במחיר הקרן ממש ללא רווחים
פרטים על המבצע — בחנות
לרשותכם איש מקצוע מיומן האחראי בעל נסיון רב לייעוץ תכנון וביצוע ההזמנות לשביעות רצונכם המלאה
פתוח א־ה (כולל יום ג') 9.00־13.00, 16.00־21.30 (יום ו' סגור)

9 ימי חרות
בחג החרות
9 מי יודע?
9 אני יודע!
בואו להנפש בימי חג הפסח
בינות לכרי דשא וחורשת אורנים
באוירה רגועה ומלבבת בקמפוס המפואר
"מגדל אור" — מגדל העמק.
נופש מושלם עם כל היתרונות
במסורת השנים הקודמות
צוות מיומן ומקצועי בעל נסיון רב.
המטבח בניהולו של ר' יוסף יענקלביץ' הי"ו.
★ 5 ארוחות ביום ברמה של 5 כוכבים
★ תפריטים מעולים ומגוונים כיד המלך
★ כשר למהדרין מן המהדרין (לא שרויה)
★ קפיטריה חופשית כל היום
כל המוצרים בהכשר הבד"ץ והרב לנדא שליט"א
משגיח צמוד במקום
★ מטבח מיוחד לתינוקות
★ מקוה מפואר
★ חדרים מפוארים
★ גן ומשחקיה לילדים
★ תוכניות מגוונות, שעורי תורה וטיולים למבוגרים וילדים
מס' המקומות מוגבל!
טל' 03־799586, 03־701590

ב"סלון בוטי"
פאה קנית
עיסקה טובה עשית
הרצל 18 פינת חבקוק 2 בני ברק

נהג אוטובוס חרדי
מחפש עבודה
להסעת ילדים
בוקר וצהרים
02־559341

בס"ד
הנהלת חשבונות
לעצמאים, חברות,
מוסדות
יעוץ פיננסי וכלכלי
שרות אמין ואדיב
הנחות מיוחדות
למוסדות וישיבות
טל. 884417 אחה"צ ובערב
טל. 864417

לוח המודיע

דירות ובתים

"המתווך"
מלכי ישראל 8, י־ם
02-273365 * 286951
10-12.30, 5-7.00

* 2 ע"י גאולה ק"ק — 46.-
* 3 בצפניה ק"ב משופצת — 83.-
* 5 בסנהדריה חדשה, 4 כ"א — 125.-
* 4 באונסדורף ק"ג כיוונים 95.-
* 3 בבית ישראל ק"ב כחדשה — 80.-
* בבניה: באונסדורף, כנאה ובתל־ארזה 3,4,5,6, חדרים ופנטהאוזים

ירושלים

למכירה

★ בהר נוף קוטג' 5 חד' 3 מפל־סים, דרומית, נוף, מרפסות, גינה 60 מ"ר כניסה פרטית — מיידי בלעדי לנוף הרים 3-382471(02)

★ 3 חדרים + הול + 2 מרפסות ברביבר־גרשום קומה א' פ"ע (03)5741091

★ בחנה 2½ ק"ב, 3 מרפסות, מזרח דרום. $68,000 (02)824358 ללא תיווך

★ בנוה־יעקב במשה"ב 3 + 2 מרפסות ק"ג דרומית דוד"ש סור־גים, (02)852466

★ בבית וגן במרכז 3½ מרוחת + צדדים טובים לרציניים בלבד (02)415119

★ בהר־נוף 3 חדרים 83,000; 4 חדרים — 95,000, 5 חדרים 120,000 (02)414184 (02)529724 "נופים"

★ 4 חדרים חדשה רמות 04 ק"א 2 מרפסות $89,000 טלפון 382031

★ קוטג' בהר־נוף 5½ — 6 חדרים $165,000 טלפון בערב (02)865615

★ בבוכרים דירת 4 חדרים ק"ב חדשה; בגאולה דירת חדר (02)828741

★ לרצינים בלבד! 5 חדרים בסנהדריה 3 מרפסות גדולות + מחסן 133,000 (02)819811

★ מציאה! 5 בסנהדריה חדשה "מן" (02)286355 (02)272433

★ 3 בצפניה ק"ב 85,000, 3 בג־אולה מוצר לעסק 87,000; 3 בסנהדריה ק"ק 75,000, 5 בסנ־הדריה חדשה 125,000 בבניה בגוש 80 בכל הגדלים "המתווך" מלכי ישראל 6 (02)273355

★ בית וגן 4 — 3 ק"א הר־נוף 5-4-3 גינות פנטהאוז "הצבי" (02)431172 (02)424938

★ לדתיים! ברמות 4½ מפוארת + מרפסות + מחסן + גינה כניסה נפרדת הסקה פרטית (02)866077

★ בהר נוף 5 + מרפסת גג + יחידת הורים + מחסן (מיוחדת מיידית) (02)867866

★ מיידית! בבית וגן (בקטסון) 3, ק"ב + מרפסות מפתחות בתיד־ון (02)221451

★ בהר נוף פנטהאוז 4 קומה נמוכה כולל ההיטים ומכשירי חשמל כניסה מידית "אורטל" 287973 288588

★ בבניה באונסדורף 3, 95,000 4 120,000, ומרפסת ענק 170,000 וקוטג' "המתווך" (02)273355

★ ברמות ג' 3 ק"ב + אפשרות להרחבה + מרפסת סוכה, כתנים (02)868337

★ ברמות ג 3½ + מחסן ק"ב חיכת להמכר בהזדמנות "יעם גר" (02)816833

★ בהר נוף 3 + מרפסות לכניסה מידית "אורטל" (02)288588 (02)287973

★ בהר נוף 4 דרומית ק"א או ק"ב מידית "אורטל" (02)288588 (02)287973

★ רמות ב' 3 חדרים כתנים טובים קומה ב' טלפונים: 822404, (02)813697

להשכרה

★ בזיי־אדם 2 ק"ב + מטבחון + מקלחון $200 מיידי! (תיווך) (02)285378

★ דירת 4 גדולים ומרפסות, חזית במטרסדורף־סורוצקין, 02-234056, ובערב 02-533568

★ ברמות ד' יפהפיה 3 + חצרות, ק"ק גבוהה + ארונות, לתקופה. (02)820134, (02)384552

★ 3 בנוה יעקב "משהב" בהד־מנות, קומה נוחה + טלפון לת־קופה ממושכת (02)856773

★ בהר נוף דירת 5.5 $400; בר־מות דירת 2 מרוהטת $250 "ידידי" (02)247744

★ בנוה יעקב(משהב) 3 ק"ק + טלפון + הסקה-לתקופה ארוכה (02)856773 $220

★ 3 ברמות פיר־דוד לא מרוהט בערב (02)819773 ולפנה"צ (02)381980

★ שלושה במרכז הר נוף, חדשה, יפה ורוקה עד אחרי פסח (02)430493

★ קרוב לגאולה ולעזרת תורה לחודש ניסן 4½ + כל הנוחיות ק"ב (02)812866

★ בקרית צאנז 3½ חדרים מרוהטת מ־16 בפברואר עד 18 באפריל (02)826448

ביקוש דירות

★ דרושה דירה בשכ"ח 5 או 4 גדולים לשנתיים ממרס (02)818063

בדמי מפתח

★ 2 ביואל ק"ג + מרפסות, + חצר + צמודה + דוד"ש $22,000 (02)283118

מגרשים

★ מגרשים לבניה עצמית בבית וגן, שערי תורה ועמיאל!!! בגוש 80 ובבוכרים (02)828602

★ למכירה 200 מ"ר בגוש 80 חסכון בבניה "מן" (02)382102 (02)286355

חנויות

★ למכירה!!! חנויות, משרדים, מחסנים בגאולה וסביבתה!!! בגדלים שונים!!! (02)828602

★ בגאולה בשכ"ה חנות 60 מ"ר, כניסה מיידית מפתחות ב"נוף הרים" (02)382471/3

עסקים

★ השקעה כדאית! חנות דגים ועופות למכירה, ברמות החודרית, מיקום מצוין (02)814826 בערב

בעל דירה
מאות מכרו/השכירו
ללא דמי תיווך!!
באמצעות:
ברכה
282452-6

בני ברק

למכירה

★ 5 + גג + פ"א + חניה + נוף + כיוונים מאווררת ומרווחת בגב־עת רוקח (02)531263

★ 2 גדולים. הול ק"ג + אפשרות בניה, (03)499654, (03)789266 לבקש דוד

★ 3 חדרים ברמת אהרון ק"ב מטופחת + סוכה גדולה, טל: (03)5708812

★ דירת 2½ מרוהטת + טלפון מצב מעולה, ק"ק, רח' הרצל טל. בעבודה: 787478, בבית: (052)26931

★ 2 חדרים גדולים והול אפשרות בניה בסוקולוב 35 בבני ברק (03)706738

★ למהירי החלטה! דירת 3½ בגבעת־רוקח במחיר מציאה, (03)838724, (03)706655

★ 2½ כ־3 מטבח אמריקאי + דוד"ש נעימה יחזקאל 8 $60,000 (06)396769

★ דירה 3, חזית צפון מערב בב־ניה בהכרמל $75,000 (03)761093 (03)766288

★ 3 + פ"א בהשומר 3 כ"א כניסה מיידית "אינטרנשיונל" (03)706117

להשכרה

★ 3½ חדרים ל־3 חודשים, ללא ריהוט ק.ג. בחזון איש (03)760846 אליה

★ להשכרת דירת 3 חדרים יפה ומרוהטת אזור עירית בני ברק (03)5700280

ביקוש דירות

★ מעוניין לקנות דירת 2—3 חדרים בבני ברק במזומן (03)788716 (03)799208

שיפוצים כלליים
★ תוספות בניה והרחבה
★ מטבחים, צבע וסיד
★ צוות מקצועי
★ טיפול ברטיבות
★ איטום גגות
כל העבודות באחריות
טל 02-344277
24 שעות ביממה

מכבסת הלבנון
השכרת מפות ומפיות
לארועים
ליחידים
ולמוסדות
טל: 02-820777
02-820661
שרות כביסה
למוסדות בלבד

חנויות

★ בב"ב חנות ברח' ירושלים מול הסופר־סל להשכרה (03)780654 בערב

מחסנים

★ דרוש מחסן / דירה באזור הרצל רבי עקיבא לפנות טלפון. 705941

בערי הארץ

פתח־תקוה

★ בפתח תקוה בטרומפלדור ק"ק 2 חדרים 3 כ"א טל: (03)9227568, (03)9242133

אשדוד

★ דירה 2 חדרים ק"ג קרית אברמסקי טלפון: (08)562679

צפת

★ בכניסה לעיר העתיקה בית משופץ 6־5 חדרים מתאים לדירות נופש (02)231787

משרדים

★ משרדים להשכרה במרכז ירושלים 4—3—2—1 חדרים (02)246287 (02)822634

עסקים

★ למכירה בבני־ברק עסק מבוסס בענף התפירה + סטנאות + קליטורה קבועה, השקעה 110,000-$90,000 (03)796243, (03)796250

מטפלות

★ דרושה מטפלת לאחה"צ, בשישי לפנה"צ באזור שכון הרב־נים, רובינשטיין, גשר־החיים טל. 828048 382427

★ דרושה מטפלת לתינוקת 5 ימים בשבוע, ברח' חברון בני־ברק (03)787870

★ עוזרת למשק בית פעמיים בשבוע 6 שעות בבני־ברק (03)707338

★ למורה דרושה בביתה מטפלת + עבודות קלות — 4 ימים בש־בוע, 02-380693

אין תחליף לעוצמת הפרסום ב"המודיע"

עבודה

★ למוסד חרדי דרושים רוקח מנוסה, מנה"ח בכיר וטבח (02)249619 (02)228238

★ דרושה מוכרת לאחה"צ לחנות חבקוק מלכי ישראל 14 ירושלים

★ חשמלאי מוסמך 21 שנה, מעונין בעבודה (02)520518 אפשרות לניהול משק.

★ למוסד ציבורי בירושלים דרוש/ה אחראי/ת לכרטסת מינ־ויים של עיתונים מרעיים בשפה האנגלית שליטה מושלמת באנג־לית, וטובה בעברית. (02)663203

★ דרושה מזכירה דוברת אנגלית למוסד חרדי לבנות (02)420321

★ דרושה אם בית מנוסה לחצי משרה (גיל 40-45) (02)422774 (בערב)

★ למוסד דתי דרושים: מלמד ללימוד א"־ב', מטפלת מוסמכת. עוזרת לגננת (02)287388

★ למפעל בב"ב דרושה פקידה עם נסיון וידע בהנהלת־חשבונות (03)795236

★ דרושה מעצבת פנים בעלת נסיון לעבודה קבועה, (03)837014, (03)823589

★ דרוש פועל אחקנט וטפולים לאבנים גדולות בבצלאל רמת גן. (03)7513452

★ דרושה מוכרת לחנות חומרי נקיון בשעות הבוקר טל: (03)781812, הרצל 16 ב"ב

★ מומחה לתיקוני תריסים עבר־דה באחריות, שרות אדיב, מחירים נוחים (03)704461 ליעקב בערב

★ דרושה מדריכה להשחקיה ולמלאכה, לשעות הצהרים, בקרית צאנז, לפרטים: (02)817405

★ למפעל הלבשה בתל־אביב דרושים סוכני מכירות 1. תושב ירושלים. 2. תושב אזור הצפון לפנות: (03)822282, (03)837335

מכירות

★ שמלות תוצרת אה"ב במחיר 100 שקל לשמלה כל הקודמת זוכה במוצש"ק ומידי ערב 7 — 4 עזרא 18 י־ם (פוקסמן)

★ לתשומת לב! הנחות גדולות עד 50%. ביום א' וב' מכירת בגדי נשים מ־4 עד 8 בערב, בקינג ג'ורג' 32 ק.6 משפחת פאבי (02)246312

★ הגיעו מארצות הברית! חליפות סריג, סריגים וז'קטים במחירים מפתיעים המכירה במוצש"ק וראשון מ־7 עד 10 ברח' בן זכאי 54 בני ברק

★ מכירה מיוחדת של שמלות חגיגיות והספורטיביות לגיל 1 — 14 סוודרים. וחליפות לבנים עד גיל 6. סנו־סוט. כובעים אל־גנטיים ומטפחות ראש הכל תוצ"ח במוצש"ק וביום ראשון ושני מ־8.00 — 10.00 עמוס 5 ק.ג. ירוש־לים

★ השבוע במבצע! חלוקי מדל־קוס פלנל בראשית חכמה 29 י־ם 10 — 8 בערב

★ מיטב מבחר הנעלים. לגברים וילדים במחירים זולים. מלכי ישראל 5. בחצר

★ מכירת סוף העונה באילת חן. בגדי הריון, מבצעים והנחות מלכי ישראל 39 ירושלים

★ שמלות הריון מיובאות בחיסול (02)822721

★ בגדי נשים במחיר סיטונאי במקום 410 רק 180 380518, (02)810023, (2 — 10)

★ מכירת בגדים מצרפת יום ב' 8.2.88 יונה הנביא 10 ב"ב 12-10 20-22

אולמות

★ בבני ברק להשכרה אולם 280 מ"ר קומה א' טלפון: (03)778798/7

קורסים

★ קורס לסריגה, למתחילות ומתקדמות, קורסים נפרדים לנשים ובנות פרטים (02)815187

שונות

★ אנו מעונינים להחזיק גבר או בחור עם אשל בלא בחדר נפרד בגאולה (02)384363

בס"ד
מבצע לחגים
אורטל
שרותי נקיון ואחזקה
פוליש + ווקס קריסטלי
ניקוי שטיחים
טל. 724119

מכירה מיוחדת
כובעים וברטים אלגנטיים
מארה"ב חלוקי מדל־קוט.
בגדי ילדים ותינוקות
הפתעה! חולצת סריג לנשים רק 45 ש"ח!
הכל תוצרת חוץ
והמחירים מפתיעים
במוצש"ק פר' יתרו וביום א' ב' מ־7.00 עד 10.00 בערב
רח' הרב בלוי 11 ב"א ירושלים

ONE-BY-ONE
ONE-BY-ONE
ONE-BY-ONE
ONE-BY-ONE
ONE-BY-ONE
ONE-BY-ONE

מכירה הזדמנותית
מרשימה
תוצרת חוץ!
של בגדי תינוקות מקסימים
★ שמלות לילדות חורפי
מספרים 4,5,6 35 ש"ח
★ חולצות לנערות 30 ש"ח
★ גרבי כותנה ועוד
המכירה במוצש"ק רח' תלב"ח 1 בגאולה ירושלים
חבל להחמיץ!

רצי
הרצל 24 ק"א
בני־ברק
מכירה
זה עתה הגיעו
חליפות חורף
עם אפליקציות ופהפות
הנחות על כל מלאי החורף
פתוח חד פעמי במוצש"ק
8.30 — 10.30

מכירה
★ ג'קטים חורפיים שעוד לא ראית. בדוגמאות וצבעים מרהיבים עין.
מטיב תוצרת חוץ!!
★ שמלות לנשים עד מידה 10 (אמריקאי)
— במחירי הפסד!!!
כל הקודמת זוכה!!
ברח' עזרא 18, י־ם
מידי יום 4-7 אחה"צ
ובמוצש"ק 8.00 — 10.00

איפה קונים חומרי ניקוי?

במכולת לא, בשוק לא, במרכולים לא
ב"מקור הזול" כן
רבי עקיבא 57 בני ברק טל. 03-798723
מבחר ענק של כל מוצרי הניקוי כולל המלצות ועצות
כמו"כ מבחר צלחות חד פעמי במחיר עממי
גברת נבונה
ב"מקור הזול" קונה

לישיבה דרושה/ה פועל/ת נקיון
לחצי משרה
לפנות רח' סלומון 26 פתח תקוה בשעות 10.00 עד 16.00

SALE SALE SALE SALE
מכירת סוף העונה
של שמלות וחליפות מיוחדות
במחירים מיוחדים
נשארו כמות מצומצמת של מדות גדולות 14, 16
המכירה תתקיים ביום א' מ־8 עד 10
והחל מה השלישית 4
ושאר הימים לפי הטלפון
02-273712

דרושה גננת
חרדית מוסמכת
בעלת נסיון
לגן רב גילאי לשנה"ל תשמ"ט
במושב מתחיהו במרכז הארץ
08-261388 08-261090

תפירה
אם את יודעת לתפור אך את מהססת לגזור התקשרי אלי וְתקבלי שמלה גזורה
תוך 24 שעות
03-772449

לאחר הורדת מחירים!!!
SALE ענק מאנגליה
מעילי גשם מבריקים, ז'קטים מיוחדים וסריגים
במוצש"ק בלבד
בין השעות 7-10
ברח' דנמלו 12 בני ברק

למכירה
דירת 4 חדרים
ליד אריה הברזל, כיוונים מצוינים, מסודרת, מעלית, נוף מרהיב, הסקה פרטית תרבית, מטבח גדול, דוד"ש
רק $120,000
לפרטים 02-823186

אם לקחתם הלוואות צמודות בבנקים, יש דרך להשתחרר מההצמדה!
ת.ד. 3156 בני ברק, תשלחו 10 שקל לכסוי ההוצאות, תשובה מובטחת

מכירת סוף העונה
בהנחה של 50%
סריגים יפהפיים
חצאיות מקסימות בלירורים
הכל תוצרת חוץ
מוצש"ק יתרו מ־8:30 — 8
חזון איש 57 בני ברק

הגיע מבחר חדש
של בלייזרים וסריגים
(איירבך)
המכירה במוצש"ק בהטבת החד־שה: רח' עלי הכהן 7 ק"ב משעה 8 עד 10 וביום ראשון מ־5 עד 7

עד חצי המחיר
שושנה
הלבשה לילדים ונוער
רבי עקיבא 118 ב"ב

בס"ד
ERLANGER Real Estate ארלנגר תיווך
בבית וגן למכירה
3 — 4 — 6 חדרים
* * *
דרושות דירות להשכרה
ללקוחותינו לחג הפסח ולקיץ
02-421937

פלסטל־כל
מבצע!
שטיח לכניסה 7 ש"ח
כבר השבת, יחזקאל 1 י־ם
טל. 287705 (בחצר)

הפעם באמת משהו מיוחד!
מכירה מאנגליה
חולצות (אפליקציה ופייטים) בגדי ילדים ותפליים ועוד...
בבן זכאי 19 כניסה ב' פינת אבוי הדבא, מוצש"ק 7.00 — 10.00

מכירה אמותית
סריגים יפהפיים, כותנות לילה, שמלות הריון, שמלות וחצאיות לנשים ולילדות
הכל תוצרת חוץ ובהזדמנות
בן זכאי 19 כניסה ב' פינת אבוי הדבא, מוצש"ק 7.00 — 10.00

מכירת סוף העונה
של חולצות
לנשים ולנערות מארה"ב
במוצש"ק וביום א' בערב
8-10 ברח' דברי חיים 27

מכיר חיסול חורף
לבגדי ילדות ונערות
ב"אפנת רחל"
במוצש"ק פר' יתרו מ־7.30-10
זונגעלד 3 רמת אלחנן
אפשרות לתאום מראש
בטל. 766885 אחה"צ
להתראות רחל

קורס
לעריכת משלוחי מנות
מיוחדים ומקוריים
וקלים להכנה
טל. 02-383327

לת"ת חסידי
בבני ברק
דרוש מורה
ללימוד חול
לכתות בינוניות/גבוהות
טל. 5708760
בין השעות 7-10 בערב

מכירה חד פעמית
הכל תוצרת חוץ
בגדי תינוקות עד גיל 2
חליפות לבנים
סרפנים לבנות עד גיל 10
חלוקי קטיפה וכותנות לילה
במוצש"ק בין 11 — 8
רח' השומר 69 כניסה ימנית

הזדמנות נדירה
יבוא מאנגליה
שמלות לילדות
חליפות לבנים
בגדי תינוקות ועוד
באיכות שיא
ובמחיר אפסי
במוצאי שבת 8.30 — 10
יונה הנביא 19 ק"ב ב"ב

סוגרים את החורף
מבצע חסר תקדים
לבגדי נשים ונערות
ממיטב עיצוב תוצרת הארץ
במחירים זולים במיוחד
המלאי מצומצם
מוצש"ק פר' יתרו ויום א'
חזון איש 41 ק"א ב"ב
כל הקודמת זוכה!
להתראות!

"מרים"
נמוכי הכרות
פאות עבודת יד
משיער טבעי אירופי
רח' בן זכאי 14, בני־ברק
טל. 5709095, 797421

חדש! חדש
הגיע קלטת
"שלום עליכם"
עם הלהיט "יותן בנר" שר והלחין זליג לידר
עיבודים: משה לאופר

לך הנערה
תספורת נאה
ב"סלון בוטי"
רח' הרצל 18 פינת חבקוק 2 בני ברק

התוצאות מדהימות!
למה לך לרוץ לבנק חלב אם?
קחי טיפות להגברה והבעיה נפתרה
הגיעו הטיפות נגד ברונכית ספסטית (אסטמה)
להשיג
ברח' חידושי הרי"ם 18 ק"ג בני ברק

בריכת אילן
רח' רוקח 123 רמת גן
מודיעה על המשך ההרשמה
לשחיה בעונת החורף
בבריכה מחוממת (30°C)
בימים ב' וה' בין השעות 9.00-11.00 בבוקר
לנשים בלבד
לרחצה וללימוד שחיה
הסעה מבני־ברק ובחזרה
לפרטים והרשמה: צפי: 03-5700780 בשעות הבוקר והערב

מזל טוב!
מאפרת מנוסה בביתך
ללא בזבוז זמן
ביום החתונה
03-919234

חבל להחמיץ
כל הקודם זוכה!
בגדים יפהפיים לנשים ונערה ילדים חורפים וקיציים, כותנות וכלי מיטה אקסלוסיביים, חליפות וחולצות בגדים
הכל תוצרת אנגליה במחירים מוזלים
במוצש"ק וביום א.ב.ג. 11.00 — 6.00
שאולזון 34 הר נוף ירושלים

בס"ד
תנור טרמו אלקטרי
החדש של הדיראן
חימום בריא, מירב הבטיחות ושיא החסכון
מיוחד לחדרי ילדים
וכן כל מוצרי החורף של הדיראן
* מפזרי חום * סדיני חימום * מחממי מים
במבצע 10 תשלומים
במחירי סוף העונה
אלקטרו סנטר
רח' רבי עקיבא 121 בני ברק טל. 785597

בשורה טובה לבני תורה וללומדי הדף היומי

ב"ה

בימים הקרובים יגיע לחנויות הספרים הספר שרבים ציפו לו קונטרס מקיף בסוגית

רודף ובא במחתרת

קצ"ב עמודים בהסכמת גדולי הדור שליט"א

[בספר דיונים רחבים בעניני מסכת סנהדרין: התראה, יהרג ואל יעבור, שבע בן בכרי, רודף ובא במחתרת, הריגת עובר במקשה לילד, גברא קטילא במי שנגמר דינו, קנאים פוגעין בו, ועוד. וכן במסתעף במסכתות אחרות: רוצח בשגגה וגואל הדם (מכות), גדר חמשה דברים בתשלומי חובל, אשו משום חציו, ספינה שחישבה להשבר מכובד המשוי (ב"ק), ועוד]

בסוף הספר מפתח מפורט עם מאות מ"מ לש"ס ופוסקים ולספרי הראשונים והאחרונים

להשיג בימים הקרובים בחנויות הספרים המחיר 10 שקלים בלבד

כמו"כ אפשר להזמין הספר ע"י משלוח צ'ק ע"ס הנ"ל לת.ד. 8398 בירושלים, מיקוד 91083 עבור "רודף ובא במחתרת"

לומדי הדף היומי המסיימים בקרוב מסכת סנהדרין

אל תחמיצו את ההזדמנות!

הרבנות הראשית לישראל

מחלקת הכשרות הארצית

הודעה ואזהרה

מוצרי בשר ועופות המשווקים במגשיות תחת השמות

1) "שבח" תעשיות מוצרי בשר בע"מ, ת"א

2) "בשר ק.ר." בע"מ, חולון — רח' לבנדה חולון

אסורים באכילה

מאחר שבמפעלם נתפסו טרפות

דוגמת הסמלים המסחריים:

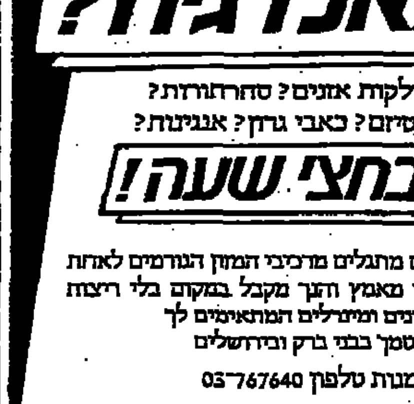

לגבי הכלים יש לשאול שאלת חכם

האם אתה סובל מאלרגיה?
כגון: אסטמה? פריחות? שלשולים? דלקות אזנים? סחרחורת? נזלת כרונית? ברונכית ספסטית? ראומטיזם? כאבי גרון? אנגינות?
הגורם מאובחן בחצי שעה!
בבדיקה ע"י מכשיר אלקטרוני חדיש ומתוחכם מתגלים מרכיבי המזון הגורמים לאחת מהתופעות הנ"ל. הבדיקה ללא כל כאב או מאמץ והנך מקבל במקום בלי ריצות מיותרות את גורמי הדיאטה, ויסמנים ומיתנים המתאימים לך
מבוצע ע"י היועץ התזונתי המוסמך בבני ברק ובירושלים
מ. פרנקל B.S. להזמנות טלפון 03-767640

מלכרו
מכרז לנהול
★ 1. המסעדה החלבית במלון
★ 2. המסעדה הבשרית במלון
המתאימים יתקשרו למנהל המלון
מלון "שרי ישראל" 02-380490 ; 380585

אין תחליף לעוצמה החנוכית שיש בקלטות נשמ"ה (מגדולי המהנבים)

בני ברקית!
אל תחמיצי הזדמנות מיוחדת
מבחר ענק של חלוקי מודל־קוס חורפי וקיצי
חלוקי פלנל משובצים במבצע
כותנות לילה מרהיבות "ממרי" ועוד
במוצש"ק וביום א' מ־8 בערב
סולדאנו 6 רמת אהרון בני ברק

לקראת סוף העונה
מכירה מיוחדת
במוצש"ק וביום ראשון
חולצות סריג לנשים, שמלות חורפיות לילדות, חולצות לילדים חליפות לבנים, חגורות, גרביונים, סאמרות, כותנות ועוד ועוד
ולקראת פסח שמלה קיצית לילדות
הכל תוצרת חוץ
במוצש"ק 8.30, עזרא הגדה 37/13 ירושלים

חדש!!! חדש!!!
נפתחת הרשמה ללימודי
ציור ורישום
בשיטה מיוחדת
(באזור וזמין — בעלי מלאכה) לכל הגילאים בשעות הבוקר, אחה"צ והערב
טלפון 03-611969

מכירה
אנו יוצאים במכירת חסול!
★ כובע אלגנטי-50 ש"ח
★ ברט חורפי-23 ש"ח
★ בדים מ־10 ש"ח למטר
★ חליפות לתינוק תוצרת אנגליה - 28 ש"ח
★ צעיפים לנשים 10 ש"ח
★ גרביים לילדים מ־3 ש"ח
הכל מארה"ב
ירושלים דברי חיים 21 ק"ג מידי ערב ד־9, השבוע גם במוצש"ק 11־8
המבצע עד גמר המלאי

TAPES OF WOMEN'S SHABBOS RALLY
For sale at F.Y.A.H.T. Seminary
22 Imrei Bina, Kiryat Sanz, 02-823522
PRICES: INDIVIDUAL TAPES U.S. 6.50
SET OF 3 U.S. 15
Suggestion Booklet:
"HOW TO GET READY FOR SHABBOS ON TIME"
for sale also
ועד נשים למען קדושת השבת

ארגון נשי סערט ויזניץ מכתיע שוב!
בערב נשים מפואר ומרשים באולמי נאות ירושלים
במוצש"ק כ"ה שבט תשמ"ח
היכונו!
פרטי התכנית אי"ה ביום חמישי הבא
...וחויה בלתי נשכחת

לוח היום

בס"ד יום ו' ער"ש פ' יתרו
י"ז שבט תשמ"ח
הדף היומי בבלי: סנהדרין, צ
ירושלמי: בבא בתרא ט"ו
משנה יומית: תרומות ז, א־ב
הלכה יומית: או"ח תלו־ז, ג־ב

סוף זמן

קריאת שמע	8.25
תפילת השחר	9.32
שקיעת החמה	5.20
מחר	
עלות השחר	4.56
נץ החמה	6.26

קול הדף

לשמיעת השעור בדף היומי עברית 02-243121, אידיש 04-672111, 02-241112, 04-672006, אנגלית 02-223341. השיעור מתחיל בכל שעה עגולה.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: שישי — אשר רחוב כ. כספרי, ק. יובל. שבת — החבצלת רחוב הח"ג 31, בה"ב — אמיר רחוב הר ילון 31.
בני־ברק: רחוב בן שישי — חן רחוב ז בוטינסקי 99. שבת רבה יצחק רחוב ירושלים 46
חיפה: שישי בזור רחוב מבניזם 19. שבת — ק. אליעזר רחוב כבר כאיר הוף.
הקריות: שישי הסבה הרקן רחוב הכבסה בה־יזם ק. כוזקין.
פתח־תקוה: שישי — בינפאים רחוב עפיזנבק 30, שבת אכיהא רחוב ברון הירש 21.
בת־ים: שישי — גני בת־ים רחוב הנביאים 1. שבת — בזור רחוב חביבה ריין 20.
חולון: שישי — דר תורי רחוב סוקולוב 71. שבת בזור רחוב חביבה ריין 20.
אשדוד: שישי השבת — קופ"ח כללית.
רחובות: שישי השבה — כללית רחוב בר כוכבא.
שעות הפתיחה של בתי המרקחת בתורנות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תחבורה ב"ב — בילינסון

יבים א'־ה': 9.00, 11.00, 17.00, 19.00.
יום ו' וערבי חגים: 9.00, 11.00, 15.00.
מוצ"ש: 19.00.
חזרה שעה לאחר היציאה

תורנות בתי חולים

ירושלים: שישי — שערי צדק — שבית ילדים. שבת — ביקור חולים — הדסה, ילדים. כל שאר התורנויות בהדסה ע"כ.

חושבי השכונה: רכזת, רכזת אשכול, גבעה צרפתית, נוה יעקב, הרובע היהודי, גילה אנה. הגלות דשנה, ומגלה אדומים — ראשים לשנת כל יום שבוע לבייה הדסה הר הצופים.

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י' ל' לוין ז"ל
•
איזור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה הסבל 5
טל' 539255-8 • ת.ד. 1306
•
דפוס "הדר" בע"מ
•
הדפסה: ג'רוזלם פוסט
•
סניף ת"א: אלנבי 132, ת.ד. 1869
טל' 624353, בערב: טל' 614950
•
סניף בני־ברק: ר' עקיבא 147
טל' 5792490
•
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
•
סוכנות בארצות הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

נמשכות המהומות בשטחים:

3 נפצעו מאבנים בקו 25 בירושלים

3 נוסעי אוטובוס, נפצעו באורח קל ביום ה' בשעות הערב לאחר שלעבר אוטובוס של אגד, שנסע בקו 25 בכביש שרפאת מצפון לירושלים נזרקו אבנים.

מפגיעות האבנים בשמשות האוטובוס נפצעו שלושה נוסעים באורח קל וקיבלו טיפול רפואי על ידי צוות של אנשי מ.ד.א. שהגיעו למקום האירוע.

במספר הפרות סדר ארעו אתמול במזרח ירושלים.

בצומת "קוקה קולה" סמוך לכפר ענבתא שמצפון לירושלים יידו מספר צעירים ערבים אבנים לעבר רכבים שנסעו בכביש. כוח משטרה שהגיע למקום פיזר את המתפרעים באמצעות גז מדמיע.

במזרח ירושלים התקיימה במשך היום שביתת מסחר וכל מוסדות הלימוד וההשכלה במזרח העיר היו סגורים.

עוצר הוטל על הכפר סעד שליד חברון לאחר הפרות סדר שהיו במקום. רכב ישראלי שעבר במקום נרגם באבנים, כתוצאה מכך נופצה אחת משמשותיו, אחד מנוסעי הרכב נפצע קל מהאבן.

בתגובה פתחו נוסעי הרכב באש לעבר מיידי האבנים ופצעו אחד מהם ברגלו. עם פציעתו של התושב המקומי החלו הרוחות בכפר לסעור. כוח צה"ל שהגיע למקום פיזר את המפגינים תוך שימוש בגז מדמיע וירי כדורי גומי והטיל עוצר על הכפר.

שקט יחסי שרר אתמול ביהודה ושומרון כש־150 אלף מתושביה נתונים בעוצר.

מרבית הפועלים מהאזורים שאינם בעוצר יצאו לעבודה בי־שראל, מלבד הפועלים שמאזור ג'נין שחלקם נשאר בבית.

מוסדות החינוך ביהודה ושומרון סגורים בהוראת רשת המינהל האזרחי.

שקט מתוח שרר גם ברצועת עזה, למעט הפרות סדר קלות וקצרות של תלמידי תיכון בעיקר, שפוזרו בכל פעם במהירות על ידי חיילי צה"ל.

בעזה נמשכת שביתת מסחר מלאה וכך גם בחאן יונס. ברפיח שביתת המסחר חלקית. יחד עם זה מסר גורם צבאי בכיר שבתוך בתי המלכה נמשכת העבודה, מאחורי דלתות מוגפות כלפי הר־חוב. (עתי"ם).

שמיר: מדובר על הסדר ביניים ולא הסדר סופי

פיקרינג מסר על תגובות חוסיין להצעות חביב

מאת סופרנו המדיני

ראש הממשלה יצחק שמיר, שסייר אתמול בעזה ובמחנות הפליטים, ציין כי הדיונים המת־נהלים כיום ביוזמתה הפעילה של ארה"ב, מיועדים להגיע להסדר ביניים ביהודה ושומרון, ללא כל התחייבויות לגבי הסדר הקבע, שיידון רק לאחר תקופת המעבר.

הוא אמר, כי אחת הנקודות בדיונים היא שאלת הקלת מצב הפליטים המתגוררים בתנאים קשים ביותר, ויש לחפש דרכים לפתור את הבעיה בהקדם הא־פשרי.

שגריר ארה"ב בישראל תומס פיקרינג, נועד עם ראש הממשלה ושר החוץ לפגישות נפרדות ומסר להם על תגובותיו של המלך חוסיין להצעות שהביא לפניו פיליפ חביב, ואם כי לא קיבל אותם ביקש הבהרות נוספות, השאיר את הדלת פתוחה להמשך הדיונים.

במקביל לשיחותיו של פיקרינג עם ממשלת ישראל, קיבל שר החוץ האמריקאי, שולץ, את השגריר הישראלי בוושינגטון, משה ארד, ומסר לו על תגובותיו של חוסיין.

סופרנו המדיני מוסיף כי חוסיין יוותר כנראה על התחלת השיחות בועידה בין לאומית, לאחר שמרפי מגיע לאזור למגעים בין הצדדים, ואם יהיו תוצאות יבוא גם שר החוץ עצמו למסע דילוגים באזור. מכיוון שלא תהיינה בשלב ראשון שיחות ישירות, יסתפק בכך חוסיין ולא יעמוד על ועידה בין לאומית כבר בשלב הראשון של המו"מ.

עם זאת לא שינה חוסיין את עמדתו היסודית.

כפי שהוסבר במסיבת עתונאים בפריז הוא מתכוון לנסיגה כללית של צה"ל מהשטחים.

2 חיילי צה"ל

(המשך מעמוד א')

בישיבת נחלים ובישיבת הכותל.

נולד בתל אביב ועבר עם הוריו לפני 10 שנים להרצליה למד בבית ספר דתי בר־אילן ואח"כ למד 6 שנים בישיבת נחלים, מכאן עבר לישיבת ההסדר הכותל. לפני שנה התגייס ליחידת הצנחנים.

החלל אבשלום בשארי הי"ד

אבל כבד השתרר במושב כפר זיתים עם היוודע דבר נפילתו של אבשלום בשארי, בן ה־19, בהיתקלות עם חוליית מחבלים בצפון. אבשלום הוא הבן השלישי למתיישבים בכפר זיתים ויש לו עוד ארבעה אחים.

אחיו הבכור, בן ה־22, משרת בקבע, אף הוא בצנחנים. שני אחיו הצעירים יותר לומדים בפנימייה הנוער הדתי, ואילו אחיו הקטן לומד בבית הספר בקיבוץ לביא. הוריו הם דור שני ממתיישבי כפר זיתים. (עתי"ם).

"פת"ח מאשר הריגת אחד מאנשיו

צידון,— "פתח", ארגון המחבלים שבראשותו עומד יאסר ערפאת, אישר כי צה"ל תפס חוליה מאנשיו, וכי אחד מהם נהרג.

דובר של פתח בצידון מחמוד אלחסאן, אמר כי אחת מחוליותיו, שהתכוננה לבצע פיגוע נגד יעדים צבאיים ב"פתח", מרדום למנרה, ופעלה לפי הוראות מיפקדת "פתח". (ע"ר).

הסתיים ייצור יינות מאוצר בית דין ב"כרמל מזרחי"

מולאו יותר מ־2,250 מיליון בקבוקים

מאת סופר "המודיע"

מלאכת הייצור המילוי של יינות "אוצר בית דין" מהכרמים שהיו בפיקוח בית הדין בראשות הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א — הסתיימה השבוע ביקבי "כרמל מזרחי". מספר הבקבוקים שמולאו הגיע ליותר מ־2,250 מיליון.

למרות הכמות הגדולה — הציבור קנה את היינות במהירות רבה, כשהוא נענה לפנייתם של גדולי הפוסקים בדור, שהתפרסמה בעתוננו, אשר קראה לחיזוק ועידוד "גבורי כח עושי דברו", בעלי הכרמים בישובים ששמרו שביעית כהלכתה בפיקוח בית הדין בראשות הגר"נ קרליץ שליט"א.

הרה"ג ר' אברהם ישעיהו־ינר־בסקי, רב אגודת הכורמים, מסר, שאין אפשרות להשיג עוד מיץ ענבים לאחר שנמכרו כל בקבוקי מיץ הענבים שיוצרו עבור אוצר בית דין. כמו כן אזלו כל היינות היבשים מהזנים של הגפנים המשובחות (סובניון, קברנה וכו').

עתה נותרה רק כמות מצומצמת של יינות מתוקים, ובית הדין הביע תקווה, כי הכמות תספיק לציבור עבור תקופת פורים ופסח. הכמות הולכת ואוזלת ורק למד־מינים מובטחת אספקת הבקבוקים במועד.

גם השבת יפעילו השמאלנים קו בשבת

— מאת סופר "המודיע" —

חברי תנועת המרכז הודיעו כי יפעילו גם השבת קו תחבורה בין בתי החולים הדסה עין כרם והר הצופים, אך יאפשרו לכל מי שירצה לעלות ולרדת גם בתחנות הביניים.

השמאלנים מחללי השבת חוששים לגלות מי החברה שי־שכרו הפעם, לאחר שכל החברות ששכרו בשלש השבתות האחרו־נות הודיעו כי לא ישתתפו בהפע־לת הקו.

מי שיתקל במפעילי הקו מתבקש להודיע על זהות החברה שממנה נשכרו כלי הרכב.

● מנאמה, — איראן הצליחה לא מכבר לרכוש חלקי חילוף כדי להפעיל מחדש את מפציצי־הקרב שלה מדגם "פאנטום אף־4" מסר העתון "גלף דיילי ניוז" הרואה אור בשפה האנגלית בבחריין.

חוסיין: מחיר השלום -השבת כל השטחים

תקף את ביקור ראש הממשלה בשטחים

פאריס — חוסיין מלך ירדן גינה אתמול את ראש הממשלה, יצחק שמיר, על "ביקור אצל המתנחלים" במהלך מהומות ברצועת עזה ובגדה המערבית, ואמר כי היתה זו פרובוקציה מכוונת.

המלך חוסיין, שבא לצרפת כדי לגייס תמיכה בועידת שלום בינלאומית, אמר, כי שמיר הוכיח שאין הוא מסוגל להבין את חומ־רת המצב.

חוסיין אמר כי מחיר השלום הוא השבת כל השטחים הכבושים ופתרון הבעיה הפלשתינית. כאשר נשאל אם הוא רוצה גם בהחזרת ירושלים, השיב:

"ירושלים אינה צעצוע פולי־טי. ירושלים חשובה לשלוש הדתות הגדולות וצריכה להפך למהות השלום".

חוסיין נפגש אתמול עם שר ההגנה הצרפתי, אנדריי ז'ירו, וק־רוב לוודאי שדן עמו על הצרכים הצבאיים של ירדן.

ידוע, כי ירדן מעוניינת לקנות 20 מטוסי מיראז' 2000, אולם צרפת מתחרה עם בריה"מ, שה־ציעה מטוסי מיג־29 בתנאים פי־ננסיים מושכים. גם בריטניה מעוניינת בעיסקה, והציעה למכור לירדן מפציצי־קרב.

גולדינג — לסיור נוסף במזה"ת

מרכז האו"ם — תת המזכיר הכללי של האו"ם, מארק גולדינג, ששהה לאחרונה בישראל ובשטחים המוחזקים, עומד לערוך בקרוב ביקורים במדינות מזרח־תיכוניות אחרות, כדי לדון בסיכויים להשכנת שלום בין ישראל והערבים — על כך הודיע דובר האו"ם.

המונים בהלוויית הגאון רבי ש.ד. ורשבציק זצ"ל

מאות מתלמידי ומוקירי זכרו של הגאון רבי שמואל דוד ורשבציק זצ"ל, באו אתמול ללוד כשהגיע ארונו ארצה.

בשדה התעופה הספידוהו הי"ה: ר' יעקב רוזנטל אב"ד בחיפה, הר' יעקב אשר זוננפלד, רבה של רכסים וכפר חסידים. כהגיע הארון לירושלים, המתינו המונים ברחבת ישיבת קמניץ. דברי הספד נרגשים השמיעו הי"ה: ר' משה אריה שטרן, משגיח רוחני בישיבה, ר' דב יפה מנהל רוחני דישיבת כנסת חזקיהו, ר' דייזל אפשטיין, מנהל רוחני דישיבת תורה אור, ר' צבי מרקוביץ ראש ישיבת קרלין, ר' שכנא זאהן, ר"י אביר יעקב, והר' פנחס שיינברג ר"י תורה אור.

המספידים, מהם חבריו יבלחט"א של המנוח בישיבות ליטא, עמדו על פעלו הרב להחדרת אור התורה בארה"ב ומעמדו כאחד מגדולי התורה בימינו. לפני צאת ההלוויה הספידו במרורים הגאון ר' דוד מן, ר"י כנסת חזקיהו.

המנוח נטמן בהר הזיתים סמוך לקבר חותנו הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי זצוק"ל.

● נצרת, — שני ערבים, תושבי הכפר פראדיס, שליד זכרון־יעקב נעצרו כחשודים בהריסת 20 דונם חממות במושב דור ובגרימת נזק הנאמד בלמעלה מ־100 אלף דולר. (עתי"ם).

בית החולים ביקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אלוז יעקב זהבה	בת	חמד יצחק קלודין	תאומות
אליהו מאיר מזל	בת	חיימוביץ יהודה רות	בת
איצר אליהו דליה	בן	טרבלסי דניאל מזל	בן
איצר אליהו הלן	בן	יאיר יהודה יפה	בת
אלהיק אשר שרה	בת	יחזקאל יוסף מיכל	בן
אוחנה אברהם מסודיתה	בן	כריף משה רחל	בן
אקשטיין שמעון בלומה	בן	ליסמנוביץ אברהם שרה	בן
בראך יחזקאל היסה	בת	לוי מרדכי צפורה	בן
בן שמול יוסף מזל	בת	מיצה גבריאל אסתר	בת
בקר יצחק רחל	בת	מילצקי חיים שפרה	בן
בידרמן יוחנן אסתר	בת	מינצברג יהודה רחל	בת
בלייכפלד משה רייזל	תאומים	נחמיה יעקב רינה	בן
בן ישי יצחק מריאן	בן	סלים משה גאולה	בת
באגד ברוך מיכל	בת	עסיס הרצל חדוה	בת
גרשטנקורן אברהם רחל	בת	עזרא יחזקאל זהבה	בת
גולדשטיין אברהם רחל	בת	עבדיה דוד לאה	בת
גבריאלוב נתן מרים	בן	פוסש מנחם רבקה	בת
גולדרינגר צבי אסתר	בן	צדיק יוסף שרה	בת
גרף אליעזר אידלה	בן	קוזר שלמה רחיסל	בת
גולדשטיין מנחם סלכה	בן	קרייזר יוסף חנה	בת
זהן דוד עליזה	בן	רבי ששון גולדה	בת
דיין אברהם רחל	בת	רוסנר יצחק פרידה	בת
הנפלינג אלחנן פנינה	בן	רבינסקי אריאל יעל	בן
ולך שאול יפה	בן	רובין נפתלי שרה	בן
ויצמן יהודה שרה	בת	רובינשטיין יצחק לאורה	בן
וינברג מרדכי רבקה	בן	רוזנגרטן בן ציון מסל	בן
ויספיש יוסף שרה	בן	שריקי בנימין אביגיל	בן
זהורי עודי רוזה	בת	שמיר בנימין רונית	בן
חיון יחיאל שמחה	בן	שמש יוסף עפרה	בת

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

ברכת מזל טוב

להאי גברא יקירא ידידנו הדגול החסיד ראש וראשון לכל דבר שבקדושה מחשובי חסידי בעלזא

הרב ר' **עקיבא מטלס**

ולכל משפחתו

לרגל הכנס נכדו **יאיר** לעול המצוות

מאחלים משפ' הרב אנגלנדר

מפעל הש"ס

הכללי בהיכלי התורה

ממלכת התורה בישראל

מיסודם ובנשיאותם של

כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א

ומרנן ורבנן גדולי התורה שליט"א

במלאת חמש שנים ליסודה של ממלכת התורה

הרינו מתכבדים להזמין את כל ידידינו ואוהדינו להשתתף ב־

מעמד כבוד התורה

בראשות:

מרנן ורבנן גדולי התורה והחסידות ★ חברי נשיאות מפעל הש"ס ★ אישי ציבור ומכובדים

שיתקיים ברצו"ה ביום שלישי לסדר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" כ"ח שבט תשמ"ח, ב"בנייני האומה" ירושלים בשעה 7.00 בערב

במעמד:

- ★ סיום הש"ס — מחזור ב' — במסגרת כוללי הש"ס
- ★ סיום סדר מועד ונשים — במסגרת 30 דף לחודש
- ★ סיום סדר מועד — במסגרת 20 דף לחודש
- ★ סיום חלק א' של שו"ע יורה־דעה — במסגרת הוראה (ש"ס ופוסקים)
- ★ חלוקת תעודות כבוד למצטיינים
- ★ דברי ברכה
- ★ מקהלת "שירת חיים"

הזמנות הכבוד וכרטיסי הכניסה נשלחו בימים אלו לציבור הידידים

פנטסטיק פלסטיק

שמירה הדרושה לשנים

ציפוי ניילון

לספות כורסאות וכסאות

★ עבודה מומחית ★

מתקבלות הזמנות גם למרכז הארץ

02־810072

02־538001

נסיעה מאורגנת ליומא דהילולא של

הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל

בשילוב חברת רייזבערג טורס דארה"ב

מתארגנת נסיעה לכל מקומות הקדושים ברחבי פולין ל־6 ימים מיום ראשון י"ז אדר עד יום ששי כ"ב אדר

בתוכנית:

חרשא, גור קוזניץ, קוצק, לובלין, אלכסנדר, לודז', רדומסק, פרשיסחא, קעלץ, קראקא, גור בושריץ, בריגל, צאנז, רימנוב, דינוב, שינבע, לזנסק, רישא.

ביום חמישי לפנות בוקר כ"א אדר יומא דהילולא של הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל נשתטח על ציונו הק' ולתפילת שחרית

המחיר ליחיד ★ $950 לערך כולל כל הסידורים עם אש"ל מלא

קיימת אפשרות לשלב נסיעה דרך ארצות הברית

★ תוספת $300 לערך

פרטים והרשמה טל — 02־816073

עקב הליכי סידור הויזות נאלצים אנו לסגור את ההרשמה ביום ראשון כ"ז שבט תשמ"ח

— נא להזדרז —

★ תלוי בגודל הקבוצה

המארגנים

מפעל עזרת נשואין

לתלמידי ישיבת ויזניץ

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בני ברק קרית ויזניץ ת.ד. 1153 טל' 763403

הננו מתכבדים בזה להזמין את הציבור

למסיבת מלוה מלכה השנתית

לטובת מפעל הקי עזרת נשואין

בהשתתפות

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שתתקיים אי"ה **במוצש"ק פר' יתרו**

ח"י שבט תשמ"ח בשעה 8.30 באולמי ויזניץ קרית ויזניץ בני ברק

מקוים אנו שמעי"כ ישתתף במסיבת מצוה זו לשמוע מפעילות המפעל הקי אשר בלי ספק יגרום לו הנאה מרובה

בכבוד רב

ההנהלה

נ.ב. יתכן וחלק מההזמנות לא הגיעו מפאת שיבושי דואר נא לראות הזמנה זו כאישית

קנית טלפון רק בסלקטרון

והפעם טלפון מדיק עם זכרונות

חיוג ללא הרמת השפופרת ואחריות לשנה

במחיר מצחיק ובתשלומים

סלקטרון מוכיחות ותיקות באחריות

ר' עקיבא 20 ב"ב - טלפון 5791427 ליד המסבה המודרני

סמינר חסידי

בית יעקב

רח' הרב הרצוג 28

טל. 03־781493

בני ברק

החלה ההרשמה

לשנת הלימודים תשמ"ט הבעל"ט

א. תיכון עיוני פדגוגי

ב. סמינר למורות ולגננות

מגמות הלימודים

1. מחנכות־מורות לבית הספר היסודי
2. גננות לגן־הילדים, ומורות לכתות א־ב של ביה"ס היסודי

התמחויות מיוחדות בתחומים הבאים —

- ★ לשון עברית
- ★ מתמטיקה
- ★ אנגלית
- ★ הגיל הרך
- ★ חנוך מיוחד
- ★ אומנות

תלמידות התיכון והסמינר יכולות להשתלב בחוגים הבאים —

- ★ מחשבים
- ★ הנהלת חשבונות
- ★ גרפיקה
- ★ ציור
- ★ אומנות
- ★ בלכלת בית

ההרשמה תחל אי"ה ביום שלישי כ"א בשבט ותערך במשרד הסמינר בימים א — ה בין השעות 14.00 — 10.30 וביום ג' גם אחה"צ בין השעות 6.30 — 4.30

נא להביא —

תעודות ציונים של שנה"ל הנוכחית

תעודת לידה או תעודת זהות של אחד ההורים שבה רשומה התלמידה

כל תלמידה תוזמן לראיון אישי ותקבל תשובה בכתב בדבר קבלתה לסמינר

בברכת

ויהי נועם ד' אלוקינו עלינו־עליכם

מכון בית יעקב למורות

BETH JACOB TEACHERS INSTITUTE

ירושלים ככר לוין, ת.ד. 511, טל. 815211 Levin Sq., Jerusalem, P.O.B. 511, Tel.

החלה ההרשמה לשנה"ת תשמ"ט

נתבקר להודיע על סידורי ההרשמה לשנה"ל תשמ"ט

לפי לוח הזמנים המעודכן כדלהלן:

התלמידה צריכה לבוא בליווי אחד ההורים ולהביא —

1. תעודת כתה ד' מקורית ועוד 3 עתקי צילום ממנה
2. תעודת כתה ח' מקורית ועוד 3 עתקי צילום ממנה

השנה אין שרות צילומים במקום

נא להצטייד בכל הפריטים הנ"ל כדי שהבקשה תובא לדיון בועדת הקבלה

שבוע א'

שם	ביה"ס	כתות	תאריך	שעות
ב"י	בית וגן	ח1 ח2	יום שני כ' בשבט	2.00 — 5.00 אחה"צ
ב"י	גבעת שאול	ח1		
ב"י	קארו			
ב"י	מרכז	ח1 ח2	יום שלישי כ"א בשבט	2.00 — 5.00 אחה"צ
ב"י	נוה יעקב	ח1		
ב"י	מרכז	ח3	יום רביעי כ"ב בשבט	2.00 — 5.00 אחה"צ
ב"י	הארי	ח1		
שבוע ב'				
ב"י	מטרסדורף	ח1 ח2	יום שני כ"ז בשבט	2.00 — 5.00 אחה"צ
יום שלישי כ"ח בשבט — יריד הצדקה				
ב"י	צפון	ח1 ח2	יום רביעי כ"ט בשבט	בשעות 2.00 אחה"צ
שבוע ג'				
ב"י	עזרת תורה	ח1 ח2	יום שני ד' באדר	2.00 — 5.00 אחה"צ
ב"י	בית ישראל	ח1 ח2	יום שלישי ה' באדר	2.00 — 5.00 אחה"צ
ב"י	מטרסדורף	ח3	יום רביעי ו' באדר	2.00 — 5.00 אחה"צ
ב"י	הרנוף	ח1	יום רביעי ו' באדר	2.00 — 5.00 אחה"צ

שאר בתיה"ס בית־יעקב בירושלים — ע"י תאום טלפוני של מנהל ביה"ס

ההורים והתלמידות מתבקשים לבוא אך ורק ביום שנקבע לכתתן

לאחר התאריכים הנ"ל ההרשמה נסגרת

מחנכות כתות ח' מתבקשות להעביר את ההודעה לפרטיה לתלמידותיהן

בברכת הצלחה בחינוך לתורה וליר"ש

ובכבוד רב

המנהל

אינסטלטור

שתמיד לשרותך

בדיקת נזילות ע"י מכשיר אלקטרוני

03־799996

המטבח ההודרי

נוסד 1972

מזננים וארונות

ספרם זה אנחנו

עזר מציון

מרכז עזרה לחולה

טלפונים: 762236 762265

דרושים בדחיפות

מתנדבים ומתנדבות וכלי רכב

עקב השביתה בבתי החולים

נא להתקשר לטלפונים הנ"ל

בס"ד

הדרישה גדולה!

אם ברשותך תפילין, טלית, מזוזות או תמורתם שלח בהקדם לתנועת "הסעד הרוחני"

ירושלים: רח' ברסלב 7 גאולה טל. 815074, 271649 בנק הדואר 4-19247-7

בני ברק: הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א רח' רשבים 23

עד 39!!

חיסול בגדי החורף

★ סריגים ★ מעילי רוח ★ שמלות לילדות ★ מכנסיים ★ חצאיות ★ מתנות מפתיעות

להתראות אצל "בתיה"

רח' ירושלים 52 ב"ב

לקראת החג!

אצל

"רהיטי פרנק"

המבחר הגדול ביותר בעיר גם של פינות אוכל

בין עשרות הדגמים תמצא את המתאים לך

זה הזמן לרכוש פינת אוכל חדשה לפסח

בית אפריון רהיטי פרנק

בני ברק, רבי עקיבא 16 טל: 5791426

"הדוידקה"

רח' פינס 3 י"ם

3, Pines St. Jerusalem

Tel. 382062 טל.

בכיכר הדוידקה

פתוח מ־7 עד 7 בערב רצוף

לראשונה

שרות ברמה אירופאית

נפתחה מכבסת הדוידקה לניקוי יבש

בהנהלת **אלי זוהר** לשעבר מבעלי מכבסת זהר

- שירות באותו יום במכונות חדישות ביותר
- חליפות גברים — קצרות וארוכות
- דברי צמר וסריגה למיניהם
- שמלות נשים ושמלות חופה
- חלפים קפוטות וטליתות מצמר
- מעילי גשם ואינפגנציה
- שמיכות צמר וכיסויי מיטה
- ניקוי וילונות לפי ממ"ר

- מחלקה מיוחדת לניקוי שטיחים בממ"ר. **שירות מדלת לדלת**
- הנחה מיוחדת לבני ישיבות • מחירים מיוחדים • שרות אדיב!..

בחודש הפתיחה 20% הנחה

★ שולחנות סלון ★ פינות אוכל ★ בגדלים שונים

ובמידות מיוחדות

במבחר ובטיב מעולה

לפסח הזמינו עכשיו!

תצוגה ומכירה בבית החרושת בירושלים

תל ארזה רח' יוסף זיו 2 פינת בר אילן 32 (מקביל לאולם אפריון)

פתוח רצוף עד 7.00 בערב

Our quality shines through.

Reynolds Wrap

aluminum foil

חדש!

הגיע מארצות הברית

נייר כסף אלומיניום בעובי מיוחד

מבית חרושת המפורסם ברחבי העולם!

בכל הגדלים

כשר לפסח

ובהכשר הבד"ץ העדה החרדית

להזמנות ולסיטונאים

ניתן להזמין ע"י

טלפון 02־272131

ובבני ברק

מקור הזול

רבי עקיבא 57

03־798723